VIRGILII

Evangelisantis

CHRISTIADOS

LIBRI XIII.

In quibus omnia quæ de Domino nostro *Jesu Christo* in utroque Testamento, vel dicta vel prædicta sunt, altisona Divina *Maronis* tuba suavissime decantantur.

Instante Alexandro Roscæo *Aberdonens.*

Arma virumque Maro *cecinit, nos acta Deumque*
Cedant arma Viri, dum loquor acta Dei.

LONDINI,

Typis *E. Tyler*, sumptibus *Richardi Th*
in Cœmiterio *Paulino*, *Anno*
MDCLIX.

CHRISTIADOS
Libri XIII.

In quibus omnia quæ de Domino nostro I. Christo In vtroq; testamento, vel dicta vel prædicta sunt, altisona divini Maronis tuba suavissime decantantur.

Inflante Alexandro Roscæo, Abendonense.

Arma virumq; Maro cecinit, nos acta Deumq;
Cedant arma viri, dum loquor acta Dei.

Hæc est Virgilij quam cernis buccina, nuper
Muta, sed ad flatum nunc animata meum.
Illius hæc laurus; jam nostra in fronte virescens
Quæ, nisi ROS fovcat, marcida laurus erit.
Quid sine voce tuba est? vel quid sine ROSE corolla?
Buccina vocc crepat, laurea ROSE virct.

LONDINI, Anno Millesimo Sexcentesimo Decimo Sexto.

VIRGILII

Evangeliſantis

CHRISTIADOS

LIBRI XIII.

In quibus omnia quæ de Domino noſtro *Jeſu Chriſto* in utroque Teſtamento, vel dicta vel prædicta ſunt, altiſona Divina *Maronis* tuba ſuaviſſime decantantur.

Inſlante Alexandro Roſæo *Aberdonenſ.*

Arma virumque Maro *cecinit, nos acta Deumque*
Cedant arma Viri, dum loquor acta Dei.

LONDINI,

Typis *E. Tyler*, ſumptibus *Richardi T*
in Cœmiterio *Paulino*, *Anno*
MDCLIX.

871
V9.X.N
1659

Ad illustrissimum puerum *Carolum* Magnæ Britanniæ Principem.

CArole, *spes Patriæ, Patris justissima cura*
Et generate diis, & geniture Deos.
Cui dextram Henrici *magni, & caput opto* Jacobi
Et pectus patrium religione sacrum.
Vultus avum præfert, præfer quoque moribus illum;
Utque refers patrem nomine, mente refer.
Et facito mox cum matura adoleverit ætas,
Ut firmes Solymæ *mœnia quassa tuæ.*
Mœnia quæ malesana cohors, inimica quieti,
Tentat sacrilega præcipitare manu.
Et Christum *venerare, suo qui sanguine nobis*
Hanc Patriam peperit, totque trophæa tulit,
Hostibus ejectis, & de Babylone triumphans;
Quæ tibi grandiloquo concinit ore Maro.
Hic vatum princeps te principe dignus habetur,
Castaliæ hic fontes cum pietate bibes.
Hic simul Heroum laudes, & facta parentum,
Et quid sit virtus intemerata leges.
Disce puer virtutem ex his, verumque laborem,
Ut possis sceptro subdere Regna tuo.
Quisquis sanctorum sequitur vestigia Patrum,
Hic merito Patriæ dicitur esse Pater.

C. T. V.

studiosissimus.

Alex. Ros.

A 2

1044058

Præfatio omnibus hoc carmen lecturis utilis.

HEM tibi, amice Lector, opus antelucanum, à me horis Hyemalibus matutinis nondum ſtratis egreſſo decantatum; aurora namque Muſis amica, & reliquum diei annique tempus aliis ſtudiis & negotiis impendere ſoleo. Sub gallicinium Cynthius (cui gallus ſacer eſt) aurem vellere & admonere ſolet, ut ſub id tempus dominum meum, cum *Petro*; quem ille voce tantum ter, ego vero vita & moribus ſæpius abnegavi, cantando flerem, & flendo canerem; hanc provinciam detractare, mihi religio fuit, præſertim Muſarum oſtiis apertis, & non invita Minerva; Eundem honorem exhibere *Chriſto* volenti, quem Homerus *Ulyſſi* & *Achilli*, *Virgilius Æneæ*: ad hoc opus concinnandum linguam elegi Latinam dicendi genus poeticum, & phraſin *Virgilianum*: linguam prætuli Latinam, utpote omnium ſuaviſſimam, tanto aliis linguis elegantia ſuperiorem, quanto olim fuit urbs urbibus eminentior; eſt etiam lingua communis maxime, & cujus beneficio religionis, civilitatis, legum, morum, diſciplinarum, & artium participes ſumus; dicendi autem genus elegi poeticum; utpote oratorio præſtantius; hujus enim finis ſola eſt utilitas, illius vero utilitas voluptate conjuncta; & prodeſſe volunt, & delectare poetæ, propterea omne tulit punctum: Deinde, ora-

rot quivis esse poterit, Poeta autem nemo, nisi cui à natura speciali quodam privilegio concessum est; nascimur enim poetæ, fimus oratores; tertio efficacia in movendis affectibus longe oratorem superat poeta: quis enim orator poetam æquiparabit in describenda amoris, fortitudinis, doloris aliarumque aut virtutum aut passionum vi, nisi poetæ partes agat, ut sæpe oratores factitare solent. Hinc poesis à *Platone*, *Aristotele*, *Plutarcho*, aliisque viris sapientibus tantum laudata; hinc Imperatores, principes, philosophi, Theologi, poetices studium non solum in summo honore habuerunt, sed ipsi quoque in eodem egregiam operam navarunt; *Alexander* mortuum *Homerum*, vivo *Aristoteli* prætulit; pluris apud *Heronem Syracusanum* fuit poeta *Pindarus*, quam *Plato* philosophus, *Virgilio* carmina sua in theatro recitanti, universus populus Romanus perinde ac Imperatori assurrexit; ejusdem diem natalem quotannis celebravit *Augustus*; *Ovidio Getarum* gens barbara, splendidum sepulchrum extruxit; soli poetæ digni habiti sunt, qui cum Imperatoribus lauro coronentur; *Plato* poetas ἐμφυτους & ὑπηρέτας deorum vocat, (in *Jone*) Philosophia quæ in formandis moribus versatur, in poetarum sententiis omnino radices egit (*Sextus Empericus l. cont. Mathemat. c.* 17.) cum pater meus daret operam, ut in bonum virum evaderem, omnia Homeri carmina ediscere coegit, inquit *Xenophon* sub *Niceratis* persona (in *Sympos.*) Philosophari intendentibus non sunt poemata defugienda, sed in poematibus naviter philosophandum (*Plut. de audiend. Poet.*) omnis ætas per poeticam longe perfectius fingitur, quam per exempla philosophorum: idem quoque ibidem ostendit, civitatum & legislatorum fuisse vetus institutum fabulas adhibere poetarum, ad hominum mentes suaviter efficaciterque movendas. Res sacra poeta est neq; canere prius potest, quam Deo b *plenus*: hinc θεοπνεύστοι, vates; poetæ, παρὰ τὸ ποιεῖν, vocantur; est enim poeta, quasi alter

b Plato in Jone.

Deus,

Deus, non ſolum formam ut natura facit, introducens, ſed ipſam quoque materiam ſibi creans. Sanæ poetæ philoſophorum parentes ſunt; & exemplis idem (ſed efficacius) docentes, quod illi præceptis. Longum autem, ut inquit *Seneca*, iter per præcepta, breve & efficax per exemplа. Si autem in hoc ἀμύσῳ ſæculo nobiliſſimum hoc ſtudium pluris haberetur, minus eſſet rixarum, & infrugiferarum diſputationum quibus Eccleſiæ Chriſtianæ tranquillitas toties turbatur: Quod vero ad phraſin attinet, elegi *Virgilianam*, nihil enim illa purius, caſtius, ornatius; eſt enim Maro, non ſolum omnium poetarum doctiſſimus, ſed modeſtiſſimus quoque, & vere virgineus; in cujus divino opere non eſt ulla vox obſcœna: in illo ſententiæ, numeri, figuræ, ſimplicitas, candor, ornatus, incomparabilis, ut verbis utar c *Scaligeri*. Quantum ſit in eo eruditionis recondit æ docti norunt commentatores; in eo, nec ethica, nec politica, nec œconomica, nec Aſtronomica, nec Geographica, nec Theologica deſiderantur; ex eo gentium mores, terrarum, ac marium ſitus, bellorum ſtratagemata, militare robur, facundiæ vires, deorum ſacra ediſcuntur; eſt re vera *Virgilius* omnis eruditionis promptuarium: Spero autem opus hoc viris doctis & ſapientibus non ingratum fore: Sciolis autem & μισομύσοις non canit meus *Virgilius*, ut nec olim *Caligulæ*: ſcio enim eſſe quoſdam adeo ſtupido & bruto ingenio, ut quibus divinum poetices ſtudium non magis ſapiat quam Aſinis lyra, aut Suibus amaracus. Sed hos ne in hominum quidem cenſu reponendos, cum d *Scaligero* puto: quidam forte ſtomachabuntur, quod prophani poetæ verbis & phraſibus religionis noſtræ myſteria deſcripſerim; quibus reſpondeo verbis *D. Ambroſii*: cum in fide nihil quod vituperare poſſunt invenerint, aliquid in ſermone reprehendunt; agnoſcunt non ſolum ſententias, ſed etiam verſiculos Poetarum ſcripturis inſertos divinis; unde gigantes, & vallem *Titanum* Prophetici ſermonis ſeries non refugit,

c Poet. l. 3. c. 3.

d In Proœm. de 10 Poet.

fugit, & *Esaias Syrenas*, &c. dixit: Hæc e *Ambrosius*, *Hieronymus* quamvis alioqui poetarum & philosophorum nimis rigidus censor, concedit. Tamen, ut si quid in aliis utile reperimus, ad nostrum dogma convertamus; si quid vero superfluum de idolis hæc radamus, his calvitium inducamus, hæc in unguium morem ferro desecemus; ut *Israelitæ* jussi sunt tractare captivam mulierem. Non propter superstitionem prophanorum debemus musicam fugere, aut literas non discere, quia earum repertorem dicunt esse *Mercurium*: inquit *D.* g *Augustinus*. Liceat ergo mihi cum Hebræis sacrum hoc tabernaculum immundorum animalium pellibus convestire; & cum primis *Christianis Christum* in idololatrico templo colere, illique ædem profanam consecrare; quamvis non video quare tam castum & utile *Virgilii* poema profanam dici debebat; imo illi potius profani sunt, qui licet Christiani, impudici amoris illecebras carminibus immodestis doceant; *Paulus* nihil suæ sanctimoniæ amisit, quando vectus fuit in nave idololatrica *Castoris & Pollucis*, nec *Christi* nomen profanatur, si in nave Virgiliana vehatur: sed quis audet dicere Maronem de Christo nullam habuisse cognitionem, cum de eo tam aperte scribat in 4. Ecloga, & in digressu de morte Cæsaris, in fine 1. Geor. nemo tam cœcus est, quin hæc de Christo esse dicta perspiciat, inquit *L.* h *Vives*.

Sed cur non boni illi viri, qui omnium mortalium purissimi haberi volunt, & qui nisi quod *ipsi* faciunt nil rectum putant; cur inquam non succensent Apostolis, qui linguis profanarum Gentium Christianam Religionem, & Scripturas per orbem propagarunt? Quod autem nomina Deorum Gentilium hic usurpamus; sciant nobis tam fas esse vocabula à profano usu, ad sacrum transferre, quam olim fuit Hebræis ex profana Ægyptiorum suppellectile tabernaculi vasa, & ornamenta conflare. Porphyrium male habuit, quod i Origines omnes Græcorum divitias ad locuple-

f De fide l. 2. c. 1.
g Hieron. in epist. ad Damas. de filio prodigo.
g De doct. Christ. l. 2. c. 18.
h In l. 18. de Civit. Dei, c. 46.
i Euseb. l. 6. hist. eccles. c. 13.

locupletandum Christianam doctrinam conulit *Moyses* Disciplinas Ægyptiorum, *Daniel* Sapientiam Chaldæorum, & D. *Paulus* Poetas didicerunt, ut his Religionem locupletiorem redderent: quanto auro, argento, & veste suffarcinatus, exivit de Ægypto Cyprianus Lactantius, Victorinus, Optatus, Hilarius, hoc prior Moyses fecerat eruditus omni sapientia Ægyptiorum, inquit k Augustinus. Præterea illi nobis verborum sunt authores, eodem Augustino teste. Non mirum Julianum Christianis humanarum literarum studiis interdixisse, cum animadverteret l Ethnicos propriis suis pennis à Christianis configi. Ergo mihi liceat Virgiliani carminis supellectilem pretiosam (quamvis profanam ex illorum Senatusconsulto) ad meliorem usum transferre, & Religionis nostræ gemmam aureo illo annulo includere. Deinde, nomina hæc Deorum à nobis furto ablata sunt. Quis enim Poetarum, quis Sophistarum, qui non omnino de Prophetarum fonte potaverit? Teste m Tertulliano. Quis nescit nomen Jovis à Jehova deductum; & Adonis ab Adonai, & Iacchi à Jah, & Vulcani à Tubal-Cain; & Musæi à Moyse, & Jani, quo Noahum intelligo, à Jain vino; ergo liceat nobis quod nostrum est vindicare & à possessoribus illis injustis eripere. Tertio, nomine Jovis non intelligebant Poetæ Idolum aliquod, sed verum & supremum Deum; ut ex Virgilianis Epitheris constat; est enim illi Jupiter; hominum rerumque repertor; divum Pater, atque hominum Rex, qui cœlum tempestatesque serenat; rerum cui summa potestas, qui fœdera fulmine sancit, qui nutu tremefacit Olympum, superi Regnator Olympi, Pater Omnipotens, qui res hominumque Deumque, Æternis regit Imperiis; torquet qui Sidera Mundi, rex Ætheris alti: Scio non defuturos Momos, qui hunc laborem nostrum tanquam inutilem carpent & damnabunt; sed non me latet facilius esse μωμᾶσθαι, quam

k De doctr. Christ. l. 2. c. 40.

l Socrat. l. 3. eccles. hist. c. 20.

m In Apol. adverſ. gent. c. 47.

quam μεμῶσθαι, reprehendere quam apprehendere, quis Mortalium ἄμωμος est, & illi ridiculo Deo non obnoxius; sed tales aut Scioli sunt, aut Sycophantæ, aut Philautæ, qui vel ex ignorantia, vel malevolentia, vel nimia sui opinione carpunt ea quæ ipsi vel non intelligunt, vel præstare nequeunt. Certè à *Juda* proditoris mente non sunt alienæ, qui me calumniabuntur, quod pretiosum hoc unguentum, cum *Magdalena*, in Dominum meum effuderim; an mihi non licebit sertis laureis & floribus illius caput ornare, quod pro me spinis pertoratum fuit? aut Templum Chartaceum, illi fortè gratius Templo Marmoreo, extruere, & dedicare, qui pro me sanctissimum corporis sui Templum dissolvit. *Christum* canere & laudare, est opus beatorum cœlitum; est finis Creationis & Redemptionis nostræ; ergo mihi sit fas illius laudes hic pro modulo meo balbutire. Non est opus inutile juventutem *Christianam*, à lectione impudicorum carminum, ad sacram Historiam, jam doctissimis expressam versibus retrahere. Fastidienti stomacho salubrem Scripturarum cibum, mihi liceat, sapientis Medici instar, suavi condimento gratiorem reddere. Hic enim cum pura *Virgiliana* phrasi, veram pietatem, & Religionis nostræ Mysteria à teneris annis imbibent; a *Plato* docet, Legum-latores Poetis uti, ut juvenum animi Carminibus deliniti legibus obsequantur, nec futurus est hic labor Theologis omnino sterilis; præter enim Divinas Meditationes, sacram Historiam, & Religionis nostræ arcana, hic aptus similitudines, phrases, & figuras suavissimas, ad exornandas conciones invenient, omnibus sane hoc opus futurum est, & utile & jucundum, nisi qui sint, qui mallent generosum Vinum ex vase fictili, quam ex aureo poculo bibere. Nulla autem est in hoc opere (exceptis paucis) linea in qua non invenies integrum *Virgilianum* Carmen, vel saltem Dimidium, aut phrases illius; more autem poetico fictiones quasdam, sed

a Dialog. de legib.

pias

pias, & Religioni consonas immiscui, ne versifex tantum esse videar; quod autem Scriptura fictionibus delectetur, testantur tot parabolæ & Apologi per sacram paginam sparsi; ubi autem suspicabar scrupulum aliquem Lectorem malè habiturum, adjeci marginalem notam sensus mei interpretem; qui plures desiderat, consulat priorem editionem. Vale Lector, & his mecum fruere; tibique exopto tantam in legendo quantam ego in fingendo voluptatem habui.

A. R.

Argumentum

Argumentum totius Operis.

IN hoc opere, in quo ſacros Scriptores civitati donavi, & *Virgilium* ex *Romano Chriſtianum*, & ex advena feci Proſelytam: ſub nomine *Sionis* & *Solymæ* deſcribitur Eccleſiæ *Chriſti* ſtatus, ab initio mundi, uſque ad Domini in cœlos elevationem. Varie illam oppugnat, & perſequitur Rex Pluto ſeu Satan; qui nullum non movet lapidem, ut Regnum ſuum Eccleſia ſubverſa in terris ſtabiliat, ſed fruſtra; ſemper enim *Chriſtus* viros virtute & miraculis præſtantes præmiſit, qui *Solymam* à Satanæ malitia & conatibus tuerentur; tandem ipſe venit qui doctrina, virtute, miraculis, & morte, regnum *Babylonis* everſum; Eccleſiam ſtabilivit, de Plutone & malorum ſpirituum conciliabulo triumphavit.

Admonitio ad Lectorem.

IN anguſtiore margine, *l.* ſignificat librum, *E.* Eclogam, *G.* Georgicorum librum, *Æ.* Æneadum. Ubi vero figura ſolitaria ponitur, abſque adjectione alicujus literæ, ibi liber Æneados ſignificatur.

Index

rum, in hoc opere fusius descripturarum,

Lib. Librum significat, *ibid.* ibidem.

Abel.

Abelis sacrificium & mors, lib. 1.

Abraham.

Abrahami historia, l. 1.

Absolon.

Absolonis pulchritudo, seditio, mors, l. 4.

Achab.

Achabi mors, l. 5.

Ægyptus.

Ægypti plagæ, l. 3.

Angelus.

Angelus Josepho apparet, lib. 6. *& l.* 8. *magis lib.* 8. *Angeli nativitatis Christi nuncii, lib.* 8. *poculum illi fabricant, lib.* 11. *Angelus Christum solatur, ibidem. Resurrectionem nunciant, lib.* 12. *Ministerium in Christi ascensione, lib.* 13. *Apostolos de Christi reditu monent, l.* 13. *Jacobo adsunt, l.* 2. *Angeli luctæ, lib.* 2.

Anglia.

Angliæ pietas, lib. 7.

Antigonus.

Antigoni historia, l. 6.

Antiochus.

Antiochi historia, l 6.

Apostolus.

Apostolorum vocatio, lib. 8 *à Christo docentur, l.* 9. *Christum putant esse spiritum, lib.* 10. *Pedes lavantur l.* 10. *à Christo solantur, ibid. in horto dormiunt, l.* 11. *iis apparet Christus, l.* 12. *remittendi peccata authoritatem habent, ib. piscantur, ib. S. Sanctum accipiunt, l.* 13. *efficacia in prædicatione, ibid. Apostolorum varii typi, ibid. duodecim nautæ, ibid.*

Arca.

Arca Noachi, l. 1.

Aristobulus.

Aristobuli vita & mors, l.

Aron.

Aronis vestes, l. 3.

Assyrius.

Assyriorum bellum, l. 1.

B.

Babel.

Babel turris, l. 1.

Baptista.

Baptistæ exultatio in ventre, l. 6. *laudes, l.* 8. *obtruncatio, l.* 9.

Bethlem.

Bethlemitici infantes, l 8.

Bethesda.

Bethesda palus, l. 10.

C.

Cœlum.

Cœli descriptio poetica, l. 13.

Cain.

Caini homicidium, l. 1.

Caiphas.

Caiphas orat, l. 10. *Christum adjurat,*

Baptisma Vid. p. 433

adjurat, & veſtes lacerat, l. 11.

Canaan.

Cananæa deſcriptio, l. 3. Cananitarum bella, ibid. Cananæa mulieris importunitas, l. 10.

Carolus.

Caroli regis pietas & laudes, l. 7. potentia, l. 13.

Chriſtus.

Chriſti cum Abele collatio, l. 1. cum Abramo, ibidem, cum Noacho, ibid. cum Arone, l. 3. cum Abſolone, l. 4. cum Davide & Jonathan, l. 4. cum Enocho, l. 1. cum Gedeone, l. 3. cum Moyſe, ibid. cum Jacobo, l. 2. cum ſcala Jacobi, ibid. cum Jephte, l. 3. cum Joſepho, l. 2. cum Jobo, l. 2. cum Sampſone, l. 4. & l. 12. cum Salomone, l. 5. cum Judith, l. 5. cum Juda Macchabæo, l. 6. Chriſtus ſuper omnes deos Ethnicos, l. 6. optimus paſtor, ibidem, & lib. 7. Chriſti nativitatem prodigia antecedunt, l. 6. Angelus nunciat, ibidem. Chriſti nativitas, ibid. regnum, ibid. & l. 7. laudes, ibid. & lib. 8. de Chriſto vaticinia, l. 7. Chriſtus arbor, l. 7. ſtatua Nabuchadnezzar, ibid. Chriſti pulchritudo, ibid. adventus, ibid. ſub eo, quanta pax & fœlicitas, ibid. Chriſti epithalamium, ibid. circumciſio, l. 8. in templo oblatio, ibid. fuga & reditus, ibid. Chriſtus in templo diſputat, ibid. matri reſpondet, ibid. baptiſatur, & tentatur, ibid. docet Apoſtolos, l. 9. aquam in vinum mutat ibid. Mercatores templo ejicit, ibid. morbos curat, ibid. Chriſti cum Samaritana colloquium, ibid. præſentiam piſces ſentiunt, ibid. & lib. 12. mortuum juvenem ſuſcitat, l. 9. dormit & procellam ſedat, ibid. dæmoniacos ſanat, ibid. & hæmorroiſſam, ibid. natam Jairi excitat, ibid. Magdalenam ſanat, & Reguli natum excitat, ibid. in patria ſua periclitatur & ſe ſubducit, ib. in deſertum ſeceſſit, lib. 10. infirmum, 38. annorum & Hydropicam ſanat, ibid. ſic cæcum, & ſurdum, ibid. à plebe lapidatur, ibid. Sacerdotum ſervos captat, ibid. transfiguratur, & dæmonem è puero ejicit; illi piſcis argentum ſuppeditat, ibidem. Lazarum ſuſcitat, & in deſertum Ephrem ſecedit, ibid. à Maria ungitur, ibid. aſinæ vectus de Hieroſolyma queritur, ibid. ficui maledicit, ibid. orat & auditur, lib. 10. Agnum cum diſcipulis edit, ibid. Apoſtolorum pedes lavat, tum ſolatur, & docet, ibid.

ibid. cœnam instituit, ibid. in horto orat & sudat, l. 11. poculum mortiferum accipit & intuetur, ibid. quæ passus in horto, ib. à Juda proditur, & milites sternit, ib. Petrum objurgat, ibid. ad Caipham ducitur, ibid. quæ passus in domo Caiphæ, ibid. se Dei filium fatetur, & damnatur, ibid. Christi colloquium cum Pilato, ibid. ad Herodem mittitur, flagellatur, & alia multa indigna patitur, ibidem. crucem bajulat, & excidium Hierosolymæ prædicit, ibid. mulieres flentes reprehendit, ibid. crucifigitur, ibid. inter duos latrones, quorum uni dat paradisum, l. 12. orat pro inimicis, & matrem Johanni commendat, & animam patri, ibid. expirat, & latus lancea perforatur, ibid. Christus magister navis ecclesiæ, ibid. multis figuris adumbratur, l. 6. l. 12. Ismaeli seu humano generi fontem monstrat l. 12. verus Elysæus, ibid. descendit ad inferos, ibid. Christi sepultura, & resurrectio, ib. typi, ibid. potentia in expugnando inferno, ibid. Magdalenæ apparet, tum duobus discipulis; tunc omnibus simul, ibid. Thomæ vulnera monstrat, ibid. cum discipulis comedit, ibid. ascensum in cœlum instruit, & solatur Apostolos, l. 13. ascendit, ibid. illius gloriæ descriptio, ibid. laudantur ab angelis & sanctis, ibid. ascensionis typi, ib. illius ad judicium reditus describitur, ibidem.

D.

Dagon.

Dagonis idolatria, l. 4.

David.

Davidis de Goliah victoria, l. 4 de aliis hostibus, ib. voluntas de templo ædificando, ibid. afflictiones, ibid.

Deluvium.

Deluvii descriptio, l. 1.

Deus.

Deus pater poculum Christo mittit, l. 11. concilium Angelorum vocat, de glorificando filio, l. 13. Dei gloria, ib.

Diabolus.

Diaboli ejiciuntur, l. 9. Diabolus Christum tentat, l. 8. fugatur, ib. Jobum vexat, l. 2. Diaboli in porcos intrant, l. 8.

E.

Ecclesia.

Ecclesia descriptio, l. 3. & l. 7. Ecclesia navis, l. 12. Ecclesiæ amplitudo, ibid. pericula, l. 13.

Eli.

Eli mors, l. 4.

Elizabeth.
Elizabeth virginem salutat, l.6.
Enoch.
Enochi translatio, l.1.
Ezechias.
Ezechiæ historia, l.5.
G.
Gabriel.
Gabriel nativitatem Christi nunciat, l.6.
Gedeon.
Gedeonis victoria, l.3.
Gehenna.
Gehenna quis locus, l.5.
Goliah.
Goliahæ historia, l.4.
H.
Hæmorroissa.
Hæmorroissa sanatur, l.9. p.150
Hebræus.
Hebræorum idolatria & murmurationes l.3. servitutes, ib. judices, ibid.
Herodes.
Herodes turbatur, l.8. consulit Magos, ibid. occidit pueros, ibid. Herodis bella, l.9. Herodes alter natalem diem celebrat, l.9. Baptistam obtruncat, ibid.
I.
Jacobus.
Jacobi regis laus, l.7.
Jacob.
Jacobi historia, l.2. scala & luctus, & luctus, ibid.
Jehosaphat.
Jehosophati navigatio, l.5.
Jephte.
Jephte victoria, l.3. sacrificium ibid.
Impius.
Impiorum supplicia, l.13. admonentur impii, ibid.
Jonathan.
Jonathani & Davidis amor lib.4. Jonathani victoria & mors, ibid.
Jordanis.
Jordanis describitur, l.3.
Josias.
Josiæ pietas & mors, l.5.
Joseph.
Josephi somnia, l.2. venditio & incarceratio, & honores, ib. cum fratribus reconciliatio, ibid. Josephi Arimathæi pietas, lib.12.
Josuah.
Josuæ historia, lib.3. victoria ibid.
Judæi.
Ad Judæos exhortatio, ut ad Christum redeant, lib.6. Judæorum reges, lib.5. reges & duces post captivitatem, l.6 ipsorum reditus, ibid. Judæi Christi mortem requirunt, l. 11. eorum in Christum crudelitas, ibid. malitia, & invidia, ibid. comparantur fratri prodigi, ibid. pro Judæis orat Virgilius, ibid.
Judas.
Judæ Macchabæi victoria, l.6 Judas Iscariot stomachatur l.10.

l. 10. Christum *prodit*, *l.* 11. *se suspendit*, *ib.*

Judicium.

Judicia divina, *l.* 1. *judicii ultimi descriptio*, *l.* 13.

Job.

Jobi historia, *l.* 2.

Jaddus.

Jaddus pontifex, *l.* 6.

Judith.

Judith historia, *l.* 5.

L.

Lazarus.

Lazarus suscitatur, *l* 10.

Loth.

Lothi captivitas & liberatio, *l.* 1.

Latro.

Latrones crucifiguntur cum Christo, *l.* 12.

Latronis boni confessio, *ib.*

Lex.

Legis promulgatio, *l.* 3.

M.

Magdelena.

Magdalena pœnitentia, *l.* 9 *diligentia in quærendo* Christo, *l.* 12.

Magi.

Magi adorant Christum, *l.* 8.

Manasses.

Manassis vita, *l.* 5.

Mare.

Maris rubri transitus, *l.* 3.

Matthias.

Matthias vindex libertatis, *l.* 6.

Meditatio.

Meditationes de arca Noæ, *l.* 1. *de scala* Jacobi; *l.* 2. *de lucta* Jacobi, *ibid. de excidio Sodoma*, *l.* 1. *de* Salomone, *l.* 5. *de* Jonathan *&* Davide, *l.* 4. *de* Christi *officio pastorali*, *l.* 6. *de Judæorum conversione*, *ibid. de* Christi *conceptione*, *nativitate*, *circumcisione*, *& oblatione*, *lib.* 8. *de* Herodis *crudelitate*, *ibidem*, *de fuga* Christi, *ibidem de* Baptistæ *vita solitaria*, *ibid. de* Christi *paupertate*, *& Apostolorum vocatione*. *ibid. de eorum prædicatione*, *l.* 9. *de* Christi *Regno*, *ibid. de tempestate*, *ibid. de* Magdalena *ibid. de argento à pisce suppeditato*, *l.* 10. *de* Christi *lapidatione*, *& passionibus ejus*, *ibid. deque ejus exilio*, *ib. de sterilitate ficus*, *ibid. de* Christi *passione in horto*, *l.* 11. *de passionibus in domo* Caiphæ. *ib. de* Petri *abnegatione*, *ib. de galli cantu*, *ibid. de* Christi *flagellatione*, *ibid de corona spinea*, *& veste purpurea*, *ibid. de Virginis* Mariæ *fletu*, *l.* 11. *de crucis bajulatione*, *ib. de crucifixione ibid. de nudo capite & manuum extensione*, *l.* 12. *de Solis eclypsi*, *ibid. de Christi morte*, *l.* 12 *de lateris perforatione*, *ibid. de* Christi *officio nautico*, *ib. de liquore è corde fluente*, *l.* 12. *de Ismaele*,

maele. & Eliſha, typis Chriſti ibid. de Chriſti ſepultura, de reſurrectione, ibid. de Judæorum malitia, l. 12. de Magdalena quarente Chriſtum, ibid. de corporum reſurreone, ibid. de Thoma tangente Chriſtum, ibid. de aſcenſione Chriſti, l. 13. de reditu ad judicium, ibid. de S. Sancti miſſione, l. 13. de prædicatione Apoſtolorum, ibid. de naviu Eccleſiæ periculis, ibid. de Aaronis veſtibus, l 3.

Milites.

Militum mendacium, l. 2.

Monſtra.

Monſtra ab Apoſtolis fugata qua, l. 9.

Moyſes.

Moyſis hiſtoria, l. 3. miracula, ibid. victoria, ibid. mors, ib.

N.

Natalis Herodis, l. 9.

Nicodemus.

Nicodemi pietas, l. 12.

Noah.

Noahi hiſtoria, l. 1.

Neptunus.

Neptuni idololatria, l. 4.

mimæ vidua filius 147.

O.

Oliveti mons, l. 5.

P.

Petrus.

Petrus Chriſtum orat, l. 9. ſuper mare ambulat, l. 10. è piſce argentum extrahit, l. 10. Malchi aurem amputat, l. 11. Chriſtum negat, l. 11. flet, ib. illi cura ovium committitur, l. 13.

Phariſæi.

Phariſæi Chriſto invident, l. 9. l. 10

Pharo.

Pharonis ſomnia, l. 2. tyrannis, l. 3. ſubmerſio, ibid.

Philiſtim.

Philiſtim cæduntur, l. 4.

Pilatus.

Pilatus Chriſtum examinat, abſolvere cupit, flagellat, l. 11. crucifigendum dat, ibid. Pilati uxor, & ſomnium, ibid.

Piſcis.

Piſcium captura, l. 9. & l. 12.

Poculum.

Poculi mortiferi deſcriptio, l. 11

Poeta.

Poetarum fabula, l. 6. l. 12.

Ptolemæus.

Ptolomæi munificentia, l. 6.

R.

Regina.

Regina Sabæ adventus, l. 5.

Reſurrectio.

Reſurrectionis Chriſti typi, l. 12.

Roma.

Romæ veteris idololatria, l. 6.

S.

Sacrilegium.

Sacrilegium hujus ſæculi, l 7.

Salomon

Salomon.
Salomonis templum, l. 4. opes, & magnificentia, ibid. navigatio, ibid. congressus cum regina Saba, l. 5. regnum divisum, l. 5. successiones in regno Juda, ibid.
Samaritana.
Samaritanæ colloquium cum Christo, l. 9.
Sampson.
Sampsonis historia, l. 4. victoria, & mors, ibid.
Samuel.
Samuelis historia, l. 4.
Sancti.
Sanctorum gloria, l. 13.
Saul.
Sauli inauguratio, l. 4. invidia in Davidem, ibid. Magia & mors, ibid.
Serpens.
Serpens diabolus, l. 3. serpentes igniti, l. 3.
Sethidæ.
Sethidarum matrimonia, l. 1.
Sheba.
Shebæ mors, l. 4.
Sichemitæ.
Sichemitarum historia, l. 2.
Signa.
Signa prodigiosa Christi nativitatem comitantia, l. 6. & mortem, l. 12. mortem sequentia, ibid.
Simeon & Simon.
Simeonis oratio, l. 8. Simon portat crucem, l. 11.
Sodoma.
Sodoma conflagratio, l. 1. Sodomæ terræ & lacus descriptio, l. 1. Sodomitarum bellum, l. 1.
Sp. Sanctus.
Sp. Sancti efficacia, l. 13.
Sol.
Solis defectus, l. 12.
Sumatra.
Sumatra quis locus, l. 4.
Sunamitis.
Sunamitidis infans, l. 12.

T.

Tabernaculum.
Tabernaculi extructio, l. 3.
Tempestas.
Tempestas sedata, l. 9.
Templum.
Templi descriptio, l. 4. Templi velum scinditur, l. 12.
Transfiguratio.
Transfiguratus Christus, l. 10.

V.

Vaticinia.
Vaticinia de Christo, l. 7.
Velum templi.
Veli templi descriptio, l. 12.
Virgo.
Virginis beatæ genealogia, l. 6. exultatio ibid. modestia, l. 8. fuga, ibid. Virgo natum amissum quærit, l. 8. indigna patientem luget, l. 11. & l. 12. commendatur Johanni, l. 12. natum defunctum luget, ibid.

ibid. pietas circa defunctum, ibid.

Uxor.

Uxoris Pilati somnium, l.11.

X.

Xristiani.

Xristiani ad pacem invitantur, l. 5. ad bellum Turcis inferendum, ibid. & l. 12. & l. 13. sacrilegium detestabi l.7. Xristianorum bella m tua detestata, l.8. Xristian rum martyria in poculo scu pta, l.11. & victoriæ, ibi bella iterum detestata, l.

Z.

Zenacherib

Zenacherib exercitus, l.5.

CHRISTIADOS

LIBER I.

Argumentum.

Pluto animadvertens Solymæ fundamenta ab Abele iacta invidia ſtimulat Cainum Babylonis fundatorem, ut fratrem (quod illius ſacrificium Deo acceptum fuit) interimeret; quo occiſo, Deus alios excitat qui Solymam ædificent, nempe Sethum, Enoſo, Kenam, Malaleel, Iared, Henochum qui ad Paradiſum fuit raptus; Methuſalem, Noachum cujus temporibus inſtigante Plutone Sethi poſteri matrimonia contrahunt cum filiabus Caini; ex quibus procreantur Gygantes, quorum ſceleribus provocatus Deus diluvium immiſit, quo homines pecudeſque perierunt, exceptis paucis in Arca ſervatis; cum autem Noachus ex columba intellexiſſet ſiccatam rurſus terram, Arca egreditur, victimam offert: varia præcepta filiis dat, quos agriculturam docet; cum illis Deus fœdus pepigit; ſed ſenex vino captus a filio Cham deridetur; interea Pluto, ut rurſus Solymæ ædificationem impediret omnes ad extructionem turris Babel hortatur; quos Deus iratus diſperſit & loquelam confundit; Abramum ex Chaldæa ad extruendam Solymam evocat; illi Chriſtus promittitur, & Canaan. Lothum captivum liberat; deſcribitur terra, bellum, & excidium Sodomitarum, quæ de Abele, Noacho, Abramo, &c. dicuntur, Chriſto applicantur.

Æl. 1. 1. 5. 6. 1. 1. Geo. 2. 4. 1. 1. 1.

ILle ego qui quondam gracili modulatus avena
Carmen, & Ægypto egreſſus per inhoſpita ſaxa
Perque domos Arabum vacuas & inania regna
Deduxi Abramidas; at nunc 1 horrentia Chriſti
Acta, Deumque cano, cœli qui primus ab oris
Virginis in lætæ gremium deſcendit & orbem
Terrarum inviſit 2 profugus, Chananæaque venit
Littora, multum Ille & terra jactatus & 3 alto
Ni 4 ſuperum, ſævi memorem 5 Plutonis ob iram;

1. Horrentia, & horrenda aliud *turgidum* ſignificant venerandæ ſæpe & tumenda; ſic horrenda Sibylla Æ. 6. horrendum religione Æn. 7. horrenda virgo Æn. 11. Chriſti autem opera pro nobis, non pro ſe. 3. Alto, phraſi *Hebræa*, lactus enim apud eos mare vocatur; 4. per ſuperos principes, Sacerdotes, Scribas, &c. intelligo. 5. Per *Plutonem* intelligo Diabolum κατα τὸν πλοῦτον τῆς γῆς divitiarum largitor videri vult, et cui a creditur a cultoribus ſuis: vel quia divitiae e terrae viſceribus, haud procul ab ejus regno eruuntur vel διὰ τὸ πλουτεῖν τοὺς νεκροὺς, omnes enim mortuorum impiorum animæ, ad eum deſcendunt. Diabolo & impiis fuerunt vere horrenda.

Multa quoq; in monte eſt paſſus dū conderet urbē 1.
Nam ligno incubuit, dixitque noviſſima verba, 4.
Et ſacram effudit multo cum ſanguine vitam, 2.
Atque auſus penetrare ſinus nigrantis Averni, 1.4.
Sed tandem patrias victor remeavit ad oras? 2.
Evertitque 7 deos *Latii*, & genus omne *Latinum*, 1.
Albanoſque patres atque altæ mœnia *Romæ*. 1.
Muſa mihi cauſas memora, quo numine læſo; 1.
Quidve dolens rex ipſe Deum tot volvere caſus 1.
Inſignem pietate *virum*, tot adīre labores 1.
Impulit? an tantas cœli 9 mens ardet in iras? 1.1[2].
Certe in ſupremo divumque hominumque ſatore 1.
Nullæ iræ ignoſcunt, nullus dolor oſſibus ardet: 9.
Nulla erat in *Chriſto* facies ſceleriſve dolive; 6.8.
Verum omnis fraus noſtra fuit, nihil Ille nec auſus 9.
Nec potuit patrare nefas; nunquam exidit ore 2.
Fraus ulla, aut ulli potuit ſuccumbere culpæ; 4.
Unius ob noxam & furias labentis *Adami* 1.4.
Hæc tulit, infidum nimium dilexit amicum. 2.9.
Urbs 10 antiqua fuit clari cognominis, illam 1.8.
Fundavit *Nini* genitor 11 *Nimbrothus*, & alto 6.1.
Aggere murorum cinxit *Semiramis* uxor 10.
Nini, tum pontes & propugnacula junxit, 9.
Bellatrix; non illa colo carathiſve *Minervæ* 7.
Fœmineas aſſueta manus, ſed prœlia virgo 7.
Dura pati, curſuque pedum prævertere ventos. 7.
Hæc urbs dives opum ſtudiiſque aſperrima belli; 1.
Quam *Pluto* fertur terris magis omnibus unam 1.
Poſthabitis coluiſſe aliis; hic illius aræ, 1.
Hic cultus fuit, hoc regnum Dis gentibus eſſe 1.
(Si qua fata ſinunt) jam tum tenditque fovetque 1.
Progeniem ſed enim *Iudæa* à ſanguine duci 1.
Audierat, ſtygias olim quæ verteret arces: 1
Hinc populum late regem, verboque potentem 1.
Venturum excidio inferni, ſic volvere 12 parcas 1.
Id metuens veterum bellorum haud immemor, olim 1.5.
Quod contra *Iſacidas* pro charis geſſit amicis; 1.
Nec dum etiam cauſæ irarum ſævique dolores 1.
Exciderant animo; manet alta mente repoſtum 1.
Judicium regis Superum de ſemine latum. 1.8.
Fœmineo, quod nempe caput contunderet anguis 2.1.

6 Hæc urbs quam *chriſtus* condidit eſt cœleſtis *Hieruſalem*, nempe Eccleſia, quæ paſſim in hoc opere *Sion* & *Soljmæ* vocatur, fecerunt civitates duas, amores duo, &c. Aug. *de civit. Dei, l.14. c.vlt.* et *l.15.* in exordio.

7 *Romam* idolatricam evertit juxta vaticinium *Sybillinum* ἔσσεται ποτὲ ἔσσεται καὶ Ἴλιος ἄλλη, &c.

9 Licet *Deus* ſit mens ſeu anima mundi, non eſt tamen animal mundus ut *Platonici* et *Stoici* volebant; eſt enim forma viſibilis, non informans quia non eſt pars et ſubſtantia imperfecta.

10 Urbs haec *Babylon* eſt quæ *Gentes* regnum intelligo. Diabolus rector, e jus civitatis quae myſtice *Babylon*, &c. *Aug. l.2. cont. epiſt. Parmenian.* 11. *Nimbrothus* idem putatur qui *Belus.* 12 Per *Parcas* hic non intelligo vel ipſum Deum, vel inevitabilem neceſſitatem, vel tria tempora: præſens, præteritum, et futurum, vel parienda tempora, unde nona decima, Morta ut videre eſt in A. *Gell. l.3. c.16. Ariſt. de mundo, Theod.* &c. ad *Gr. in ſid. Jer. 5.* Vel denique cum Poetis Jovis, ſcribas; ſed *Prophetas* intelligo *S. Sancti* emanuenſes, qui noſtram rerum præteritarum, præſentium, et futurum habuerunt; qui illi parcunt in denunciandis Dei judiciis: μοῖραι ſunt, i. e. ſors et portio dominica, jam ſignificationes alia *Sacerdotes* vocantur.

Sub-

7.2. Æ.7 Subjiceretque malum pedibus furiale 13 draconis
I. His super accensus jactatos æquore toto
3.8. *Christum* cum sociis, terræque extrema sequentes
1. Arcebat longe *Solymis*, multosque per annos
11.1. Per varias cædes per tot discrimina rerum
2. Sanguine placantes hostes, animisque litantes,
1. Errabant acti terram & maria omnia circum;
1. Tantæ molis erat *Solymæam* condere gentem!
G.2. Jamque ades, inceptumque una decurre labo rm
G.2. O decus, O famæ, merito pars maxima nostræ
G.2. *Christe* Deus; pelagoque volans da vela petenti;
G.1. Da facilem cursum, atque audacibus annue cæptis
Ec.8. Ut tua jam totum liceat mihi ferre per orbem
Eo.8. Sola *Sophoclæo* miracula digna 14 cothurno.
G.2. Non ego cuncta meis amplecti versibus opto
G.2. Non, mihi si linguæ centum sint, oraque centum
6.1. Ferrea vox; sed summa sequar fastigia rerum;
G.4. Et prima expediam repetens ab origine mundi
2.6. Insidias Satanæ, fraudes atque horrida bella
3.1. In *Christum* & *Christi* famulos; quos ipse priusquam
2.1. Descendit cœlo, terræ præmisit in orbem
4. Optatas fundare aree; & tecta *Sionis*,
7.1. Molirique arcem, & manibus subvoluere saxa:
2.6. Quos omnes ferro insequitur vel fraude fatigat
4. Propterea pendent opera interrupta, minæque
4. Murorum ingentes, æquataque machina cœlo,
4. Nec possunt cæptæ turres assurgere, donec
6.8. Ipse expectatus *Solymæe* conditor arcis
6.9. Venit, & invicta fabricavit mœnia dextra:
6.1.6. Quæ neque vis humana potest, nec janua ditis
4.4. Vincere nec duro poterunt convellere ferro.
1. Vix è conspectu patriæ fœlicis in 15 altum
1. Vela dabant mœsti, & spumus salis ære ruebant
7.3. Patræ primævi, invidia fallacis averni
8.1. Expulsi patria, & jactati gurgite vasto
3. Incerti quo fata ferunt, ubi sistere detur;
1. Cum *Pluto* æternum servans sub pectore vulnus,
5.10. Excitat *Æolias* malefida mente procellas;
1. Disjecitque rates, evertitque æquora ventis.
6.1. Scilicet ut justum ponto submergat *Abelem*,
6.12. Quem putat esse ducem *Solymæ* qui mœnia condat
2.2. Promissæ, atque alto *Babylonem* à culmine sternat.
1.1. Ille ergo ingentes imis à sedibus undas
12.1. Irarum volvens, in *Syrtes* urget *Abelem*,
1.6. Illiditque vadis & funere mergit acerbo,
4. Quo regnum *Solymæ* stygias averteret arces.
G.1. Exercebat humum tauris, & pura *Cainus*
1.1.G.3. Semina credebat sulcis; sed pastor *Abelus*

13 Diabolus draco & serpens vocatur: hac forma apparuit *Evæ* sub hac forma cultus apud Gentes, *Æsculapio*, *Mercurio*, *Minervæ* conficeratur i serpens, hortus *Hesperidum* cultos in locis sacris pingi solitus, inter sidera relatus: & quibus non honoribus cultus fuit Damon sub forma & nomine serpentis? hinc dii gentium serpentinis pedibus picti.

14 Cothurnus hic sumitur non pro Tragœdorum calceo, aut vestitorio; quorum ille procerus erat & subere fultus: hic planus & humilis nec pro Tragœdiis sed pro sublimi dicendi genere.

15 Per mare mundum intelligo turbidum & adhuc periculis plenum, Et monstris repertum, mereè alteris æstibus reciprocum, modo alterans res subitis incrementis, modo majoribus damnis defœtus, assiduèque jactans, &c. *Seneca* consol. ad *Polyb.* c. 28.

Lanigeras agitabat oves hirtasque capellas. G.3.
Hi positis aris dum vota ex ordine solvunt ; 3.
Frugum primitias, & liba ferebat ad aras G.1.G.3.
Major ; at hic pingues pecudes & rite sacratas 4.12.
In flammam jugulans gratos mactabat honores. 12.1.
Ecce autem cœlo ceciderunt crebra sereno G.1.
Fulgura, corripuit tremulis altaria flammis Ec.8.
Ignis ab æthereo cœli demissus *Olympo*, 6.
Qui molli tactu sacrum lambebat *Avelis*. 2.8.
Augurium agnovit juvenis, duplicesque repente 9.
Sustulit ad cœlum palmas, & numen adorat. 9.3.
Non tulit hanc speciem furiata mente *Cainus*, 2.
Nec *Stygiæ* regnator aquæ : qui verbera tectis 4.7.
Funerealque inferre faces solet atque venenum 7.
Invidiæ, & charos armare in prælia fratres : 7.
Sanguineam inspirat mentem suadetque *Caino* 7.9.
Protinus ut fratris spoliaret lumine corpus. 12.
Illum autem ardentem curæque iræque coquebant 7.
Cocyti emissæ stagnis, stygiaque palude : 6.1
Haud mora fas omne abrumpens, & jura resolvens 1.6.
Clam ferro incautum fratrem superavit in agro 1.
Impius, hæsit enim sub pectore vulnus, & udæ 7.
Vocis iter, tenuemque inclusit 16 sanguine vitam. 7.
Corpus humo tegere, & foveis abscondere tantum G.3.
Speravit se posse nefas ; sed qui omnia novit 4.G.4.
Quæ sint, quæ fuerint, quæ mox ventura trahuntur G.4.
Crudeles aras ; trajectaque pectora ferro 1.
Nudavit, cæcumque domus scelus omne retexit. 1.
Ille autem sceleris furiis agitantibus amens, 4.
Atque ignotus, egens, terræ Deserta peragrat : 1.
Ceu quondam torto volitans sub verbere turbo 7.
Quem pueri magno in gyro vacua atria circum 7.
Intenti ludo exercent : ille actus habena 7.
Curvatis fertur spatiis : stupet inscia turba, 7.
Impubesque manus mirata volubile buxum ; 7.
Dant animos plagæ ; non cursu segnior illo 7.
Per rupes sylvasque agitur, trepidumque sequuntur 4.7.
Armatæ facibus furiæ & serpentibus atris. 4.
Sæpius occurrit germani fratris imago 6.9.
Tristis, & ora modis attollit pallida miris ; 1.
Latronem ad pœnam ingenti clamore reposcens. 6.G.3.
Et quia fraternum potavit terra cruorem G.G.3.
Fert lappas tribulosque, interque nitentia culta G.1.
Aspera sylva subit, segnisque horrescit in arvis G.1.
Carduus, Agricolas vanis eludit avenis G.1.
Expectata seges, quin & lapis omnia nudus G.1.Ec.1
Limosoque palus obducit pascua juncu. Ec.1.
Haud aliter *Christum* (summo quod honore colebat 1.4.

Hunc

16 Necem Abelis Gaguinolentam fuisse indicat Deus his verbis ; vox sanguinis fratris tui, &c. sic Christus, Matt. 24.35.

17 Sic putat Josephus Gainum ne pepe abdidisse cadaver fratris. Antiq. l. 1.

11.8. Hunc Deus) invidia & crudeli morte necabant
10.10. Fratres *Judæi*, in dominum gens semper iniqua,
11.7. Atque odiis infensa; nec exturata quiescens.
8.1. His patria pulsis, totque horrida funere passis
1. Cunctus ob hunc cædem terrarum clauditur orbis
7.2. His etiam spinis horrescit pagina sacra
6.3. *Lappæque* tribulique adsunt atque aspera sylva.
6.6. Sed postquam inferni rex morte peremit *Abelem*
4.1. Qui jam fundavit sacratos sanguine muros;
4. Omnipotens ne cæpta opera interrupta jacerent
2.12. Artifices alios misit qui mœnia condant:
1.11. *Sethum* qui duplicem casum tristesque ruinas
3.2. Mundi descripsit geminis in postibus; *Enosh*
6.1.8. Hic primo instituit mortales rite precari.
Kenam, *Malaleel*, *Jared*, tum mittit *Henochum*
5.6. Sublimem hunc raptuit Paradisi ad amœna virentia
5. Longævi palmas nec quidquam ad sidera tendunt
5. Majores, sævitque canum latratus in auras;
4.4. Et diræ ultrices ululârunt sedibus imis,
11.1. Ira indignantes; Pluto fremit ore cruento
7.11. *Mortalem* ascendisse illuc unde exulat ipse.
2. Et quamvis patriam antiquam spes nulla videndi
1. Patribus, hinc tamen æternam sperare salutem
1. Ausi, atque afflictis melius confidere rebus;
4.10. Quod postquam invisam lucem hanc hominesq; re-
6. Secluso nemus & virgulta sonantia sylvis Jinquant
6. Devenient tandem, & cuncti læta arva tenebunt
*Ec.*5. Incertas ubi sub *Zephyris* motantibus umbras
7. Assiduo resonat cantu formosus *Henochus*
*Ec.*1.1. Ad sacros fontes ubi mollis amarillum
1. Floribus & dulci aspirans complectitur umbra.
3.1. Hæc *Christus* sedes, hic debita præmia laudi
2.3. Illis promisit, qui cingent mœnibus urbem,
7.5. Quique arces & tecta colent excelsa *Sionis*.
5. Post hunc *Methusalem* longævus mittitur; ille
11. Janum 18 nonnulli veterum virtute secundum
4.2. Progenuit; centum & bis denos instruit annos
1.*Ec.*4. Immani scelerum nutantem pondere mundum
7.*G.*3. Janus, diluvii causas & signa docendo.
4.7. Nam Pluto advertens frustra se opponere jactis
10.1. Murorum aggeribus nec posse avertere aperta
2.5. Vi *Solymam*, tacitis oppugnat fraudibus illam.
4.4. Æternam pacem (hoc prætexit nomine fraudem)
4.4. Nec non conjugii simulato pectore tædas
4.6. Prætendit, nempe ut gnatæ de stirpe *Caini*
4.7. Jungantur generis *Sethi* de gente creatis;

18 *Janus* primus sacrorum ritus instituit humani generis propagationem conservavit, unde *Janus* a conserendo dictus: vini repertor fuit, ut *Hebræa* vox latin significat, bifrons pingebatur, ut respiceret utrumque sæculum ante & post diluvium, cum virga & clave quibus imperium et custodia designatur. Cum

tivi etiam qui mundi servatus fuit. Agriculturæ studiosus fuisse dicitur; quæ omnia Noacho conveniunt, Inde Macrob. sat. l. 3. 9. Fernand. de Cordova didascal. mul. cap. 17.

Sic miscere cupit populos, & perfidus unam 4.4.
Esse velut *Solymis* urbem & *Babylone* profectis. 4.
Scilicet ut *Babylon* premeret ditione *Sionem*; 10.
Quocirca capit ille dolis, fallitque veneno 1.1.
Sethidas miseros; furit ingens ossibus æstus *G.*3.
Postquam hausere oculis forma superante puellas 12.8.
Dulcibus illecebris turpique cupidine capti *G.*3. *A.*4.
In furias ignemque ruunt, amor omnibus idem. *G.*3.
Ex his progeniti sunt vasta mole gygantes, 4.3.
Ætnæi fratres, cœlo capita alta ferentes, 8.
Quid scelerum facies, & monstra immania dicam 6.3.
Turpes Concubitus, cædes, atque effera facta *E.*6. 1.8.
Horum *Cyclopum*, quæ justa concitus ira 3.9.
Eluit omnipotens, medioque sub æquore mersit, 6.6.
Talia connubia, & tales celebrant hymenæos 7.
Egregium *Sethi* genus, & stirps sæva *Caini*. 7.
Scilicet hæc pax est quam rex prætendit averni, 4.6.
Ut soceri & generi coeant mercede suorum; 7.
Utque Cainigenæ dotentur clade puellæ; 7.2.
Quæ genus omne neci pecudum dedit omne virorũ *G.*3.
Ergo justitia & magnus pietate *Noachus*, 1.6.
Instar montis opus divina numinis arte 2.
Ædificans, secta contexuit abiete costas. (rum 2.
Huc volucrum pecudumq; genus, genus omne fera- 8. *G.*3.
Atque homines octo reliquos vorat æquore vortex *G.*1. *A.*1.
Inclusit cavo lateri; penitusque cavernas 2.
Ingentes uterumque cibo potuque replevit, 2.5.
Conveniunt ursæ informes, fulvique leones *G.*3. *A.*4.
E sylvis; tum sævus aper, tum pessima tygris, *G.*3.
Et genus omne canum, quin & genus acre luporum *G.*3.
Auritusque lepus, timidique sequuntur onagri, *G.*3. *G.*3.
Et lynces variæ, imbellesque ad prœlia cervi, *G.*3.
Lanigeræque greges, & amantes ardua capræ, *G.*3. *G.*3.
Quadrupidesque citi, & fortes ad aratra juvenci. il. *G.*3.
Sic quæcunque levem volucris secat æthera pennis *G.*1.
Ingreditur (mirum dictu) divinitus arcam; *G.*4. *G.*1.
Aeriæque grues, & orantes gutture corvi; *G.*1.
Accipitres sacri, & candentes corpore cygni; 11.1.2.
Cornix quæ plena pluviam vocat improba voce: *G.*1.
Quæque arguta lacus circumvolitabat hirundo; *G.*1.
Solaque culminibus ferali carmine bubo 4.
Sueta queri, & longas in fletum ducere voces. 4.
Quin medio celeres revolant ex æquore mergi, *G.*1.
Atque aliæ pelagi volucres, & quæ *Asia* circum *G.*1.
Dulcibus in stagnis rimantur prata *Caystri* *G.*1.
Littoraque halcyones linquunt, & acanthis *basellos* *G.*3.
Et philomela dapes, & raucæ rura palumbes. *Ec.*6. *E.*1.
Et gemere aeria cessavit turtur ab ulmo. *Ec.*1.

Quin-

b Acanthis odio prosequitur asinos spinarum flores devorantes, *Solin. l.*30. *c.*34.

Quinetiam è pastu discedens agmine magno
Corvorum increpuit densis exercitus alis.
Sed neq; quam multæ species, nec nomina quæ sint
Est numerus, nec enim numero comprendere refert.
Nec Deus has voluit servari à fluctibus omnes,
Sed binæ ex quovis genere ingrediuntur in arcam;
Navita nam tristis nunc has, nunc accipit illas,
Ast alias longe semotus arcet arena.
Vix sese incluſit quum effusis imbribus atra
Tempestas sine more furit, tonitruque tremescunt
Ardua terrarum, & campi; ruit æthere toto
Turbidus imber aqua, densisque nigerrimus austris.
Præterea aggeribus ruptis *Neptunus* ab alto
Fertur in abruptum cumulo, camposque per omnes
Irruit, serioſque evincit gurgite montes:
Sternit agros, sternit sata læta, boumque labores;
Præcipitesque trahit sylvas; genus omne ferarum
Et pecudes, armenta, viros; nec jam amplius ullæ
Apparent terræ, cœlum undique, & undique pontus
Servati ex undis; Solum hi quos arca tenebat.
Sic arcum *Christus* (*Graiis* Eccleſia dicta est)
At non humanis manibus, non arte magistra
Extruxit, sed morte sua, verboque potenti.
Atque hoc incluſos ligno occultavit amicos.
Dum mare præruptum pelago premit arva sonanti,
Dum Deus irarum submergit fluctibus orbem.
Utque gubernator media nunc *Janus* in unda
Omne genus pecudum, nec non genus omne ferarum
Atque homines ligno incluſus, pictasque volucres
Per saxa incolumes per tot vada cærula vexit:
Sic *Christus* ligno affixus servavit ab orco
Dilectam *Solymam*, & per saxa latentia duxit
Littus ad ætherium, portuque exponit in alto.
O sate gente Deûm, *Solymæam* è fluctibus urbem
Qui revehis nobis, æternaque mœnia servas;
Expectate Solo *Judææ* arvisque *Sionis*,
Sit mihi certa domus, requies sit certa laborum;
Fac videam patrios longo post tempore, fines.
Da tandem pelagi cunctos superare labores,
Et mundi perferre minas, tumor omnis & iræ
Subsidant ponti, patriæ dum dulcis ad oras
Vela damus, vastumque cava trabe currimus æquor.
Postquam omnes pelagiq; minas, cœliq; tulisset
Jam senior *Janus*, tot tempestatibus actus;
Emisit tandem volucrem de 19 nave columbam;
Fluctibus oppressam terram, cœlique ruina
Explorare jubens, si sese attollere rursus
Incipit ac montes aperire, ac volvere fumum:

19 Atqui Noe servatus esse dicebatur. Ast, ut ex. ad vim appellavit. Plusquam autem 6. do animant. comparatione navim Deucalionis arcam vocavit, in utriquis autem animalibus pingebatur ejus adverso latere navis quædam.

Illa diu fessis arcam circumvolat alis ; 3.
Nec requiem invenit, pedibus, namque omnia plenis 6.G.1.
Rura natant fossis, nec adhuc exhausta residunt G.1.A.
Flumina se rursus nota incunabula condit. G.4.
Septima sed postquam lucem mortalibus almam 5.
Aurora extulerat radiisque retexerat orbem,
Emisit rursus magnum per inane columbam, 1. *Ec.*6.
Haud mora se tollit celerem, liquidumq; per auras 11.6.
Radit iter, viridi tandem super arbore sidit, 6.6.
Dum vero *Janus* cœlum speculatur & alis 5.
Plaudentem visu sequitur sub nube columbam,
Observans quæ signa ferat, quo tendere pergat ; 6.
En rostro viridem decerpsit ab arbore ramum ; 6.
Mox que volans tenues se sustulit ales in auras, 5.
Atque redit ramum referens falicis Olivæ ; 2.6.
Subsidisse undas monstrat, pacemque reportat. 5.7.
Hic senior *Janus* primum sperare salutem 1.
Ausus & afflictis melius confidere rebus. 1.
Sic quando divinæ iræ densissimus imber 6 G.1.
Incubuit mundo, medioque sub æquore mersit 1.6.
Humanum genus, en cœlo demissa columba est 1.1.
Ore ferens pacem, & ramum vivacis olivæ. 6.G.2.
Aureus hic ille est foliis & vimine ramus 6.
Divini eloquii, magnum & venerabile donum 11.6.
Quod *Christus* nobis demissus ab æthere summo 1.
Attulit, at mundum submersum à morte reduxit, 8.5.
Postquam primum hominem decepti morte sefellit 4.
Rex Pluto, stygioque caput damnaverat orco ; (lit 4.
Septima sed postquam stellas Aurora fugarat, 5.
Ecce iterum Ætherias emittitur ales in auras, 5.1.
Explorare udas terras ; illa ardua pennis 1.12.
Astra petit, nec post oculis est redita *Jani*. 12.2.
Hinc siccam intelligit tellurem, & cuncta sereno G.1.A.
Jam cœlo constare videt : nec fontibus amnes 3.G.3.
Amplius erumpunt aucti pluvialibus ustris. G.3.
Sanguine sic postquam ventos placavit & imbres 2.
Iræ cœlestis *Christus*, nubesque fugavit, 1.1.
Fertur in astra volans, superumque enavit ad arces 5.6.
O pater hanc animam quum tu de corporis arca 6.4.
Duxeris, & verbo fessos laxaveris artus ; 3.5.
Tunc celeres alas trepidæ concede columbæ ; 5.5.
Da pennis ferri per inania nubila cœli : 11.G.4.
Ut tecum ætherii lustrem cælsa Atria Templi : 12.
Annuus exactis completur mensibus orbis 5.
Ex quo jactari ventis & fluctibus arca 1.1.
Cæpit, at in sicca tandem consistere terra 11.
Omnipotens voluit *Jani* miseratus ab alto ; 10.5.
Hæsit in aeriis *Ararati* montibus illa ; 7.6.

Quam

5.10. Quam vicinam astris Soboles dum nescia *Jani*
8.1. Spectaret post hæc imis de vallibus, arcam
5.1. Credebat raptam sublimem ad sidera cœli:
G.1.A. Hanc forte ob causam veteres cecinere Poetæ
Ec.4.5. Delectos heroas quod per mare vexerit *Argo*
8.1. Incolumes, sublimem inter cœli astra locatam.
1. Sed *Christi* 20 navis cui nunc *Ecclesia* nomen
9. Postquam defuncta est finem, portusque tenebit
9. Æterios olim, cum mundi evaserit undis
9. *Christiadumque* duces cœlestia vexerit arva:
10.9. Omnipotens genitor rerum cui summa potestas,
9. Mortalem cripiet formam, magnique jubebit
9.3. Ætheris esse facem, qualis *Phœbæus Apollo*
G.1.A.9 Et torrer alma regens spumantem lumine portum.
6.1. Et jam cessavit misceri murmure pontus
1. Emissamque hyemem ventis *Neptunus* abegit
1. Vultu, quo cœlum tempestatesque, serenat
G. .G. Collectum humorem *Zephyris* spirantibus haurit,
G.2. Et jubet hybernis jam parcere flatibus *Eurus*.
G.2. Jamque iterum lucem pecudes hausere, virumque
G.2. Terræ progenies iterum caput extulit arca,
G.2. Immissæque feræ sylvis, & sidera Cœlo;
G.2. Excipit & rursus cœli indulgentia terras.
G.2. Parturit almus ager, *Zephyrique* tepentibus auris
G.2.G.2 Laxant arva sinus; frondes nunc explicat omnes
G.2.A.4 Pampinus, & rursus nova prata coloribus ardent,
12. Jamque senex arcæ portam reseravit, &, ipse
7. Defessus rerum, & magno telluris amore
1.10. Exit, egressoque labant vestigia prima;
1. Et socii tandem optata potiuntur arena.
G.3. Egreditur genus omne avium pecudumq; ferarumq;
G.1.G.2. Ad scopulos mergi revolant, ad flumina cygni.
12. Ad sylvas turtur, deserta ad culmina passer.
6.1.1. Et *Scyllæ* tremulis petierunt æthera pennis.
Ec.9.G.1 Quas sequitur sublime volans ad sidera *Nisus*.
G.1. Nunc tepidum ad solem pennas in littore pandunt
G.1.G.1 Dilectæ *Thetidi* halcliones, nunc noctua cantus
G. .G.1 Exercet rursum seros & bucula cœlum
G.1. Suspiciens patulis jam captat naribus auram
G.1. Et corvi præter solitum dulcedine læti
G.1. Ingeminant liquidas præcoro ter gutture voces
G.1. Aut quater, atque altam supra volat ardea nubem.
G.2. Avia jam resonant avibus virgulta canoris
G.2. Et Venerem certis repetunt armenta diebus,
1.G.4. Garrula jam tignis nidum suplendit hirundo
G.4. Candida plaudit avis longis invita colubris;
G.1.G.3 Lustra feræ repetunt, scandunt dumeta capellæ;
G.3. Cætera pascuntur virides armenta per herbas.

20 Non solus navis apte repræsentat *Ecclesiam* in mundo velut in mari jactatam, sed etiam olim *Christiano*. templa in modum navis extrui præceptum fuit *Clement. l.2. const. Apost. c.57.*

Egressus

Egressus *Ianus*, cœloque potitus aperto 3 11.
Principio 21 delubra facit, pacemque per aras 4.
Exquirit, mactat lectas de more bidentes. 4.
Cœpit in apricis mox collibus ordine vites *G.2.*
Ponere, maturæque fuit tunc vinitor uvæ : *Ec.10.*
Sed postquam nimio sese exhilarasset *Iaccho* 3.*G.1.*
Non assuetus adhuc *Acheloia* pocula, nuper 9.*G.1.*
Inventis miscere uvis : jacet ecce supinus *G.1.A.1*
Membra 22 deo victus, totosque extenditur artus 9.6.
Sed simulac pueri somno videre jacentem, *Ec.6.*
Chamo vipereum inspirat rex Pluto venenum, 7.
Fratribus, ut ridens monstraret turpia membra 4.5.
(Namque procul vestis femori delapsa jacebat) 10.*E.6.*
Quæ *Semus* proprio cum fratre obnubit amictu : 10.11.
Sic *Christus* postquam carchesia spumea musti *G.1..G.2.*
Iræ divinæ hausisset, de stipite pendens 4.3.
Cervicem inflexam posuit, somnosque petivit ; 5 7.
Illum & pendentem pueri, & risere gementem, 5.
Et rident rubros revomentem pectore fluctus. 5.
Tunc *Iano* dat jura Deus, tunc legibus orbem 1.6
Fundavit ; fratres odio certare vetabat, 6.10.
Aut capere insidiis res fratrum, aut vertere prædas. *Ec.3. A.1*
Ut parcant scelerare manus in sanguine fratrum ; 3.
Ut casta maneant sub religione nepotes ; 3.
Ut turpes vitent thalamos, vetitosque hymenæos 7.6.
Viscera ne vivis rapiant animalibus ? atro ? 12.3.
Sangine ne pecudum vescantur ; jamque potestas 3.10.
Concessa in pecudes ; quod quamvis frondibus olim 9.*G.3.*
Sint pasti patres, & victu simplicis herbæ, *G.3.*
Nunc vires pecudum membris revocare licebit. *G.3.A.1*
Quin & promittit se nolle immergere ponto 4.1.
Ulterius terrarum orbem, & genus omne ferarum, 1.*G.3.*
Et genus humanum, & pecudes pictasque volucres, *G.3.*
Hoc fœdus roseo firmat *Thaumantias* ore : 12.9.
Nempe *Iris* croceis per cœlum roscida pennis 4.
Mille trahens varios adverso sole colores. 4.
Sed pluto noxdum satiatus clade priore 2.2.
Quam *Solymæ* tædis funestis intulit ; ecce 7.11.
Relliquias odio insequitur, stirpemque futuram ; 1.4.
Ne quid inexpertum linquat quo funditus urbem 4.12.
Vertat, & æqua solo fumantia culmina ponat. 12.
Audierat magna *Semi* de stirpe nepotum 1.6.
Venturum *Christum*, qui firmo fœdere junget 1.1.
Imperio *Solymæ* stirpem, & genus omne *Japeti*, 4.4.
Quos paribus rejet auspiciis, sociosque vocabit, 4.12.
Ille ut communem populum sibi subderet omnes 4.*G.3.*
Advocat, inque deum scelus irrita jurgia jactat ; 5.10.
Crudelemque vocare audet qui gurgite vasto, 8.1

Dum

21 Hic sanè delubrum non pro Templo recte, sed pro aperta area ubi aqua continebatur qua Sacerdotes & Sacrificia lavabantur: unde delubrum, a diluendo dictum, notum est veteres dicante extractionem Templorum sacrificare solitos in apertis areis.

22 Vinum voco Deum eo sensu quo Apostolus ventrem nominat Deum. *Phil.3.19.* utinam nostri temporis viri gurgites hujus Dei respectu *θεοὶ* sint.

G.1. Dum fœdam glomerat tempestatem imbribus atris
6.9. Tot pecudes, hominesq; immersit; suadet ut altam
2.2. Ædificent turrim; cœloque educere certent,
2.1. Quæ pelagi fluctus temnat, cœlique ruinas.
3. Hic inquit locus urbis erit, requiesque laborum,
1.1. Hic arx, hic regnum venturis gentibus esto;
5. Quis prohibet muros jacere, & dare civibus urbem
5. O miseri, & rapti nec quicquam ex æquore! nusquã
6.5. Vobis certa domus, dicentur mœnia nusquam?
3.2. Quare agite, & mecum sublimem condite turrim
5.3. Astris vicinam, & quæ culmine pulset *Olympum*.
5.5. His vero arrecti dictis, actique furore
1.1. Accingunt operi seſe; pars ducere sulcos:
1.7. Fundamenta locant alii, pars tollere moles:
4.G.4. Murorum ingentes, aptant portasque fenestrasque
8.G.4. Hi lateres vastis fornacibus igne coquebant,
8. Hi fingunt alii ventosis follibus auras
8.G.3. Accipiunt, redduntque: nigrum legit ille bitumen:
1. Qualis apes æstate nova per florea rura
1. Exercet sub sole labor, cum gentis adultos
1. Educunt fœtus, aut cum liquentia mella
1. Stipant & dulci distendunt nectare cellas;
1. Aut onera accipiunt venientum aut agmine facto
1. Ignavum fucos pecus à præsepibus arcent.
1. Fervet opus redolentque thymo fragrantia mella.
1.12. Ollis subridens hominum rerumque repertor
1.11. Vertice stat cœli, & fulva de nube tuetur.
1.11. Instantes operi artifices, & vana minantes.
10.11. Haud mora succinctus nimbis, & turbine ab alto
8.10. Descendit cœlo, atque minas miseretur inanes
1.10. Artificum, & tantos mortalibus esse furores,
9.6. Ut sperent se posse ipsum contingere cœlum.
2. Propterea dedit ora sono discordia, & omnes
8.1. Jam linguis varios varias dispersit in oras:
1. *Europa* atque *Asia*, pulsus *Cham* tristis ad *Afros*
G.3. Discedit, longeque ignotis exulat oris
G.3. Multa gemens ignominiam, plagasque tonantis
6.G.3. Ultoris, tum quos amisit egenus amicos.
1.*Ec*.1. Dum patria profugus litientes erret ad *Afros*
G.3. Et turrim aspectans regnis excessit avitis.
2. Nec sibi jam patriam antiquam spes ulla videndi.
2. Nec charos fratres exoptatumque parentem.
4.9. Jam petit (ut perhibent) *Europæ* extrema *Japetus*.
G.2. At *Semus* patriis *Asiæ* consedit in arvis.
8.1. Cujus ad Auroram soboles penetravit & *Indos*
8. Sic *Babylon* deserta jacet, traxitque ruinam,
8. Et jam dirarum est domus opportuna volucrum,
1.1. Quam Pluto voluit dominari gentibus olim;

At

At vero terram mortales vertere ferro G.1.
Prudens instituit *Janus*: primusque per artem G.1.
Movit agro, curis acuens mortalia corda: G.1.
Nec torpere gravi passus sua regna veterno; G.1.
Et docet ut soboles meditando extunderet artes G.1.
Paulatim, & sulcis frumenti quæreret herbam, G.1.
Et silicis venis abstrusum excuderet ignem. G.1.
Tum docuit natos segiti prætendere sepem, G.1.
Insidias avibus moliri; incendere vepres; G.1.
Balantumque gregem fluvio mersare salubri. G.1.
Et gruibus pedicas, & retia ponere cervis G.1.
Auritosque sequi lepores, & figere damas G.1.
Et torrere igni fruges, & frangere saxo. G.1.
Et quia jam tellus facta est uliginе sulcis G.2.
Diluvii sterilis, nec fertilis illa juvencis, 7.G.4.
Commoda nec segiti, nec *Bacchi* munere fœlix; G.2 G.4.
Propterea in campis tenues, deducere rivos G.1.
Et saturare fimo pingui sola jussit amara, G.1.
Et cinerem immundum effœtos jactare per agros G.1.
Atque feros fructus docuit mollire colendo. G.2.
Et lætam tenui vitem committere sulco. G.2.
Et quum olim seras deponet vinea frondes, G.2.
Frigidus & sylvas *Aquilo* nudabit honore G.2.
Instruit ut curvo *Saturni* dente relictam G.2.
Attrectet vitem attondens, fingatque putando. A.2.G.2
Multaque præterea spaciis quæ exclusus iniquis 6.G.4.
Prætereo atque aliis post me memoranda relinquo. G.4.
§ Interea *Semus Solymæ* tecta alta locabat 4.7.
Quam pene horrisonus *Neptuno* immersérat *Eurus* 6.G.4.
Sed nati capti insidiis & fraudibus Orci. 2.
Scilicet *Arphaxad*, tum *Sale* & maximus *Heber*
Unde genus, linguam & nomen duxere minores 5.3.
Tum *Phaleg*, *Rebu*, *Saruch*, *Nacherque*, *Thareque*
Segnius 23 instabant operi, regnoque futuro, 9.12.
Immemores tanti regni rerumque suarum. 4.
Inter quos *Abram Babylonis* tecta novantem 6.4.
Conspicit omnipotens, cœloque ita fatur ab alto 6.5.
Nomine compellans: tu nunc *Babylone* moraris 11.4.
Fundamenta locans, inimicam & nescius urbem 4.4.
Extrues, heu regni rerumque oblite tuarum. 4.
Quid struis; aut qua spe stygiis teris otia terris? 4.
Hæ tibi mutandæ sedes, terra illa petenda 3.4.
Quam tibi monstrabo tu magnis magna parabis 4.3.
Mœnia venturos tollemus in astra nepotes 3.
Imperiumque urbi dabimus: patriamque patremq; 3.4.
Linquere ne pigeat, neve extera quærere regna. 3.4.
An te nulla movet tantarum gloria rerum, 4.
Nec super ipse tua moliris laude laborem? 4.

Surge

23 Polis inferrjebant Josua 24.2. hinc fieri cæperunt statuæ ex luto & arte singulari per industriam Thare, &c. inde *Epiph. cont. hæres. Smida, in voce Saruch.* Aliter sentit *Augustinus, l. 16. de Civit. c. 13.* Forte non erant patres tam dediti idolatriæ quam Chaldæi, non tamen prorsus ab ea alieni.

3.3. Surge citus *Solymas*, arcemque require *Sionis*.
4. Attonitus tanto monitu, imperioque tonantis
12. *Abramum*, subito *Chaldæas* deserit oras;
4. Ignotasque domos atque arva aliena petivit,
3. Incertus quo fata ferant, ubi sistere detur;
1.1. Et tandem optatæ penetravit limina terræ.
9.5. Ætherea tunc ecce plaga rex magnus Olympi
9. Nube sedet candenti, & sic affatur *Abramum*:
6. Huc geminas nunc flecte acies, hanc aspice terram
11.12. Seu 24 dextra lævaque velis, seu solis ad ortum
G.2.Æ.7 Solis ad occasum, quacunque aspexeris omnem
1.3. Hanc terram accipies: hæc littora curva tenebit
6. Progenies magnum cœli ventura sub axem.
8. Hic tibi certa domus cælsis caput urbibus exit.
3. Sidera cuncta nota tacito labentia cœlo,
10.7. (Namque dies cœlo concesserat: astraque bigis
4.10. Ignea noctivagis pulsabant æthera orbes)
4.G.2. Tenta si possis numero comprendere certo
G.2. Littora, quam multæ *Zephyro* turbentur arenæ.
4,8. Talis erit soboles quam partu candida *Sara*,
3.6. (Quamvis jam sterilis) fundet tibi; maximus ille
1. Nascetur pulchra cœlestis origine *Christus*
4. Qui gravidam imperiis *Babylonem*, armisq; frementē
1. Servitio premet, & toti dominabitur orbi.
1. Hunc tu olim cœlo spoliis *Babylonis* onustum
1. Accipies; votisque vocabitur ille per omnes
5.4. Quas *Phaetontis* equi perflabunt lumine terras.
6. His dictis curæ emotæ, pulsusque parumper
6.12. Corde dolor; sed Pluto in aperta pericula *Abramum*
12.3. Conjicit, ut possit *Chananæo* expellere regno.
9. Ni pater ætherius vires animumque dedisset.
8. Dum bello *Assyrii* vexabant oppida reges
3.6. Quinque Palestinæ, *Lothum* de fratre nepotem
G.4. Corripiunt, capto vim duram & vincula tendunt.
8.3. Haud procul à *Sodomis* habitabat vallibus imis
6.G.3. *Lothum*, ubi gens sæva virum; atque effræna, deique
8.8. Contemptrix posuere urbes, quas rector *Olympi*
6. Fulmine disjecit, densa inter nubila flammas
6.5. Sulphureas torquens; quæ tantum accenderat ignem
5.2. Causa patet; nempe infandā *Venus* improba flammā
G.3. Ossibus in duris juvenum versavit amantum
2. Sic Deus igne nefas, ignem sic igne piavit.
G.1, A.5 Heu quantæ scelerum facies quæ immania cœpta
11.5. Mortales agitant miseros, cœlumque lacessunt?
6. Ah quoties magna testatur voce per auras (gens
11.6. Omnipotens? quoties scelerum hos admonet, in-
G.3.Æ.6 Porta tonans cœli, & nimbis illisa reclamant
G.3. Fulgura, nec summi poterit revocare parentis

24 Hic poetice, non astronomice dextrum & lævum accipio, nempe pro Septentrione et meridie.

Vox

Vox licet increpitans iterumque iterumque minetur 3.2.
Nonne subit quot regna olim peccata luerunt, 2.10.
Cum pater iratus tellurem effudit in undas? 11.
Diluvio ex illo quot vasta sub æquore mersit 7.6.
Arva, urbesque simul, quot stravit fulmine turres? 3.6.
Quotque urbes tremefacta solo terra ima dehiscens 10.4.
Absorpsit, quæ nunc fundo volvantur in imo 6.
Quid tempestates dicam ventosque furentes 10.
Æolia excitos, aut actos nubibus imbres 10.
Et meministis enim cuncti, & memorare potestis. 7.
An vos nulla movet tanti terroris imago? 4.6.
Nec periturus adhuc crudeli funere mundus? 2.G.3.
Cum tellus ipsum fumo subtexet *Olympum*, 3.
Attolletque globos flammarum, & sidera lambet; 3.
Tum flammis collapsa ruent mundi omnia regna 5.
An ergo ô miseri *Jovem* cum fulmina torquet 4.
Nec quicquam horretis; cæcique in nubibus ignes 4.
Terrificant animos, & inania murmura miscent? 4.
Discite justitiam moniti, & persolvite honorem 6.8.
Mortales illi qui fœdera fulmine sancit, 12.
Neu flammas *Jovis* & sonitus temnatis *Olympi*. 6.
Magna parens frugum fuit, & ditissima terra G.2.G.2.
Hæc olim; cujus flaventia culta rigavit G.1.
Jordanus variis per campos flexibus errans. G.3.
Ast hæc pinguis humus, dulcique uligine læta G.2.
Quique frequens herbis, & fertilis ubere campus G.2.
Et qui prævalidas quondam, multoque fluentes G.2.
Sufficit *Baccho* vites, qui fertilis uvæ, G.2.
Qui laticis qualem pateris libamus & auro G.2.
Nunc lacus est ingens, vastaque voragine gurges, 6.
Qui piccas latices nigroque bitumine spissas 3.G.3.
Cum gemitu eructat, fundoque exæstuat imo: 3.
Interdumque atram prorumpit ad æthera nubem: 3.
Quem super haud ullæ poterant impune volantes 6.
Tendere iter pennis, talis sese halitus atris 6.
Faucibus effundens supera ad convexa ferebat, 6.
Si quæ forte lacum supra volitaverit ales Ec.6.
Hæc præceps alta vitam sub nube relinquit. G.3.
Est etiam lacus hic ipsis non piscibus æquus; G.3.
Namque his innantes vulgo moriuntur in undis, 6.G.3.
Unde lacum Hebræi dixerunt nomine mortuum. 6.
Has pice torrentes si quis spectaverat undas. 10.
Juraret stygii caput implacabile fontis 12.
Hic esse, atque ipsas fauces graveolentis averni. 6.
Jordani tamen hic fluvius se condit amœnus. 8.
Hic etiam cineres passim sparguntur in agris, G.1.G.
Relliquiæ ultricis flammæ, quos fulminis autor 1.G.1.
In *Sodomam* (ut dixi) largo demisserat imbre. G.1.

Flamma-

G.1. Flammarum immenſum cœlo ruit agmen ab alto,
G.2. Perque domos victor, perq; alta cacumina regnans
G.2. *Mulciber* involvit flammis urbem, & ruit atram
G.2. Ad cœlum piceæ craſſus caligine nubem;
2.3. Sic flamma ſuperante domus, cecidere ſuperba
3. Oppida, & omnis humo fumavit ſtrata *Gomorrha*:
3.6. In triſtem nunc verſa lacum, ſtygiamque paludem
G.4. Quam circum limus niger, & deformis arundo
G.1.Ec.3 Et cineres fœdi, & ſteriles dominantur arenæ.
G.2.G.4. Frugibus infœlix tellus nec commoda *Baccho*,
G.4. Nec pecori opportuna, nec arbore fertilis ulla
G.2.A.5 In cinerem fumumque abeunt fallacia poma.
11.8. Hac in planitie quæ montibus undique cincta eſt
11. Inter quos fauces anguſtæ, adituſque maligni
11. Armorumque dolis valles & fraudibus aptæ)
3. Aſſyrii bellum dira cum gente gerebant.
12. Hic quinque Aſſyrio parebant oppida regi
5.8. Biſſenis annis: ſed tandem infanda furentes
12. Excuſſere jugum cives; frænumque recuſant
11. Amplius accipere, aut dicto parere tyranno.
6.8. Propterea in ferrum pro libertate ruebant.
7. Quinque illæ magnæ poſitis incudibus urbes
7. Tela novant tunc: *Adma* potens, *Sodomæq;* ſuperbæ
7. Et *Seboim*, cum *Bela*, turrigeraque *Gomorrha*.
7. Tegmina tuta cavant capitum, flectuntq; ſalignas
7. Umbonum cratres: alii thoracas ahenos.
7. Aut leves ocreas lento ducunt argento.
7. Vomeris huc & falcis honos, huc omnis aratri
8. Ceſſit amor: recoquunt patrios fornacibus enſes
8.6. Ergo omnis furiis ſurgens *Babylonia* juſtis,
8.6. Ad pœnam poſcunt præſenti *Marte* rebelles;
7.8. In quorum exitium conjurant fœdere firmo
7. Finitimæ gentes, urbeſque, opulentaque regna.
7.7. Qui ſaltus 26 *Saranda* tuos, qui pinguis *Syrorum*
7.G.4. Littus arant, celeriſq; bibunt qui Tygridis undas,
8. Quique colunt lætos pharetratæ *Perſidis* agros;
7. Omnes hi linguis, habitu quoque veſtis, & armis
7. Diverſi convenerunt; pars maxima glandes
7. Liventis plumbi ſpargit, pars ſpicula geſtat
7. Bina manu, fulvoſque lupi, de pelle galeros
7. Tegmen habet capiti: veſtigia nuda ſiniſtri
7.7. Inſtituere pedis, crudus tegit altera pero:
7.12. His enſes falcati, illis ſunt aclides arma,
7. Hi teriti pugnant mucrone, illi horrida quaſſant
11. Pila manu, ſævoſque gerunt in bella dolones.
11. Huic 27 pellis latos humeros erepta juvenco
11. Pugnatori operit, caput illius oris hiatus
Et malæ texere lupi cum dentibus albis.

26 *Saranda* ſic dictus olim *Euphrates* teſte *Plutarch. l. de mont. & flumin.*

27 Barbarorum gentium milites in aciem prædicturi ſolebant ſe diverſarum ferarum pellibus veſtire, quo truculentiores hoſtibus viderentur. vide *Alexandrum ab Alex. l.1. c.20.*

Horridus

Horridus in jaculis, & pelle lybistidis ursæ 5.
Hic incedit ovans hic tergum immane Leonis 7.5.
Impexum seta, & præ ulgens unguibus aureis 7.6.
Induit, herculeoque humeros obnubit amictu. 11.7.
Ille autem pharetra, & maculosæ tegmine lyncis 1.
Succinctus graditur famulis, comitantibus, illi. 1.4.
Tygridis exuviæ per dorsum à vertice pendent. 11.
Jamque propinquabat Persarum exercitus ingens 1.12.
Exuperatque jugum, sylvisque evadit opacis; 11.
Et *Sodomitarum* fundunt sese agmina portis, 12.
Aereaque assensu crepuerunt cornua rauco. 7.
Utraque sic legio medium pr cessit in æquor. G.2.A.
De muris pavidæ matres radiantia longe 8.8.
Arma vident; strepitumq; virum, sonitumq; tubarum 8.2.
Ardentesque timent pilis sublimibus agros. 7.12.
Nec longis absunt inter se passibus hostes, 11.
Ac simul *Assyrius* fumantes pulvere campos 11.
Prospexit longe, *Sodomæique* agmina vidit, 11.
Et sævum *Assyrium Sodomita* agnovit in armis, 11.
Adventumque pedum flatusque audivit equorum: 11.
Continuo pugnas ineant, & prœlia tentent 11.
Ni roseus fessos jam gurgite *Phœbus Ibero* 11.
Tingat equos, noctemque die labente reducat, 11.
Considunt castris ante urbem & mœnia vallant. 5.
Postera cum primo stellas orietur fugarat 5.11.
Clara dies, lucem referens mortalibus almam; 12.
28 Urbem magnam fuisse Sodomam testatur *Strabo*, lib. 16. cujus ambitus 60 stadiorum. Et 13 urbium caput fuisse memorat. Campũ ad certamen & magnæ sub mœnibus urbis 12.
Dimensi *Assyriæque* vias, *Sodomæque* parabant. 12.
Stant ferro instructi juvenes, atque ære canoro 12.9.
Expectant signum; tum facta silentia campo: 5.1.
Ductores circumvolitant, & vocibus alas 12.11.
Instigant variis, juvenum exultantia tollit 11.5.
Corda pavor pulsans, pugnæque insana cupido. 5.6.
Inde ubi clara dedit sonitum tuba, finibus omnes 5.
Haud mora prosilvere suis; pugna aspera surgit. 5.11.
Undique terribili fremitu concurritur, ambalque 9.G.4.
Implicuere inter se acies, ferit æthera clamor 11.5.
Bellantum armorumque fragor, gemitusque cadentum 12.2.
Pulveris eripiunt nubes cœlumq; solumq; 9.1.
Pugnantum ex oculis, & telorum horridus imber 11.12.
Sanguinis interea rivus fluit; ipsa fluenta 1.12.
Jordanis recalent, & tanta cæde rubescunt; 12.3.
Inque auras volitat vapor ater sanguinis; intus 5.
Matronæ trepidam incendunt clamoribus urbem 11.11.
Effunduntque preces; nulli exaudita deorum. 6.11.
Vota metu duplicant & cœlum quæstibus implent 8.9.
Ilicet in muros tota discurritur urbe. 11.
Obruta sed telis tandem *Sodomitica* pubes, 9.1.

Nec

9. Nec tantam vim ferre valens, nec tendere contra
12. Et numero inferior pugnæ, sine honore recedit:
2. Diffugiunt alii ad portas, & mœnia cursu
23. Fida petunt, pars in puteos formidine turpi
2. Volvuntur, quidam notis conduntur in antris;
4. Saxa metu petiere alii, montesque propinquos.
9. *Assyrii* cursu pariter telisque sequuntur,
9.2. Terga fatigantes hastis; dant corpora lætho
2.11. Millia multa virûm, sparguntque hastilia dextris;
2.G.4. Ætheraque obscurant: non densior aere grando
G.4. Nec de concussa tantum pluit ilice glandis.
9.9. Omne solum sternunt artus, avulsaque membra
6. Cæsorum in pugna: veluti cum frigore primo
6.4. Brumali sylvis incumbit flatibus *Eurus*;
4. Consternunt terram concusso stipite frondes.
11.12. Insultant cæsis, nudantque calentia membra
2. *Assyrii*, & spoliis se quisque recentibus ornat.
4.A.6 Corpora corripiunt gravibus captiva catenis.
G.4. Et *Lotho* tendunt vim duram & vincula capto.
9. *Chaldæi* interea bene gestis corpora rebus
9. Procurant, vino indulgent, somnoque soluti
99. Procubuere: silent late loca noctis in umbra.
9. At vero *Abrami* quum primum adlabitur aures
9.3. Nuncia fama ruens, abductum à milite *Lothum*,
9. Et *Sodomæ* cives aut versos terga dedisse
9. Aut ipso portæ posui se in limine vitam.
2.7. Arma amens rapuit, famulosque sub arma coegit.
9.4. Atque moras omnes rumpit; tum nocte silenti
2. Hostes invadit 19 somno vinoque sepultos
9. Corpora fusa videns, arrectos littore currus;
9. Inter lora rotasque viros, simul arma jacere,
9.2. Vina simul, stragem ingentem, trepidumq; tumultū
11. Excitat, innumeros dextra sub tartara mittit,
12.1. Inque fugam pavidos reges convertit; onestus
1.4. Ingenti præda rediit, *Lothumque* reduxit.
3. Rex *Salem*, rex idem hominum *Jovæque* sacerdos
6.3. *Melchisedec* victori occurrit læta precatus.
5.1. Oratatum reducem, *Bacchum Cererem*q; ministrans,
9.10. Cui reddit decimas spoliarum victor *Abramus*.
1. Sic genus humanum postquam rex Pluto sub orcum
2.G.4. Captivū abdixit, vinq; omnem & vincla tetendit;
11.6. *Christus* de cœlo properans descendit ad umbras.
12.3. Vestigatque suos fratres medioque per hostes
10.10. Rumpit iter valido sternens stygis agmina verbo,
6. Et vultu exangues radianti terruit umbras.
10. At Manes *Christum* gradientem & dira frementem
10. Ut videre metu versi, retroque ruentes
6.3. Exiguam vocem tollunt; tum supplice vultu

19 Cæsos, lacantos, in *Dubiis* inermes præ tumulentia pugnæ inutiles superavit Abramus, Joseph. antiq. l. 1. c. 11.

Et genibus flexis nomen venerantur *Iesu*. 3.
Ille volat, Barathroque atrum rapit agmen aperto 12.
Et centum nodis post tergum vinxit aheneis. 1.
Tartarias fauces reseravit & ostia Ditis, G.4.
Et caligantem nigra formidine lucum. G.
Tunc lætho eripuit miseros, & vincula rupit, 2.
Lætus, & ad patrias sedes evexit amicos. 11.
Lux ubi perpetua est, & finis nescia vita, 8.
Et placidæ pacis non enarrabile donum. 7.8.
Aurea purpureis hic fulgent atria gemmis, 2.1.
Sideribus micat omne solum, laqueare superbum 9.1.
Phœbeam superat flammam fulgore coruſco, 3.G.
Nulli fas castum scelerato insistere limen; 6.
Sed quorum pietas nitet, hic, & vivida virtus 6.11
Et queis justitia est, & mens sibi conscia recti, 1.
Nec non prisca fides, & nescia fallere vita; 6.G.
Panditur his solum domus omnipotentis *Olympi*. 10.
Hic sancti fulgent patres, quæ maxima turba est: 6.
Hic *Christi* socii bisseni luce coruscant, 5.2.
Inter quos *Christus* pulcherrimus ipse refulget, 7.3.
Qualis ubi Oceani perfusus *Lucifer* unda. 8.
Extulit os sacrum cœli; tenebrasque resolvens 8.
Inter noctivagos astrorum fulgurat ignes. 10.
Utque inter duodena flagrat Sol aureus astra, G.1
Hicque pii vates, & qui pro mœnibus altæ 6.11
Pugnando occumbant Solymæ: innuptæq; puellæ 6.6.
Hic *Maria* ætherios supra Dea candida nimbos 8.
Veste in stellata resplendit Iaspide fulva. 4.11

CHRI-

CHRISTIADOS

LIBER 2.

Argumentum.

Mortuo Abrahamo *in filium* Iſac Paleſtinos *concitat Pluto, qui invidia puteos ejus obturant pulvere, ut ab ædificatione* Solymæ *deterreant; ſed* Deus *ei apparens promiſſa olim* Abramo *renovat, gemellos dat qui utero matris luctando præſignabant diſſidium quod inter ipſos, & eorum poſteros futurum erat; nam* Jacobum *minorem odio aſſiduo inſequntus eſt* Eſau, *quare ſuaſu matris* Jacob *ad* Labanum *ſe recipit, illique 26 annis inſervit;* Deus *autem ſæpius illum conſolatur, promittitque* Chriſtum *ex eo venturum, &* Babylonem *everſurum; oſtendit illi ſcalam ſuper quam* Angeli *aſcendebant & deſcendebant; exercitus Angelicus ad illum tutelandum mittitur; cum* Chriſto *ſub forma Angeli luctatur, victorque evadit, ſed poplite ab Angelo percuſſo claudicavit; & Pluto in magnum diſcrimen* Jacobum *& filios conjicit ob raptam Dinam* Jacobi *filiam; inde ut ſenem luctu non careat, omnes fratres in* Joſephum *quem pater præ reliquis diligebat, concitat; in puteum puerum demittunt,* Judas *illum vendit, qui tandem magnus in aula* Pharonis *evaſit ob ſomniorum interpretationem; pater conſpecta tunica hædina ſanguine tincta occiſum credidit, quare diu* Joſephum *luget; filios in* Ægyptum *frumentatum mittit, quos* Joſeph *tandem in gratiam recepit. Pluto interea in* Jobum *ſævit, cujus hiſtoria deſcribitur; omniaque* Chriſto *applicantur.*

6. *Abramo* vitâ defuncto filius *Iſac*
2.7. Succeſſit tanti patris non degener hæres.
4.9. Ille *Paleſtinis* vexatus fraudibus, Orci
4.2. Invidia, exilium patitur; nam pulvere cunctos
G.3.A.1 Obliment puteos genitor quos fodit *Abramus*,
G.3. Sic pecudi frondeſque negant, & fontibus arcent.
2.11. Sed renovat quæ olim dederat promiſſa parenti
1. Huic Deus, & dictis mœrentia pectora mulcet.
1.4. Huic geminam prolem conjux pulcherrima partu
12.4. Unum eodemq; tulit, ſed (quod mirabile dictu eſt)
6.G.3. Luctantur pueri genitali matris in arvo.
7.E.1. Ut vero prægnans genetrix enixa gemellos
5. Fratris majoris calcem prenſavit *Iacob.*
7. Id vero horrendum ac viſu mirabile ferri:
7. Namque fore illuſtrem fama; fatiſque canebant
G.3.6. Conſulti reſponſa Dei; claramque futuram

Progeniem, totum quæ sub juga mitteret orbem, 4.8.
Et regeret *Solymas* æterna in pace futuras. 6.12.
Hinc bellum assiduum gessit cum gente *Jacobi*, 8.1.
Progenies *Esau*, & stimulis agitavit *Edomum* 1.11.
Rex Erybi insidiis ut fratrem tollat inermem. G.4.A.3
Nec latuere doli fratrem pellacis *Edomi*, 1.2.
Nam quando æquali cum illo pubescerat ævo, 3.
Mille dolos versans crudeli in pectore, quærit 4.4.
Insontis fratris quam primum abrumpere vitam. 2.4.
Hoc metuens *Rebecca* parens pulcherrima, gnato 1.4.
Præcipitare fugam, patriaque excedere suadet, 1.
Atque ad *Labanum* fratrem clam tendere gressum. 1.
Haud mora consiliis charæ genitricis *Iacob* 1.5.
Paruit; & rapido cursu contendit ad *Haran* 4.5.
Hicque sub injusto domino servire coactus G.3.A.1
Bis denos annos odio rectoris averni. 1.8.
Armentis tamen & gregibus ditissimus, atque G 3.A.7
Fœlix prole virum bissena evasit, & illi 6.5.
Apparens dominus permulsit pectora dictis. 3.5.
Spondeo digna tuis ingentibus omnia cœptis 9.
Inquit, & innumeram sobolem, tarresque *Sionis*; 6.8.
Polliceorque tuo venturum è semine *Christum*; 1.1.
Qui *Babylon* spoliabit ovans, populosque feroces 11.1.
Contundet, moresque viris, & mœnia ponet. 1.
Dumq; iter accelerans cursus detorquet ad *Haran* 1.4.
Horrida nox òperit terras humentibus umbris. 4.
Jamque super lapidem sub dio fessus *Iacob* G.3.
Carpebat dulces somnos, rex ætheris alti G.3.A.3
Ostendit scalam cœlo caput usque ferentem. 2.9.
Quam super ascendunt descenduntq; agmina densa 2.2.
Cœlicolum; Deus ipse in vertice constitit, omnem 3.5.
Despiciens terrarum orbem, pontumq; profundum. 4.5.
Sic visus Deus ante oculos adstare jacentis 3.
In somnis multo manifestus lumine, quo se 3.
Spectandum *Abramo*, fidisque nepotibus olim 2.6.
Obtulit, & pura per noctem in luce refulsit. 3.2.
Tum sic affari, & curas his demere dictis: 3.
Diis genite, & geniture deos; tibi mœnia fesso 9.3.
Et genus, & mansuram urbem promittimus, atq; 3.
Hanc terram in qua tu recubas porrectus, & inter 6.9.
Dura jaces pernox instrato saxa cubili. G.3.
Non ego te solum tanto in discrimine linquam, 9.2.
Nec tecum quocunque fugis comes ire recuso. 2.4.
Perge ergo, longumque fugæ ne linque laborem; 1.3.
Et ne cæde malis, sed contra audentior ito: 6.
Nam patriæ incolumem reddã, multosq; per annos 8.1.
Consistet fortuna domus, stirpq; magna nepotum G.4.A.6
Contundet gentes, & avos numberabit avorum, 1.G.4.

Dixit,

2. Dixit, & ignitis cœli se condidit astris.
7. At juveni somnum rupit pavor, ossaque & artus;
7. Perfudit toto proruptus corpore sudor.
2. Jamque orbem medium nox horis acta subivit
8. Cum somno excutitur juvenis; ceu fœmina primum
8. Cui tolerare solo vitam tenuique *Minerva*
8. Impositum, cinerem & sopitos suscitat ignes
8. Noctem addens operi: famulasque ad lumina
8. Exercet penso, castrum ut servare cubile (longo
8. Conjugis, & possit parvos educere natos:
8. Haud secus *Ifacides*, nec tempore segnior illo
8. Surgit, & ætheri spectans astra aurea templi.
2.2. Sustulit ad cœlum palmas, & numen adorat
1.3. Magnanimi *Jovæ* rutilis qui præsidet astris.
3.10. Hic locus est, inquit, magni domus alta tonantis.
G.3.A.6 Et cœli porta est, ô quam venerabilis! Ecce
8.6. Hic Deus (haud adverti) habitat Deus; haud mora
3.4. In quo cervicem posuit dum nocte quievit (saxum
G.3. A.4 Tollit humo, ac lucem quum primùm albescere vidit,
6.6. Pingue oleum super infundens tibi *Jova* sacravit
5. Effuditque preces dominumque in vota vocavit:
10.2. Omnipotens genitor precibus si flecteris ullis
2. Respice nos, hoc tantum, & si pietate meremur
2. Da deinde auxilium Pater, atque hæc omnia firma.
6.8. Et famulum comitare tuum, tege corpus amictu,
1.1. Suffice jam profugo cerealia munera quæso,
*Ec.*1. Sic eris ipse mihi semper Deus, atque tuam aram
*Ec.*1. Sæpe tener nostris ab ovilibus imbuet agnus.
6.1. Sique meum comiteris iter, dum finibus exul
2. Excedo patriis, meque in mea regna remittas.
G.2. Non tantum Pater alme tuum dicemus honorem
G.2. Carminibus patriis, lanceque & liba feremus
1. Et multa ante aras nostra cadet hostia dextra:
10. Sed decimis, variisque onerabo limina donis;
1.1. Et lapis hic testis præsentis Numinis esto,
6. Æternumque locus nomen *Bethelis* habeto.
6. Hæc scala est *Christus*, cujus cœlestis origo est
4. Ingrediturque solo, & caput inter nubila condit.
1.12. Hic cœlum terramque æterno fœdere junxit.
10.5. Cœlicolæ magni ætheriis labuntur ab astris
10.10. Ad nos mortales vi sanguinis hujus, & hujus
2.12. Nitentes gradibus meritorum ascendimus astra.
2.2. Ille etiam lapis est in quo requiescimus ægri
8. Mortales, variis turbati pectora curis
8.2. Dum patria pulsi vastum maris æquor aramus.
2. Da *Christe* ut per te superem fastigia cœli:
2.6. Fac nitar gradibus meritorum invicte tonum:
G.4. Tangere sit mihi fas Divorum limina, duc me,

Duc *Christe* ad patrem ; jubeas discedere late G.4.
Nubila, quo gressus mea mens cœlo inferat alto ; G.5. A.1
Et me cum tristi circumvolitaverit umbrâ 6.
Horrida nox, condetq; natantia lumina somnus : G.4.
Si mihi fas illam tecum requiescere noctem, 6. Ec.1.
Teque super, tu namque lapis de monte revulsus 12.
In quo nos placida laxamus membra quiete 5.
Christiadæ, in mortis tenebris & Sole cadente. G.3.
Jamque revisurus patriam sedesque paternas 1.11.
Isacides, molitur inter cum conjuge chara, 6.2.
Cum famulis, natisque penatibus, & magnis diis 3.
Ecce illi occurrunt florentes luce catervæ 6.7.
Cœlicolum juvenũ, rutilas queis tempora flammas 3.8.
Læta vomunt, clypeiq; micantia fulgura mittunt. 8.9.
Aurea cæsaries ollis, atque aurea cassis ; 8.
Virgatis lucent sagulis : tum lactea colla 8.
Auro innectuntur, duo quisque horrenda coruscant 8.
Tela manu, scutis protecti corpora longis. 8.
Hos Deus *Isacidæ* metuenti iramque minisque 12.8.
Germani fratris, cœlo demisit ab alto ; 1.1.
Auxilioque levare virum, vimque addere jussit. 2.
Haud secus ac jussi faciunt, tutantur inermem, 3.7.
Sufficiunt vires, animisque audacibus implent ; 2.7.
Et socium castris adhibent, & fœdera firmant. 8.
Agnovit cœli proceres, divinaque tela 9.
Isacides, flavasque comas, oculosque micantes ; 4.
Spemque dedit dubiæ menti, solvitque timorem, 4.
Hic est ille ingens cœlestium exercitus, hic est 7.2.
Qui nos insomnis servat noctesque dieque. 6.
Hi *Solymæ* muros densa cinxere corona ; 10.
Hi circum portis, & turribus omnibus instant 10.
Sternere cæde hostes, & cingere mœnia flammis 10.
Hi melius nostras tutantur ab hostibus urbes, 7.
Quam jaculis, quam qui certant defendere saxis ; 10.
Molirique ignem, nervoque aptare sagittas. 10.
Hi currus, hi quadrupes quos montibus olim 3.3.
Vidit *Helisæus* spirantes naribus ignes ; 7.
Fulgores tunc terrificos, sonitumque, metumque, 8.
Advertit vates, flammisque sequacibus iras : 8.
Hique relucentes late candore nivali 2.3.
Servitum *Christo* lapsi sunt æthere ab alto ; 2 12.
Dum vitam in terris mortales inter agebat. G.2.
Nusquam absint tales comites mihi maxime rerum 2.7.
Dum vivo, nec cum lucem hanc hominesq; relinquo. 6.1.
Sed me trans pontum incolumem tot fluctibus actũ 10.
Sistant optatis patriæ cœlestis in oris. 2.1.
Sed quia mens contra ventura pericula nondum 6.3.
Isacidæ firmata satis ; venit armiger ales 12.12.

30 *Teraphim*, intelligo quæ furata est Rachel penates dicti sunt quod in sedium penetralibus colebantur, vel quod per eos penitus spiramus, virimus, intelligimus. Vocabantur etiam Dii magni, Apollo enim Neptunus, Jupiter, Minerva, Juno, Vesta, &c. Et Penates & Dii magni apud Poetas dicti sunt, vide *Macr. Sat. l. 3. cap. 4. Nat. Com. l. 4. c. 2. Servium*, &c.

Siderio

12. Siderio flagrans clypeo & cœlestibus armis.
9. Insignis facie, genitor quem misit ab alto
9. Luctatum, utque viro vires animumque ministret;
4. Omnia cœlicolæ similis; vocemque colorem que,
4.9. Et crines flavos, & sæva sonoribus arma.
11. Aureus ex humeris sonat arcus, & aurea fulget
11. Cassida, tum croceam chlamidesque sinusq; crepan-
11. Carbaseos fulvo in nodum collegerat auro, (tes
11. Pictus acu tunicas & splendida tegmina crurum.
2.5. Hic pugnæ accingit sese; trepidumque *Jacobi*
3.A. Luctando tentat durare ad vulnera pectus.
12. Sed ne forte impar videatur pugna *Jacobo*
1.12. Jam fessu, nec tela manu, nec scuta ferenti;
8. Arma sub adversa posuit radiantia quercu:
8. Terribilem cristis galeam, flammasque vomentem
8. Læthiferumque ensem, loricam ex ære rigentem,
8. Sanguineam, ingentem, qualis quum cærula nubes
8. Solis inardescit radiis, longeque refulget.
8. Tum leves ocreas electro auroque recocto,
8. Hastamque & clypei non enarrabile textum.
6.2. Sic nudum aggreditur nudus, jamque Oceano nox
8. Incubat, & fuscis tellurem amplectitur alis.
10.6. Dum vero eventus varios in corde volutat
6.6. *Isacides* fratrem metuens, *Jabbochis* ad undam
6.1.A. Fronde super viridi, gelidique sub æthere axe
4. Procubuit dulci declinans lumina somno;
12. Illum autem Aligeri densa inclusere corona.
11.1. Ecce autem è medio positis dux Aliger armis
12.9. Agmine procedit, socii venerantur euntem.
4.1. Ingens oris honos, oculis decor emicat ingens.
1. Aurati Solis radii fulgentia cingunt
12.1. Tempora, cæsaries divinum spirat odorem.
9. Hic ille est Princeps aciei cœlestis *Iesu*.
11.3. Armipotens belli præses, *Mavortius* Heros,
Ec.8. Quem puerum nostri generis & sanguinis edet
1. Virgo, cum venerit lustris labentibus ætas;
G.4. Virgo quæ sola est *Lucinæ* experta labores.
6. Nec puer *Abramidas* quisquam de gente *Jacobi*
6. In tantum spe tollet avos; *Judæa* nec olim
6. Ullo se tantum tellus jactabit alumno.
6. Hic vir, hic est tibi quem promitti sæpius audis
6. *Judæa*, hic divum genus est; hic aurea condet
6.Ec.8. Sæcula, qui *Solymæ* super extremos *Garamantas*
7.2. G.3 *Æthiopumque*, *Arabumque* solo & deserta *Getarum*
6.G.2. Imperium ignotas *Indorum* extendet ad oras
7.G.2. Hunc multi populi, multi sua qui bona norunt
7. Et petiere sibi, & voluere agnoscere regem;
7.1. G.3 Servit hyperboreo septem subjecta *Trioni*

Gens domino nostro; colit hunc *Ægyptus*, & ingens G.4.
Lydia; sic populi Parthorum, & *Medus Hydaspes*, G.4.
Et *Numidæ* infræni agnoscunt, & hospita *Syrtis*, 4.
Et conjurata descendens *Dacus Istro*. G.2.
Ille triumphantis capitolia ad alta *Sionis* 6.
Victor agit currum spoliis insignis opimis; 6.
Eruet ille urbes inimicorumque phalanges 6.
Ipsosque 31 *Eumenides* genus impotentis averni, 6.8.
Ultus avos *Judæ*, templa & temerata *Jehovæ*. 6.
Hic rem *Christiadum* magno turbante tumultu 6.
Sistet orans, sternet Turcas, Indumque rebellem, 6.
Barbaraque arma patri suspendit capta tonanti. 11.6.
Quam tu urbem *Solymam* cernes? quæ surgere regna 4.
Hoc sub rege pio? *Judæ* comitantibus armis 4.
Christiadum quantis se tollet gloria rebus. 4.
Hunc ego *Getulis* agerem si *Syrtibus* exul, 5.
Argolicove mari deprensus & urbe *Mycenæ*; 5.
Quæ mecunque vocent terræ sub Sole jacentes, 1.G.2.
Semper honorabo, semper venerabor *Iesum*: 5.3.
Cœlestem pro me meruit qui morte coronam, 5.
Et verbo hostiles prostravit victor acervos. (illumq; 3.8.
Jamque virum aggreditur, timidoque supervenit 4.Ec.6
Excitat ad pugnam; subitus tremor occupat artus 2.7.
Abramidæ, & campo paulatim excedere tentat, 9.
Et dare terga fugæ, verum acrius Aliger instat 9.9.
Nuncius, & stimulat; vires quoque sufficit illi, 9.
Ut possit contra tantum subsistere numen, 9.
Et vim terre; tergo postquam lux reddita menti est 3.13.
Discussæque umbræ, se pugnæ accingit inermis. 12.11.
Constitit in digitos extemplo arrectus uterque 5.
Brachiaque ad superas interritus extulit auras; 5.
Immiscentque manus manibus, pugnamq; lacessunt 5.
Convertere oculos proceres radiantis *Olympi*, 12.8.
Armaque deposuere humeris, & scuta reclinant 12.
Et figunt tellure hastas; ipsa ignea cœli 12.4.
Astra stupent, stupuit velatus arundine glauca 10.
Jabbochi, vitreisque ibat jam tardior undis; 8.
Cœlicolûm admirans numerûm quorum agmine tanto 2.6.
Complentur ripæ, dum *Christus* imagine nostra 6.6.
Tectus gramineis exercet membra palestris. 6.
Jam cœlum terramque vident, hominemq; deumq; 1.2.
Inter se coisse acri certamine; verum 12.
Mortalis contra tantas subsistere vires 9.
Qui potuit, si non vires Deus ipse dedisset? 9.2.

31 Eumenides hic masculini generis fac. eadem licentia qua *Virgilius Venerem* et *Alecto* deos vocat: Descendo ac ducente Deo, Aen. 2. Nec dextra erranti Deus abstuit, id est, Alecto, Aen. 7. scivit doctissimus Poeta, *venerem* esse semen genitalis quod est potentia, tam mas quam fœmina. Et eum Alecto sit spiritus major, non decuit ille semper fœmineo sexui allegari, licet hoc poetæ alii faciunt, forte quia maligni spiritus hunc sexum sæpius assumunt quam virilem: Aen. 3. sunt illis virginei vultus, sic Aen. 7. Alecto in vultus sese transformat aniles. Et sic Calybe Junonis avia anus, &c. Hic autem per Eumenides, intelligo Cacodæmones: ut enim ille fichi sunt Dei ministri, &c. Scelerum vindices, malorum hominum tortores; nocti et tenebrarum filii; sunt etiam aeri vagi; vocantur etiam angues et canes, in abysso habitant. *Tisiphone a* τίσις, ultio, et φονος, cædes, μεγαιρω, invidere, Αλήκτω, nunquam cessans, sunt nomina Diabolis aptissima; illi enim nunquam cessant ultione, cædibus, et invidia genus humanum infestare.

Jamque

5. Jamque inter ſeſe multa vi verbera miſcent.
12. Hic vero pudor & virtus miſcentur in unum.
5.5. Suſcitat ira animos, quatit æger anhelitus artus;
3.6. Totam illam noctem ripa luctantur in alta,
G.5A.12 Atque alternantes ſe verſant æquore toto:
12.5. Et nunc hic, nunc ille jacet revolutus arena;
G.3. Sicque omni cura vires exercet uterque.
Anceps lucta diu, tandem victoria ceſſit
9.12. *Iſacidæ*, at valido nervum ferit Angelus ictu
12.2. Poplitis; extemplo graditur non paſſibus æquis
10.5. Aſt animo nec dejectus nec territus heros,
12. Quamvis altemos nitatur ſtipite greſſus;
2.1. Aligerum tenet amplexum, nec paſſus abire
3.12. Donec prædicat læta, eventuſque ſecundet.
10. Annuit oranti; interea revoluta ruebat
10. Matura jam luce dies noctemque fugarat.
9. Talibus affatur victorem Spiritus ales;
9.10. Macte nova virtute *Iacob*, tibi rector Olympi
5.5. Conceſſit facilis palmam certaminis hujus.
6.6. Ecce Deum vicit tua dextra invicta potentem,
4.1. Nec metuas homines frænabis lege rebelles.
3. Dixit & ingentes quatiens clangoribus alas
11. Fertur ad ætherium *Michael* ſublimis Olympum.
2.9. Haud aliter *Chriſtus* dura cum ſtirpe *Jacobi*
6.5. Luctatus fuerat vario certamine, donec
9.5. Succubuit victus vi multa & vulnere crebro.
8.4. Sic victor victa voluit ſuccumbere genti;
12. Et frænum accipere, & legi parere cruentæ.
1.12. Sed tamen infœlix fuit hæc victoria *Judæ*;
5.2. Quippe genu læſo gens claudis paſſibus errat
8. Ora Dei fugiens, & regnis exul ademptis;
1.3. Urbes ignotas, deſertaque littora quærit.
4. Sed cum *Phœbæa* luſtravit lampade terras,
4. Humentemque aurora polo dimoverat umbram;
5.3. Ore favens ſociis, & proſpera cuncta precatus
6. Tollit ſe celerem, liquidumque per æra tendens,
6.1. Sedibus optatis cœli conſedit in arce.
6. At Pluto nondum patiens, immanis in antro
6.7. Bacchatur ſtygio, furiaſque emittit ad auras
7. Nempe odiis vexare domum ſenioris *Iacob*
7. Tentat, & unanimes armare in prœlia fratres;
4.3. Hac ſperans ratione piam ſubvertere gentem.
12. Nam fratres animoſa phalanx, accenſaque luctu
4. Quod *Sichemis Dinæ* auderet violare pudorem
12. Pars gladios ſtringit manibus, pars corripit haſtas
12. Atque omnes amor unus habet decernere ferro
2. Ulciſci *Diſam*, & ſceleratas ſumere pœnas.
2. Sed *Simeon* cum fratre *Levi* juvenilibus armis

Accincti,

Accincti, vadunt quo tristis pellit *Erynnis*	2.2.
Ambo armis, ambo insignes præstantibus armis;	11.
Et cædem peragunt soli clam patre *Jacobo*;	9.1.
Invadunt miseros cives, & acerba frementes	2.12.
Affixos lectis, & tardos vulnere nuper	3.2.
In pube accepto, dum circumciditur omnis	3.
Mas lato ferro, gentis de more *Jacobi*.	12.
Cæduntur vigiles, sternuntur inertia passim	2.
Corpora; rex Hamor qui forte tapetibus altis	2.9.
Extructus, toto proflabat pectore somnum.	9.
Nec non & *Sichemim*, & multam sine nomine plebē	6.9.
Cædunt, & rabidi incensa dominantur in urbe.	2.
Sic furor ardentes, cædisque insana cupido	9.
Egit in incautos cives, stratisque jacentes,	9.4.
Unius ob noxam raptumque sororis honorem.	11.1.
Et si mature non effugisset *Iacob*	7.3.
Bethelem Jovæ monitu cum prole cruenta,	4.2.
Ultimus ille dies patri generique fuisset.	9.9.
Quin variis portenta Dei terroribus obstant,	7.
Ne face finitimæ gentes, ferroque sequantur	4.7.
Abramidas (dum urbe excedunt & tuta capessunt)	9.
Insignes spoliis, & tanta cæde superbos.	9.8.
Tali successu lætos animisque videbat	2.
Rex *Erybi* juvenes; iræ dum fluctuat æstu	6.12.
Artibus ecce novis hostes invadit ovantes:	10.
Josephum genitor coluit magis omnibus unum:	1.
Quem picturato tunicæ velavit amictu.	3.8.
Ast illi dum forte quies inopina per artus	5.2.
Serpserat, extemplo reserata est janua somni	2.12.
32 Cornea, qua veris facilis datur exitus umbris	6.
Ecce videt stellas, & vos clarissima mundi	G.1.
Lumina, labentem cœlo quæ ducitis annum	G.1.
Suppliciter semet venerari, atque insuper illi	1.3.
Triticios in agro fratrum cecidisse maniplos.	G.1.G.3.
Hoc visum ut primum narravit fratribus, omnes	4.2.
Ira indignantes, stimulisque agitantibus atræ	1.11.
Invidiæ insontem statuunt opponere morti.	11.2.
Postea dum fratres pastores viseret, illi	2.
Unius in miseri conjuravere ruinam	2.8.
Horum jam dudum pestis scelerata per artus	5.2.
Serpserat invidia, quam subito à sede sororum	7.7.
Dirarum emittens superas jubet ire per auras.	7.4.
Scilicet hoc metuens ne mœnia conderet urbis	4.12.
Josephus, quem mille dolis oppugnat, & arte.	2.5.
Sed *Reuben* cujus melior sententia menti	2.
Commaculare manus fraterna cæde vetabat	Ec.8 A.2
In puteum potius vicinum immittere suasit	7.10.
Liberat ex puteo, atque argento vendit *Judas*	7.1.

Insontem;

32 Cornea potta signat corpus a sordidis et crassis humoribus liberum, et quasi transluscidum, in tali motpore somnia sunt vera et perspicua, eburnea vero denotat crassum corpus et crapula appletum, ubi somnia turbida obscura, falsa.

1. Insontem; *Madianitæ* mercantur, & illum
G.1. A.6 In terram *Ægypti* ducunt, dominoque potenti
6. *Putipheræ* vendunt.
6.8. At fratres hœdi mersere in sanguine cæsi
8.7. Virgatam pueri tunicam, patrique *Jacobo*
6.5. Ostendunt laceram, crassoque cruore rubentem.
6.11. Ille putans natum laceratum dente ferino,
2.9. Obstupuit miser, & subito calor ossa reliquit:
6. Effusæque genis lachrymæ, & vox excidit ore
9. *Josephe* infœlix qua te regione requiram
G.4.A.9 Amplius haud reducem video tunc ille senectæ
9. Sera mea requies, potuisti linquere solum
9. Crudelis, nec te sub tanta pericula missum
9. Affari extremum misero data copia patri.
9. Heu terra ignota canibus data præda vel ursis
9.12. Alitibusque jaces; potiuntur corpore tygres
2.9. Forsitan immanes, non te tua funera mater
9. Produxit, pressitque oculos, aut vulnera lavit
9. Veste tegens, quæ nunc artus avulsaque membra
9.11. Et funus lacerum tellus habet? ista senectæ
11. Debita sors nostræ est. O tu sanctissima conjux
11. Fœlix morte tua, neque in hunc servata dolorem,
11. Contra ego vivendo vici mea fata superstes
11.1. Ut genitor restarem ô terque quaterque beati
11. Queis ante ora patrum patriæ sub mœnibus altis
1.6. Contigit oppetere; his etenim defuncta sepulchro
11.8. Corpora mandantur; sed tu charissime fili
5. Nudus in ignota *Josephe* jacebis arena.
2. Sed quid ego hæc autē nec quicquā ingrata revolvo
2.11. Quidve moror? nostri sint hæc solatia luctus,
12. Quod miseri nati læthum haud crudele videbam.
10. Stat sua cuique dies breve & irreparabile tempus
10.2. Omnibus est vitæ; facilis jactura sepulchri.
10.2. Præterea non hæc magno sine numine *Jovæ*
2.6. Eveniunt; quin & stygios regna invia vivis
6.7. Aspiciam lucos, natumque Acheronte sub imo
7.11. Affabor rursus; non vitæ gaudia quæro
11. Nec fas, sed gnato Manes perferre sub 33 imos.
5.12. Hæc fatus trepidante manu discidit amictus
8.10. Pulvere respersus, pilisque hirsutus 34 equinis
G.4. Et natum flevit multos ex ordine menses.
6. *Josephum* interea domui præfecit, & illi
9. Curam commisit famulorum *Putiphar* omnem
9.12. Hic erat insigni facie, vultuque decoro;
5.4. Cujus amore fuit turpique cupidine capta
6. Uxor *Putiphari*, noctesque dieque sequuta
Ec.6A.4 Turpes concubitus pueri, solvitque pudorem;
4.9. Ille autem nullis precibus pretiove movetur.

33 Ad hunc fere modum Philo Judæus Jacobum lugentem induxit.

34 Cilicium intelligo eam Eugubino in recognit. Pentateuch. pulvere in textu nos sit mentio, mos tamen fuit aspergi pulvere magnis doloribus.

Ut

Ut tædas violet, vel ſolvat jura pudoris.	4.4.
Mens immota manet, lachrymæ volvuntur inanes	4.
Sic poſtquam miſeræ verſavit in oſſibus ignem	G.3.
Durus amor; Pluto furiarum è crinibus anguem	G.3.A.7
Conjicit, inque ſinum præcordia ad intima ſubdit	7.
Ille inter veſtes, & lævia pectora lapſus	7.
Volvitur attactu nullo, fallitque furentem,	7.
Vipeream inſpirans animam; fit tortile collo	7.
Aurum ingens coluber, fit longæ tænia vittæ	7.
Innectitque comas & membris, lubricus errat.	7.
Sævit inops animi mulier, coramque marito	4.8.
Inſontem incuſat quaſi violare cubile	2.8.
Tentaſſet Domini abſentis; veſtemque lacertis	4.5.
Joſephi avulſam monſtrans: hic perfidus inquit	2.4.
Advena dum nobis illuderet, ilicet ædem	4.7.
Clamore implevi, nec voce iræque peperci.	2.
Ille autem trepidans aufugit veſte relicta.	4.10.
Talibus inſidiis, perjuræ & conjugis arte	2.
Credita res, captuſque dolis, lachrymiſque coactus	2.
Putiphar inſontem vinclis & carcere frænat.	1.
Poſthæc *Egypti* viridis qui præſidet arvis	G.1.A.3
In ſomnis ſeptem præſtanti corpore vidit	4.1.
Veſcentes per prata boves, & plena ſecundum	G.3.G.3.
Flumina, muſcus ubi & viridiſſima gramina ripæ,	G.3.
Mox totidem macie tenuatas, quæque priores	G.3.G.3
Corripuere fame rabida; tunc cernit in agro	6.
Culmum qui ſeptem gravidis procumbit ariſtis;	G.1.
Mox alium; hic ſeptem ſpicas produxit inanes,	G.1.G.3
Et ſubito ſeptem pingues abſumpſit ariſtas.	G.1.G.6
Hic rex ſollicitus monſtris reſponſa deorum	7.11.
Conſulit, & *Phœbi* ſcitatum oracula mittit.	7.2.
Heu vatum ignaræ mentes, nihil augur *Apollo*,	4.4.
Nec reſponſa valent conſulti reddere vates.	G.3.
Ah quoties miſeros *Phœbi* cortina fefellit	12.6.
Dum conſulta petunt, vatiſque in limine pendent?	6.
Inconſulti abeunt, vatemque odere deorum.	3.
Sed juvenis *Joſeph* magnam cui mentem animumq;	6.
Inſpirat Pater Omnipotens, aparitque futura;	6.
Vera canit; non ille notas & nomina mandat	3.
Frondibus, impellit quos verſo cardine ventus,	3.
Aut antro turbat volitantes janua; non hic	3.
Horrendas canit ambages, antroque remugit	6.
Obſcuris falſa involvens; fruiturve deorum	6.7.
Falſorum alloquio: ſed veri Numinis aura	7.6.
Affatus *Joſeph* oracula vera canebat.	6.2.
Hac igitur fama impulſus, Rex carcere vatem	6.1.
Fatidicum educit, manicas atque arcta levari	18.2.
Vincla jubet *Pharo*, dictiſque ita fatur amicis:	2.

Quiſquis

2. Quisquis es (amissos hinc jam obliviscere patres)
2. Noster eris; mihique hæc edisscere vera roganti,
5.4. Quid signent quæ me suspensum insomnia terrent;
3. Ipse canas, vocemque volens atque ore resolve.
3. Nam vates adii, precibusque oracla petivi,
3. 35 Monstra Deûm referens, quæ sit sententia poscens
6. Sed falsis animum responsis ludit *Apollo*:
3. Nulla fides 36 *Phœbo*, nulla est prudentia vati.
6.6. His dictis narrat *Josepho* insomnia bina.
2.6. Ille autem verum, posita formidine, sensum
3.10. Expediens, septem venturos edocet annos
G.1, A.1 Muneribus *Cereris* plenos; totidemque futuros
3. In quibus exuret sitientes *Syrim* agros
3. Arebunt herbæ, & victum seges ægra negabit,
G.1. A.8 Nec terram *Nilus* nigra occultabit arena,
7.6. Hæc tibi protendunt spicæ ventura, bovesque
10.4. Proinde (inquit) frumenta legas tectisque reponas,
G.1.G.2 Dum sulcos onerat proventus & horrea vincit
G.4.G.2 Venturæque famis memores, dum exuberat annus
G.2. Fructibus, & pecore & cerealis mergite culmi.
3. Hæc sunt quæ nostra liceat te voce moneri.
3. Quæ postquam vates sic ore effatus amico est,
4.5. Extemplo variis cumulatur honoribus, auro:
8.1. Colla innectuntur, digitus circundatur auro:
11.1. Tegmine carbaseo induitur, curruque secundo
11.8. Subvehitur populo votis plausuque fremente.
5.1. Sic qui jamdudum fuerat compagibus arctis
1.12. Et ferro incluſus, regni molitur habenas.
3.G.1. Sidera jam cœli jam Sol, frugumque manipli
11.2. Dejectis oculis hôc sanctum sidus 37 adorant.
9.8. Nam vesana fames patrem natosque subegit,
3. *Ægyptum* petere, & terras tentare repostas.
7.3. Quem contempserunt olim, venerantur, & omnes
1.1. Suppliciter culpam agnoscunt, veniamque precantur
1.9. Præcipue *Iudas* lachrymis pro fratre minore
G.4. Effusis, quem tum tenebris vinclisque tenebat
9.6. *Josephus*, propter crateras in folle repertum.
12. Ille humilis supplexq; oculos, dextramq; precantem
12. Protendens; equidem meruit, nec deprecor, inquit
22. Utere sorte tua; miseri te si qua parentis
12. Tangere cura potest oro miserere senectæ,
8.2. Et juvenem incolumem patriæ patrique remitte;
11.11. Quem jam conficiunt curæ, turbataque mens est
8. Funere *Josephi*; gravior ne nuntius aures

33 Multa a Deo in somnis monstrantur nam vera insomnia a Deo sunt, Ἀλλ γὰρ τὸ ὄναρ ἐκ Διός ἐστιν.

36 Præcipui Ægyptiorum dii fuere Serapis, Osiris & Isis, diversa nomina unius numinis, sic apud Græcos et Romanos, Apollo, Phœbus, Cynthius ubique unus, nempe Sol, cujus oracula ubique consulebant inde Macrob. Satur. l. 1. c. 20. 2. 1.

37 Adorare, sive a voce Ador frumento sacrificiis destinato sive ab ore; (hinc populum adorare in Apuleio l. 2. Est alloqui) sive aborare; ut Aen. 10. vel lexvos Turnus adoro, id est, valde oro: variis modis fiebat. 1. Osculando manum proprium Job 31. 27. 2. manum alterius. 3. genu flexione. 4. matris exclusione; 5. velando caput et capita ante aras Phrygio velamur amictu Aen. 2. 6. sedendo, sic Pythagoras docuit; adoratus: sedeant. 7. prosternendo humi corpus, sic Persæ suos reges adorabant, in matrimonio uxorem adorare, est osculari, &c.

Vulneret,

Vulneret, & cogat crudelem abrumpere vitam. 8.8.
Nam si non reducem videat periisse putabit. 2.3.
Tende mihi potius vim duram, & vincula capto. G.4.
Flebat *Josephum*, nec se cœlare volebat 3.9.
Amplius, aut tantum potuit perferre dolorem; 9.
Fraterno aſt animum ſupplex ſubmiſit amori; 4.
Oblitus ſcelerum cunctorum ignoſcit, & ultro 4.G.4.
Solatur lachrymas verba inter ſingula fundens 1.3.
Et fratrum factis contraria facta rependens. 1.
Namque omnes variis affecit honoribus, atque 5.11.
Complexu patris lachrymans colloque pependit; 3.1.
Quem proprio vectum curru deduxit in aulam. 12.4.
Haud aliter *Chriſto Solymæas* invidet arces 1.4.
Gens *Judæa* hodie; ſic olim invidit honori 10.5.
Cœlitus oblato; *Judas* hunc vendidit, omnes 12.6.
Fratris in exitium conſpiravere, ſepulchri 8.7.
In fovea abſcondunt: ſed rerum maximus author G.1.A.1
Eductum è tenebris ſuper aurea ſidera vexit 7.G.1.
Aureum, & albenti lucis veſtivit amictu; 12.8.
Et dedit illi epulis ſacris accumbere divum, 1.
Nimborumque facit, tempeſtatumque potentem. 1.
Hic judex rerum fulva de nube futurus 2.
Et levis ætherios parrumper candidus orbes 5.8.
Flammato invectus curru; tunc maximus orbis 1.G.1.
Hunc dominum agnoſcet; quin & ſtirps ipſa *Jacobi* 8.7.
Numen adorabit, quod jam contemnit & odit. 3.7.
Stirpis 38 *Edomææ Jobus* quoque mœnia cælſa 3.
Condebat *Solymæ*, quem rex Acherontis avari 1.G.2.
Dentibus invidiæ petit implacabilis ultro. 7.12.
Jobus erat ſervans æqui, & juſtiſſimus unus. 27.
Qui fuit, Auſitidiſque olim ditiſſimus arvis. 7.
Quinque 39 greges illi balantum, quinta redibant 7.
Armenta, & terram centum vertebat aratris 7.
Hic ſeptem natos, *Veneris* tot præmia norat; 4.
Et tres præterea excellentes corpore natas. 12.1.
Tantis ille bonis patriis florebat in agris 4.7.
Jam ſenior, placidaque ſuos in pace regebat. 7.
At ſubito fortuna fidem mutata fefellit 5.4.
More ſuo, namque eſt varium & mutabile ſemper. 4.
Dum fratres læti inter ſe convivia curant, G.1.
Vomere dum duro ſubigebant arva coloni, G.1.
Saltibus in vacuis aſinæ dum gramina tondent, G.3.A.3
Ecce impacata gentes venere *Sabææ*, G.3.A.8
Quæ vectare ſolent prædas, & vivere rapto; 9.
Avertuntque aſinas, cæſis cuſtodibus, omnes; 8.1.
Atque boum armenta, & præſtanti corpore tauros. 8.
Abducuntque omnes forma ſuperante juvencas, 8.
Dumque pater media nimborum in nocte coruſca G.1.

Fulmina

38 ἀπὸ Ἀβραμ πέμπτῳ ἦν ἐγγονὸς τῷ Ἠσαῦ. Athanaſ. in Synop. non fuit ergo Hebræus ex Nachor ut Hebræi. Et Hieronymus in Job volunt: nam terra Hus eſt in Idumæa, et finibus Arabiæ. Hinc Arabs vocatur Jobus a Chryſoſtomo. Amici erisim tres Jobi fuerunt illi vicini et Idumæi, Terra autem Hus a quo vocatur Auſitis, vide Auguſtin. l. 18. de Civit. c. 47. Chryſoſt. hom. 2. de patient. Job. Origenem, Theodoretum, &c.

39 Reduce 7 millia ovium ad 5 greges 3000 camelos: 500 juga boum, et 500 aſinas, ad 5 armenta.

G.1. Fulmina molitur dextra, quo maxima motu
G.1. A.3 Terra tremit, ruptis geminantur nubibus ignes:
G.1 Ec.2 Balantum periere greges, oviumque magistri.
6. Præterea, *Chaldæorum* gens sæva colonos
1.8. Clam superat ferro incautos, abigitque camelos.
2. Insuper, adversi rapido dum a turbine venti,
2. Consligunt, *Zephyrusque Notusque*, & lætus *Eois*
2.3. *Eurus* equis: callis horrendo murmure tectis
1. Incubuere simul, totamque à sedibus imis
11.6. Evertere ædem, quæ natos obruit omnes
9.12. Dum vino indulgent; & scissa veste *Jobabus*
12. Natorum attonitus fatis, ædisque ruinâ;
12. Canitiem immundo perfusam pulvere turpans.
47. Tum dextra crinem secuit, terramque petivit
3.6. Submissus, talesque effudit pectore quæstus:
4.8. Me genetrix nudum sub luminis edidit auras,
3.5. Hæc eadem accipiet reducem nudumque recondet
5.5. Complectens gremio cineres, atque ossa quieto.
1. Tu mihi quodcunque hoc regni tu sceptra dedisti
5.11. Sancte parens, eadem de me nunc jure reposcis;
1.10. Tu mundi imperium nutu regis; omnia parent
4.7. Mandatis Rex magne tuis, qua utrumque recurrens
9.7. Oceanum extremo *Phœbus* despectat *Olympo*.
3.4. Ergo tuum vivat magnum & memorabile nomen,
3.5. Sed non contentus pœnas traxisse per istas
1.6. Egregium pietate virum regnator averni;
10.10. Dum 40 divũ domus alta patet, dumq; arduus ipse
10.11. Sidereis tectis hominum sator atque deorum,
11. Concilium aligerum cœli intra limina cogit
11.10. Aurea; conveniunt tectis bipatentibus olli,
6.7. Inter quos Satanas dirarum à sede sororum
3.12. Apparet, quatiens ventosas horrridus alas;
3. Tristius haud illo monstrum, nec sævior ulla
3. Pestis & ira dei stygiis sese extulit undis.
1.4. Hic quamvis cæca tenebrarum regnet in aula,
6.12. Unde metum & tristes morbos mortalibus ægri
6.6. Et læthum & curas emittit, & horrida bella,
3.12. Attamen hinc quoties rex annuit ætheris alti,
6. Præpetibus pennis audet se credere 41 cœlo.
12. Hic *Jovis* ad solium, summique ad limina regis
12. Accedit, magnaque incusat voce 42 *Jobabum*;
2.2. Criminibusque novis cumulat, pœnasque reposcit
3.2. Immeritas, colit hic (inquit) te pectore ficto
G.3. A.3 Atque in syncera venerantur mente tonantem
9.1. Nempe illum vallo cinxisti & mœnibus altis
8.1. Sin aliquem infandum casum, tristesque ruinas
1.3. Immittas, cernes quod te execrabitur, ergo.
10.4. Pace tua liceat vires tentare *Jobabi*.

a Huic tempestati se immiscuit Satan.

40 Hæc omnia per ἀγγελοποιΐαν intelligende, qua nos spirituales sensibilibus adumbrantur.

41 Licet Satan non permittitur intrare cœlum beatorum, unde ejectus fuit, potest tamen Dei permissu cœlos visibles & ætherium ingredi.

42 πρόσωπον Νὲ αὐτῷ ὄνομα Ιωβαϲ, &c. 70 Interpretes in fine li. Job vid. Theod. q. 92. in Genes.

Annuit,

Annuit, & totum nutu tremefecit Olympum 10.
Omnipotens, veniamque dedit corrumpere corpus 11.G.3.
Ulcere, & horrentes papulis ardentibus artus. G.3.
Extemplo Satanas deiecendit ab æther summo 2.12.
Ecce volans, celerique ad terram turbine fertur. 12.
Non secus ac nervo per nubem impulsa sagitta 12.
Armatam sævi *Parthus* quam felle veneni 12.
Parthus, sive *Cydon* telum immedicabile torsit 12.
Stridens, & celeres incognita transilit umbras; 12.
Sic talis rex nocte latus demissus ab astris 12.5.
Se tulit ætheriis, auraſque everberat alis, 12.
Fertque refertque sonans *Jobi* se pestis ad ora. 12.
Illi membra novus solvit formidine torpor, 12.
Ut procul horrendum stridorem agnovit, & alas 12.
Arrectæque horrore comæ, & vox faucibus hæsit 12.
Continuo est illius color ægro, atq; horrida vultum G.4.
Deformat macies; sese d[illegible]or ossibus ingens G.4.A.1
43 Pelli meae consumptis carnibus adhaesit os meum et derelicta sunt tantum labiae circa dentes meos. Iob 19. 20. Insinuat; dira illuvies, immissaque barba, 2.3.
Concrescunt subitæ languenti in corpore crustæ; G.3.A.10
Et totam tentat scabies turpissima pellem, G.3.
Sed non magnanimo cessit fiducia *Jobo*; 9.
Verum animum invictum tabenti in corpore versat, G.4. A.1
Considens inter cineres; & olentia tabo 10.G.3.
Membra fricans testa; interea tres ecce tyranni G.3.G.1
Ut venere modis cernunt squalentia miris 6.G.4.
Ora viri, & tristi tenuatum tabe cadaver 8.G.3.
Demittere omnes lachrymas, gemitumque dedere; 6.1.
Abscindunt que humeris vestes, & pulvere turpant 5.10.
Ocyus immundo comptos de more capillos. 10.
Tunc septem silvere die, noctesque dolentes 2.6.
Crudeles pœnas casumque insontis amici. 6.2.
Sed nulli proprius poterant accedere ad illum 10.
44 Sic ipse de se fatetur, halitum meum exhorruit uxor, Iob 19.17. Aut conferre gradum; talis sese 4 halitus atris 6.
Faucibus effundens supera ad convexa ferebat: 6.
Sed qui debebant misero succurrere *Jobo*, 9.
Et solari inopem tot acerbis casibus actum, 9.11.
Infandum afflicti tentant renovare dolorem: 2.3.
Et duplicant linguis armatis felle veneni 8.12.
Vulnera, transadigunt occultis pectora telis, 9.1.
Et fixa in venis (heu) spicula cæca relinquunt. G.4.
Dum scelerum falso incusant, & tanta merentem 2.2.
Supplicia expendisse ferunt; tamen optimus heros 6.2.9.
Haud ulli veterum patrum virtute secundus, 11.
Viribus invictis, animisque ingentibus iras 6.G.4.
Pertulit; & fastum sociorum, atque aspera verba. 3.2.
Irrita sed postquam superavit jurgia regum 11.6.
Atque superba tulit fastidia conjugis, atque E.2.12.
Amissos natos, & opes & regia sceptra: G.4.A.7

Armatum

4. Armatum furiis Satanam, & ſerpentibus atris
G.2. A.5 Subjecit pedibus; victori præmia reddit
6.8. Tres pater omnipotens forma ſuperante puellas
1.11. Quas multa ardentes vicina per oppida matres
11.6. Optavere nurus, natos ſeptem addidit illi,
1. Et natos natorum, & qui naſcentur ab illis.
8.1. Amiſſas duplicavit opes, armenta, gregeſque
10.9. Argentum atq; aurum, ac annos; nec tarda ſenectus
9. Debilitat vires animi, mutatve vigorem.
1. Et tandem placida compoſtus pace quievit.
11.2. Sic *Chriſtum* ſæva invidia pellacis *Iudæ*
2. Afflictus vitam in tenebris luctuque trahebat
8. In quem turbati *Abramidæ*, ſimul omne tumultu
8. Conjurat trepido *Latium*, ſævitque juventus
8.2. Effera, tunc falſa ſub proditione *Latini*
2.3. Inſontem infando iudicio, quia vera docebat
2.8. Demiſere neci, duros (heu) mille labores,
6.12. Panperiemque, famemque tulit, tum juſſa ſuperba
3.2. Conjugis *Hebrææ*; ſociorum nullus *Ieſum*
5.9. Audet adire, omnes potuerunt linquere ſolum
11.9. In morte extrema, & ſub tanta pericula miſſum
4.11. Et dum luctatur dura cum morte Magiſter,
9.8. Dum lacerum funus vorabat ſanguine, dumque
G.3.A.9. Spiritus extremis ſingultibus ilia pulſat,
9.8. Membraque de ligno pendebant pallida tabo:
2.11. Inſultant hoſtes, atque impia jurgia jactant,
12. Nec quicquam *Chriſti* mortem miſeratur iniquam.
3.11. Ille tamen ſævi vim totam pertulit hoſtis
11.6. Invidiamq; odiumq; hominum, & ludibria fratrum
11.G.2. Viribus invictis, ſtrepitumque frementis averni
G.2.A.6. Subjecit pedibus; quin atri limina Ditis
8. Perripuit, regemque incendia vana vomentem
8. Corripit in nodum complexus, & angit in-hærens
8. Eliſos oculos, & ſiccum ſanguine guttur,
6.12. Tum Pater Omnipotens nati duplicavit honores
9.3. Atque inſignivit radianti tegmine lucis.
G.3. Ipſe caput tonſæ foliis ornatus Olivæ
1.6. Sceptra tenens mundi, & fulgentia vulnera portans
8.1. Candenti curru nebularum aſcendit ad aſtra
8. Panditur ex templo foribus domus alta ſuperbis
1.5. Cœlicolum; *Chriſtum* multis cum millibus intrat,
11.6. Magna trophæa ferens, deque hoſte & morte triumphans.

CHRISTIADOS
LIBER 3.

Argumentum.

Jacobo & Joſepho *mortuis, Satan ab* Iſraelitis *alienat* Pharonis *animum, quibus gravia penſa imponit; ſed* Deus *populi ſui miſertus,* Moyſen *ad regem cum mandatis mittit ut* Solymæos *ex ſervitute, variis editis ſignis & miraculis liberet; tandem* Ægypto, *multis cladibus affecta, rege, dum* Iſaelitas *inſequitur, in mari ſubmerſo,* Iſraelitæ *incolumes tranſeunt; qui inſtigante Plutone in varia peccata incidunt, & in ſe Dei iram provocant.* Lex *promulgatur,* Manna *pluit, nubes interdiu, ignis noctu, viam per deſertum monſtrat, in quo ob peccata annos* 40 *errarunt; tria millia hominum ob idololatriam occiſa; tabernaculum extruitur, Pontificis indumenta deſcribuntur.* Core *cum ſociis murmurant & conſpirant in* Moyſen; *igniti ſerpentes mittuntur;* Moyſes *in* Piſgah *moritur, populus duce* Joſua *tranſit* Jordanum, *deſcribitur terra* Chanaan, *ubi varia bella inter* Solymæos *& terræ Incolas. Tandem* Joſua *victor evaſit, &* Chananæos *ſubjugavit; cui vita functo ſequuti ſunt* Judices, *qui* Solymæam *Plutonis invidia ſæpe ab hoſtibus oppreſſam liberarunt.* Gedeon *ſtratagemate hoſtes in fugam conjicit.* Jephthe *victor domum rediens filiam immolat; deſcribitur Eccleſiæ felicitas; & ad* Chriſtum *ſit omnium harum Hiſtoriarum applicatio.*

POſtquam *Joſephus* ſuperis conceſſit ab oris 2.
Concitat *Atrami* in ſobolem rex Pluto *Pha-* 7.
Qui cœni cumulis oneroſis terga fatigat, (*ronem,* 9.9.
Et nuper natos immergi flumine juſſit; 9.13.
Sic ſperans totam ſe poſſe exſcindere gentem. 4.9.
Sed divum genitor ſortem miſeratus iniquam, 9.6.
Arbuſto in viridi lucem flammaſque vomente G.1.A.8.
Apparet *Moyſi*; quem poſt carecta latentem Ec.3.
Fluminis ad ripas invenit filia regis, 7.
Fiſcella ex molli junco vel [45] cortice clauſum E.10.A.3
[a] Thermuthis puerum patria nutrivit in aula. 11.4.
Sed *Moyſes* poſtquam matura adoleverat ætas 12.
Nilique eno occiſo, ſolis in montibus ævum 11.11.
Exigit, & viridi pecudes in gramine paſcit. 1.G.3.
Hunc *Amram* genuit, ſed *Korah* edidit *Amram*, 8.
At *Korah* fuerat genitus de ſanguine *Levi*. 6.

[45] Origines putat ganus eſſe tegminis ex arborum cortice formatum, Hom. 2. in Exod.

[a] Sic eam nominat Joſeph. ant. lib. 2. c. 5.

Hunc

7. Hunc oratorem Deus alta ad mœnia regis
7. Ire jubet *Moysen*, pacemque exposcere genti
5.2. *Abramidum* oppressa tot jam labentibus annis,
5.1. Ut tandem liceat miseris excedere regno
5.1. *Ægypti*, & toties promissam attingere terram.
11.12. Nil *Moysis* valuere preces; violentia regis
12.4. Exuperat magis, & placidas Pluto obstruit aures
10.G.3. Tunc Pater Omnipotens iræ dans lora furenti,
4. (Horrendum dictu) latices nigrescere Nili
4. Fecit; in obscœnam convertitur unda cruorem;
G.1. Inque aula veterum ranæ cecinere querelam
G.1. Tum variæ illudunt pestes; ex pulvere terræ
G.4. Nascuntur visenda modis animalia mixis;
G.4. Trunca pedum primo, mox & stridentia pennis
G.4. Miscentur, tenuemque magis magis aera carpunt;
G.4. Donec ut æstivis effusus nubibus imber,
G.4. Eripere, aut ut nervo pulsante sagittæ
G.4. Prima leves ineunt si quando prælia *Scoti*.
11.1. Muscarum tempestatem nigrantibus alis
G.1. G.2 Vexit ab Eois undis violentior Eurus.
1.3. Incumbunt herbis, contactuque omnia fœdant
3.G.1. Immundo, atque anni spes omnis credita terræ
G.1. Interit; haud potuere seri, nec surgere messes.
G.3. Tunc genus omne neci pecudum dedit, omne ferarum
G.3. Hinc lætis vituli vulgo moriuntur in herbis,
G.3. Et dulces animas plena ad præsepia reddunt.
G.3. Labitur infœlix studiorum atque immemor herbæ
G.3. Victor equus, fonteisque avertitur, & pede terram
G.3. Crebra ferit; duro fumans sub vomere taurus
G.3. Concidit: & mistum spumis vomit ore cruorem;
G.3. Extremosque ciet gemitus; it tristis arator
G.3. Mœrentem abjungens fraterna morte juvencum.
G.3. Atque opere in medio defixa reliquit aratra.
G.3. Balatu pecorum, & crebris mugitibus amnes,
O.3. Arentesque sonant ripæ, collesque supini;
G.3. Fitque catervatim strages oviumque boumque
G.3. In stabulis; sordent dilapsa cadavera tabo.
G.4. Exigui cineres jactu, pecudumque hominumque,
G.3. Ardentes papulæ, atque immundus olentia sudor
G.3. Membra sequebatur, sacer ignis corpora edebat.
A.1. Intonuere poli, & crebris micat ignibus æther.
G.1. Tum multa intectis crepitans salit horrida grando
G.1. Heu male tum mites defendit pampinus uvas.
G.1. Quin etiam immensum cœlo venit agmen aquarum;
G.3. Contristat cœlum terramque nigerrimus Auster,
G.1. Et pluvia ingenti sata læta boumque labores
G.1. Diluit, implentur fossæ, & cava flumina crescunt
G.1. Cum sonitu: fervetque fretis spirantibus æquor

Jamque locustarum nubes glomerantur ab Euro, 13.6.
Ætheraque obscurant pennis mirabile visu ; 18.
Frondes & fructus populant, maturaque farra G.1.G.1.
Nec quisquam absumptis falcem supponit aristis G.1.
Agricola, intereunt hominumq; boumq; labores. G.1.
Involvere diem nimbi, & nox humida cœlum A.3.
Abstulit ; en densis horrescunt cuncta tenebris. 3.5.
Tres adeo incertos cæca caligine soles 3.
Ægyptus tegitur, totidem sine sidere noctes. 3.
Nemo diem noctemque valet discernere cœlo 3.
Multaque præterea cladis portenta futuræ 4.7.
Terribili monitu horrificant ; nunc Spiritus ales 4.1.
Omnes Ægypti primævos ense peremit. 7.6.
His vero infœlix monstris rex territus, ecce 4.
Deficit ingenti luctu ; plangoribus ædes. 11.12.
Horrendis resonant ; turbataque pectora vulgi 12.11.
Attoniti tantis fatis patriæque ruina. 12.
Multaque se incusat, qui non demiserit ultro 11.
Abramidas rex ipse *Pharo*, jubet ocyus omnes 11.5.
Matres atque viros pharia discedere terra. 6.4.
Collecta exilio plebs est miserabile vulgus 2.
Undique convenere, animis opibusque parati 2.
In quascunque velit *Moyses* deducere terras. 2.
Præcipitare moras odium crudele tyranni, 12.1.
Et metus acer agit cunctos, rapiuntque ruuntque, 1.4.
Migrantes cernas, omnique ex urbe ruentes ; 4.
Ac veluti ingentem formicæ farris acervum 4.
Cum populant hyemis memores tectoq; reponunt 4.
It nigrum campis agmen, prædamque per herbas 4.
Convectant calle angusto : pars grandia trudunt 4.
Obnixæ frumenta humeris ; pars agmina cogunt, 4.
Castigantque moras : opere omnis semita fervet. 4.
Jamque viæ auxilium gazas ex hoste superbo 1.11.
Corripiunt, ignotum argenti pondus & auri. 1.
Ut vero rubri tenuerunt littoris oram, 8.3.
Pœnituit regem quod sic demisit inultam 5.1.
Abramî sobolem, statuit jam sumere pœnas ; 2.6.
Propterea sociis edicit ut arma capessant ; 3.
Ut profugos ferro flammaque sequantur ; & ipse 1.4.
Poscit equos atque arma simul, saltuque superbus 12.
Emicat in currum, & manibus molitur habenas. 12.
Tela manu quatit, & subita spe fervidus ardet. 12.12.
Vidit ab *a* adverso venientes littore *Moyses* 12.
Videre *Abramidæ* ; gelidusque per ima cucurrit 12.
Ossa tremor. 12.
At vero ut campos percussit virga liquentes 4.6.
Legiferi, incipiunt late discedere fluctus, 6.G.4.
Et *Nereus* retro, atque æstu revoluta resorbens 11.

a Moyses stat in littore hostibus adverso.

Saxa

11. Saxa fugit, littusque vado labente relinquit,
G.4. Qua populus gressus inferret; & ecce repente
G.4.A.4 Sublata in montis faciem supereminet unda,
G.4. A.9 Accepitque sinu vasto populumque ducesque,
10.6. Exposuitque omnes ripa ulterioris in ora;
1.10. Sic nos per mundi fluctus, & sanguinis undam
6.1. In ripa exponit patriæ cœlestis *Iesus*.
5.2. Jamque sequebantur malefidis passibus omnes
3.8. Ægypti proceres rex ipse, omnisque juventus:
4.11. Cùm subito horrenda decurrens murmure pontus
11. Irruit in terras, scopulosque superjacit undam
11. Spumeus, extremamque sinu perfundit arenam;
11. Involuitque æstu rapido currusque virosque;
1. Apparent rari nantes in gurgite vasto,
1.8. Arma virum, ac sagula, atq; *Ægyptia* gaza per undas
G.4. Sic tandem *Ægypti* casus evaserat omnes
8. *Abrami* soboles; cunctique à littore rubro
7. Ibant æquati numero; *Jovamque* canebant,
1.4. Nube die monstrante vias, & lampade nocte.
1. Sed quamvis totam jam viribus occupet orbem
6.3. Rex *Erybi*, imperiumque urbis *Babylonis* ubique
6.12. Proferat, assidua tamen implacabilis ira
1.3. insequitur *Solymam* per inhospita saxa vagantem
7.7. Quam sæpe in miseros cœlestem concitat iram,
7.5. Dum suadet sacras leges violare tonantis;
8. Et furtis in regem injustis surgere *Moysen*?
6.G. Ventum erat ad stagnum quod jam perhibetur
G.2. Nam sapor indicio fecit manifestus, & ora (amara
G.2. Tristia tentantum sensu torquebat amaro
2.6. In *Moysem* exclamant, ille ocyus arbore ramum
6.G.2. Discerpsit viridem quo dulces reddidit undas;
G.2.10. Sic animas *Christus* vitiatas crimine amaro
6.11. Fatalis ligni, vera dulcedine movit.
9.8. Tunc ventris rabies exegit surgere rursus
3. In *Moysen Abramidis*; *Jovam* in vota vocavit.
G.4. Protinus aeriæ mannæ cœlestia dona
4.9. Desuper infundis, divum tu maxime rector;
7.12. Et volucrum mittis nubem, tubamque sonantem
12. Agminis aligeri, quæ obscurant æthera pennis
1.1. Haud aliter *Christus* cœlo demisit ab alto
G.4. A.6 Ad nos divini verbi purissima mella.
G.4. A.1 Rursus dum sitiunt, in *Moysen* jurgia jactant.
2.G.1. Ille autem vitreas è rupibus elicit undas,
4.G.3. Et virga potuit fluvios præbere recentes.
1.10. Haud aliter quando *Christi* latus hausit apertum
E.5.A.12 Lancea, dulcis aquæ fluxit de pectore rivus,
G.2. A.5 Et rubræ toto descendunt corpore guttæ.
5. Jamque propinquabant *Sinæ*, quando *Amalcita*

Totam aciem in *Iudam* rapiunt, & in aggere sistunt. 10.
Quam *Moyses* precibus fudit, prædaque potitur, 9.12.
Dum tendit duplices ad cœli sidera palmas. 1.
Sic *Christus Iesho* turbas disjecit averni 1.6.
Bina triumphato protendens brachia ligno. 6.5.
Dum *Moyses* montem ascendit, ruere omnia visa 8.
Horrifico tonitru, crebris micat ignibus æther, 8.1.
*Sinæ*que sublimis concusso vertice nutat. 9.
Insonuere tubæ, surgit vapor uter ad auras 1.7.
Terra tremit, fugere feræ, & mortalia corda 6.1.
Per gentes humilis stravit pavor; inde repentè 6.1.
Dum turbæ trepidant; edicta horrenda per auras 4.9.
Cũ fremitu de monte ruunt, atq; agmina complent 4.9.
Dum vero *Amramides* cum *Iova* in monte moratur 6.
Quem periisse rati correptum turbine & igne 2.1.
Isacidæ, ex auro vitulum conflare volebant. 4.6.1.
Hoc scelerum Satanas hortatur suasit *Aroni*. 5.9.
Jamque dies agitur fessus, lætique per herbam 6.2. A.1
Corpora deponunt sub ramis arboris altæ; 7.
Et mensas epulis onerant, & pocula ponunt. 6.4.
Postquã exempta fames dapibus, mensæq; remotæ, 1.
Consurgunt, mistique fremunt Altària circum 4.
Matres atque viri, pueri, innuptæque puellæ, 6.
Floribus, & tortis redimiti tempora ramis, 6.1.
Et bovis infœlix simulachrum in vota vocantes, 2.7.
Dant motus incompositos, & carmina dicunt. 6.1.
Amramidem interea Rex omnipotentis *Olympi*, 12.
Dum populum insanum fulva de nube tuetur 12.
Alloquitur, mandans meritas ut sanguine pœnas 4.1.
De populo sumat male sano; ille ocius ensem 4.6.
Fulmineum rapuit vagina, atque irruit amens 4.1.
In medium cœtum; huic fratres de sanguine *Levi* 5.6.
Addunt se socios; oriturque miserrima cædes. E.6.A.1.
Sternit humi ter mille viros, vitulumque refringit 9.6.
Infandũ sceleris monumentum, atq; igne cremavit. 6.7.
Posthæc 46 *Amramides*, ut justus, mobile tem- 4.6.1.
Erexit donis opulentum & numine *Jovæ*. (plum 1.
Dona dedere auro gravia, argentique talenta, 3.5.
Æsque ingens populus *Moysi*, vestesque hyacinthi; 3.
Gemmas, & bissum, & lanam, & bene olentia ligna E.2.
Velleraque *Assyrio* portant fucata veneno; 4.6.1.
Et succum *Ambrosiæ*; barbas, incavaque menta. 12.6.3.
Hircorum tondent alii, setasque comantes, 6.3.
Usum in sacrorum & tuguri velamina sancti. 6.3.
Postquam autem erexit *Jovæ* sacraria *Moyses*, 12.
Ingreditur summus penetralia sancta Sacerdos; 6.6.
Et justus, pingues pecudes mactavit ad Aras. 4.8.
Ante *Jovem* in pura media inter & numina veste 4.12.

Stabat,

46 Israelitae bienium juxta montem Sinai & loca vicina haesêrunt; quo tempore Moyses construxit tabernaculum. Et leges edidit in Cades-Barne an. 19. manserunt alios annos 19. contriverunt anno 39. rediendo, nunc regrediendo, nunc palando; donec per 42. mansiones seu stationes pervenerunt annos 40. ad Jordanis ripam orientalem, vide Genebr. Chron. lib. 1. & Cherubim intellige.

8.6. Stabat, & in cœlum palmas utrasque tetendit;
5.6. Quem morem *Moyses* jubet observare quotannis.
8.1. Huic sindon tenuis talos defluxit ad imos;
4.8. Læna autem super hanc byssо fuit intertexta
4.E.3. Demissa ex humeris, & suave rubens hyacintho.
7. Aurea quæ sonitum dent tintinabula raucum
5.4. Malaque de texto pendebant Punica limbo.
3.1. Tum picturatam chlamidem 47 peplumve ferebat,
1. Quod circum textum bisso velamen & auro
11.1. Fulgebat longè. Gemmis auroque vigentem
2.G.1. Thoracem induitur, patrum duodena tenentem
6. Nomina *Saracidum*; atque humeris binæ is̃super
4.E.3. Gemmæ collucent inscriptæ nomina regum. (altis
10. Fert zonã ex byssо, atq; immania pondera balthei
10. Quem manus artificum multo intertexuit auro.
7.8. Tegmen habet capiti candentem nempe tiaram;
G.3.A.1 Linea purpurea subnectitur insula vitta
8.11.6. Aureaque in sacra radiabat bractea fronte
12.3. Nomen habens sancti *Jovæ* (hoc effabile dictu
Ec.3. Nulli est) cælatum divini opus *Acholiabi*;
9. Et tunicæ 48 manicas & habent redimicula mitræ.
1.1. Haud aliter *Christus* noster sine fine Sacerdos
1.6. Ingressus cœli penetralia, vota precesque
6.5. Assidue fundit, queis gratior hostia nulla est.
8. Virtutum niveus *Christum* velavit amictus.
9. Purpuream quando ille animam de corpore toto
9.11. Evomuit, multa ferrugine fulsit & ostro.
3. Purpureo stetit ante aras adopertus amictu.
3. Sed nunc aurato splendet sub tegmine lucis,
8.8. Gemmarum late radians fulgore, suosque
1.18. Fert humeris, gremioque fovet, decoratque coronã
2. Æterna, qualem sublimi vertice gestat
10. Ipsa Sacerdotum, *Regum*, Vatumque potestas.
3.6. Punica Mala notant gentes populosque fluentes
6. Ad *Christum* innumeros, & tintinabula vocem
7.11. Argutam eloquii cœlestis ubique sonantem.
12. Utque Sacerdotis subnectit sutilis alvum
12. Balteus, & laterum juncturas fibula mordet;
12. Significans castum debere per omnia summum
6. Esse Sacerdotem, Veneris ne dira cupido
1.G.3. Pertentet sensus, aut vertat in ossibus ignem
G.3.A.7 Durus amor, castis adolet dum Altaria tædis:
4. Sic *Christus* nulli potuit succumbere culpæ.
2.6. Ast illi mens sancta fuit, purusque intebat
6. Ætherius sensus formoso in corpore: quare
1. Cingula candenti subnexuit aurea o mamma.
6. *Christe Deus*, Vates, & Rex, & magne Sacerdos;
G.2.A.3 Protige Rex famulos, animis illabere Vates,

47 Peplus teste Donato: ad sacrorum ritus, etiam inter Ethnicos pertinuit; et viri et fœminæ sinos πέπλους habebant sic Priamus, Il. ω. erat etiam Peplus vestis acu picta.

48 Linea tunica arcta fuit, & strictis manicis, hyacinthina vero ex lateribus ejusdem coloris assutas habuit manicas. Pilolum in occipitio vitta constructum est, ut non facile labatur ex capite. Hieron. Epist. 128.

8 Rev. 1. 13.

Funde preces pro me divino ex ore Sacerdos : 6.1.
Votaque solve Patri, & meritorum dona tuorum. 3.9.
Fer, qui cœlesti trabea cinctuque decoro 7.
Totus præfulges nivea cui luce coruscat 8.1.
Insula, me lustra, & longa tege tegmine palla ; 11.
Meque humeris impone tui, me pectore toto 2.9.
Accipe ; fac degam vitam sine labe pudicam. 4.G.2.
A tunicæ limbo gentes suspende ; ferantque 9.
Semina justitiæ, cœlum glomerentur in unum : 2.
49 Aeerram hic Jason pro thuribulo, sed pro calice in quo vinum offerebatur cum Corinto & aliis accipio. vocabulis ergo fratris & acerræ, panem et vinum in Eucharistia intelligo.
Ut te farre pio, & plena venerentur 49 acerra. 8.
Tinnitusque cie, & tunicæ quate cymbala circum ; G.4.
Fac verbi sonitus crepitanti aque æra sequantur G.4.
Interea *Moyses Jovæ* præcepta sequutus 5.
Exploratores misit, qui littora terræ 11.7.
Promissæ lustrent, sociisque exacta referrent ; 7.1.
Quæ loca, quive habeant homines, ubi mœnia gen- 7.
Illi autem referunt ; cum dura prælia gente ; (tis. 2.11.
Acres esse viros ; errare in montibus altis 11.3.
Infandos *Cyclopas* : habitare hæc littora vulgo 3.
Qui sanie humana se explent, dapibusque cruentis. 3.
His dictis, omnes gemitus longosque ciebant 3.
In cassum flectus, variusque per ora cucurrit 11.
Abramidum turbata fremor ; mox sæva coorta est 1.11.
Seditio, sævitque animis ignobile vulgus 1.
Fluctus ut in medio cæpit quum albescere ponto G.3.
Longius, ex altoque sinum trahit, utque volutus G.3.
Ad terras immane sonat per saxa, nec ipso G.3.
Monte minor procumbit : at imo exæstuat unda G.3.
Vorticibus, nigramque alte subjectat arenam. G.3.
Core cum sociis mortem præsensque minantur 12.
Exitium *Moysi* fratrique : at terra dehiscens 12.4.
Sedibus infernis sorbet, vastoque barathro 8.3.
Conjuratorum multos, multosque cremavit G.1.A.7.
Horrida per latos acies Vulcania campos. 10.
Et quia spreverunt toties oracula sancta 4.7.
Abramidæ, casus omnes renovare coacti 2.
Sunt miseri, rupes inter ; rursusque reverti 2.
Per deserta *Arabum*, & capita objectare periclis. 4.2.
Octo & triginta revolutis mensibus orbes 1.10.
Magnos errando explerunt per inhospita saxa, 1.5.
Omne revolventes perplexum iter, antè beatæ 9.1.
Quam terræ intrarunt fines fataliaque arva. 3.5.
Dum vero populus sitientibus errat in arvis, 8.1.
Perque *Arabum* raris habitata mapalia tectis G.3.
Ad fines tendit *Cananæa*, ubi frigidus arva 5.5.
Inter opima virum leni fluit agmina *Jordan* ; 2.
(Horresco referens) immensis orbibus angues 2.
Innumeri, in siccum exiliunt è saltibus imis, 6.G.3.

Et

1.11. Et cæcis terræ latebris: hinc ordine longo
5.2. Per gramen lapsi, populi ad tentoria tendunt.
5. Cærulæa queis terga notæ, maculosus & auro
5. Squamam incendebant fulgor: ceu nubibus arcus
5. Mille trahit varios adverso Sole colores;
2. Ardentesque oculos suffecti sanguine, & igni
2. Sibila lambebant linguis vibrantibus ora:
7. Quam multi *Lybico* volvuntur marmore fluctus
7. Sævus ubi *Orion* hybernis conditur undis.
7. Vel cum Sole novo densæ torrentur aristæ;
7. Aut hermi campo, aut *Lycie* flaventibus arvis,
7.1. Vipeream inspirant animam, sparguntque venenum
4.G.3. Per venas; tactos artus sacer ignis edebat.
G.11.A.4 Sic multi intereunt crudeli funere, multi
4. Mortem orant, tædet cœli convexa tueri.
1.9. Extemplo arrecta *Moyses* præfigit in hasta
2.8. In medio cœtu serpentem ex ære rigentem,
2.8. Qui soli oppositus lumen projecit ahenum;
2. Horrescit maculis, flammas vomit æreus anguis;
2.5. Cujus conspectu fugit omnis corpore pestis,
G.1. Atque omnis flexu sinuoso elabitur anguis
G.3. A.5 In terræ curvas populo plaudente latebras.
1.G.3. Sic Satanas olim Paradisi in saltibus anguem
9.G.3. Induit, & primos infecit peste parentes,
6.3. Lubrica convolvens sublato pectore terga;
A.9. G.4 Ille quidem potis est formas se vertere in omnes;
G.4. Ignemq; horribilemq; feram fluviumq; liquentem:
G.4. Fit lupus & subito sus horridus, atraque tigris,
G.4. Squamosusque draco, & fulva cervice leæna.
G.4. Ille ergo propriæ non immemor artis, in anguem
5. Vertitur, & 50 faciemque suam vestemque reponit; 50 Spiritus nec vestem nec faciem proprio habent. Haec tamen de iis dicuntur, quod saepe in formas humana et vestibus appareant.
G.3. Atque notis longam maculosus grandibus alvum
4.2. Invadit matrem, & linguis micat ore trisulcis;
1.G.2. Pertentans sensus in membra agit atra venena
G.4. Morsibus occultis; & spicula cæca relinquit
G.4. A.7 Affixa in venis; penitusque in viscera lapsum
7. Serpentis furiale malum: totumque pererrat
1.2. Humanum genus, & miseros depascitur artus.
7.5. Sed *Christus* serpens malo suspensus ab alto
7. Aereus, horrendam jactat sub nubila lucem;
4.G.3. Agmina serpentum totis exterrita terris
4.6. Diffugiunt, trepidoq; gradu sub Tartara tendunt.
1.E.10. Cujus conspectus nostri medicina furoris.
G.2. Auxiliumque fuit, quo non præsentius ullum
6:G.3. Mortifera è nostris contagia tollere membris.
6. Postquam per flammas & mille sequentia tela
5. Per freta, per terras varias & inhospita saxa
6. Eripuit socios, medioque ex hoste recepit

Moyses,

Moysen, qui tandem fugientis prenderat oras	6.
Judææ; in *Pisgam* sublimis tollitur; inde	2.10.
Stans procul excelso miratur vertice montis	5.
Campos, & valles, urbes, & mœnia terræ;	
Sic demum placide superis concessit ab oris.	1.2.
Quem *Pater* Omnipotens secreta in sede recondit	10.1.
Cernere ne quis eum, neu quis contingere possit.	1.
Armipotens belli præses tunc. *Josua* sistit	11.6.
Post longa exilia, & per tot discrimina plebem	2.1.
Sedibus optatis. Summis tum *Jordan* abundans	6.11.
Spumabat ripis, tantus se nubibus imber	11.
Ruperat, & gelidus canis de montibus humor	11.G.1.
Implevit late fossas liquefactus & amnes.	G.1.G.4.
Hic gemina auratus taurina cornua vultu	G.4.
Arva *Palestinæ* nitreis interluit undis	3.G.4.
Jordanus, quo non alius per pinguia culta	G.4.
In mare purpureum violentior influit amnis.	G.4.
Jamque Sacerdotes fluvio populusque propinquat.	8.6.
Qui simul ac pedibus tetigerunt rauca fluenta,	4.6.
Discedunt undæ, refluitque exterritus amnis,	6.8.
Qua populus tutos gressus inferret; ut olim	G.4.
Curvata in montis faciem circumstetit unda,	G.4.
Dum mare per medium *Moysen*, fluctusq; tumentes	7.
Ferret iter celeres, nec tingeret æquore plantas.	7.
Sic jam *a* sulphureis retro fugit amnis ab undis	7.11.
Ad caput; assurgit cumulo præruptus aquæ mons,	1.
Destituens nudos, ceu naufraga corpora pisces	Ec.1.G.2
Arenti in limo: timidis haud passibus heros	G.2.A.6.
Josua trans fluvium incolumes matresque viросque	6.
Aggere grammineo, ripâque exponit in alta	7.6.
Et mox vicinas multâ vi diruit urbes	11.12.
Nobilis hæc illa est, multas memorata per oras	7.
Terra *Palestinæ* promissa nepotibus *Abræ*;	1.6.
Terra antiqua, potens armis, atque ubere glebæ.	3.
Hæc loca non tauri spirantes naribus ignem	G.2.
Invertere, satis immanis dentibus hydri;	G.2.
Nec galeis, densisque virum seges horruit hastis.	G.2.
Sed gravidæ fruges, & lati munera *Bacchi*	G.2.
Implevere; tenent oleæque armentaque læta.	G.2.
Hic liquidi fontes, semperque virentia prata	G.4.
Adsunt, & tremuli lambentes gramina rivi.	G.4. A.8
Dulcia mella fluunt, hic largi copia lactis.	G.4. G.3
Quam magis exhausto spumaverit ubere mulctro	G.3.
Læta magis pressis manabunt flumina mammis.	G.3.
Quid tibi odorato referam sudantia ligno	G.2.
Balsamaque & baccas semper frondentis acanthi?	G.2.
Quidve tot egregias urbes, portusque lacusque	G.1.G.2.
Fluminaque antiquos subter labentia muros;	G 2.

Et

a Lacum Asphaltitem intelligo.

G.4. Et mare *Sidonium* stridens refluentibus undis;
G.2. Et rigidas ferri venas, ærisque metalla?
G.3. Hic unda haud tergo ferratos sustinet orbes,
G.3. Hospite nunc plaustris patulis quæ puppibus ante;
G.3. Æraque non hic dissiliunt, vestesque rigescunt
G.1. Indutæ: cæduntque securibus humida vina:
G.3. Stiriaque impexis induruit horrida barbis.
A.3. Nec contra, hic steriles exurit *Syrius* agros,
Ec.7. Nec moriens vitio rapidi sitis aeris herba.
Ec.7. Liber pampineas non collibus invidet umbras,
3. Nec victum segnes ægra negat messoribus unquam.
G.4. G.2 Lenibus at flabris, *Zephyrique* tepentibus auris,
G.2. G.2. Hanc 51 fortunatam cœli indulgentia terram
G.2. Reddit, ubi haud metuit surgentes pāpinus austros,
G.2. Aut actum cœlo magnis aquilonibus imbrem;
G.4. Nec seram astatem increpitat, *Zephyrosq;* morantes
G.1. G.3. Rusticus, aut queritur spirantes frigora *Cauros*
G.1. Namque hiemem contingit equis *Sol* tardius illic,
G.4. Atque cito trudit sub terram, luce recludens
G.3. G.1. Æstiva cœli 52 portas, & 53 cornibus annum
G.1. G.4. Auratis referans, & prata coloribus ornans.
G.2. At rabidæ hic tygres adsunt; & sæva leonum
G.2. Semina quin miseros fallunt: conita legentes;
G.3. Et lupus insidias explorat ovilia circum;
G.3. G.5 Et gregibus nocturnus obambulat, hic quoq; multa
G.3. Funera deformes ursæ stragemque dedere.
G.2. Hæc genus acre virum, *Gedeonem* & *Samsona* forté
G.2. Assuetumque malo *Jephthen*, & *Samgar* & *Ehud*
G.2. A.6. Extulit: hæc regem *Davidem*, & fulmina belli
7. Nempe *Machabæos*; *Salomonem* in pace regentem
7. G.2. Assuetum bello populum, & te maxime *Christe*
G.2. Qui sæpe extremis terrarum victor in oris
G.1. A.1 Imbelles *Turcas* à nostris arcibus arces.
G.2. Salve magna parens frugum *Chananæa* tellus
G.2. A.8 Magna virum, cœlo quondam gratissima, sed nunc
A.9. 4. Perfidiæ in dominum meritas das improba pœnas
5. 11. Irrisa, & sine honore jaces perculsa ruina.
6. 1. At dominus ditis nigro caput extulit orco.
7. *Abramidas* moliri arces, & sidere terra
1. 1. Promissæ aspiciens, rabida fremit improbus ira:
1. Atque illos medias acies, mediasque per undas
7. 1. Invenire viam scelus indignatur, & omnes
6. 7. Evocat ex orco furias, armatque venenis.
6. 8. It comes his scissa gaudens discordia palla,
8. Quam consanguineo sequitur *Bellona* flagello;
7. Inque *Palæstinos* stygiis ie concitat alis
7. 2. Ira fremens, magnis implens clamoribus urbes.
4. Sanguineam volvens aciem, maculisque trementes

51 Ob aeris salubritatem coelique temperiem, et soli uberitatem prae omnibus aliis mundi regionibus celebris est haec terra apud Scriptores tam sacros quam profanos. vide Deut. 8. Plin. Ioseph. &c.

52 Virgilius portam dixit, ut: porta tenat coeli aetrem intelligens ego portas propter tres aeris regiones, quae liberantur nubibus et caligine aestivo calore et luce.

53 Candidus aetatis aperit cum cornibus annum Taurus, inquit Virgilius. Ego solem in Tauro nomine, cui cornua tribuo propter radios, tum quod forma arietina sub numine Jovis Ammonis colebatur. teste Macr. Sat. lib. 1. c. 21. tum quod idem est Sol qui Bacchus qui cornibus pingebatur.

Interfusa

Interfusa penas, flammato corde rubescens. 4.1.
Verum has præcedit veluti Dux agminis, atra 11.9.
Invidiæ pestis macie consecta suprema, 7.3.
Visceribus proprijs demens & sanguine vescens; 3.
Et cui victa situ, verique effæta senectus 7.
Pallida, proluvie ventris fœdissima; turpat 3.10.
Omnia contactu immundo; cui lingua palato 3.G.3.
Nigra subest udo, transversa tuentibus hircis G.4.E.5.
Incedit, spargens *Chananæa* per oppida virus G.5.A.7
Armarique jubet pubem, portisque moveri 7.
Suadet in arma duces, ferroque excindere gentem 7.7.
E patria profugam tot jam labentibus annis. 12.
Hisque metus tremulis incedens passibus addit 6.1.
Se sociam, toto cui fluxit corpore sudor, E.6.A.4.
Arrectæque stetere comæ, & vox faucibus hæsit. 3.
Fama malum pedibus celere, & pernicibus alis 4.
Ante volans, nigrum comitum præcesserat agmen 9.
Terribile; hæc simul arva fuga simul æquora ver- G.3.
Finitimas in bella ciet rumoribus urbes; (tens 7.
Prædonum turbas assuetas vivere rapto, 11.9.
Ægypti desertores, nunc flumine pulchro 12.7.
Conediſſe ferens, passimque per ora susurrans: 7.4.
Frigidus ut quondam sylvis immurmurat Auster, G.4.
Ut mare sollicitum stridet refluentibus undis. G.4.
Concihum extemplo vicina per oppida reges 11.7.
Cogunt, & dubiis regni de rebus agebant. 11.
Multa inter sese vario sermone serentes. 6.
Quæ vires tantum ad bellum, contra agmina tanta 8.11.
Sufficerent, qui ductores, quæ quemque sequantur 11.
Complentes campos acies, qui mœnia fervent, 7.11.
Quique aditus urbis firment, turresque capessant. 11.
Dumque inter tese patres consulta petebant 6.6.
Quid facerent; magno *Chananæa* per arva tumultu 11.
Nuncius ecce ruens urbes terroribus implet: 11.
Instructos acie *Jordano* à flumine *Hebræos*, 11.
Armatosque equites totis descendere campis. 9.11.
Extemplo turbati animi concussaque vulgi 11.
Pectora, & arrectæ stimulis haud mollibus iræ. 11.
Arma manu trepidi poscunt, fremit arma juventus; 11.
Finitimi reges sese exhortantur ad arma, 7.7.
Tutari patriam, depellere finibus hostem; 7.
Accipiunt, redduntque fidem, & socia agmina jun- 8.8.
Et totos late vastant cultoribus agros. (gunt 8.
Pars pede ire parat campis, pars arduus altis 7.
Pulverulentus equis furit; omnes arma requirunt. 7.
Pars leves clypeos, & lucida spicula tergent 7.
Arvina pingui, subiguntque in cote secures. 7.
Classica jamque sonant, it bello tessera signum. 7.

Hic

7. Hic galeam tectis trepidus capit, ille frementes
7. Ad juga cogit equos, clypeumque auroque trilicem
7. Loricam induitur, fidoque accingitur ense:
7. Direxere acies; equitum præcesserat ordo;
7. Insequitur nimbus peditum; clypeataque totis
7.12. Agmina densantur campis; mucronibus horret
12.7. Ferrea districtis seges, 54 æraque lævia fulgent
7. Sole lacessita, & incem sub nubila jactant:
6.4. Quam multa in sylvis avium se millia condunt,
6.4. Vesper ubi aut hybernus agit de montibus imber;
12. Nec minus interea patriis dux sævus in armis
12. *Numides* acuit Martem, & se suscitat ira,
12. Atque avidus pugnæ suras incluserat ære
10. Hinc atque hinc, oditque moras, hastamq; coruscat.
11. Jamque duces *Canaan*, peditumque exercitus omnis
11.7. Adventant, equites horrentes ære propinquant,
11. Compositi numero in turmas; fremit æthere toto
11. Insultans sonipes, & prælis pugnat habenis,
11. Huc obversus & huc, tum late ferreus hastis
11. Horret ager, campique armis sublimibus ardent.
11. Nec non *Numides* contra, soboleſque *Jacobi*
11. Adversi campo apparent hastasque reductis
11. Protendunt longe dextris, & spicula vibrant,
11. Adventusque virûm fremitusq; ardescit *a* equorum
11. Jamque intra jactum teli progressus uterque
11. Substiterat, subito erumpunt clamore, frementesq;
11. Exhortantur equos, fundunt simul undique tela
11. Crebra nivis ritu, cœlumque obtexitur umbra:
9. Quantus ab oceasu veniens pluvialibus hœdis
9. Verberat imber humũ, quam multa grandine nimbi
9. In vada præcipitant, cum *Jupiter* horridus austris
9. Torquet aquosam hyemẽ, & cœlo cava nubila rum-
11. Continuò adversis *Chananæis* & acer *Iudas* (pit
11. Connixi incurrunt hastis, primisque ruinam
11. Dant sonitu ingenti, præfractaq; quadrupedantum
11.9. Pectora pectoribus rumpunt; pugna aspera surgit
10. Ac veluti magno discordes æthere venti
10. Prælia cum tollunt animis & viribus æquis,
10. Non ipsi inter se, non nubila, non mare cædit;
10. Anceps pugna diù, stant obnixi omnia contra.
10. Haud aliter *Chananæa* acies, acieſque *Jacobi*
10. Concurrunt, hæret pede pes, densusque viro vir.
11. Tum vero & gemitus morientũ & sanguine in alto,
11. Armaque corporaque & permista cæde virorum
11.11. Semi-animes volvuntur equi, cruor ater ubique
11.4.11. Funditur, & diro miscetur murmure campus.
10. Jam gravis æquabat luctus, & mutua *Mavors*
10. Funera, cædebant pariter, pariterque ruebant

Victores,

54 Aurea olim arma maxime in usu fuisse testatur passim virgilius, sic Lucretius, l. 5. Et prior ætas erat quam ferri cognitus usus. Aere etiam, operabantur

χαλκῷ ἔγχεϊ μιλαξ ὄγκε σιδήρῳ, Hesiodus, nisi volumus voce χαλκὸς etiam ferrum significari.

a Non omnis equorum usus fuit Hebræis interdictus, ut quidam volant; sed nimium lucus tam in equis quam in autoribus, in auro, et argento, nempe scilicet adducam in equorum multitudine, ut gentes, derelicto vero Deo, collocarent; ne commercium cum Aegyptiis apud quos equi præstantissimi, haberent; ne multitudine equorum super-irent.

Victores, victique nec his fuga nota nec illis. 10.
Aſt inter cædes, cædentia agmina Ductor 11.
Joſua fertur equo, atque inſtigat vocibus alas; 11.
Nunc prece, nunc dictis virtutem accendit amaris 10.
Nomine quemque vocans, reficitque in prælia pulſos 11.
Tum magis increſcunt animis diſcordibus iræ; 9.
Collectiq; iterum *Abramidæ* glomerantur eodem, 9.
Pro ſe quiſque viri ſumma nituntur opum vi. 12.
Nec mora, nec requies, vaſto certamine tendunt; 12.
Et curſu rapido conjectis eminus haſtis 12.
Invadunt *Martem* clypeis, atque ære ſonoro 12.
Dat gemitum tellus, tum crebros enſibus ictus 12.
Congeminant, armorum ingens frago æthera com- 12.13.
Extemplo turbatæ acies, parmaſque tyranni (plet 11.
Rejiciunt, trepidaque fuga dant terga per agros. 11.12.
Diſjectique duces, deſolatique manipli. 11.
Tuta petunt, & equos averſi ad mœnia tendunt. 11.
Abramidas nemo inſtantes, lethumque ferentes 11
Suſtentare valet telis, aut ſiſtere contra; 11
Sed laxos referunt humeris languentibus arcus. 11
Quadrupedumq; putrem curſu quatit ungula cam- 11
Volvitur ad muros caligine turbidus atra (pum 11
Pulvis, & è ſpeculis percuſſæ pectora matres 11
Fœmineum clamorem ad cœli ſidera tollunt. 11
Interea magno miſceri murmure cœlum 4.
Incipit, inſequitur commiſta grandine nimbus, 4.
Quæ crepitans ſalit in campis, & pondere vaſto G.1. A.5
Sternit humi juvenes dum vertunt terga per agros 1.12.
Speluncam reges trepida formidine eandem 4.6.
Deveniunt; fulſere ignes, & conſcius æther 4.
Iræ divinæ in *Chananæos*; *Joſua Nuni* 6.
Interea toto deſævit in æquore victor, 10.
Ut ſemel intepuit mucro; quin turbinis atri 10.10.
More furens edit per totos funera campos. 10.
Veſtigat trepidos disjecta per agmina reges: 12.
Hos aditus, jamque hos aditus, omnemque pererrat 11.
Undiq; circuitum, & certam quatit impiger haſtam. 11.
Hinc *Sol*, hinc contra ſpectat *Latonia* virgo; 10.11.
Nec *Sol* diſcedens, creſcentes duplicat umbras, Ec.2.
Nec valet invito procedere veſper *Olympo*, Ec.6.
Donec quos cæcis cohibet ſpelunca latebris 3.
Protrahat in medios *Nunides*, qui pede collis 2.12.
Impreſſo, reges malo ſuſpendit ab alto. 5.
Vicinas extemplo urbes ſævillimus implet 8.11.
Nuncius, & populo ingentem fert fama tumultum 11.
Deletas tot regum acies, cecidiſſe phalanges 11.12.
Spem patriæ, & reges indigna morte peremptos; 8.6.
Ingruere infenſos hoſtes, & *Marte* ſecundo 11.

Omnia

11. Omnia corripuiſſe, metum jam ad mœnia ferri.
8. Vota metu duplicant matres propiuſque periclo
8. It timor, & major Martis jam apparet imago.
8. Continuo trepido conjuravere tumultu
7.8. Gentes vicinæ, & legiones undique cogunt:
3.7. Qui 55 *Libani* juga celſa cadunt, qui roſcida rivis
7.7. Rura *Paleſtinæ*, & quos culta *Samaria* paſcit;
7. Qui *Galilææ* altos exercent vomere colles;
7.2. Quique lacum *Meronis* portant, & qui mare magni
7.G.3. Juxta habitant. & quos *Jordanus* flexibus errans
7.7. Allnit; atque illos vitreis quos irrigat undis
7. *Tyberias*, raptis concurrunt undique telis
7.2. Indomiti agricolæ, & ſtrictis mucronibus horrent.
6.9. Quatuor & viginti adſunt fulgentibus armis
7.6. Finitimi reges, ſequitur quos maxima turba.
12. Infrænant alii currus, aut corpora ſaltu
12.11. Subjiciunt in equos, & ſtrictis enſibus ardent.
7. Nec quiſquam ærates acies ex agmine tanto
7. Miſceri Putet, aeream ſed gurgite ab alto
7. Urgeri volucrum raucarum ad littora nubem.
G.1. G.2 Quis valet exactum numerum comprendere verſu?
G.2. Quem qui ſcire velit Lybici velit æquoris idem
G.2. Diſcere, quam multæ *Zephyro* turbentur arenæ;
G.2. Aut ubi navigiis violentior incidit *Eurus*,
G.2. Noſce quot *Ionii* veniant ad littora fluctus.
7. Jamque omnis campis exercitus ibat apertis
9. Dives equum, dives pictai veſtis & auri;
7. Scuta ſonant, pulſuque pedum tremit excita tellus.
11. *Numides* vero fumantes pulvere campos
11. Proſpexit longe, *Chananeiaque* agmina vidit,
11. Adventumque pedum, flatuſque audivit equorum;
12. Obſtupuere omnes, geliduſque per ima cucurrit
12.9. Oſſa tremor, nigro ut glomerari pulvere nubem
12.9. Videre *Abramidæ*, ac tenebras inſurgere campis.
4.11. Talibus Omnipotens dictis affatur *Ieſum*:
9. Ne trepidato meam Ductor defendere gentem:
9.2. Neve armare manus contra tot millia veſtras.
9. Quid dubitas? nunc tempus equos nunc poſcere cur-
10. Ne pedibus fidas, ferro rumpenda per hoſtes (ruſ
10. Eſt via, quæ globus ille virum denſiſſimus urget
19. Numina nulla premunt, mortali urgeris ab hoſte
10. Mortalis; ſunt & vobis animæque manuſque
11. Intectæ, cur indecores in limine primo
11. Deficitis? cur ante tubam tremor occupat artus!
10. Craſtina lux (mea ſi non irrita dicta putaris)
10. Ingentes *Philiſtim* ſpectabit cadis acervos:
10. Surge age, & Aurora ſocios veniente vocari
10. Primus in arma jube & clypeũ cape quẽ tibi liquit

Invictus

55 Reges Iſbani accolæ, &c. & quantum Chananeorum campeſtria colit adſcitis Paleſtinis, &c. Joſ. ant. l. 5. c. 1.

Invictus *Moyses*, atque oras ambiit auro. 10.
Poplite quadrupedum succiso lora memento, 9.3.
Atque leves currus crepitantibus urere flammis: G.1.
Rumpe moras omnes, & turbata arripe castra. 9.
Hæc ubi dicta dedit nubi se immiscuit atræ. 1.10.
Miratur princeps, tamen omine tollit. 10.
Qui postquam est super aspectans convexa precatus 10.
Principio sociis edicit, signa sequantur 11.
Atque animos optent armis, pugnæque parent se. 10.
Procedit legio *Abramiadum*, pilataque plenis 12.
Agmina se fundunt castris, arma arma ærea longe 12.
Horrendum sonuere, tremunt in vertice cristæ 9.
Sanguineæ, totum stat denso pulvere cœlum. 9.12.
Ductores auro volitant, ostroque decori: 12.
Accenduntque animos sociorum in prælia; tandem 6.10.
Nunides jaculum intorquens emittit in auras 9.
Principium pugnæ, & campo sese arduus infert. 9.
Clamore excipiunt socii, fremituque sequuntur 9.
Horrisono, magnis animis & viribus, ambæ 9.10.
Concurrunt acies: it toto turbida cœlo 11.12.
Tempestas telorum, ac ferrens ingruit imber. 12.
Tela manu jaciunt: quales sub nubibus atris 10.
Strymoniæ dant signa grues, atque æthera tranant 10.
Cum sonitu, fugiuntque notos clamore secundo. 10.
Cornua rauca sonant, it tristis ad æthera clamor 8.12.
Bellantum juvenum, & duro sub Marte cadentum 12.
Irruit in mediis Dux ipse & *Marte* secundo 12.
Terribilis, sævam nullo discrimine cædem 12.
Suscitat, irarumque omnes effundit habenas; 12.
Proxima quæq; metens gladio, latumq; per agmen 10.
Ardens limitem agit ferro; tunc plurima fuso 10.11.
Sanguine terra madet, stridentq; hastilibus auræ; 12.
In segetem veluti cum flamma furentibus austris 2.
Incidit, aut rapidus montano flumine torrens 2.
Sternit agros, sternit sata læta, boumque labores, 2.
Præcipitesque trahit sylvas. 2.
At tantas vires, adversaque Numina ferre 5.
Cum nequeant hostes, paulatim excedere pugnâ, 5.12.
Et trepidare metu, pedibusque fugacibus omnes 6.11.
Fidere projectis armis: Dux fervidus instat: 11.12.
Multa virûm volitans dat fortia corpora lætho; 12.
Semi-neces volvit multos, aut agmina curru 12.
Poterit, aut raptas fugientibus ingerit hastas: 12.
Qualis apud gelidi nuper cum flumina *Rheni* 12.
Gothorum increpuit clypeo *Mars*, atque furentes 12.
Bella movens immisit equos: illi æquore aperto 12.
Ante Notos, *Zephyrumq;* volant: gemit excita pulsu 12.
Terra pedum, circumque atræ formidinis ora 12.

Iræque,

12. Iræque, insidiæque ducis comitatus aguntur.
12. Talis equos alacer media inter prœlia *a Iesu* *a Jesu.*
12. Fumantes sudore quatit (miserabile) cæsis
12. Regibus insultans: spargit rapida ungula rores
12. Sanguineos, mistaque cruor calcatur arena.
10.12. Sic postquam hostiles prostravit *Marte* phalanges,
8.9. Totque tyrannorum terris sceptrisque potitus
9.14. *Victor*; tunc prædam socios partitur in omnes;
1. Partibus æquando justis vel forte trahendo;
1.6. Haud aliter *Christus* per mille sequentia tela
5.6. Duxit nos miseros Baptismi ad fluminis undas.
6. Incolumesq; omnes trans amnem exponit in altis
6.G.2. Promissæ terræ ripis, ubi frigida 56 *Tempe* 56 His tropicis et figuratis loquutionibus Ecclesiam et spirituales gratias describo, quod familiare fuit olim sanctis prophetis: montes (inquit Isaiah) cantabunt, ligna plaudent pro salliunca ascendet, abies pro urtica crescet Myrtus, &c. 6.55.
Ec.10. Et gelidi fontes, & mollia prata virescunt.
Ec.9. Ducit in apricis hic collibus uva colorem;
Ec.13. Hicque thymo saturantur apes, & fronde capellæ
Ec.9. Et cystiso pastæ distentant ubera vaccæ
Ec.7. Stant & Juniperi, & castaneæ hirsutæ;
Ec.7. Strata jacent passim sua quæque sub arbore poma.
Ec.2. Quam dives nivei pecoris, quam lactis abundat
1.Ec.7. Hæc regio? ut pasti ludunt per prata juvenci?
G.3.E.5. Ut segetes hic luxuriant in pinguibus arvis?
5.Ec.2. Errant securæ cælsis in montibus agnæ.
Ec.4. Hic nunquam magnos metuunt armenta leones,
G.2. Nec rapit immensos orbes per humum, neq; tanto
G.2. Squameus in spiram tractu se colligit anguis.
E.3.E.10 Triste lupus stabulis non est, nec frugibus umbra,
E.3.G.1. Nec venti arboribus, nec grando vitibus, ast hic
Ec.2. Torva læna lupum fugit, & lupus ipse capellam.
A.4. G.3 Quin etiam timidæ damæ cervique fugaces,
G.3. Hic interque canes, & circum tecta vagantur.
Ec.4. Occidit & serpens, & fallax herba veneni.
Ec.3. Hic quoq; mella fluunt, fert & rubus asper amomū
E.8. E.4 Aurea mala ferunt quercus, stant sentibus uvæ,
Ec.8. Pinguia corticibus sudant electra myricæ.
G.4. Hic tristis non sævit hyems, nec frigore rumpit
G.4. Saxa, nec hic glacie cursus frænantur aquarum;
E.4. A.6 Sed ver purpureum, & virgulta sonantia sylvis,
G.4. E.2 Arvaque perpetuo flagrantia suavibus herbis;
G.3.A.5 Atque inter virides decurrunt flumina valles,
G.2. Et semper resonant avibus virgulta canoris.
1. His volvet nosmet *Christum* considere regnis
4.5. Hostibus ejectis, debellatoque barathro.
10. Concurrunt furiarum acies atque omnibus uni,
10. Uni odiisque viro, telisque frequentibus instant.
10. Ille autem impavidus vim verbo decutit omnem
12.2. Perque hostes, per tela ruens stygia agmina sternit;
9.12. Immittitque fugam cunctis; ac si æthera tranans

Littoreas agitaret aves, turbamque sonantem 12.
Agminis aligeri cœlo *Jovis* ales aperto. 12.1.
Tunc regum pede colla premit captiva triumphans 10.3.
Et postquam regnum in socios divisit ovantes, 1.6.
Terris excessit, penitusque in nubila fugit. G.3.A.11
Jam postquam volucres vitam dispersit in auras 11.
Numides Ductor: *Judæ* pulcherrima proles 11.6.
Insignis fama, nec non fœlicibus armis 7.
Successit; *Salem* multa vi cœpit, & ipsum 1.
Bezecinorum dominum, populosque feroces 1.
Servitio pressit victor, sceptrisque potitur: 1.9.
Sed quia consilia, & toties mandata tonantis 5.9.
Sprevere *Abramidæ*, Satana suadente; *Jehova* 4.9.
Cuncta suo qui bella pater sub numine torquet 12.
Hostes permisit nova regna lacessere ferro; 12.
Et sæpe in *Judæ* sobolem ferre arma rebelles, 12.
Et sinit indigenas patriis consistere in oris; 13.1.
Sed quũ pertæsum & sceleru̇m, dominumq; potentẽ 4.3.
Suppliciter votis superant, veniamque requirunt; 3.1.
Præstantes virtute duces *Deus* armat in hostes, 8.10.
Sufficit his vires, animisque audacibus implet: 2.9.
Ne nimium insultet *Babylon*, dum cædit amicos 11.10.
Cœlestum vis magna, malisque exercet, & orco 7.6.
Detrudit, quos vult super ignea sidera mundi 6.G.4.
Tollere, & in regni cœlestis parte locare. 4.
Hic domus, hic patria est quam *Christus* destinat illis 7.2.
Qui *Solymam* ob patriam pugnando vulnera passi, 6.
Oppressam bello patriam Dux inclytus armis 1.2.
Vindicat *Othoniel*; confidentissimus *Ebud* 4.G.4.
Illi successit, ferro hic sub veste latente 6.
Egregium, *Eglonem* latus inter & ilia figit; 10.
Sanguinis ille vomens rivos cadit, atque cruentam 11.
Mandit humum, morienſq; suo se in vulnere versat 11.
Hunc subiens *Shamgar* duros conclamat agrestes; 6.7.
Improvisi adsunt; hic torre armatus obusto, 7.
Stipitis hic gravidi nodis, quod cuique repertum 7.
Rimanti telum ira facit; certamine agresti 7.7.
Stipitibusque fugant hostes, sudibusque præustis. 7.
Ipse Palestinos Ductor sub tartara misit 11.
Sexcentos stimulo; sequitur, tunc *Debora* vates, 10.6.
Auspiciis cujus *Jabini* Exercitus ingens 6.11.
Deletur, cecidit Ductor mulieribus armis 11.11.
Sisera, quem *Jael* clavo confixit acuto 2.3.
Trajecto cerebro; ferrum it per tempus utrumque 9.9.
Post hanc non armis *Gedeon* ast artibus usus 4.11.
Opprimit incautos hostes, somnoque quietos 9.
Ter centum rapuit juvenes; hos ære canoro 10.9.
Instructos, nec non telis ardentibus omnes 11.G.1.

Nocte

9.7. Nocte super media sub castra hostilia duxit.
9.6. Tunc subito sonuere tubæ, testæque refractæ
8. Lucem insperatam ostendunt ; *Madiana* juventus
2. Arma amens rapuit, nec sat rationis in armis :
6. In sua nam proprias convertunt viscera vires ;
G.1, A.6 Mutuaque inter se, subito turbante tumultu
5.2. Vulnera jactabant, oriturque miserrima cædes
11. Sese defendentum armis inque arma ruentum.
11.2. Turbati fugiunt alii formidine turpi ;
9. Hos *Gedeon* cursu pariter teloque sequutus
12. Proterit, & raptas fugientibus ingerit hastas.
9. Tum magis increscunt animis discordibus iræ,
9. Et jam collecti *Abramidæ* glomerantur eodem,
9. Et conferre manum, & procurrere longius audent
12. *Orebum* & *Zebum* proceres stravere, duorumque
11. Abscindunt capita, & rorantia sanguine portant
9. Sublime arrectis visu mirabile in hastis.
8. Post hunc 57 *Thola* regit socios in pace ; *Jairus*
6.6. Huic subit : hunc *Jephte* sequitur fortissimus heros
6. Otia qui rupit patriæ, residesque movebat
6. Ductor in arma viros. & jam desueta triumphis
6.11. Agmina ; qui dextra dederat tot stragis acervos ;
2.3. Sed propriam gnatam patrias mactavit ad aras,
2. Sanguine sic votum firmans, & virgine cæsa ;
6. Infœlix, utcunque ferunt ea fata minores,
6. Vicit amor voti laudumque immensa cupido.
G.4. Namque inter socias dum mollia vellera Nymphas
G.4. Carpit concharum saturo fucata colore,
G.1. Et cantu longum solatur virgo laborem ;
7. Nuncius adventans hostes cecidisse reportat,
11. Et reducem patrem magno comitante triumpho.
G.4. Rejicit extemplo cum fusis mollia pensa
4.6. Infœlix virgo, & patri fert obvia gressus ;
1.9. Exercetque ignara choros, & tympana pulsat.
4.3. Quam simulac genitor venientem conspicit, amens
3.12. Diriguit, trepidaque manu discidit amictus.
G.4. Ah ! cur me miserum, & te perdis filia, dixit ?
6.10. Excidit ore meo vorum irrevocabile, nempe
12. *Si* nostrum annuerit nobis victoria *Martem*,
3.6. Me mactaturum quod primo occurrerit : at Tu
1.11. Obvia sis nobis sed non fœlicibus Eheu
11. Auspiciis ! natæ funus crudele videbo,
Et patrias maculabo manus in sanguine prolis ;
6. An cogar crudum in mea viscera vertere ferrum ?
11. Cum genitu accepit vocem pia virgo parentis,
12. Flagrantes perfusa genas, lachrymisque madentes :
2. In me nulla mora est pater, inquit, solve tonanti
6. Vota, nec ob natam violes promissa fidemque

57 Hic omitto Abimelechum, quia spurius, Tyrannus usurpavit, cujus imperium in Sichemitas solum fuit non in totum Israel.

Et quoniam virtute Dei victoria cessit 12.
Nobis, & valido rapuisti ex hoste tropha 5 G.3.
Me macta, & sacrum jugulo demitte cruorem. G.4.
Verum age quandoquidem fatis urgentur acerbis 11.
Unum oro, liceat binos ex ordine menses 6.G.4.
Montibus in solis sterilem deflere Juventam, 4.
Quæ dulces natos Veneris nec præmia nescit 5 4.
Tempus inane mihi nymphisque sororibus oro, 4.G.4.
Dum mea me miseram doceat fortuna dolere 5 4.
Extremam hanc oro veniam, miserere precantis, 4.
Quã mihi cum dederis cumulatã morte relinquam. 4.
Talibus orabat, talesque miserrima fletus 4.
Fundebat virgo; at genitor lachrymansq; gemensq; 3.10.
Oscula libavit natæ, veniamque petenti 1.
Annuit, ut menses in montibus exigat altis. 1.11.
Ah virgo infœlix tu nunc in montibus erras Ec.6.
Horrentes inter dumos & lustra ferarum, 11.
Quam nullæ accipiunt tectis, nec mœnibus urbes 11.
Inter apros secura manes, interque leones 5
At secura domi non es, quam destinat aræ 2.
Crudelis genitor superans feritate leones. 4.11.
Ismarus, aut *Rhodope* genuere in cotibus illum E.8.
Qui natæ patriam fœdavit funere dextram. 2.
Jamque dies infanda aderat, jam sacra parantur, 2.
Et salsa fruges, & circum tempora vittæ: 2.
Constitit ante aram virgo, maculisque trementes 4.
Interfusa genas, & pallida morte futura 5 4.
Quæ postquam lances, pateras, sævasque secures 6.
Conspexit, paulum lachrymis & mente morata, 4.
Extremum affatur miseros moritura parentes: 9.12.
Chare pater, tuque ô genetrix dulcissima, quæ me
Invisam fatis genuisti, lactea cujus G.4.
Sæpe infans teneris siccavimus ubera labris 5 11.E.3.
Sanguinis authores olim, nunc funeris este. 8.
Invisam ferro quam primum abrumpite lucem: 4.
Et capite hanc miserã quam ex vobis hausimus au- 3.4.
Namq; (dju res si qua din mortalibus ulla est (ram. 10.
Viximus, & veniet cum sanguine gloria nobis, 10.11.
Gloria quam nunquam sera est tacitura vetustas.
Cœlicolæ comites quos prima ab origine vitæ 1.
Custodes habui dum fata Deusque sinebant, 4.
Accipite hanc animam, meque his exolvite curis: 4.
Vixi, & quem dederat cursum natura peregi, 4.
Et nunc magna mei sub terras ibis imago. 4.
Hostes deletos vidi, faceisque receptos, 11.6.
Servitio ereptam patriam, reducemque parentem 5
Fœlix, heu nimium fœlix si limina tantum 4.
Non tetigissem ædis meque extra tecta tulissem, 4.2.

At

7.12. At genetrix lymphata furens abscidit amictus
4.11. Flaventesque comas, & tundit pectora pugnis,
12.11. Et tremulas laniata genas; heu sola senectæ
12.3. Spes inquit, requiesque meæ, mea sola voluptas,
12. Et sola in quam omnis domus inclinata recumbit;
12.11. Eripiare mihi immaturo funere? sanguis
1.Ec.1. Insontis natæ crudeles imbuet aras? (tat
4. Quid loquor, aut ubi sum quæ mentem insania mu-
4. Infœlix mater, nunc te facta impia tangunt.
2.5. Labentem aspicies natam, tepidumque cruorem
5.10. Ore rejectantem, & morientia lumina condes.
9. Tene ergo miseranda *Iphis*, quam læta veniret
9. Invidit fortuna mihi, ne nostra videres
Gaudia, nec patriis fruereris virgo trophæis?
9. Hi nostri reditus, expectatique triumphi?
9. Hæc tua magna fides genitor crudelior ursis?
9.5. Ah si qua est pietas, precibus si flecteris ullis,
5.2. Parce tuo generi, insontis miserere puellæ;
12.G.4. Nec nostrâ spem omnē manibus mactato cruentis.
12.9. Sed si nulla via est infandam evadere mortem,
4. Si nec noster amor, nec te data dextera quondam,
G.3. Nēc moritura movet crudeli funere virgo:
9. Me fige, & primam fatali absumito ferro;
9. Aut tu magne *Pater* divum miserere, tuoque
9. Invisum hoc detrude caput sub tartara telo,
9. Quando aliter nequeo crudelem abrumpere vitam,
8. Dum te nata meo mea sola & fera voluptas
8. Complexu teneo gravior ne nuntius aures
8. Vulneret; hæc genetrix digressu dicta suprēmo
8. Fundebat: famula collapsam in tecta ferebant.
9. Hoc fletu concussi animi, mœstusque per omnes
9.6. Fit gemitus, *Jephthe* sortem miseratur iniquam.
6.4. Multa putans, atque hùc animum nunc dividit illùc
4. Heu quid agat? quo nunc uxorem ambire furentem
4. Audeat affatu? & quæ prima exordia sumat?
12. Illinc turbat amor, figitque in Virgine vultus,
6.8. Hinc urget promissa fides, votumque sacrandum
11.6. Sanguine virgineo; subit illa morte perempta
9. Haud superesse ullam spem stirpis, namq; paternam
7. Sola domum, & tantas servabat filia sedes.
12. Obstupuit varia confusus imagine rerum,
12.1. Et tacito stetit obtutu, curasque sub ægro
1. Corde premit, tandem falsa formidine voti
7. Exuit humanam mentem, vultumque paternum;
11. Dixisses mammis nutritum & lacte ferino.
3.2. Stat mesta ante Aras manibus post terga revinctis
3. Cæruleis virgo vittis, gemmisque decora,
10. Et tunica molli mater quam neverat auro,

Arguto tenues percurrens pectine telas 7.
Nunc olim, at non hoc quæsitum munus in usus ; 4.
Et circa comites crinem de more solutæ 3.
Purpureos spargunt flores, ululamque furentes. 6.7.
Ipsa solo fixos oculos immota tenebat. 1.6.
Dum vero natæ vultus obnubit amictu 11.
Crudelis genitor, dextraque tremente securim 4.2.
Accipit immissem, gemitu tectum omne remugit. 5.
Bis conatus erat ferro obtruncare puellam 6.3.
Bis patriæ cecidere manus : sed tertia postquam 6.3.
(Eloquar an fileam?) sublata est dextra, puellam 3.
Collapsam afficiunt comites, terramque cruore 4.
Spumantem, sparsasque aras it clamor ad alta 4.
Atria, concussam bacchatur fama per urbem 4.
Lamentis ; gemituque & fœmineo ululatu 4.
Tecta fremunt, resonat magnis plangoribus æther 4.
At chorus æqualis *Dryadum* clamore supremos G.4.
Implerunt montes, gelidis flevere sub antris. G.4.
Nymphæ *Iphin* ; *Iphin* referebant flumine ripæ. G.4.
Sed *Deus* has aras humana cæde rubentes 8.
Rejicit, aversusque fugit ; non ille cruorem 11.7.
Virgineum potat, non membra fluentia tabo 11.3.
Mandit ; sed Pluto nostrum genus omne perosus 3.9.
Humana gaudet sanie, dapibusque cruentis. 3.
At Deus ipse malis hominum miteſcere discit ; Ec.10.
Propterea charum demisit ab æthere natum 1.
Qui proprio patrias sparsurus sanguine flammas 11.
Se morti opposuit, nullo cogente, suumque 2.12.
Objecit caput ; & nostrum scelus omne piavit 8.2.
Cæde sua, & regem nigri tremefecit averni. 10.
Victima sola hæc est supremo grata tonanti
Funditur in nostris cruor hic altaribus, hic est 11.
Quem nos *Christiadæ* pateris *Libamus* & auro, G.2.
Quacunq; immensum Sol circumvolvitur annum 3.
Tunc *Ibzan*, *Elon*, *Abdon* in pace regebant 8.
Abramidas, donec Rector fulgentis Olympi 9.7.
Ira irritatus crudeli prodidit hosti. 4.
Sed quando ingemuit populus, dominumque petivit 4.
Suppliciter precibus, miserans succurit amicis, 3.5.
Et *Samson* mittit socios qui liberet armis. 7.

CHRI-

CHRISTIADOS
LIBER 4.

Argumentum.

Juvenis Samſon *dum uxorem peteret, leonem in via occidit, in cujus cadavere inter redeundum alvearium repperit. Hic Jure lex factus* Philiſtarum *frumentum intendit, qui ſuaſu Plutonis in eum conſpirant, & ligant, ille autem ruptis vinculis mille hoſtes aſini maxilla ſternit, & portas* Gazæ *auſert; poſtea blanditiis* Dalilæ *allectus, illi robur ſuum prodidit, & capillos amiſit; & ſic in hoſtium poteſtatem devenit, qui oculis effoſſis in priſtinum dant. Dum vero poſtea* Dagonis *ſacra peragunt,* Samſonem *in templum ludibrii gratia introduci jubent, qui columnæ totis viribus (quæ jam cum capillis creverant) incumbens templum diruit, hoſtesque omnes & ſeipſum illa ruina obruit.* Dagonis *ſolennitas deſcribitur;* Eli, *qui* Samſoni *ſucceſſit, audita clade Iſraelitarum & filiorum morte ſubito expirat; ſequitur* Samuel *qui* Saulum *in regem ungit petente populo;* Saulus *filium habuit* Jonathan Davidi *chariſſimum, qui* Philiſtas *in fugam conjecit;* David *autem* Goliah Philiſtarum *ducem qui ipſum ad monomachiam provocaverat, lapillo ſternit, & hoſtes fugat; poſtea* Saulus Davidem *veritus regnum affectare inſenſus ſervat & necare ſtatuit; ſed fruſtra; ſemper enim incolumis evaſit: interea* Saulus *ſollicitus de belli eventu inter ipſum & Philiſtas conſulit* Sagam, *quæ oſtendit illi* Samuelis *ſpectrum, ex quo didicit ſeipſum cum filiis in prælio caſurum; quod ſequenti die contigit.* David *autem ſolus regno potitus hoſtes undique domuit, multas urbes deditione cepit: ſed domeſticis ſeditionibus vexatus eſt, præcipue* Abſolonis *quem* Joab *occidit. Stnio tandem confectus rex* Solomonem *ſucceſſorem deſignat qui Templum cujus magnificentia hic deſcribitur, condidit, & pacem coluit quæ omnia in* Chriſtum *quadrant.*

5. HIc *Samſon* vaſtis membris & mole valebat.
1. Dumq; iter accelerans ad *Timnab* tendit in-
7.9. Seque petit thalamo natæ ſociare *Philiſtæ*; (ermis
10. Impaſtus ſtabula alta leo tunc forte peragrans
10. Veſtigat capream, aut ſurgentem in cornua cervum
10.12. Dentibus infrendens juvenem petit ore cruento.
10. Ille autem impavidus ſine telo, aut enſe leonem
11.12. Poſtravit dextra, lacerumque reliquit arena,

Postea dum *Timnath* repetebat conjugis ergo ; 2.1.
En subitum ac dictu vidit mirabile monstrum ; G4.
Examinis liquefacta feræ per viscera, toto A.9.G.4
Stridere apes utero, & ruptis effervere costis, G4.
Immensasque trahi nubes ; mox cerea regna G.4.6.4.
Invasit *Samson*, & plenas nectare cellas, A.4.G.4
Diripuitque aulas & Dædala tecta favorum ; G.4.5.4
Atque fame rabida mandit purissima mella. 6.G4.
Illæ autem denso fremitu, pennisque coruscis G.4
Prædonem circumvolitant, pugnamque lacessunt 7.12
Morsibus, & rostris, & spicula cæca relinquunt G.4
Affixa in venis, animasque in vulnere ponunt. G.4
Post hæc triginta mactavit corpora dextra 1.8.
Ascalonitarum, spoliisque superbus ovabat, 8.10.
Atque idem junxit vulpes, caudisque plicatis E.1. A.1
Alligat ambustos torres, segetesque per altas 12.
Immittit *Philistin* ; subitoque extenditur una 10.
Horrida per latos acies *Vulcania* campos. 10.
Erigit ad cœlum nigra caligine nubem 3.C.2.
Tempestas, glomeratque ferens incendia ventus. G.2.
Ille sedens victor flammas despectat ovantes. 10.
At variis curiis nec quicquam exercitus Orci 8.
Rex *Pluto* veritus ne *Samsoni* mœnia Ditis 4.4.
Destruat, & *Solymæ* murorum attollere moles 4.11.
Fatales tentet ; stygiis emisit ab undis 11.6.
Invidiæ pestem armatam serpentibus atris. 7.4.
Protinus hinc fuscis tristis dea tollitur alis, 7.
Atque *Palestinæ* terras urbesque revisit 3.1.
Præcipiti delata Noto, tetrumque venenum 7.3.
Ossibus immittit, penitusque in viscera lapsa est, 7.7.
Ergo *Palestinæ* è diversis partibus, omnes 12.
Armati convenerunt ; infanda furentem 8.
Regem ad supplicium præsenti *Marte* reposcunt. 8.
Correptum *Abramidæ* manibus vinclisq; tenebant, G.4.
Atque *Palestinis* tradunt ; illi undique circum 3.
Una funduntur, certantque illudere capto ; 3.2.
Atque omnes vasto circum clamore fremebant 6.
Quo rupes reboant, Sylvæq; & magnus Olympus G.4.
Non tulit hoc *Samson*, sed stupea vincula rumpens 2.2.
Acrior ad pugnam venit, & vim suscitat ira ; 5.
Tum pudor incendit vires, & conscia virtus, 5.
Præcipitesque hostes ardens agit æquore toto 5.
Nunc dextra ingeminans ictus, nunc ille sinistra ; 5.
Atque omnes glomeratos circa, hinc cominùs atq; 9.
Proturbans asini mala, dat perfida letho (hinc 9.12.
Corpora mille virum : fuit asper & improbus ira : 8.9.
Immanis veluti pecora inter inertia tygris : 9.
Mox sudore fluens rapido quærebat in æstu 5.E.2.

Dulcis

Dulcis aquæ saliente sitim restringere rivo;
Ecce cavæ vitreo sudant humore latebræ
Fatalis malæ, fons duro ex osse repente
Profluit, arentes quo *Samson* temperat artus.
Tum portas *Gazæ* magna vi concitus aufert:
Et vectem ingentem, postesque à cardine rupit
Obnoxus latis humeris; nam morte necare
Manoadem cives conjuravere: sed ipse
Mox ubi prima quies medio jam noctis abactæ
Curriculo expulerat somnum surrexit, & urbis
Limina perrumpens, portas cum postibus altis
Extulit & cælsi curru petit ardua montis.
Jamque dolos dirumque nefas in pectore versans
Dalila sic loquitur, thalamoque hæc conjugis alto
Incipit, & dictis fallacem inspirat amorem.
Mene colis conjux, vel me misereris amantem?
Cur ergo arcanos non vis mihi credere sensus;
Ah cur me toties deceptam fallere pergis?
Jam tandem doceas in quo tua vivida virtus
Consistat, quæ te manicæ vel vincla tenebunt?
Sum conjux, mihi fas animam tentare precando.
Si mihi quæ quondam fuerat quamque esse decebat.
Vis in amore fo et; non hoc mihi namque negares;
Per te, per, qui te talem genuere, parentes
Annue jam tandem, precibusque inflectere nostris;
Extremum hoc oro, miseræ da munus amanti.
Dixerat, & niveis hinc atque hinc blanda lacertis
Cunctantem amplexu molli fovet; ille repente
Accepit Solitam flammam, notusque medullas
Intravit calor, & labefacta per ossa cucurrit.
Sensit læta dolos, & formæ conscia conjux.
Tum pater infando devinctus amore fatetur
Ignarus *Dalilam* simulata mente loquutam)
Invictum robur fatali in crine latere,
Quo salvo non posse ligari, ea verba loquutus
Optatos dedit amplexus, placidumque petivit
Conjugis infusus gremio per membra soporem.
Egregia interea conjux dum nocte quietem
Carpebat *Samson*, famulum vocat; ille jacentem
Aggreditur, dextra crinem secat; ista repente
Intra tecta vocat *Philistin*, & limina pandit;
Scilicet ad magnum sperans fore munus amicis,
Et causam extingui veterum sic posse malorum.
Quid moror? irrupunt, thalamo rapiuntq; trahunt-
Effodiuntq; oculos misero, vinclisq; coercent. (que
Sed simulac crines crevere, in pristina vires
Sic rediere novæ, sibi mox, cunctisque futuræ
Hostibus exitio, quamvis delubra *Dagonis*

Lætitia;

Lætitia; ludisque viæ, plausuque fremebant; 8.
Nescia mens hominum fati sortisque futuræ. 10.
Et servare modum rebus sublata secundis. 10.
Namque die solennem illo de more vetusto 8.
Tritoni *Philistum* gens læta ferebat, honorem. 4.8.
58 Dagon a voce Dag quod piscem significat, idem qui Triton, vel Nep-tunus. Hic ille immanis 58 *Triton*, cui cærula concha 1.8.
Exterreas freta; cui laterum tenus hispida nanti 10.
Frons hominem præfert, in *Pristin* desinit alvus. 10.
Principio delubra adeunt, tum vite sacratas 10.
In flammam jugulant pecudes, & viscera vivis 4.12.
Eripiunt, cumulantque oneratis lancibus Aras: 12.
Thure calent Aræ sertisque recentibus halant. 1.
Tum lecti juvenes, puraque in veste sacerdos 8.12.
Viscera tosta ferunt taurorum, onerantque canistra 8.
Lancibus, & libis, & vina liquentia fundunt. G.2. A.
Tum *Salii* ad cantus incensa altaria circum 8.
59 Populum Herculi a Poetis dicatam quod priscis scutis apte fit. Populeis 59 adsunt evincti tempora ramis: 8.
Hic juvenum chorus, ille senum, qui carmine laudes 8.
Factaque *Neptuni* tollunt, ut prima frementem 8.G.1.
Fudit equum magno tellus percussa tridenti; G.1.
Utque illi imperium pelagi, prolisque marinæ 1.G.3.
Sorte datum, ut turpes pascit sub gurgite phocas 1.G.4.
Utque feras jungit curru, spumantiaque addit 5.
Fræna pater, manibusque omnes effundit habenas, 5.
Cum glauco per summa levis volat æquora curru 8.5.
Nereidum comitante choro; utque immania cete 5.5.
Nisæe, Spioque, Thaliaque, Cymodoceque 5.
Atque aliæ comitum facies mandata capessunt. 5.1.
Temperat ut fluctus, quâ personat æquora concha: 1.6.
Tu centum pater es natorum, teque parentem 6.7.
Ventorum referunt: peperit tibi cærula conjux 1.8.
Omnia sub magna labentia flumina terra. G.4.
Tu fidum evexti Delphinum ad sidera, cujus 6.1.
Causa *Amphitrite* vinclo tibi juncta jugali est. 12.4.
Structa tuis manibus perjuræ mœnia *Troiæ*; 5.
Tu nautas curas vastum maris æquor arantes. 3.
Defer in optatos portus, dare tuta per undas 5.5.
Vela tibi liceat, curru da lora secundo. 5.1.
Salve magne *Jovis* frater, *Saturnia* proles, 8.5.
Et nos, & tua dexter adi pede sacra secundo. 8.
Talia carminibus celebrant, super omnia dirum 8.
Prædonem adjiciunt, causamq; caputq; malorum 8.12.
Tantorum patriæ genitus, jam sub juga missum. 2.1.
Templa sonant, vocumque offensè resultat imago. G.4.
Tandem perfectis divinis rebus, in ædes 8.
Manoadem inducunt, ut cassum lumine ludant. 2.1.
Ille autem ad templum vasta se mole movebat. 2.3.
Trunca manu pinus regit, & vestigia firmat. 3.

Vulneris

Vulneris impatiens inhonesti maximus heres ;
Nec sufferre valet læva ludibria gentis :
Exarsere ignes animo, subit ira cadentem
Ulcisci patriam, & sceleratas sumere pœnas.
Suspiciens cœlum tandem sic voce precatur :
Summe Deum præsens nostro succurre labori ;
Et sine me ulcisci merita nunc morte cruorem
Luminis effossi ; sceleratam exscindere gentem
Uno eodemque ictu liceat ; stat quicquid acerbi est
Morte pati, nec me indecorem *Judæa* videbit.
Dixit, opemque Dei non cassa in vota vocavit ;
Nam Pater Omnipotens animum viresque precanti
Addidit, & stimulos acres sub pectore vertit.
Incumbens geminis multa vi postibus imis
Avulsis solvit radicibus, inde repente
Impulit, impulsi quo templi culmen in hostes
Procubuit subito, & cœlum tonat omne fragore.
Semi-neces ad terram immani mole sequuntur.
Occumbunt omnes pariter populique patresque,
Matres, atque viri, pueri, innuptæque puellæ.
Exanimes hostes interjacet obrutus ingens
Maonides, placidaque ibi demum morte quiescit,
Sic *Christus* veniens dilectam invisere sponsam
Mactavit stygium valida virtute leonem ;
Hinc velut ex apium tectis & crate favorum,
Aerii extraxit mellis cœlestia dona.
Ille omnes pestes domuit, vincla omnia rupit,
Et tandem atroci moriens animam abstulit hosti.
Post *Samson* fasces populi dux accipit *Eli* ;
Et scelere infœlix natorum, & morte cruenta.
Nam simulac patrias impleisset nuncius aures,
Ambos in pugna cæsos, arcamque *Jehovæ*
Amissam, & totas acies cecidisse *Jacobi* ;
Decidit exanimis, vitamque exhalat in auras.
Hunc sequitur *Samuel*, cujus tremefactus Olympus
Increpuit precibus, micuere è nubibus ignes ;
Irruit, & nigrans commista grandine nimbus,
Qui densas acies *Philistim* conterruit, atque
Agminibus totis versos dare terga coegit. (tem
Regem *Agagum Samuel* 60 altaria ad ipsa tremen-
Pertrahit, & sublatum altè consurgit in ensem
Et mediam ferro gemina inter tempora frontem
Dividit ; impubesque immani vulnere malas.
Fit sonus, ingenti concussa est pondere tellus.
Collapsos artus, atque arma cruenta cerebro
Sternit humi moriens : atque illi partibus æquis
Hùc caput atque illùc humero ex utroq; pependit ;
Tunc laceros artus, avulsaque membra rejecit.

60 In textu Samuelis l. 1. c. 15. dicitur occisus coram Domino, id est, coram Altari, quod signum fuit Dei præsentiæ.

Sed

Sed jam Judicibus populus parere recusat 2.
Amplius, expoſcit regem, Pater ætheris alti G.4.A
Annuit, & *Saulo Judæa* capeſcere regna 10.8.
Jus dedit; huic *Samuel* oleo labente capillos 11.3.
Ungit, & ambroſiæ liquidum diffundit odorem; 6.G.4.
Dat ſceptrum, & trabeam, atque inſignia cætera 8.11.
Oſcula libavit Regi, Regemque ſalutant (regni; 1.3.
Clamore adſtantes; medio Rex agmine *Saulus* 9.
Vertitur arma tenens, & toto vertice ſupra eſt: 9.
Cœu ſeptem ſurgens ſedatis omnibus altus 9.
Per tacitum *Ganges*, aut pingui flumine *Nilus* 9.
Cum refluit campis, & jam ſe condidit alveo. 9.
Filius huic fuerat *Jonathan* acerrimus armis; 7.9.
Agmina quũ *Philiſtæum* ſubita formidine ſtravit; 9.6.
Ante alios omnes *Davidi* charus, & illum 11.
Eſt ſolitus ſorium ſummis adjungere rebus. 9.
His amor unus erat pariterque in bella ruebant; 9.
Huic habilem *Jonathan* humeris ſuſpenderat arcũ: 1.
Dat propriam tunicã, lateriq; accommodat enſem. 9.2.
Aurea quin humeris circundat cingula bullis, 2.9.
Cunctaque *Davidi* pandit ſecreta parentis. 2.2.
Cumque iram Regis *David* fugiebat, amici 1.3.
Complexus dextram, dulcique affatus amore eſt; 8.6.
Hæſit inexpletum lachrymans, atque oſcula fixit: 8.1.
Cum vero ingentem, atque ingenti vulnere victum 10.
In pugna audiſſet; ſciſſa flet veſte ſodalem 11.12.
Exanimũ, & lachrymans cecinit miſerabile carmen 3.G.4.
Sed *Chriſtus* longe *Jonathan* ſuperavit amore; 3.5.
Nam chlamidem nobis meritorum aptavit, & enſem 5.2.
Divini verbi lateri circundidit, atque 6.1.
Omnia cœleſtis pandit ſecreta parentis. 2.2.
Nec tantum *David* deflevit fata ſodalis, 11.1.
Quantum res hominum *Chriſtus* miſeratur *Ieſus*. 1.5.
Nec *David* voluit fatis occumbere, verum 2.
Chriſtus pro nobis indigna morte peremptus; 6.
Solus hic infandos caſus miſeratus *Adami*, 1.
Solus hic hoſtili voluit ſuccedere dextræ. 10.
a vide Joſeph. lib. 1. c. 7. Stabat acuta ſilex præciſis undique *a* ſaxis 8.
Spelucæ dorſo inſurgens, altiſſima viſu, 8.
Dirarum, nidis domus opportuna, volucrum; 8.
Hunc ſcopulũ aſcenſu *Jonathan* ſuperavit, & hoſtis 2.1.
Proſpectat propius, qui nunc in vertice montis 1.11.
Conſidunt, ubi planities, tutique receptus 11.
Seu dextra, lævaque velis occurrere pugnæ, 11.
Sive inſtare jugis, & grandia voluere ſaxa. 11.
Huc juvenis fertur nota regione viarum, 11.
Et manibus montis faſtigia prenſat, & hoſtes 6.2.
Armigero comitante petit; primoſque trucidat 11.2.

Sopitos

1.2. Sopitos somno; hic trepidum per castra tumultum
9. Excitat, immittitque fugam, subitumque timorem;
5. Illi inter sese multa vi vulnera miscent,
2. Dum sese insidiis captos, totamque putarent
2. *Abramidum* irrupisse aciem: sub nocte silenti
11.11. Dum fugiunt, multi scopulis volvuntur ab altis
11.12. Præcipites, multi pedibus calcantur equorum.
12. Attulit *Abramides* cæcis terroribus aura
12. Commistum clamorem, arrectasque impulit aures
12. Confusi sonus hostis, & illætabile murmur.
4.11. Sed postquam advertunt hostes fugisse, latebris
6.3. A.9 Exiliunt, telisque premunt, cursuque sequuntur
12.9. Palantes, magnus juvenum concursus ad ipsa
9. Corpora, semineceſque viros, tepidaque recentem
9. Cæde locum, & plenos spumanti sanguine rivos.
6.12. At rex tartareus dispersos undique cives
12. Dilectæ *Babylon*, rursus collegit in arma,
11. Disjectosque duces, desolatosque maniplos
11.10. Vocibus hortatur variis, ac talibus infit:
11. O *Philistæ* quæ tanta animis ignavia venit?
11. Quis metus ô nunquam dolituri, ô semper inertes,
11. Palantes *Jonathan* agit, atque hæc agmina vertit?
11. Quo ferrum, quidne hæc geritis tela irrita dextris?
11. At non in *Venerem* segnes nocturnaque bella,
11. Aut ubi curva choros indixit tibia *Bacchi*;
11. Expectare dapes, & plenæ pocula mensæ
11. Hic amor, hoc studium; dum sacra secundus aruspex
11. Nunciet, at lucos vocet hostia pinguis in altos.
9. Talibus accensi firmantur, & agmine denso
2. Undique collecti coeunt.
12. Nec minus è regni diversis partibus; adsunt
6.2.A 2. *Abramidæ*, explicuitque suas armata cohortes
6.4. 6.2 Utraque jam legio, & campo stetit agmen aperto;
6.2. Directæque acies, ac late fluctuat omnis
6.2. Aere renidenti tellus: nec dum horrida miscent
6.2. Prœlia, sed dubiis mediis *Mars* errat in armis.
3. Ecce *Philistinus* vasta se mole movebat
5. Nomine *Goliah*; & magnis cum viribus effert
5. Ora gygas, magnoque virum se murmure tollit;
11.11. Aere caput tegitur, thoraca indutus ahenis
11. Horrebat squamis, surasque incluserat ære:
10. Ardet apex capiti, tristique a vertice flamma
10.11. Funditur, & vastis clypeus micat ignibus ingens.
10. Hic summis referens annosam montibus ornum,
3. Aut quercum æreum, vel coniferum cyparissum,
10.10. Turbidus ingreditur campo, clypeumque sinistra
10. Extulit ardenté, & dextra quatit improbus hastâ;
5. Ostenditque humeros latos, alternaque jactat

Brachia

Brachia protendens, & verberat ictibus auras. 5.
Talis prima gygas caput altum in prœlia tollit. 5.
Quæritur huic alius, nec quisquam ex agmine *Judæ* 5.
Audet audire virum, manibusque lacessere pugnam, 5.11.
Sed potius jaculo, & longe fallente sagitta, 9.
Quam conferre manum, & stricto concurrere ferro. 9.10.
At velut ille canam morsu de montibus altis 10.
Actus aper multos Vesulus quem pinifer annos 10.
Defendit, multosque palus laurentia sylva 10.
Pastus arundinea; postquam intra retia ventum est, 10.
Substitit, infremuitque ferox, & inhorruit armos: 10.
Nec cuiquam irasci, propiusve accedere virtus; 10.
Sed jaculis tutisque procul clamoribus istant. 10.
At non hæc nullis, hominum sator atque deorum, 11.
Observans oculis summo sedet altus Olympo; 11.
Jessiadem genitor *Davidem* in prœlia sæva 11.
Suscitat, & stimulis haud mollibus incitat iras. 11.
Hunc genuit *Jesse*, *Jessen* suscepit *Obedus*, 4.4.
Quem *Ruth* ex *Boaz* conceptum candida fudit. 8.
Hic *David* forma insignis viridique juventa, 5.
Lanigerum custos ovium: qui ex ore leonis 3.8.
Eripuit pecudem, atque informem perculit ursam 9.G.3.
Fervidus, & fulva moribundam extendit arena; 12.3.
Cujus tres fratres primis huc misit ab annis 2.
Pauper in arma pater; rediens ab ovilibus; ipsos 2.
Visendi studio accedit, lætusque salutat, 2.11.
Ecce iterum ingenti sese clamore ferebat 4.9.
In medio Cyclops campo, telumque coruscat 3.12.
Ingens arboreum, & sævo sic pectore fatur: 12.
An nemo ex vobis audet se credere pugnæ 5.5.
Ignavi *Abramidæ*? quæ vos dementia adegit 9.9.
Bellum importunum toties cum gente deorum 11.
Invictisque viris gerere? an non funera fusi 11.11.
Sat vidistis adhuc? en quantas civibus urbes, 11.12.
Et quoties ferro vastavimus arva colonis! 8.11.
Si scelerum pœnas satis expendisse merentes 11.2.
Creditis, & ne armis concurrant arma cavetis; 2.11.
Sique aliquem infandum casum *Judæa* vereris, 8.
Si matres, miseræque nurus, & chara sororum 11.
Pectora mœrentum, puerique parentibus orbi 11.
Dirum execrantur bellum patriæque ruinas; 11.
Me sinite, atque auferre metus, ego fœdera saxo 12.
Firma manu; mihi jus soli contendere. Sed quis 11.4.
Ex vobis audet soli concurrere ferro 11.12.
Abramidæ, & sævis discernere cominus armis, 11.12.
Qui quibus imperitent? si me spoliaverit hostis 5.11.
Palmam habeat, regni primos sibi sumat honores; 4.3.
Quin patres populique mei victique Penates 11.4.

Vobis

8.4. Vobis parebunt dominis, & jussa capescent :
8.4. Ast ego si victor fuero, parete volentes
11.7. Cedite jus proprium nobis, & regia scepira ;
11. Oretis pacem, & dextras tendatis inermes,
11.3. Ast animæ viles, & inertia corda, quid ultra
3.11. Provehar ? an nemo est ex toto hoc agmine, nemo
11. Qui solidi quid *Martis* habet ? cui vivida virtus.
5. Qui miscere manus manibus nunc audeat : omnes
9. Deficitis, torpent infractæ ad prœlia vires,
3.9. En ego vos, vestrumque Deum non exector, ite
9. Desidiæ cordi quibus, indulgete choræis
11.9. Semiviri, finite arma viris & cedite ferro.
9. Talia jactantem dictis, ac dira canentem
9.9. Non tulit *Ijacides*, ad regem admittier orat ;
12. Suppliciter venerans demisso lumine fatur :
9. Maxime Rex, nostris hæc ne spectentur an annis
9.10. Quæ ferimus tibi nunc, neq; enim, fortissime credo.
10. Jussa aliena pati, & dominos dignabere tales ;
9. Aut pugnam, aut aliquid jamdudũ invadere magnũ
9. Mens agitat mihi, nec placida contenta quiete est ;
10. Namque hodie victor spolia illa cruenta gygantis
10. Et caput hirsutum referam, nostrique doloris
10.2. Ultor ero, aut statui certæ succumbere morti.
11. Auditis Rex hæc placido sic reddidit ore :
12. O præstans animi juvenis, quantum ipse feroci
12. Virtute exuperas, tanto me impensius æquum est
12. Consulere, atq; omnes metuentem expendere casus.
5.12. Intonsus puer es, longe impar viribus illi ;
12. Pubentes malæ, & juvenili in corpore candor
5.8. Ostendunt te sub nullo tolerasse magistro
8. Militiã & grave *Martis* opus ; quin corpore parvo es
5. Nec membris nec mole vales ; ast ille *Goliah*
9.11. Arma tenens, socios humero supereminet omnes.
3. Nec visu facilis nec dictu affabilis ulli,
1.11. Est etiam bello egregius, nunc aspice quantus
14. In clypeum assurgat, quo turbine torqueat hastam.
1. Tunc puer tali audebis concurrere monstro ?
G.3.A.11 Respondit *David* ; pecudes dum forte paternas
G.1.E.1. Montibus in solis pascebam, & rupe sub alta
G.1.A.1. Solabar longos cythera cantuque labores ;
9.10. Asper, acerba tuens, pecudem leo dente fugacem
10. Raptat hians immane, comasque arrexit, & hæret
10.8. Visceribus super accumbens ; ego fervidus ira
8.4. Arma manu rapui, tremulumq; ex unguibus agnum
8.11. Avulsi, & proprio prostravi *Marte* leonem ;
11.12. Sic ursam mea dextra neci dedit, anne verebor
8.7. Semihominẽ *Cyclopem*, tot crimina vana vomentem?
12. Aut caput infandũ hac dextra sub tartara mittam,

Monstrum

Monstrum horrendum, ingens: sedeant spectentque, 3.12.
Et solus ferro crimen commune refellã: (*Philiste* 11.
Aut habeat victos, cedat sibi regia *Jude*. 12.8.
Hæc fatus propriam ex humeris dejecit amictum, 5.
Et *Sauli* galeam, clypeique insigne decorum 5.2.
Induitur; lateriqué auratum accommodat ensem: 2.
Aurea tum bullis cælatis cingula lætus 9.
Accipit, atq; humeris necquicquam fortibus aptat; 9.
Nam vasto armorum tardatus pondere rursus 2.5.
Exuit, & leves lapides è flumine tollit, 5.9.
Stridentemque rapit dura in certamina fundam, 9.6.
Et pastoralem præfixa cuspide quercum. 7.
Cui breviter *Saulus*: nunc debellare superbum 1.6.
Aggredere, & dominus cæptis ingentibus adsit; E.4.A.10
Præmia digna feres; fundis opibusque juvabo, 9.1.
Insuper & gnatam thalamo sociatus habebis. 9.
Hæc ubi dixisset, *David* fortissimus heros 11.9.
Constitit ante Deum supplex per vota precatus: 9.
O Pater Omnipotens, audacibus annue cæptis, 9.
Et concede meis aboleri hoc dedecus armis. 11.
Tu mihi nunc pugnæ princeps, tu rite propinques 10.
Auxilium, nobisque adsis pede, quæso, secundo. 8.10.
Qui mea jamdudum direxti tela manusque, 1.6.
Ursam in villosam, corpusque immane leonis: 8.7.
Semiferi Cyclopis saxo da sternere corpus 8.12.
Loricamque manu valida lacerare revulsam; 12.
Cernet semineci sibi me rapere arma cruenta, 10.
Victoremque ferant morientia lumina monstri, 10.
Ipse tibi ad tua templa feram solennia dona, 9.
Et statuam ante aras aurata fronte juvencum 9.
Candentem, pariterq; caput cum matre ferentem, 9.
Jam cornu petat, & pedibus qui spargat arenam 9.
His dictis, alacris summa decurrit ab 61 arce, 6.2.
Exultatque animis, & spe jam præcipit hostem: 11.
Qualis ubi abruptis fugit præsepia vinclis 11.
Tandem liber equus, campoque potitus aperto: 11.
Aut ille in pastus, armentaque tenit equarum. 11.
Aut assuetus aquæ perfundi flumine noto 11.
Emicat, arrectisque fremit cervicibus alte 11.
Luxurians, ludúntque jubæ per colla, per armos. 11.
Tunc *David* omnem penitus decedere valle 5.
Infusum populum, & campos jubet esse patentes. 5.
Discessere omnes medii, spatiumque dedere 12.
Præcipitantque moras *David* pedes, apparat ire 12.10.
Cominus: utque leo specula cum vidit ab alta 10.
Stare procul campis meditantem prœlia taurum 10.
Advolat, haud alia est juvenis venientis imago. 10.
Obvius ire parat *Cyclops*, hastamque trementem 10.

Concutit,

61 Ideſt a ſummitate collis in collibus fuit uterque exercitus, valle quadam inter utrosque intercedente, Joſ. antiq. l. 6. c. 10. colles autem & montes arces dicebantur ab arcendo, vel ab Arcadibus, quod munitiſſimos colles ſub Evandro tenuerunt.

7.12. Concutit, insultans, horrendumque intonat armis:
12. Quantus, *Athos*, aut quantus *Eryx*, aut ipse coruscis
11. Quum fremit ilicibus, quantus gaudetque nivali
12. Vertice se attollens pater *Appeninus* ad auras.
4.2. Sed simulac propius juvenem conspexit inermem
9.G.3. Insignem facie, & formoso corpore, secum
5.10. Indignans puerum increpitat, pueroque minatur:
10. Quo, morituræ, ruis, majoraque viribus audes?
10.11. Fallit te incautum pietas tua, robore cocto
1.10. Me petis? anne virum puer impar viribus audes
10. Irritare? animo spem turbidus hauris inanem
10. Infœlix, nec ferre vides tua gaudia ventos.
9. An tibi cum canibus res est, quos stipite cædas?
6.4. Diique Deæque meæ perdant te, perfide; certe
Ec.3. Efficiam posthac ne quemquam voce lacessas.
9. Haud tibi cum *Solymis* rem saxo & pube *Camana*
9.4. Esse putes, longo domuit quos *Josua* bello:
12. Hanc totis hastam adverso sub pectore condam
2.3. Viribus, atque atro tua membra fluentia tabo
6. Mox canibus lanianda dabo, non optima mater
10.9. Condet humi laceros artus, avulsaque membra:
10. Alitibus linquere feris, aut gurgite mersum
10. Unda feret, piscesque impasti vulnera lambent.
12. His agitur furiis, oculis micat acribus ignis.
12. Mugitus veluti cum prima in prœlia taurus
12. Terrificos ciet, atque iratus in cornua tentat,
12. Arboris obnixus trunco, ventosque lacessit
12. Ictibus, & sparsa ad pugnam præludit arena.
2.10. At *David* vultum immanem, vocesque superbas,
10. Miratus stupet in monstro, corpusque per ingens
10. Lumina volvit, obitque truci procul omnia visu.
10. Talibus & dictis it contra dicta tyranni.
10. Hostis amare, quid increpitas, mortemque minaris?
10. Nullum in cæde nefas, nec sic ad prœlia veni:
2. Nec tua dicta ferox me terrent fervida, quamvis
3.7. Armaris clypeo, fidoque accingeris ense;
12.12. Telum immane manu quatiens procedis in æquor,
8.6. Ast ego divino auxilio *Jovis* Armipotentis
5.10. Fretus quem dictis laceras; in prœlia veni;
9. Non vereor faciem invisam, atq; immania membra;
9.12. Ast animam mea dextra tuam detrudet ad orcum,
10. Ossaque dispergam cerebro permista cruento;
9.G.4. Atque tuo gladio caput à cervice revellam,
9.4. Alitibusq; feris tua membra epulanda relinquam,
10. Inque canes *Philistim* spargam.
8. Tum vero *Cyclopi* furiis exarserat atro
8.10. Felle dolor, dente infrendet, pueroque propinquat;
12.8. At *David* rapido cursu fuit obvius illi.

Hinc acies *Philistim* spectant, hinc agmina *Judæ*; 10.
Quis pugnæ eventus, quibus aut victoria cedat. 10.12
Intenti expectant cuncti: exultantiaque haurit 5.
Corda pavor pulsans, laudumque erecta cupido; 5.
Ac velut ingenti *Syla*, summove *Taburno* 12.
Quum duo conversis inimica in prœlia tauri 12.
Frontibus incurrunt, pavidi cessere Magistri, 11.
Stat pecus omne metu mutum, mussantque juvencæ 12.
Quis pecori imperitet, quē tota armenta sequantur 12.
Corripit extemplo *David* sub veste lapillum, 6.6.
Et fundam tereti circum caput egit habena 11.
Altius insurgens, & cursu concitus heros 12.
Eminus intorquet, murali concita nunquam 12.
Tormento sic saxa fremunt, nec fulmine tanti 12.
Dissultant crepitus, volat atri turbinis instar 12.
Saxum fatale, & gemina inter tempora frontem 9.6.
Dividit, effractumque effundit in arma cerebrum. 5.11.
Ipse gravis, graviterque ad terram pondere vasto 5.
Concidit, ut quondam cava concidit, aut *Erymantho* 5.
Aut Ida in magna, radicibus eruta pinus; 5.
Dat tellus gemitū, & clypeū super intonat ingens: 9.
Qualis in *Euboico Baiarum* littore quondam 9.
Saxea pila cadit, magnis quam molibus ante 9.
Constructam jaciunt ponto: sic illa ruinam 9.
Prona trahit, penitusque vadis illisa recumbit; 9.
Miscent se maria, & nigræ attolluntur arenæ. 9
Tum sonitu *Prochyta* alta tremit, durumque cubile 9.
Inarimæ, *Jovis* imperiis imposta *Typhœo*. 9.
Consurgunt gemitu *Phlegræi*, totusque remugit 12.
Mons circum, & vocem late nemora alta remittunt. 12.
Advolat *Ishaïdes*, lapsoque supervenit; ensemque 12.12.
Eripit à femore, & morienti fervidus instat: 10.
Tum super assistens lævo pede colla repressit 10.11.
Imam inter galeam, summi thoracis & oras 12.
Abstulit ense caput, truncumque reliquit arena. 12.
Extemplo turbatæ acies, versique *Philistæ* 11.
Pulverulenta fuga trepida dant terga per agros: 12.
Abromidæ hos cursu pariter telisque sequuntur; 9.
Funditur ater ubique cruor, fugientia sternunt 11.
Corpora multa virūm, strident que hastilibus aures. 12.12.
Semianimes volvuntur equi, ferit æthera clamor 11.3
Palantum juvenum, & duro sub *Marte* cadentum. 12.
Sic tandem puero victoria cessit inermi. 6.12.

Haud aliter genus humanum regnator *Averni* 1.6.4.
Terrebat, mortem cunctis atque arma minatus: 11.
Sed *Christus* magni patris justissima cura 1.10.
Formosi pecoris custos, formosior ipse, Ec.5.
A *Jove* missus erat charos invisere fratres; 4.8.

Haud

Haud mora, descendit, gressumq; ad castra ferebat.
ed non armatus clypeo, non ære sonoro:
Terribilem cristis galeam, flammasque vomentem
Noluit, aut cælatam argento ferre bipennem;
Ille crucis robur nodis & cortice crudo
Horrens, tum verbi fundam cœlestis, & alta
Vul era quinq; gerens, pro duris quinq; lapillis
Descendit ducente Deo flammam inter & hostes;
Cyclopem petit, in solo *Cyclope* moratur;
Quem ferit, atque ano dejectum comminus ictu
Proterit, & nigro porrectum extendit in antro.
Avullitque humeris caput, & quatit agmina Ditis;
Immisitque fugam cunctis, atrumque timorem:
Ac velut *Edoni Boreæ*, quum spiritus alto
Insonat *Ægæo*, sequiturque ad littora fluctus
Qua venti incubuere, fugam dant nubila cœlo:
Sic *Christus* quacunque viam secat, agmina cedunt,
Conversæque ruunt acies graveolentis Averni.
Sed bene qui meruit *David* de rege superbo
Invidia stimulis, odiisque agit tur amaris.
Nam rex infensus *Davidem* observat, & illi
Intentans mortem formidine crimen acerbat,
Nempe affectati regni, violentia *Saulo*
Gliscit, & insontem terris agitavit & undis.
Cumque ferebatur furiata mente tyrannus,
In juvenem totis stridentem viribus hastam
Conjicit; ille ictum venientem à vertice velox
Prævidit, celerique elapsus corpore cessit:
In ventum *Saulus* vires effudit & iras.
Sic olim scelerum furiis vexatus eundem
Musarum accersit comitem, (cui carmina semper
Et citharæ cordi, numeros que intendere nervis:
Semper equos atq; arma virûm *Jovamque* canebat)
Solando ut tristem pellat tes udine morbum.
Ille autem cantu ferventes mitigat iras
Regis, & arguto demulcet pectine mentem.
Sed postquam rursus sontem succincta flagello
Tisiphone quatit insultans, torvosque sinistra
Intentans angues, vocat agmina sæva sororum;
Flectere quod nequeat superos, *Acheronta* movere
Incipit, & magicas accingitur impius artes,
Noctum sque ciet *Manes* animamque sepulchro
Evocat ex imo *Samuelis*, ut omine firmo
Venturum expediat bellum, eventusque secundet.
Nam *Saga* nube cava tenuem sine viribus umbram
In faciem vatis (visu mirabile monstrum)
Tegmine vestivit palla; tunc induit albas
Cum vitta crines; propexam in pectore barbam

Divini assimulat capitis; dat inania verba, 10.
Dat sine mente sonum, gressusque effingit euntis. 10.
Multa modis simulachra videt volitantia miris, 7.
Dum levis è terræ latebris ascendit imago, 10.
Quæ *Saulo* trepidanti hæc tristitia dicta reportat: 2.
Cur me sollicitas placida jam morte quietum? 10.11.
Deque loco umbrarum, somni, noctisque soporæ 6.
Cur revocas? an ut fatorum arcana revolvens 3.
Expediam tristes casus, venturaque bella? 3.
Tum graviter frendens sic fatis ora resolvit: G.4.
En te terribiles exercent numinis iræ; G.4.
Magna lues commissa, ideo das improbe pœnas. G.4. A.4
Fers animum cœlo, spe multum captus inani, 10.11.
Canitiemque tibi, & regnum promittis, & annos: 10.
Sed tibi jamdudum Deus adversatur, & hostis 1.4.
Est factus, jussitque tuo succedere regno 8.
Davidem, quia spreviſti mandata *Jehovæ*, (tem, 4.
Nec voluisti *Amalek* sceleratam excindere gen- 5.9.
Quin etiam tibi fila legunt extrema sorores; 10.
Cras stygias inhumatus aquas, amnemque severum 6.
Rumenidum mecum aspicies, manesque profundos; 6.4.
Et fertuginea nabis cum prole carina. G.4.A.4
Dixit: & ex oculis subito, ceu fumus in auras G.4.
Commistus tenues fugit diversus; & alter (bat G.4.
Dum prensat, nequicquam umbras & multa vole- G.4.
Dicere, defecit luctu, calor ossa reliquit. 11.1.
At vero, infœlix docuit post, exitus illum 5.
Non perturbando cineres, *Manesque* sepultos, 4.
Nec contemnendum stellati numen Olympi. 8.4.
Namque ingens orta est cædes, deletaque tota 11.11.
Abramidum fugientûm acies; cecidere cruenta 10.11.
Tres Regis nati in pugna: Rex ipse sagitta 12.11.
Saucius infesta fugit; sed vulnere tardus 12.2.
Sævit, & infracta luctatur arundine telum 12.
Eripere; at tantum impatiens sufferre laborem, 12.2.E.
In sese mucrone ob tantum dedecus amens 10.
Induit, & crudum per costas exigit ensem. 10.
Illum expirantem socii, atque extrema gementem 11.
Oblîti ignoto camporum in pulvere linquunt. 11.
Accurrunt *Philistim*, spoliantque calentia membra; 12.
Dumque bi per campos ferro quæ fusa jacebant, 11.
Corpora nudabant, *Saulum* quoq; morte peremptû 12.6.
Inveniunt, armis spoliant, cristasque rubentes 11.12.
Sanguine corripiunt; caput à cervice revulsum 6.G.4.
Hastæ prafigunt multo clamore sequentes. 9.
Quin etiam ingentem muris sine nomine truncum 2.
Affigunt; sic jam potiuntur corpore & armis. 12.
Verum *Jabenjes* glomerati nocte cadaver 9.2.

Diripuere,

13.11. Diripuere, pyraſque ſtruunt, & corpora *Sauli*
11. Nec non natorum ſubjectis ignibus urunt,
6.11. Oſſaque lecta virum terræ infodere ſub alta
11. Arbore lugentes, ululatuſque ore dedere.
2. Hic finis *Sauli* fatorum, hic exitus illum
2. Et *Jonathan* fratreſque tulit, fortiſſima fruſtra
2.11. Pectora quæ toties domuerunt *Marte* ſecundo
1. Infidos hoſtes, genus intractabile bello.
2. Heu nihil invito fas quenquam fidere *Jove!*
8. Poſt *Saulum*, *David Judææ* ſceptra capeſcit,
6.11. Terrenam his *Solymam* multa vi cœpit, & arcam
11.5. Intulit ingenti pompa; namque ipſe præibat
1.6. Auratam pulſans cytharam, pedibuſque choreas
6.7. Plaudendo, *Jove* reſonabat carmine laudes.
8. Innumeras urbes bello disjecit, & hoſtes
7. Undique perdomuit dextra, & fœlicibus armis,
8. Non ullæ hunc facies, non terruit ipſe *Goliab*
8. Arduus, arma tenens; non hunc rationis egentem
11. Experti *Philiſtim*, *Jebus*, civeſque *Damaſci*;
11. Et quos mille die victor ſub tartara miſit.
6.6.3. Hic voluit *Jovæ* ſolido de marmore templum
1.7. Condere, ſed prohibent *Nathani* oracula vatis.
2. Nam bello è tanto digreſſum, & cæde recenti,
2.2. Ædificare nefas ſupremo templa tonanti;
6.7. Hoc *Salomonis* opus fore *Nathan* voce canebat.
8.8. Sed variis curis & mille laboribus illum
8.11. Rex exercebat ſtygius, dum turbidus *Abner*
11.11. Seditione potens *Jebboſthum* ad ſceptra vocavit.
2. Dumque *Joab* lateri capulo tenus abdidit enſem
11. *Abneri*, poſtquam rex hunc ſibi fœdere junxit.
6. Dum regi thalamum *Bethſhebæ* invadere Pluto,
2. Atque neci inſontem ſuadet demittere *Vriam*;
4. Dumque *Amnon* violat germanæ jura pudoris;
1. Quem frater ſcelere ante alios immanior omnes
1. *Abſolon* ad menſam ferro ſuperavit inermem.
11. Conſulit *Achitophel* habitus non futilis author
11.6. Conſiliis juveni, patrem detrudere regno,
6.10. Atq; immane nefas thalamum incæſtare *a* novercæ
G.4. G.1 Et cui regnandi inceſſit tam dira *Cupido* *a* Emallage numeri.
8.8. Patris in exitium conjurat deinde nefando
3. Conſilio; quid non mortalia pectora cogis
3.10. Regni ſacra fames? ſed divûm æterna poteſtas
9. Omnia diſcerpens, & nubibus irrita donans
1. Conſilia, hos ventos nutu, & tumida æquora placat;
3.1. Et regi ſuperare dedit diſcrimina cuncta.
12.10. Nam modo informis læthi vocemque animamque
10. Ipſe ſibi *Achitophel* rapuit; mox *Abſolon* ipſe
2. Pro ſcelere immani in patrem, pro talibus auſis,

Occidit, & meritas calido dat sanguine pœnas. 12.9.
Egregium forma juvenem, & fulgentibus armis 6.
Absolon annales referunt; non corpore toto 1.10.
Quod candore nives æquabat, ruga reperta est. 12.7.
Ora puer prima signans intonsa juventa 7.
Cæsariem effudit nitidam per candida colla. G.4.
Aut audax animus fuerat, patiensque pericli. 10.
Hic postquam vidit socios excedere pugna, 9.
Hostes victores nullo discrimine cædem 12.
Edere, totque duces vitam disperdere in auras; 11.
Haud mora, conversis fugiens aufertur habenis. 11.
Qui dum quadrupedem ferrata calce fatigat 11.
Per sylvas, late dumis atque ilice nigra 9.
Horrentes, dederatque comam diffundere ventis. 9.1.
(Nam galeam sudore madens abjecit inanem) 4.5.
Ah puer infœlix! annosæ brachia quercus 1.6.
Vibratas calido ferro, myrrhaque madentes 12.
Implicuere comas; ramo frondente pependit 2.7.
Terram inter cœlumque miser, tunc tela *Joabus* 4.3.
Pectore in adverso juveni tria condidit olli. 9.
Una eademq; via sanguisq; animusq; sequuntur; 10.
Reddita sic pax est cæde hac patriæque, patrique. 2.6.
Haud aliter dominus noster, quo pulchrior alter 4.9.
Non fuit in terris, sublimis in aere pendet 2.G.1.
Inter latrones velut inter Lilia spinas, 12.
Alba ligustra velut juxta vaccinia nigra; Ec.2.
Cujus prævalidum transit præcordia ferrum, G.2. A.9
Spiramenta animæ læthali vulnere rumpens; 9.
Sanguinis hinc spumans in terram labitur amnis; 11.6.
Hoc sacro miseros mortales fonte lavabat, 11.E.3.
Et genus humanum morte hac à morte reduxit. 1.4.
Sic cædes *Christi* fuit inviolabile pignus 2.11.
Pacis, & æterni nobiscum fœderis, ergo 8.11.
Morte hujus vivens alieno vulnere servor. 11.
Jamque nova in Regem cives Dux *Sheba* rebelles 12.12.
Seditione movet, ferrò hunc ultrice *Joabus* 11.4.
Insequitur magna juvenum comitante phalange. 11.
Ille *Amasam* incautum crudeli vulnere sternit, 1.6.
Dum tenet amplexum, dumque oscula figit amico; 8.1.
Nam subito validum per costas exigit ensem. 10.
Sanguinis ille vomens rivos cadit, atq; cruentam 11.
Mandit humum, morienq; suo se in vulnere versat. 11.
Jam sese muris portisque inclusit *Abelis* 8.9.
Sheba timens campo se credere; protinus instant 9.1.
Judæi, atque animis pariter certantibus, omnes 12.
Dant cuneum, magnaque ad muros mole feruntur; 11.
Shebam ad supplicium præsenti *Marte* reposcunt: 8.
Ni reddant, urbi excidium flammasque minantur; 12,12.

Accelerant

9. Accelerant acta pariter testudine cuncti,
9. Et fossas implere parant, & vellere murum;
9. Quærunt pars aditum, & scalis ascendere muros
11.7. Mœnia pars urbis vallant, atque aggere cingunt.
12. Exoritur trepidos inter discordia cives,
12. Urbem alii reserare jubent, & pandere portas
12. *Judæis*, alii pergunt defendere muros.
12. Inclusas ut quum latebroso in pumice pastor
12. Vestigavit apes: fumoque implevit amaro:
12. Illæ intus trepidæ rerum per cerea castra
12. Discurrunt, magnisque acuunt stridoribus iras;
12. Volvitur ater odor tectis, tum murmure cæco
13. Intus saxa sonant: vacuas it fumus ad auras.
9. Hic annis gravis atque animi matura virago
5.1. Pectora permulcet dictis, & temperat iras
6.4. A.5 Ductoris; *Sbebæ* caput à cervice recissum
8.7. Dejicit è muris, sic bello liberat urbem.
8. Jamque *Palestini* rursus bellare parabant:
11.9. Undique convenere, ipsi in certamina rursus
9. Succedunt, animasque in aperta pericula mittunt.
6.6. Quatuor hos inter vasta de stirpe gygantum,
9. Abjetibus patriis juvenes & montibus æqui,
9. Freti armis, ultroque invitant vocibus hostem;
9. Armati ferro, & cristis capita alta corusci:
9. Quales aeriæ liquentia flumina circum
9. Sive 62 *Deæ* ripis, *Tamesin* seu propter amœnum
9. Quatuor assurgunt quercus, intonsaque cœlo
9. Attollunt capita, & sublimi vertice nutant.
11.3. Has acies, atque hos juvenes victricibus armis
8.7. Dejecit *David*; vicinas undique gentes,
12. Et frænum accipere, & victas parere coegit.
1. Multa tulit *David* vitæ discrimina, Christus
1. Et passus graviora, dedit Deus his quoque finem.
1.6. Nam stygiam rabiem domuit, regna invia vivis
6.6. Aspexit; tenebras, somnum, noctemque soporam
6.6. Et *Chaos*, & *Phlegitontis* aquas virtute subegit.
6.4. A.2 At caligabant *Davidis* lumina, frousque
7.4. Horrebat rugis, humeros infusa tegebat
11. Nix, & purpureus quondam color ora reliquit.
6.3. Et quia jam morbis subeunt, tristisque senectus
9. Debilitat vires animi; mutatque vigorem:
6.12. Ungitur in Regem *Salomon*, quem regia mula
6.4. A.8 Mœnia præclaro invexit *Solymæa* triumpho.
8. Lætitia, ludisque viæ, plausuque fremebant;
8.3. Clauditur interea barathri domus atra profundi,
1.8. Et centum æratis vincitur *Pluto* catenis,
12. Ne bello *Solymæ* pacem, vel fœdera rumpat,
6.7. Aurea dum *Salomon* molitur tecta tonanti.

62 Amœnissimus fit Scotiæ fluvius Salmonum piscatu nobilis, praeterlabitur Aberdonam.

Dumque fruebatur jucundo hoc lumine, diræ 4.6.
Clausæ sunt belli portæ compagibus arctis: 1.
Hicque status *Solymæ* fuit umbra & imago futuræ 7.8.
Sub *Christo Solymæ* quæ nunc *Ecclesia* dicta est,
In qua summa quies, & pax æterna vigebit. 6.11.
Dum *Solomon* placida populos in pace regebat 8.
Templum immane, ingens, variis sublime columnis 1.7.
Extruxit donis opulentum, & numine *Jovæ*. 4.1.
Instar montis erat nivei spectantibus, utque 2.8.
Sole repercusso radiabat candida nubes 8.8.
Marmor, & auratis ardebant culmina crustis. 10.G.3.
At domus interior qua Majestate refulsit! 1.12.
Argenti atque æris memorem quid multa talenta? 10.
Quidve auri facti atque infecti pondera dicam? 10.
63 *Crateras* magnos, mensas, lanceasq; 64 coronasq; 1.5.
Et picturatas 65 vestes, ostroque rigentes, 3.7.
Palmas, & cedrum, variosque ex ære lebetes, 5.1
Poculaque argento perfecta atque aspera signis; 5.
Barbarico postes auroque atque ære superbos; 8.
Auratasque trabes, gemmas, pictosque tapetas. 2.5.
Præterea stabant duo magna Altaria, quorum 6.4.
Hoc auro tectum fuit, illud ære coruscо. 7.2.
Insuper & labrum bis senis bobus ahenum 8.5.
Subnixum ramos, auratæque brachia pandens. 2.6.
Lampas per Templum flammarum fulgura spargit 4.9.
Aligerum formæ juvenum fulgentibus hærent 6.2.
Parietibus, luceut alæ, & fulgore coruscant. 2.G.4.
Ardent cuncta auro, flores cælantur in auro G.4. A.1
Auratus forceps, auratæ thuris acerræ, 8.5.
Aurea textilibus fulgent penetralia donis. 3.6.
Tectaque præterea regali splendida luxu 1.1.
Amplis porticibus, thalamis, foribusque superbis, 3.G.2.
Auratis trabibus, laquearibus insuper aureis 2.1.
Templo contigua, & 66 *Pario* de marmore struxit. 10.1.
Hinc sceptra accipere, & primos attollere fasces 7.
Regibus omen erat, hoc illis curia 67 Templum 7.
Mos fuit & populo patribus dare jura vocatis 7.
Hæ sacris sedes epulis, hic arietе cæso, 5.

63 Crater vasis genus poculo capacius, cujus usus fuit solum in libationibus et solennioribus epulis: est etiam vas in quo cibus coquitur, vel mensæ apponitur: terra rubens crater, pocula fagus erant. Ovid. 5. fast.

64 Non est dubitandum plurima dona fuisse exhibita Salomoni, inter quæ coronas fuisse aureas verisimile; nam mos fuit Regibus pretiosas offerre coronas, teste Plinio de Claudio, l. 33. c. 3. coronis aureis ornabatur facies templi, 1 Macch. 4. 57. seu coronis insculptis lapidibus, et contectis laminis aureis.

65 Non solum tapetibus abundavit, sed vestibus etiam polymitis et variegatis; et variis picturis florum et animalium ornatis, qualis fuit vestis palmata et paludamentum apud Romanos.

66 His marmor parium pro praestantissimo: sic lyciae sagittas; sumo namque speciem pro genere.

67 Domum regis templo fuisse conjunctum colligitur ex versu 9 l. 1. Reg. c. 7. ubi extenditur usque ad atrium Templi majus, seu exterius, domus autem Regis domus saltus Libani, et domus Reginae non fuerunt tria aedificia, sed unum in tres partes distinctum, ut probat Pineda de rebus Salom. l. 5. c. 6. Hic loca erant designata ad jus dicendum, ad convivia, ad arma custodienda, basilica erat magna et pulchra, &c. quam ad causas forenses agitandas, et lites decernendas condidit, &c. in ejus medio aedes quadratae, &c. in ea tribunal magnificum ubi Rex jura reddebat. Joseph. antiq. l. 6. c. 2.

Perpetuis

7. Perpetuis soliti patres considere mensis;
7. Hic clypei leves, hic lucida spicula pendent,
7.7. Aeratæque micant peltæ, curvæque secures,
7.3. Ensis, & hastæ, galeæ, cristæque comantes,
7.8. Et scuta, & ligna, & pharetræ *Lyciæque* sagittæ,
7. Affixit sacris hæc omnia postibus arma.
8. Sic *Christus* postquam posito certamine gentes
6.4. Pacavit, templum vivo de marmore struxit.
8.4. Hic velut in labro liquidis nos abluit undis;
10.2. Hic fulvum vitæ inculpatæ fulgurat aurum,
7. Non *Salomonis* opes, templive opulentia desunt:
4.3. Non lampas totum colluſtrans lumine templum,
12. Agminis aligeri non aurea turba, nec arma:
G.1.A.it Non liba, & lances, & plenæ pocula mensæ;
6. Non epulæ luxu regali ante ora paratæ:
5. Hic quoque farre pio, & plena veneramur acerra
5. Annua vota etiam, solenneſque ordine pompas
5. Exequimur, ſtruimuſq; ſuis alta in donis.
1.11. Hic est cana fides, hic curia legibus æquis;
1. Jura Magiſtratuſque vigent, ſanctuſque Senatus.
10.10. Si referam *Salomonis* opes, & multa talenta
10.8. Argenti atque auri, electrique æriſque metalla,
1. Et famulos famulaſque quibus fuit ordine longo
1. Cura penum ſtruere, & flammis adolere penates,
1.5. Et dapibus meſas onerare, & fundere vinum:
1. Ante diem clauſo componet veſper Olympo.
4. Quid dicam uxores, thalamos, lectoſque jugales,
6.4. Innumeras urbes, æquatas nubibus ædes,
G.4. Et varios croceis halantes floribus hortos.
2. Et gentes quas tum magna ditione tenebat?
3. Quid picturatas veſtes, quid tegmina dicam (tes
11. Aureaſtum croceas chlamydeſq; 68 ſinuſq; crepan-
11.4. Carbaſeos, tyrioq; ardentes murice 69 lænas;
10. Et tunicas molli 70 *Memphis* quas neverat auro.
7.1. Tum trabeas variis gemmis oſtroque micantes,
5. 71 Uxorum quas turba operũ haud ignara *Minervæ*
11.1. Pinxit acu, & tenui telas diſcreverat auro.
G.2. Adde tot egregias arces operumque laborem;
G.2. Tot congeſta manu præruptis oppida ſaxis.
G.2. Tum ſaltus, vivoſque lacus, & frigida Tempe,
G.1. Stgnaque piſcoſa, & fontes, lucoſque ſonantes.
3. Præterea variis luſtravit claſſibus æquor;

68 Ad majorem magnificentiam probabile eſt Salomonem habuiſſe omnia veſtium genera quæ res Aegyptia byſſina vel ſericus bombyx lapponitrare, aut Tyrus, Sidon, Seres alueque provinciae peregrinae exhibere potuerunt.

69 Laena veſtis genus quo Flamines uti ſolebant inter ſacrificandum.

Cic. de claris orat. Chlamys autem veſtis militaris pallio brevior, ipſe agmine Pallas in media chlamyde, & pictis conſpectus in armis. virg. Aen. 8. 70 Ob veſtes pictas & variegatas olim celebres fuere Babylon & Aegyptus. Haec ibi Memphitis tellus dat munera; victa eſt peſtine Niliaco jam Babylonis acus Martial. 71 Cum tot uxores & concubinas habuerit, Aegyptias, Tyrias, Sidonas, luxui & lautis veſtibus conficiendis intentas; ſine dubio delicatiſſimas illi veſtes ſuppeditarunt.

Ipſeque

Ipseque præscripsit numerumq; modumq; carinis. 11.
Est in secessu Ægypti locus undique dentis 1.9.
Arboribus clausus circum, atq; horrentibus umbris; 2.
Haud procul hinc urbs est in rubro littore dicta 6.8.
72 *Berenice*, salsa spumant aspergine muri; 3.
Portus ab accessu ventorum immotus, & apta 3.
Navigiis statio nec non navalibus, omnis 5.4.
Materies quippe ad littus jacet: huc *Salomoni* 11.
Mittit *Hiram* artifices qui scirent stringere remos 2.1.
Et sylvis aptare trabes, & texere naves. 1.11.
Instant ardentes *Tyrii*, stabula alta ferarum 1.6.
Antiquasque domos avium cum stirpibus imis, G.2.
Et nemora evertunt multos ignava per annos. G.2.
Procumbunt pini, sonat icta securibus ilex, 6.
Fraxineæque trabes: cunis & fissile robur 6.
Scinditur: hi pandas ratibus posuere carinas, G.1.
Illi transtra novant, hi secto robore costas 5.2.
Intexunt, aptant alii remosque rudentesque. 2.5.
Ergo omnes postquam pelagus tenuere carinæ, 3.0.
Prosequitur surgens à puppi ventus euntes. 2.
Olli remigio noctesque diesque fatigant: 8.
Et varios superant flexus, variasque relinquunt 8.3.
Urbes & portus, diversaque littora radunt, 3.
Atque sinus, crebrisque legunt freta consita terris. 3.
Est alio sub sole jacens ditissima terra, G.2. G2
Quæ nempe argenti rivos ærisque metalla G.2.
Ostendit venis, atque auro plurima fluxit, G.2.
Hic medium luci atque umbris Sol dividit orbem; G.1.
Atque die somnique pares hic conficit horas: G.1.
Nosque ubi primus equis Oriens afflavit anhelis, G.1.
Illic sera rubens accendit lumina vesper. G.1.
Hic ver assiduum, atque alienis mensibus æstas; G.2.
Bis gravidæ pecudes, bis pomis utilis arbos. G.2.
Hic urbes habitant magnas uberrima regna, 3.
Has *Salomon* suasit terras tentare repostas 3.
Tandem post vários terræque marisque labores 2.5.
Auriferæ classis 73 *Sumatræ* allabitur oris. 6.6.
Obvertunt pelago proras, tum dente tenaci 6.
Anchora fundabat naves, & littora curvæ 6.
Prætexunt puppes, juvenum manus emicat ardens 6.
Littus in optatum: pars auri quærit arenas, 6.G.2.
Atque alia in terræ venis abstrusa metalla: 6.8.
Pars 74 ebur, ac ebenũ nigrum, gemmasq; micantes G.2. 10.
Navibus aurũ ingens stipant, sectumq; elephantum 3.
Argenti ignotum pondus, viridesque 75 volucres 1.3.
Quæ raucos sine mente sonos & inania verba 10.
Edunt, quæque homines referunt animalia vultu. 2.4.
Interea classis dum tertia vertitur æstas 5.9.

Mercibus

72 Ajon-gaber tempore Josephi Berenice dicta est, Antiq. l. 8. c. 2. sic eam Ortelius vocat in tabula maris rubri.

73 Quidam hanc volunt esse veterum Taprobanem alii Leilan insulam malunt, quidam inaurea Chersonesi Ophir collocant, & ego hic malim quam in Peru.

74 Petuntur dentes elephantinos, per sectum elephantum ossa elephantina in laminas secta intelligo, vide Plin. l. 8. c. 3. datum etiam ebur fossile, Plin. l. 36. c. 18. dentes hippopotami ebori pares, imo præstantiores, Sc. l. exercit. 187. 2.

75 Plerique credunt vocem Thuskum parones, alii Simiarum quoddam genus, alii Psittacum interpretantur. Josephus Aethiopica mancipia.

13. Mercibus his onerata redit, portuque subivit ;
4. Puppibus & læti nautæ imposuere coronas.
7.6. Ergo rex *Salomon* fuerat ditissimus omnium,
9. Dives equum, dives picta vestis & auri,
6.7. Innumeros habuit currus, lectosque jugales
7. Semine ab ætherio, spirantes naribus ignem,
12. Qui candore nives anteirent, cursibus auras.
6.7. Quid memorem aurigas, quiq; in præsepibus altis
11.12. Quadrupesq; citos curant, manibusq; lacessunt
12. Pectora plausa cavis, & colla comantia pectunt
7. Alipedum stratorum ostro picturisque tapetis.
G.1. A.1 O fortunatum regem cui misit ab *Euro*
G.1. G.2 Extremi sinus orbis opes ; cui vellera *Seres*
G.2. G.1 Depectunt foliis ; cui 76 *Tharsis* servit & *Ophir* ;
G.1. India mittit ebur, molles sua thura 77 *Sabæi :*
88. Dant 78 *Arabes* gemmas *Ægyptus* carbasa, *Inda*
G.2. Donat odorato sudantia balsama ligno.
1.11. Sex fultum gradibus soleum lucebat eburnum,
1.5. Septũ armis, totumq; hoc circũ amplectitur auro ;
G.1.11.8 Tum gradibus duodena horrebant ora leonum.
7. Illinc more dabat populis Rex jura vocatis,
6.3. Magna fuit Regis *Salomonis* gloria, magni
1.G.1. Thesauri, ac longe major prudentia rerum.
7. Hinc fama illustri multis memoratur in oris ;
7.9. Quæ circum late volitans adlabitur aures
1.6. Reginæ *Æthiopum* 79 *Candaces*, cujus ad *Indos*,
G.2. A.6 *Eoasque Arabes* longe lateque patebat
4.1. Regnum, & 80 thuricremos tenuit ditione *Sabæos*.
5.6. Hæc cupiens pompam *Salomonis* & ora tueri,
2. Compellare virum, & doctas expromere voces ;
1.1. Contendit *Solymam* magna stipante caterva
7.11. Dona ferens ; casiam, gemmas, aurique talenta.

76 Tharsi & Ophir sunt diversæ regiones, illa in Africa, hæc in India ; ex illa Pistacii, Simiæ, dentes elephantini, argentum delata Salomoni, ex hac autem ligna pretiosa, & gemmæ, de Tharsi et illius divitiis, vide 1 Reg.10.22.& 2 Paralip.5.21. de Ophir vero 1 Reg.10.11. 2 Chron. 9.10.

77 Varii fuerunt Sabæi, apud Africanos, Aethiopes, apud Indos, Arabes, et Persas.

78 Solis opere, virtuteque lapides naturae variae tum colore, tum splendore in Arabia fieri scribit Diod. l.3. c.12. 79 Hoc fuisse commune nomen reginarum in insula Merce asseritur, Plinius l.6. c.29. Probabile est reginas Aethiopum hoc nomine vocatas, Strabo l.17. Petronii bellum refert cum Candace regina Aethiopum monocula, de altera Candace legitur in Actis Apost. c.8. Καυδάκην Αἰθιόπες πᾶσαν τὴν τῆς βασιλίσσης μητέρα καλουσι, ut habent Graeci Scholia. Aethiopiam autem hic intelligo Arabicam, quae etiam regio Sabea dicitur, et India. Omnes enim qui eis fluvium Indum, & citra habitant Indi a Curtio vocantur, l.9. 80 Tanta hic, fuit thuris et aromatum abundantia, ut pro sarmentis et caetera ignis faciendi materia, cinnamomo, casia, caeteriisque utantur, Strabo l.16.

CHRI-

CHRISTIADOS

LIBER 5.

Argumentum.

Regina Saba Judæam *ingressa, oratores* Solymam *cum muneribus ad* Salomonem *mittit: qui cognita ex iis adventus reginæ causa, ut nempe sapientiam suam audiret, & aulæ magnificentiam videret; reginæ cum ingenti pompa obviam prodit, quam benigne hospitio excepit, eique aulæ suæ splendorem, & urbis varia monumenta ostendit, illa autem admirata tantam sapientiam & gloriam domum revertitur; regnum* Salomonis *cum* Christi *regno comparatur,* Christiani *ad pacem inter se, & bellum cum* Turca *exhortantur. Salomone mortuo regnum ipsius dividitur sub filio* Roboam; *&* Solymam *expugnat* Rex Ægypti. Abias *filius* Roboami Jeroboam *bello vicit, Abiæ vero filius* Asa Æthiopes *superavit,* Jehosaphat *cum* Achab *a* Syriis *superatur, classis quam in* Indiam *missurus erat, submersa est. Precibus hostes devicit.* Jehoram *Idololatra fratres occidit;* Achasiam Jehu *peremit:* Athalia *regnum invadit;* Acasiæ, Amasiæ, Uzziæ, Jothami, Achasi, Ezechiæ, Manassæ, Josiæ, Joasi, Joacimi, Joacin, & Sedechiæ *vitæ breviter describuntur.* Judith Holofernem *somno vinoque obrutum obtruncat, & patriam obsessam liberat.* Chaldæi Solymam *expugnant, & funditus cum Templo evertunt:* Judæi *autem captivi* Babylonem *ducuntur, ubi 70 annos manserunt; quo tempore Prophetas Deus ad illos misit, qui de* Christo *liberatore vaticinantur.*

POstquam *Judæa* tetigerunt arva *Sabæi*,	9.
Regina extemplo delectos ordine ab omni	7.
Centum oratores angusta ad mœnia regis	7.
Ire jubet, ramis velatos *Palladis* omnes;	7.
Donaque ferre viro, causasque expromere cursus.	7.2.
Haud mora, festinant jussi, rapidisque feruntur	7.
Passibus, ipsa gradu sequitur regina remisso;	7.4.
Jamque ascendebant montem, qui plurimus urbi	1.
Imminet, adversasque adspectant desuper arces.	1.
Tum muros, turresque procul, & cælsa *Sionis*	8.
Templa vident, quæ tunc *Judæa* potentia cœlo	8.
Æquavit.	
Ante urbem pueri, & primævo flore juventus	7.
Exercentur equi, domitantque in pulvere currus,	7.

Aut

7. Aut aeres tendunt arcus, aut lenta lacertis
7. Spicula contorquent, cursuque ictuque lacessunt.
7. Quem provectus equo *Salomonis* regis ad aures
7. Nuncius ingentes ignota in veste reportat,
7. Advenisse viros, ille intra tecta vocari
7. Imperat, & solio medius consedit eburno.
7. Atque hæc ingressis placido prior edidit ore:
7. Dicite nunc *Arabes* (neque enim nescimus & urbes
7. Et genus *Æthiopum*) quæ causa, aut cujus egentes
7.8. Ad *Judæ* terras, & nostra ad limina vexit,
E.10.A.6 Tam procul à patria? quæ vos fortuna fatigat,
1.8. Quove tenetis iter? pacemque huc fertis an arma?
7. Dixerat, & dicta *Æthiopes* sic voce sequuntur:
7.1. Rex genus egregium *Davidis*, condere templum
10.1. Cui Pater omnipotens dedit, & frænare superbas
11.1. Justitia gentes, non huc aut vertere prædas
7. Venimus, aut casu vestris succedimus oris,
7. Nec sidus regione viæ litusque fefellit;
7. Consilio hanc omnes animisque volentibus urbem
7.8. Afferimur; terris tua dedita fama subegit
G.3. A.7 Saxa per & scopulos vestras exquirere terras.
8.1. Regina *Æthiopum* terris armisque potentum
7. Regnatrix *Arabum*, tua nos ad limina misit.
G.4. A.1 Hæc nunc in vestris cunctatur finibus; illam
7.1. Ausa tuæ famæ totum vulgata per orbem,
1.6. Sedibus à patriis hæc usque ad limina vexit:
2.4. Flagitat aspectum vestrum, quæque auribus hausit
2.6. Nunc oculis lustrare cupit; detur ore tueri
6. Rex tua, tum doctas audire & reddere voces.
7.1. Dat tibi præterea centum & bis dena talenta
7.G.1. Fulvi auri, & gemmas, & nostri ruris odores;
7.3. Munera parva quidem, at magnum testantur amo-
11.8. Tum rex legatis dictis respondit amicis: (rem.
1.2. Anne ergo regina Arabum notissima fama
4.8. Fœmina, dignatur nostras invisere terras?
6. Et nostri causa tanto indulgere labori,
G.4. A.5 Per tot terrarum tractus, tot inhospita saxa,
E.2.E.10 Sole sub ardenti, & rabidi sub sidere cancri?
1. Non equidem juvenes tali me dignor honore;
2. Sed si tantus amor terras cognoscere nostras,
7.7. Atque animi dotes, nostri si tanta cupido est;
7. Si jungi hospitio properat sociumque videri,
7. Adveniat vultus neve exhorrescat amicos.
7. Pars mihi pacis erit dextram tetigisse Si Sibyllæ.
7.1. Munera nec spero; nec vos certasse priores
1.5. Officio pigeat, reginam agnoscimus Austri,
8.11. Accipimusq; libens, sociamq; in regna vocamus,
1. Si modo vult mecum his pariter considere regnis.

Si Regina Saba creditur fuisse una ex Sibyllis, & singularem sapientiam, & rerum peritiam. Cedrenus in hist. compendio. Pausanias. l. 10.

Non

Non obtusa adeo gestamus pectora Hebræi, 1.
Nec tam aversus equos *Solyma* sol jungit ab urbe, 1.
Ut simus immemores grates persolvere dignas 4.1.
Pro tanto officio, vel præmia digna referre. 1.1.
Hæc effatus equos numero pater eligit omni 7.
Mille citos, & qui gressus glomerare superbos 11.G.3.
Edocti, pedibusque solo insultare sub armis. 8.G.3.
His lux quum primum terris se crastina reddet, 8.
Instituit magna reginæ occurrere pompa. 11.5.
Ergo mille equites qui se comitentur in armis 11.6.
Esse jubet, quorum colla alba innexuit auro, 8.5.
Loricasque auro & squalentes albo orichalco 12.
Circundans, humeris enses suspendit ebumos. 2.11.
Oceanum interea surgens aurora reliquit. 4.
Cunctantem thalamo *Salomonem* ad limina primi 4.
Saracidum expectant, veste atque insignibus armis 4.10.
Fulgentes, ardent tremulæ de vertice cristæ; 10.10.
Stant picturatis phaleris, & murice strati 3.5.4.
Æripides, volvunt collectum naribus ignem 6.G.3.
Aurea pectoribus demissa monilia pendent 7.
Tecti auro, fulvum mandunt sub dentibus aurum. 7.4.
Egreditur tandem regum pulcherrimus ipse 4.4.
Totus collucens gemmis, auroque recocto. 10.8.
Filius hunc sequitur magnæ spes altera *Judæ*, 11.
Pictus acu chlamydem & 82 ferrugine clarus Ibera 9.
Poscit equos, gaudetque tuens ante ora frementes. 12.
Præcedunt juvenem turmæ & longo ordine cuncti 5.11.
Fræna tis lucent in equis, quos deinde 83 *Roboam* 5.8.
Subsequitur, fusos cervix cui lactea crines 10.
Accipit, & molli subnectit circulus auro. 10.
Egregius forma juvenis, quem Ægyptius albis 6.5.
Portat equus bicolor maculis: vestigia primi 5.
Alba pedis, frontemque ostentans arduus albam. 5.
Rex ipse extremus, cælerum circundatus armis 5.
Quadrijugo vehitur curru; stant turribus altis 12.4.
Matres atque viri, & muros cinxere corona. 6.11.
Quidam se fundunt portis, oculisque sequuntur 12.8.
Pulveream nubem, & florentes ære catervas. 8.
Olli per dumos qua proxima meta viarum 8.
Contendunt, montes resonant clangore tubarum; 1.2.
Quadrupedante putrē sonitu quatit ungula campū. 8.
At parte ex alia ducibus comitata Sabais, 10.2.
Subvehitur magna matrum regina caterva 11.
Pilento in molli, rutilis circundata gemmis, 8.1.
Totaque præfulgens auro; cui vertice odorem 8.1.
Spiravere comæ, micat aurum torte collo: 1.7.
Vertice fert duplicem baccis auroque coronam 1.
Quæ simulac regem venientem conspicit, aureo 6.1.

Desiluit

82 Pet ferrūginem Iberam purpuram ferrugine coloris præstantissimam intelligo.

83 Roboam ex matre Naama genitus sub initium regni Salomonis jam juvenis 17. vel 18. annorum, vel eo circiter.

Desiluit curru, & vultus dejecta decoros
Incessit, quam tota cohors imitata relictis
Ad terram defluxit equis, dominamque sequuta est.
Talis per medios graditur regina cohortes:
Qualis in Eurotæ ripis, aut per juga Cynthi
Exercet 84 *Diana* choros: quam mille sequutæ
Hinc atq; hinc glomerantur Oreades, illa pharetrã
Fert humero gradienſque deas supereminet omnes.
Nec non Hebræi comites, juveniſque *Roboam*
Occurrunt, ipſe ante alios pulcherrimus omnes.
Infert ſe ſocium *Salomon*, atque agmina jungit:
Qualis ubi hybernam Lyciam Xanthique fluenta
Deſerit, ac Delum maternam inviſit 85 Apollo,
Inſtauratque choros, miſtique altaria circum
Creteſque Dryopeſque fremunt, pictiq; *Agathyrſi*:
Ipſe jugis *Cynthi* graditur, mollique fluentem
Fronde premit crinem fingens, atq; implicat auro,
Tela ſonant humeris; haud illo ſegnior ibat
Rex *Salomon*, tantum egregio decus enitet ore.
Poſtquam congreſſi, & coram data copia fandi,
Adventus regina ſui pulcherrima cauſas
Commemorat, ſimul & naturæ arcana requirit.
Illa poteſtates herbarum, uſumque medendi
Scire cupit; tunc ut magnum per inane coacta
Semina, terrarumque animæq; mariſq; fuiſſent,
Et liquidi ſimul ignis: ut his exordia primis
Omnia, & ipſe tener mundi concreverit orbis;
Tum durare ſolum, & diſcludere Nerea ponto
Cæperit & rerum paulatim ſumere formas.
Unde tremor terris, qua vi maria alta tumeſcant
Obicibus ruptis ruſuſq; in ſe ipſa reſidant (nis,
Unde hominum genus & pecudũ unde imber et ig-
Quid tantum oceano properent ſe tingere ſoles
Hyberni, vel quæ tardis more noctibus obſtet.
Omnia quæ *Salomon* repetens ab origine pandit.
Nam rerum cauſas prudens cognovit, & omnia
Quæ ſunt, quæ fuerant, quæ mox ventura trahantur.
Sed primo ſtatuit reginam ducere ab urbem.
Tandem procedunt ingenti mole *Sionis*
Ad muros, comitem reginam ad regia ducit
Tecta, ſimul *Jovæ* templis indicit honorem.
Ante aras terram cæſi ſtravere juvenci.
Aulai in medio lætus convivia curat
Regifico luxu: ſtrato diſcumbitur oſtro

84 Per Dianam exercentem choros in jugis Cynthi, Lunam intelligo inter minora ſidera vagantem tantae altitudinis ſuit Cynthus mons ut Sol et Luna degentibus in imis vallibus viderentur verticem contingere, et in eo movere hinc orta eſt fabula de partu Latonae. Hanc ob cauſam ſtellas Oreades voco, quod videantur intuentibus e profundis vallibus in montibus degere: erat ergo regina inter comites, velut inter ſtellas Luna miroret.

85 Salomonem ſoli orienti comparo. Lycia et Xanthus orientales ſunt reſpectu inſulae Delos; inviſit Delum cum tenebris occultã, luce ſua manifeſtat, ἀπὸ τοῦ δηλόω,

Illi et Lunae ſagittas tribuunt poetae propter radios, Soli autem laurum, ob hujus arboris innatum calorem, aurum vero propter aureum Solis colorem in ortu Cretes, Dryopes, Agathyrſi, aliaeque gentes Solem orientem adorarunt, illique feſta et tripudia conſecrarunt.

Auratis

Auratis ſubter laquearibus ; inde per urbis 1.9.
Compita reginam, & ſecum per mœnia ducit, G.3. A.4
Ingenteſque oſtentat opes, templumque paratum, 4.
Atque forum, & portus, turres, caſtella, minaſque 4.5.
Murorum ingentes, æquataque culmina cœlo. 4.
Lætitia, ludiſque viæ, plauſuque fremebant. 8.
Mirantur molem *Æthiopes* : magalia quondam, 1.
Mirantur portas, ſtrepitumque & ſtrata viarum ; 1.
Miratur facileſque oculos fert omnia circum 8.
Candaces, capiturque locis, & ſingula læta 8.
Exquiritq; auditq; virûm monumenta priorum. 8.
Tum *Salomon* princeps *Judææ* conditor arcis ; 8.
Hæc loca *Melchiſedec* olim ditione tenebat ; 3.1.
Inde *Jebuſæi* genus dura atque aſpera cultu. 5.
Hic pater *Abramus* natum mactaſſet ad aras, 12.1.
Ni ſignum cœlo Deus ipſe dediſſet aperto, 8.
Se nolle humano maculari altaria tabo ; 3.5.
Nec patrem ſcelerare manus in ſanguine nati. 3.
Angelus hic terras inter cœlumque volabat 4.
Sanguineo flagrans gladio, & cœleſtibus armis ; 11.
Dum cœli tractu inſecto miſeranda coorta eſt G.3.
Tempeſtas, & dira lues, hæc nomine *Salem* G.3. A.6
Urbs vetus, & *Moriæ* pars ſacro vertice collis 8.1.
Ceſſit *Benjaminis*, ſed montem *Iuda Sionem* 3.
Sorte habet, & partē *Moriæ* quæ vergit ad *Auſtrum*. 6.G.1.
Hæc duo quæ cernis ſublimibus oppida muris 8.
Aurea nunc, olim ſylveſtribus horrida dumis, 8.
Cum vox de cœlo pavidum terrebat *Abramum* 8.
In flammam mandans natum jugulare ſacratum. 12.
Hanc *David* pater, hanc *Saulus* rex condidit urbem 8,
Hoſtibus ejectis ſpolia hic ſunt illa *Goliæ*, 4.11.
Et caput abſciſſum, genitor quod ſanguine rorans 12.
Intulit huc, ſtatuitque erecta ex hoſte trophæa. 11.G.3.
Tunc pater egregio invectus *Solymæa* triumpho 8.
Mœnia, *Jehovæ* votum immortale ſacravit. 8.
Hæc ubi dixiſſet converſus ſolis ad ortum 6.
Monſtrat Oliveti nimboſa cacumina montis, 8.1.
Chriſtus ubi ætherias fuerat ſublatus in auras 6.1.
Et terra excedens *a* veſtigia ſacra reliquit. G.3. A.3
Hic quoque dum ſancti celebrabant annua ſacra, 12.8.
Priſca quidem fides facto, ſed fama perennis, 9.
In ſummo tremulæ fulſerunt vertice flammæ. E.8. A.4
Tum curvo anfractu vallem, dixere Gehennam 11.3.
Abramidæ, hic lucus fuerat latiſſimus umbra, 1.
Religione gravi late ſacer, undique colles 8.
Incluſere cavi, in medio viridiſſima flore 8.G.3.
Planities, liquidaſque bibit de fontibus undas. 11.G.4.
Æreus hic olim miro *86 Saturnus* honore 4.

Cultus

a vide Baronium ad annum Chriſti 34.

86 Molech, ſeu Melech, regem ſignificat. Rex autem fuit Saturnus, ex gebere etiam ſacrificiorum colligitur quod Saturnus idem fuit qui Molech, nam pueri immolabantur, & tympana pulſabantur in Saturni ſacris; qui mos duravit uſque ad proconſulatum Tiberii. vide Tertul. in Apolog. c. 9.

12.3. Cultus erat; pueros candentibus ille lacertis
8. Amplexum misero, & crudeli morte necavit,
11. Cultores medium freti pietate per ignem
11. Incedunt, multaque premunt vestigia pruna;
6. Impositique rogis 87 juvenes ante ora parentum
2. Horrendos gemitus ad cœli sidera tollunt.
G.4.A.12 Sed ne forte aures hoc illetabile murmur
3.9. Maternas feriat, Corybantia tympana pulsant.
12. Hinc ad labentem conversus lumina solem,
6.8. Ostendit montem cui nunc *Calvaria* nomen,
6.12. Quod defunctorum totus mos ossibus albet.
7. Nobilis hic fama multis memoratur in oris,
11.8. Ex quo cœlesti roravit sanguine *Christi*,
5. Creditur hic cineres ipsius & ossa parentis
7.7. Condita primævi; quin ipsum ad sidera rursus
7. Ætheria & superas cœli venisse sub auras;
7. Non ullis revocatam herbis sed amore magistri,
7. Qui voluit patrias explere hic sanguine pœnas;
5. Et lapsum ex fovea miserans attollere amicum.
6. Sic demum tota passim regione vagantur
6.1. In campis urbes & propugnacula lustrant,
8. Reliquias, veterumq; vident monumenta virorum
1.Ec.2. Atque novas lustrant *Salomon* quas condidit arces,
6. Qui postquam reginam Arabum per singula duxit
8. Multa docens, varioque animum sermone levasset
E4.A.11 Ad patriæ fines multo comitatur honore.
4.3. Illa autem paulum digressu mœsta supremo
11.3. Substitit, & regi demissa voce loquuta est.
4.8. Credo equidem, nec vana fides rex optime regum,
3.1. Quod tandem vera est virtutum fama tuarum.
2.4. Multa quidem in patria de vestra accepimus aula,
1.6. Multaque de ingenio ac opibus, nec credere quivi;
2.4. Sed vix dimidium meritorum audire tuorum
1.12. Contigit, his oculis longe plus hausimus; ergo
2.9. Quamvis clarescat totum tua fama per orbem,
1.7. Fama tamen meritis longe est obscurior. O rex
9.11. Macte tua virtute! O terque quaterque beatos
11.12. Queis ante ora datur tanti consistere regis,
1. Exque tuo alloquio virtutem discere veram.
4. Qui regit æterno imperio divosque hominesque
4. Te voluit gravidam imperiis, belloq; frementem
4. *Judæam* regere, & sub pacis mittere leges;
G.3. G.2 Et pubem indomitam valido compescere fræno
1.1. Justitiæ, en quanto *Judam* dilexit amore!
12. Hæc ubi dicta dedit patriam remeavit ad urbem.
2.6. Sed si tanta fuit *Salomonis* gloria, tanta
1.G.1. Pax & justitia, & rerum prudentia; *Christe*
11.1. O decus humanæ gentis, lux aurea mundi,

87 Achaz, 2 Reg.16.3. & Manasses, 2 Reg.21.6. traduxerunt filios per ignem, alii in brachia candentis idoli pueros cremandos, immiserunt.

Præsidium miseris; spes & solatia nobis: 11.8.
In te quanta fuit majestas quantaque vultus 12.11.
Gloria divini, quæ luce retexerat orbem; 6.5.
Humentemque polo nostro dimoverat umbram! 4.
Gemmis ille quidem, & puro fulgebat in auro; 1.6.
Sed tu divinis fulges virtutibus; illi 3.11.
Cadenti splendens elephanto regia sedes; 6.7.
Sed tibi siderea est sedes, unde arduus omnes 10.
Aspecta terras, populos, camposque liquentes. 1.6.
Marmoreis *Salomon* habitavit in ædibus, at tu 4.3.
Templa tenes cœli stellis ardentibus apti. 3.4.
Illum turba ducum cinxit fulgentibus armis, 11.2.
Te vero ætheria cingunt sine imagine formæ, 8.6.
Stantes æquata numero, regemque canentes. 7.
Largus opum, & lingua melior non futilis author 1.
Consiliis habitus *Salomon* fuit, at tua, Christe, 11.
Persarum superat gazas opulentia, & undas 1.7.
Hermi flaventes auri qui torquet arenas. 6.3.
Tu tonitru eloquii quatis alta cacumina terræ, 11.3.
Et tua per totum prudentia fulgurat orbem. 6.4.A.9.
Ejus fama ruit mundi vulgata per oras: 9.8.
Sed tu fama ingens, meritis ingentior, omnes 11.4.
Pervolitas terras, hinc usque ad sidera notus. 8.Ec.5.
Huic gnatam egregio genero dignisque hymenæis 11.
Rex dedit Ægypti; at cœli pulcherrima proles 11.6.
Christus avis ataviscque potens, connubia formæ 7.4.
Reppulit angelicæ, & miro properavit amore 4.7.
Conjugio sibi naturam subjungere nostram. 7.G.4.
Reginam *Æthiopum Salomonis* fama *Sionem* 6.4.
E patrio regno per tot discrimina traxit: 3.1.
Sed tua tres reges pharetrata è *Perside* stella G.4.A.3
Perduxit *Bethlem*: teque in præsepe supremum G.4.A.7
Agnoscunt regem, & cœli omnipotentis alumnum, 10.6.
Muneribus cumulant magnis, & numen adorant. 6.2.
Dum patriam fugis, ac odium crudele tyranni, E.1.A.1
Accipit hospitio gens fortunata *Canopi*, 1.G.4.
Quæ colit effuso stagnantem flumine *Nilum*, G.4.
Et circum pictis vehitur sua rura phaselis. G.4.
Quæ regio in terris, quæ gens tam barbara, cujus 1.1.
Nominis aura tui nondum pervenit ad aures? 7.3.
Tu *Nomadum* genti, & discinctis cognitus *Afris*: 8.
Et *Lelatis*, *Carisque*, sagitti ferisque *Gelonis*. 8.
Inter hyperboreas glacies *Tanaumque* nivalem G.4.
Arvaque *Riphæis* nunquam viduata pruinis G.4.
Illustris tua fama viget; venerantur *Iejum* 7.5.
Extremique hominum *Morini*, *Rhenumque* bicornis: 8.
Indomitique *Daci*, & pontum indignatus *Araxes*, 8.
Ismarus & *Rhodope* medium porrecta sub axem; E.8.G.4.

Brutigenum

Brutigenum tellus *Neptunia*, ubi turgidus arva
Inter opima virum *Tameſis* fluit agmine lęvi.
Sed non contentum his anguſtis finibus, orbis
Omnia pervolitat late loca nomen *Ieſu*,
Qua vertex mundi hic ſemper ſublimis, & illum
Qua nox ſub pedibus cernit, manetque profundi.
Solis ab exortu qua primum diſcutit umbras,
Ad fines uſque oceani ſolemque cadentem.
Nec vero *Alcides* tantum telluris obivit
Fixerit æripidem cervam licet, aut *Erymanthi*
Placarit nemora, & *Lernam* tremefecerit arcu.
Nec qui Pampineis victor juga flectit habenis
Liber agens celſo *Nyſæ* de vertice tigres;
Et dubitamus adhuc virtutem extendere factis,
Aut metus in *Sythica* prohibet conſiſtere terra?
Chriſtiadæ miſeri quæ vos fortuna quietos
Sollicitans ſuadet tot amica laceſſere bella?
Bellum importunum cives cum civibus, atque
Viribus indomitis geritis, quos nulla fatigant
Prœlia, nec victi poſſunt abſiſtere ferro.
Abnuerat Chriſtus bello concurrere cives: (hos,
Quæ contra vetitum diſcordia? quis metus aut
Aut hos arma ſequi, ferrumque laceſcere ſuaſit?
Ergo inter voſmet paribus concurrere telis
Non pudet, O nunquam dolituri? nonne videtis
Alterum in alterius mactatos ſanguine, paſſim
Oppida ſtrata jacent, recalet *Germania* noſtro
Sanguine adhuc, campique; ingentes oſſibus albent.
Scilicet & tempus veniet quum finibus illis,
Agricola incurvo terram molitus aratro
Exeſa inveniet ſcabra rubigine pila:
Aut gravibus raſtris galeas pulſabit inanes.
Grandiaque effoſſis mirabitur oſſa ſepulchris.
O tu qui tanti ſparſiſti incendia belli,
Cujus ob auſpicium infœlix, moreſque ſiniſtros
Lumina tot cecidere ducum; multaſque videmus
Conſediſſe urbes luctu: jam deſine tandem,
Quiſquis es, en ſupplex venio, & miſerere tuorum,
Pone animos, & pulſus abi, ſat funera fuſi
Vidimus, ingentes & deſolavimus urbes.
Germani qua nunc jaceant perculſa ruina
Ante oculos, interque manus ſunt oppida veſtras.
O tandem quæſo gentis miſereſcite veſtræ,
Neu patriæ validas in viſcera vertite vires.
Tuque prior tu parce genus qui ducis ab Auſtro
Projice tela manu ſanguis divûm.
Sed ſi tantus habet mentes & pectora belli
Ardor, & inſano juvat indulgere labori,

Experiare licet quid possit vivida virtus. 11.
Non longe nobis quærendi scilicet hostes: 11.
Turcæ Christiadum circumstant undique muros. 11.
Aude atque adversum fidens fer pectus in hostem. 11.
Frange manu telum Scythici prædonis, & ipsum 11.
Pronum sterne solo, portisque effunde sub altis. 11.
Sunt & opes nobis, & adhuc intacta juventus; 11.
Auxilioque urbes variæ populique supersunt. 11.
Propterea desiste manum committere amicis, 12.
Inque hostes Christi rapidum converte furorem. 9.12.
Qui vos si pellant patria, nihil abfore credunt 8.
Quin omnē Europā penitus sua sub juga mittant. 8.
Sed si tarda gelu seclisque effæta senectus 8.
Invidet imperium hoc, feraque ad fortia vires. 8.
Exhortare tuum gnatum, & quos integer ævi 8.1.
Sanguis alit, solidoque suo stant robore vires. 2.
Postquā rex *Salomon* homines lucemq; reliquit: 10.
Obicibus barathri ruptis, fractisque catenis, G.4. A.5
Vectus equo nigrante volat Rex *Pluto* per omnes 12.6.
Abramidum cœtus odiorum incendia spargens. 5.10.
Illi tartaream nox intempesta *a* Megæram 12.
Addiderat sociam, ventosasque addidit alas. 6.12.
Implicuitque comas atris serpentibus, illos 2.4.
Spargens in populum: invidia stimulavit & ira 6.11.
Abrami de gente tribus bis quinque potentem
Adversus *Judæ* sobolem regemque *Roboam*.
Cujus ob auspicium infœlix moresque siniſtros, 11.
Divisum est regnum *Salomonis*: quippe remansit 4.
Cum *Benjamitis* solum *Judæa* propago. 6.
Namque *Jeroboam* reliquos ditione tenebat. 8.
Posthabitis *Solymis Babylonis* regna capessunt, 1.11.
Contemnuntq; Deum, & vitulorū numen adorant: 8.5.
Illius obliti qui ejectos littore rubro 4.8.
Excepit patres, totiesque à morte reduxit, 4.
Et tandem *Solymæ* tutos in monte locavit. 4.
Quin bello audacis populi vexatur & armis 4.
Ipse *Roboamus*, quod sprevit jussa tonantis. 10.5.
Nam rex Ægypti *Solymas* expugnat, & auro 3.1.
Ni potitur, templum spoliat, veteresque recludit 1.1.
Thesauros *Salomonis* opes, secumque reportat; 8.6.
Sic Deus imperium regnum castigat iniquum. 6.
Filius in regnum patrium succesſit *Abias*.
Hic *Judæ* refides populos, desuetaque bello 7.
Agmina in arma vocat subito, ferrumque retractat 11.
Atque *Jeroboam* superavit Marte secundo. 6.3.
Aja subit patri postquam lux alma recessit; 1.6.
Insignis pietate fuit, duxque inclytus armis: 11.
Æthiopum ingentes acies delevit, & urbes 12.

Condidit

a μεγαίρειν invidere significat.

2. Condidit insignes, fregit simulacra deorum;
6. Et populum antiqua sub religione tuetur.
6. *Jehosaphat* sequitur pietate insignis & armis.
11.11. Illum vicinæ gentes sibi fœdere jungunt,
11. Munera portantes argenti, aurique talenta:
6.3. Lanigerosq; greges, hircosque. At suasit Achabus
9.44 Ut secum adversus Syrios in bella profectus
8.11. Jungere castra paret, coeatque in fœdera firma:
10.9. Annuit, atque ambo reges in bella ruebant.
12. At Syrii nullum dignantur sternere morti
12. *Abramidum*, solum densa in caligine *Achabum*
11. Vestigant, solum regem in certamina poscunt.
11. Ille autem regis positis insignibus, arma
2.3. Et vestes mutat, communi adopertus amictu;
1. Tangere nequis eum, neu quis dignoscere possit.
12. Dum vero *Syrii* turbata per agmina clamant,
12.11. Vestigantq; virum: volucrem tunc forte sagittam
11. Quidam deprompsit pharetra, comuque tetendit,
11. Et duxit longe donec curvata coirent
11. Inter se capita, & manibus jam tangeret æquis
11. Læva aciem ferri, dextra nervoque papillam.
11. Extemplo teli stridorem, auraque sonantes
11. Vidit *Achab* pavitans, hæretque in corpore cuspis,
12. Incertum qua pulsa manu, quo turbine adacta:
12. Quis tantam *Syriis* laudem tine cæde suorum
11. Attulerit; pressa est insignis gloria facti.
12. Aurigam alloquitur rex currum & lora regentem:
12. Diversos fac inquit, equos currumque referri
11. Ocyus è campo, nam me jam vulnus acerbum
11. Conficit, & tenebris rigescunt omnia circum.
11. Dixit & exolvit paulatim corpore sese,
10. Undantique animam diffundit in arma cruore.
Jehosaphat rediit classem mi ituros ad *Indos*.
1. Sed subito exorta est stridens Aquilone procella,
1.1. Quæ pelago incumbit, fluctusque ad sidera tollit;
3. Exultantque vada, atque æstu miscentur arenæ.
9. Continuo naves demersis æquora rostris
9.1. Ima petunt, laxis laterum compagibus, omnes
1. Accipiunt inimicum imbrem, rimisque fatiscunt.
12. Dumque *Moab* regi exitium mortemque minatur,
3. Ille Deum votis precibusque lacessit ut hostes
3. Obruat; & populum docuit celebrare *Jehovam*.
8.10. His fretus telis memorandâ clade repressit
11. Hostes fulgentes armis, & vana tumentes.
Post hunc suscepit *Judææ* regna *Jehoram*
4. Filius, hic sparsit fratema cæde penates:
8.6.4. Contemnitq; Deum, simulachraq; luce carentum
3.7. Muneribus votisque colit, stirps tota virilis

Occidit, excepto nato juniore paterni 12.7.
a Id est progenitorum ut saepe apud Virgilium. Imperii, necnon vitiorum hærede a suorum
Nomine *Achazia*, quem *Jehu* morte peremit. 6.
Hinc genetrix *Athalia* furit, totamque trucidat
Davidis stirpem, regnique capessit habenas.
Unus *Achaziæ* natorum evaserat, illum
Regem declarat præconis voce *Joabus*. 5.
Excipiunt plausu pueri, gaudentque tuentes 5.
Abramidæ, regisque agnoscunt ora parentis; 5.
Et scelerum regina dedit mox sanguine pœnas. 4.11.
Cuncta *Jovis* monumenta jubet delere *Jobam*, 4.
88 a Chro. 24. Baal vocatur; hic fuit Deus Phœnicum quem Beelsamen vocant, id est coeli dominum; Graeci vero, Jovem, Euseb. de præp. Evang. l. 1. c. 7. omnes deos referri ad solem, testis est Macrobius, Satur. l. 1. c. 17. Diripuitque aras 88 Solis, simulachraque cuncta: 12.
Et coluit casta sub relligione *Jehovam*. 3.
Sed postquam fatis concessit fidus *Achates*, 2.6.
In scelus omne ruit præceps, temnitque tonantem.
Pontificis natum crudeli morte peremit. 6.
Oblitus decoris quæ sui fidique parentis; 5.
Qui illi quodcunq; hoc regni, qui sceptra deumque 1.
Concilians, tumidam arrepto præcordia regno 9.11.
Occidit reginam, ipsumque à morte reduxit. 4.
Quam male apud multos veteris stat gratia facti: 4.
Sed mox sacrilego persolvit sanguine pœnas; 7.
Nam *Judam* invasit *Syriorum* exercitus, agros
Vastavit late, & viduavit civibus urbes. 11.
Dumque thoro incubuit morbo rex ipse gravatus. 4.6.
Irrumpunt thalamo famuli, dominumq; trucidant 6.2.
Hunc *Amasia* subit patriæ qui maximus ultor 9.8.
Cædis, & ingentes acies delevit *Edomi*. 11.
Quorum præcipities scopulo deturbat ab alto 5.
Mille decem, totidem ferro demisit ad umbras. 6.
Ast illum subita turbavit clade *Joabus* 12.
89 a Samaria a Simeon, vel Samcron monte quem Semer Israelitis vendidit. a Amasiam abduxit Solymam. Rex 89 *Simeron*, qui terga fugæ nudare coegit 5.
Hostes acies, a regemque abduxit ad urbem 3.5.
Immunem tanti belli, atque impune quietam. 12.
Disjecit muros, argenti pondus & auri 8.1.
Abstulerit in regem conjuravere *Siomis* 8.
Cives, quem captum læthali vulnere sternunt. 9.
Filius *Uzzias* bello præclarus & armis 8.7.
Protulit imperium *Judæ* murosque novavit. 6.4.
Extruxit castella, actasque ad sidera turres. 5.11
Inseruitque pyros, posuitque ex ordine vites. Ec. 1
Huic studium vitulos fuit atque armenta tueri, G. 2.
Et fœtus ovium, atque urentes cuncta capellas. G. 2.
Effodit puteos, rivos diducit in agros; G. 1.
Ne liquidi gregibus fontes aut gramina desint. G. 2.
Tormenta invenit muralia, at impius audet 12.
Thura dare, & manibus contingere sacra profanis. 8,6.
Hinc Deus iratus lepra percussit, eumque

Ejecit

9. Ejecit templo, atque excluſit mœnibus urbis.
3.1. Ille infœlicem vitam expiravit, & omne
11.11. Jus regni nato ceſſit; fœlicibus ille
11. Auſpiciis, patrii regni ſuſcepit habenas,
11. Et *Jovæ* ſemper colu t *Jothamus* honores.
8.6. Illum omnes hoſtes metuebant, atque quotannis.
11. Pendebant auri atque argenti multa talenta.
7. Caſtrorum in morem pinnis atque aggere cingit
Oppida, tum condit varias in montibus arces.
11. Cumque caput lætho poſuit rex, ſceptra reliquit
11. *Achaſo*, qui nil patriæ virtutis habebat,
11.7. Nil ſolidi martis, nil relligionis avitæ.
6.8. Corpora viva (nefas) natorum, morte nefando
2. *Phœnicum* ſolitus ſubjectis urere flammis.
6.4. Ille ſacerdotes *Salomonis* ab ædibus arcet,
10.7. Atque urbem vetitis divorum altaribus implet.
9.2. Hinc hoſtes, atque hinc hoſtes à numine læſo
4.7. Miſſi, *Judæam* populant victricibus armis.
8.11. *Aſſur* in auxilium implorat, cui munera mittit
1. Theſauros ignotum argenti pondus & auri
11. *Achaſus* trepidans; verum nihil omnibus actum
11. Tantorum impenſis operum: nil dona, nec aurum,
11. Nec magnæ valuere preces; namque urbe *Damaſco*
9.1. Expugnatâ *Aſſur Judæam* vaſtat opimam:
2. Gnatus *Ezechias* vir ſervantiſſimus æqui
1.12. Poſt hunc ſceptra tenet; templum reſeravit, & una
6.Ec.5. Reſtituit patrium cultum; ſolennia vota
3. Cœlicolum regi ſolvit *Salomonis* in æde.
6. Tunc grege de intacto ſeptem mactare juvencos
6. Inſtituit, totidem lectas de more bidentes.
8. Septem agnos, ſeptem villoſo corpore capros.
12.2. Diripuitque aras, ſimulachraque vana deorum.
11. Evertit lucos, ferro ſonat alta bipenni
11. Fraxinus, axcinditque actas ad ſidera pinus.
8. Serpentem cui ſolennes reddebat honores
4.12. Perfida gens, fregit; variis exercitus armis
2.1. *Senacherib Judam* invaſit, *Solymæque* minatur.
11. At rex ut primum fumantes pulvere campos
11. Proſpexit longe, fulgentiaque agmina vidit,
11. Adventumque pedum, flatuſque audivit equorum;
11. Continuo ad templũ & ſummas *Salomonis* ad arces
1. Incedit magnâ procerum comitante caterva;
3.11. Incenditque aras votis & thure vaporat.
11. Et mœſtas alto fundit de limine voces.
7.8. Dum *Jovæ* auxiliũ implorat contra agmina tanta,
11. Præfodiunt alii portas, aut ſaxa ſudeſque
11. Subjiciunt; muros variâ cinxere coronâ
11. Matrona puerique vocat labor ultimus omnes.

Dum vero *Assyriorum* ingens exercitus altam
Confidunt castris ante urbem, & mœnia vallant. 11.
En Pater omnipotens demisit ab æthere servum
Aligerum qui nocte unâ tot millia stravit, (omnem
Vimq; omnem hostilem atq; metum Deus abstulit 3.12.
Filius hinc sceptrum attollit fasceſq; *Manasses*, 7.
Dissimilis patri, scelerumque inventor; hic ille est 9.2.
Inferni regis coluit qui sævus honores, 6.12.
Qui *Solymam* toties humano sanguine tinxit, 2.8.
Injecitque rogis natos, vivosque cremavit, 11.9.
Cunctaque cæruleo veneratus sidera cœlo: 12.
Effigiemque locat luci *Salomonis* in æde; 4.
Consulit & manes imos *Acherontis* Averni. 7.7.
Observat volucrum linguas, atque omnia pennæ, 3.
Observatque dies vetitos, pecudumque recluſis 4.
Pectoribus inhians spirantia consulit exta. 4.
Nec vitiis positurus erat numerumve modumve; 7.11.
Si non captivus *Babylonem* abductus, & arctis. 2.1.
Vinclis inclusus culpam agnovisset, & ultro 1.8.
Rex patrium numen supplex humiliſque vocasset. 4.12.
Omnipotens scelerum tantorum oblitus, ab alto 2.4.
Audivit cœlo gemitus & verba vocantis. 4.
Ignovit tandem, & regem in sua regna remisit. 2.
Tunc rex evertit divorum altaria, lucos 7.
Eruit, & templum *Salomonis* lustrat & urbem. 1.6.
At sceleratorum sequitur vestigia patrum 9.
Sævus *Amon*, divos veneratur lumine cassos. 2.
Hujus in exitium conjuravere ministri, 8.
Quorum mucrones multa rex morte recepit, 9.
Evomuitque animam miseram; tunc sceptra *Josias* 9.
Accepit, hic patrum nulli pietate secundus 11.
Effigies, aras, monumentaque cuncta deorum 4.6.
Destruit, & *Jovæ* magnum prece numen adorat; 3.
Præterea supplex aris imponit honorem. 1.
Ossa sacerdotum tumulis e fossa cremavit. G.1.
Cum legem audisset, proprios discidit amictus; 12.
Instaurat templum, lætus convivia curat 5.G.1.
Paschatis, innumeros hœdos parit & agnos 1.
In populum, quibus addiderat ter mille juvencos 1.5.
Munera lætitiamque Dei. 1.
Nec non & proceres, quæ cuique est copia, læti 5.
Dona ferunt, onerantque aras, mactantq; juvencos; 5.
Levita & sacræ imponunt libamina flammæ. 6.
Rite sacerdotes spargentes sanguine postes. 11.
Ordine ahena locant alii, flammaſque ministrant. 5.1.
Posthæc dum 90 *Chemia* regem invasisset iniquo
Consilio, mediis pugnantem in millibus, eheu 1.
Horrendum stridens alis allapsa sagitta 9.12.

90 Chemia in sacris dicitur dis vocatur Aegyptus quasi Chamia a Cham.

Trajicit

9.9. Trajicit, & regem læthali vulnere sternit.
10. O dolor atque decus magnum rediture *Sioni*.
10. Hæc te prima dies bello dedit. hæc eadem aufert,
10. Quum tamen ingentes *a Phariorum* linquis acervos,
11. Et jam fama volans tanti prænuntia luctus
12.4. Concussit *Solymam*, incenditque ululatibus urbem;
4. Tecta fremunt, resonat magnis plangoribus æther;
4.1 Haud aliter quam si immissis ruat hostibus omnis
4. *Hierusalem*, aut antiqua *Hebron*, flammæq; furentes
4. Culmina perq; hominum volvantur, perq; *Jehovæ*.
6. Heu pietas, heu prisca fides, invictaque bello
6. Dextera! non illi quisquam se impune tulisset
6. Obvius armato, seu quum pedes iret in hostem,
6. Seu spumantis equi foderet calcaribus armos.
Filius in patris successit regna *Joasus*;
Quem rex Ægypti captivum abduxit, habenas
7. Rerum committens fratri; 91 *Joacimus* hic ille est
G.4. Cui rex *Chaldæus* vim duram & vincla tetendit,
7. Et 92 *Joacin* nato regnum concessit avitum.
10. Hunc etiam sceptris patriis solioque tyrannus
Expulit, & fratrem 93 *Sedechiam* in regna vocavit.
7. Atque sub hoc 94 tempus vicinas undiq; gentes
11. Terret *Holofernes* armis, cogitque superbus
12.11. Accipere imperii frænum *Babylonis*; at altu
2. Vicit *Holofernem* somno vinoque sepultum
5.2. *Judith* magnanima, & ferro obtruncavit acuto.
6.9. Namque manu valida longa obsidione premebat
9. *Bethuliam Assyrius* ductor, magnumque timorem
9.9. Civibus immittit, qui nec se credere campo
9.6. Audent, nec conferre manum, sed mœnia lata
9.9. Aggere servare, & morti prætendere muros.
8. Hæc instructa dolis, & formæ conscia 95 virgo
1. Ductorem capere insidiis, & cingere flamma
G.1. A.1 Cogitat, & tales artes in pectore versat;
2. Ablui in vivo se primum flumine, deinde
5. Nudatos artus oleo perfusa nitescit.
12.1. Tum calido ferro crispat de more capillos.
2.5. Auro intersectit crines, it pectore summo
5. Flexilis obtorti per collum circulus auri;
4. Aurea purpuream subnectit fibula vestem.

a Pharii a Pharo Aegypti insula dicti.

91 Hic Joacimus tradidit se obsessum Nabuchadnozzari sub finem regni sui anni tertii, vel initium quarti; datis obsidibus (inter quos Daniel & tres pueri) & parte vasorum templi, Dan. 1. tributarius in regno suo relinquitur, sed deficiens ad Aegypti regem a Babylonis iterum captus est, & an. 11. regni moritur.

92 Hic Joacin, seu Jechonias regni mense tertio cum matre se Chaldæis dedidit, et cum tota fobole Babylonem ductus, istinc dedit captivitati 70 annorum. 93 Zedechia fuit filius Josiæ, patruus Jechoniæ, 2 Reg 24. at Ebrasi Hebræa frater dicitur, 2 Chron. 36. 10. 94 Hi. Genebrardum sequor qui ad tempus Nabuchadnozar hanc historiam refert. An. regni 13 misit Holofernem in Judæam et Samariam. An. vero 19 reliquias Judæorum Babylonem transtulit. Antea quoque dispersi erant Judæi sub Senacherib, ex qua dispersione loquitur Achor, c. 5. libri Judith: et fortasse Isaias, c. 1. Alii hanc Judithæ ad Cambysis vel Assueri tempora referunt, sed nunquam erant Persarum reges Nabuchadnozar vocati, Genebr. ch. ron. l. 2. 95 Virgo etiam dicitur mulier post quam matrimonio juncta est, ut: Ah virgo infelix, quæ te dementia cepit? Virgil. Eclog. 8. 49 Sub. 122.

Judith

Judith sic auro fulgens ostroque decora 1.1.
Tandem progreditur famula comitante puella; 1.
Præcipitatque moras; has ambas omnis euntes 12.9.
Primorum manus ad portas juvenum; senumq; 9.
Prosequitur votis; in muro & turribus altis 9.8.
Stant pavidæ matres, oculisque sequuntur euntes 8.
Ad primas acies, florentesque ære catervas. 9.7.
Castrorum vigiles has ut accedere cernunt 2.1.
Occurrunt, causamque viæ nomenque requirunt; 6.9.
Centenosq; legunt juvenes ex agmine toto (cant, 9.11.
Qui *a Merarim* incolumem ducis ad tentoria du- 1.
Ille autem subito visu conterritus, ambas 5.3.
Quæ genus, unde domo rogitat, quæ causa subegit 8.
Difficiles tentare vias per tela per hostes, 8.1.
Olli respondens sedato corde virago 12.
Demisso vultu terram petit, atque ita fatur: 3.1.
Cuncta equidem tibi dux fuerint quæcunq; fatebor 2.
Vera (inquit) neq; me *Abramidum* de gente negabo, 2.
Nec vanam invenies mendacemque, hoc tibi primum 2.
Prædico, & repetens iterumq; iterumq; monebo, 3.
Non posse Assyriis excindi hæc oppida telis, 2.
Si vatum *Abramidæ* servent præcepta piorum, 4.
Si casti maneant in religione parentum. 3.
Sed si nostra manus violabit sacra *Jehovæ* .2.
Contemtrixque Dei fuerit *Judæa* propago, 8.6.
Tum magnum exitium nobis natisque futurum 2.
Novimus, & nostros ea fata manere nepotes. 2.
En nunc *Abramidæ* temerarunt templa *Jehovæ*, 6.
Solennes rapuere dapes, manibusque cruentis 8.1.
Primitias ausi, & pecudes contingere sacras. 11.1.
Quippe hos dira fames, spretique injuria cœli 3.1.
Sacratas subigit malis absumere mensas; 3.
Spreverunt leges scelerati ac jussa tonantis; 4.6.
Propterea dominus *Solymam* templumque reliquit 10.
Hostibus in prædam, turres summasque minatur 3.12.
Eversurum urbes *Judæ* excidioque daturum 11.
At vos quod superest omnem deponite curam 11.1.
Arma parate animis, & spe prælumite bellum. 11.
Vobis capta manu *Judæorum* oppida tradam. 12.
Aut spoliis ego jam raptis laudabor opimis 10.
Aut lætho insigni; nunc pubem educite castris, 10.11.
Hoc superate jugum, & tuto vos tramite sistam. 6.

Dixerat hæc *Judith*; dux os oculosq; loquentis 8.
Jamdudum, & totum lustrabat lumine corpus 8.
Attonitis inhians animis, ut regius ostro 7.
Velet honos leves humeros, ut lactea colla 7.8.
Lucebant auro, ut crines nodantur in aurum; 8.4.
At decus inprimis formæ movet atque juventa, 7.

Flagran-

a Judith filia Merari.

Flagrantesque rubore genæ, simulataque verba.
Dumque oculis hærer figitque in virgine vultus,
Uritur infœlix, traxitque per ossa furorem.
Jamque dies alterque dies processit, & illi
Multa inter sese vario sermone serebant.
At magis atque magis vulnus crudescit amoris;
Ardet inops animi, & occulto carpitur igne.
Ergo ubi persensit tali se peste teneri
Ductor *Holofernes*, medijs convivia castris
Apparat, infandumque amens accendit amorem.
Judetham invitat, thalamoque hanc accipit aureo;
Lætitiaque fremit dux ipse, omnisque juventus.
Expletus dapibus Linæum libat honorem.
Auratasque haurit pateras spumantis Iacchi.
Postquam supremam hanc falsa inter gaudia no-
Egisset, somno gravidum vinoq; madentem (ctem
Infœlix habuit thalamus prostitque jacentem
Dulcis & alta quies, placidæque simillima morti.
Tum vigiles thalamis se composuere, siletur
In nocte & fessos somnus complectitur artus.
Interea vigilans *Holofernem* aggressa virago,
Subducit capiti, vaginaque eripit ensem;
Implicuitque comam læva, dextraque coruscum
Sustulit, & duplici collum diverberat ictu.
Tum caput ipsa aufert misero, truncumq; reliquit
Sanguine singultantem; atro tepefacta cruore
Terra toriq; madent, famulæ caput inde ferendum
Tradidit, excedit castris, & tuta capessit.
Sic victrix rediit domultque hac morte profanos.
Sic genus humanum ingenti obsidione tenebat
Rex stygius, donec Christus descendit Olympo,
Et virtute sua non arte, dolisve, nec armis
Devicit mundum & regem obtruncavit Averni:
Tum rediit sublime volans, deq; hoste triumphans
Et pacem nobis, libertatemque reliquit.
Post hæc erumpunt sævi spiracula Ditis
Tot scelerũ facies, tot monstra horrenda, quot ante
Nunquam stellatam cœli venere sub axem.
Nam Pater omnipotens graviter commotus, & ira
Terribili accensus, quod gens infida *Jacobi*
Spreviſſet toties legem responsaque vatum,
Et toties simulachra deũm coluisset, in omne
Peccatum prona, & scelera exitialia semper:
Deseruit *Judæ* sobolem, *Solymamque* reliquit
Hostibus in prædam; Satanæ est permissa potestas
Urbem diripere, & templum spoliare superbum,
Ut meritis peccata luat gens perfida pœnis.
Haud mora rex stygius *Babylonis* conditor urbis,

Excitat

95 Urbs ter capta est, regnantibus Joacin, Jechonjah, et Sedechia, et populus ter Babylonem abductus. 4 Chaldæis, quorum imperium duravit annis solum 78. Tres tantum fuere reges, scilicet Nabuchadnezar, Evilmerodac, & Balthasar.

Excitat in *Solymam* 96 *Chaldæos*, qui agmine denso 9.
Invadunt, celsamque oppugnant molibus urbem. 5.
Jam tuba terribilem sonitum procul ære canoro 9.
Increpuit, sequitur clamor, cœlumque remugit, 9.
Accelerant hostes pariter testudine facta, 9.
Et fossas implere parant, & vellere vallum. 9.
Quærunt pars aditum, & scalis ascendere muros 9.
Qua rara est acies, interlucetque corona 9.
Non tam spissa viris, telorum effundere contra 9.
Omnes genus cives, ac duris detrudere contis, 9.
Assueti longo muros defendere bello. 9.
Saxa quoque infesto voluebant pondere, si qua 9.
Posset tectam aciem perrumpere: quum tamen om- 9.
Ferre libet subter densa testudine casus. (nes 9.
Omne genus telorum hostes, flammasque furentes 9.2.
Injiciunt, crebro labefactat ariete muros. 2.
Ira Dei telis occultis sæviit intus, (lunt. 3.1.
Dum pestis, dum male suada fames tot millia tol- 6.2.
Non mortem effugiunt cives, sed limine in ipso, 11.
Mœnibus in patriis, atque inter tuta domorum 11.
Confixi expirant animas, miserabile visu. 11.
Excessit Deus his adytis arisque relictis, 2.
Quo solo imperium hoc steterat; succurrere cives 2.2.
Frustra tentabant, quidam in media arma ruebant. 2.
Una salus victis nullam sperare salutem. 2.
Quidam intus dextra ac læva pro turribus adstant 9.
Armati ferro, & cristis capita alta corusci, 9.
Hi pandunt portam, atq; invitant mœnibus hostem; 9.
Hi conferre manum, & procurrere mœnibus audent 9.
Aft alii (tanta est confusio) claudere portas, 2.11.
Nec sociis aperire viam, nec mœnibus audent 11.
Accipere orantes, oriturque miserrima cædes 11.
Defendentum armis adytus, inque arma ruentum. 11.
Excluía ante oculos lachrymantumq; ora parentum 11.
Pars in præcipites fossas urgente ruina 11.
Volvitur; immissis pars cæca, & concita frænis 11.
Arietat in portas, & duros obice postes. 11.
Ipsæ de muris summo certamine matres 11.
(Monstrat amor patriæ miseranda hac clade rueu- 11.11.
Tela manu trepidæ jaciunt ac robore duro (tis) 11.
Stipitibus ferrum, sudibusque imitantur obustis; 11.
Præcipites, primæque mori pro mœnibus audent: 11.
Heu frustra est omnis conatus, & irrita tela 6.2.
Quæ jactant, nam mox venit suprema *Sionis*: 2.6.
Defecisse muros hostes, & mœnia pandunt 2.
Vi multa, non clausa tegunt jam mœnia cives; 2.10.
Quin intra portas, atque ipsis prælia miscent 10.
Aggeribus murorum, & inundant sanguine fossas, 10.

Fit

Fit via vi, rumpunt aditus, primosque trucidant
Hostes immissi, & late loca milite complent.
Diripiunt ædes, flammas ad culmina jactant.
Urbs antiqua ruit multos dominata per annos,
Plurima perque vias sternuntur inertia passim
Corpora, perque domos & religiosa tonantis
Limina. sit tristis nullo discrimine cædes.
Mars furit indomitus, mediis in millibus ardet
Pallida Tisiphone, immissis *Vulcanus* habenis
Perfurit, atq; atram prorumpit ad æthera nubem.
Turbine fumantem piceo, & candente favilla;
Attollitque globos flammarum, & sidera lambit.
Abramidæ contra, turres & tecta domorum
Culmina convellunt his se (quando ultima cernunt)
Extrema jam in morte parant defendere tela.
Urbis ubi captæ casum rex conspicit, æde
Excessit noctu, paucis comitatus amicis.
Tum celerare fugam in sylvis & sidere nocti.
Cumque videbatur casum evasisse, viamque
Omnem; non procul à *Jerico* sit clamor ad aures.
Audit equos, audit strepitus, & signa sequentum;
Hostilisque manus subito turbante tumultu
Fraude loci regem sublustri noctis in umbra
Oppressum rapit, & conantem plurima frustra
Ad regem duxit *Babylonis*; hic illius omnes
Ipsa ante ora patris mulctavit funere natos.
Atq; ipsum patrem lacrymantem, & multa queren-
Arctis corripuit manicis, & lumina ademit. (tem
Jamq; *a Nabujaradan* fulgens dux sævus in armis
Ascendit *Solymam* multis cum millibus urbem,
Ut templum atque omnes à culmine diruat ædes.
In mediis insignis equo tumidusque secundo
Marte ruit.
Vestibulum ante ipsum primoq; in limine templi,
Exultat telis, & luce corruscus ahena:
Qualis ubi in lucem coluber mala gramina pastus
Frigida sub terra tumidum quem bruma tegebat,
Nunc positis novus exuviis nitiduque juventa,
Lubrica convolvit sublato pectore terga,
Arduus ad solem & linguis micat ore trisulcis,
Ipse inter primos correpta dura bipenni
Limina perrumpit, postesque à cardine vellit
Æratos, crebro labat arjete janua; tandem
Apparet domus intus, & atria longa patescunt.
Jamque sacerdotes nec quicquam altaria circum
Præcipites atra ceu tempestate columbæ
Condensi; verum hos non insula sacra tuetur,
Religione loci, aut omnes discrimine nullo

a In locum Holoferni successit hic.

Cædit

Cædit & humano sceleravit sanguine templum 3.
Diripuitque omnem gazam & monumenta vetusta 13.
Et templum, & templi incendit penetralia sacra. 6.
Ilicet ignis edax summa ad fastigia vento
Volvitur, exuperant flammæ furit æstus ad auras, 2.
Postquam *Jerusalem* visa est considere in ignes, 2.
Dux referens prædam rediit, quæ maxima gaza est 4.3.
Incensis erepta adytis mensæque *Jehovæ*, 3.
Crateresque auro solidi, captivaque vestis. 2.
Sic urbs tot quondam populis tectisque superba. 3.
Regnatrix *Asiæ*, *Jovæ* domus aurea, bello 2.
Inclyta prolapsa est, atque alto à culmine strata, 2.
Sic stygii caput imperii *Babylonia* tandem
Evertit *Solymam* totamque à sedibus imis 1.
Eruit, & cives magna ditione premebat; 2.1.
Septuaginta annos volvendis mensibus, illis 1.
Assiduo insultans fastu, dum cogit inermes, 3.
Ignotos, bello fractos, fatisque repulsos, 2.
Jussa aliena pati, & dominis parere superbis; 10.
Rex ergo inferni toto dominatur in orbe. (olim 2.
Sed Pater omnipotens promissi haud immemor
Abramo facti toties, & fœderis icti 12.
Cum *Juda*, vates misit qui fata canebant 3.
De Christo, qui flos veterum, virtusque virorum 8.
Destruet imperium Satanæ, & cœlestia condet 4.1.
Mœnia, Christiadasque suo de nomine dicet, 1.
Christiadas rerum dominos gentemque togatam, 1.
Sic placitum, veniet lustris labentibus ætas: 1.
Quum domus *Abrami Romam* & *Babylona* super- 1.
Servitio premet, ac victo dominabitur orco. (bam 1.
Nam Deus ad *Persas* regnum *Babylonis*, & illinc
Transferet ad *Græcos*, & ab illis denique *Romam*. 1.
Multa ferent Christus sociique incommoda, longa 8.
Exilia, & casus, atque omnes denique mortes 2.10.
Gente sub *Hebræa*, a tercentum scilicet annos: 1.1.
Tum Satanæ regnum Christus de sedibus imis 1.
Eruet, & sanctam multa vi muniet urbem. 1.
Tunc & fatales murorum attollere moles, 11.
Saxaque subvectare humeris *Judæa* juvabit. 11.
Sic tandem nigrum rex debellabit avernum 6.
Christus, & inferni frænabit voce tyrannum. 1.

a Usque ad magni Constantini tempora.

CHRI-

CHRISTIADOS
LIBER 6.

Argumentum.

Exactis 70 annis captivitatis Babylonicæ, *& conceſſâ* Judæis *in patriam redeundi venia, rurſus extruitur templum cum urbe, fruſtra moras injiciente Satana; & quamvis* Judæi *tempore captivitatis, & poſt reditum domum, partim domeſticis diſſidiis, partim ab externis hoſtibus in extremum diſcrimen ſæpe adducti ſunt: Deus tamen memor cæleſtis* Solymæ *ſeu Eccleſiæ, varios populi ſui defenſores & vindices excitavit: nempe* Heſter, Alexandrum Macedonem, Ptolomæum, Philadelphum, Matthiam *cum filiis* Juda, Jonathan, Simone, Hircano, *qui typi fuerunt Chriſti cæleſtis* Solymæ *propugnatoris: ſed cum Deus provocatus eſſet ſceleribus* Ariſtobuli *regis & ſucceſſorum ejus, permiſit* Judæam *in* Romanorum *poteſtatem venire:* Babylonis *namque imperium jam* Romam *tranſlatum fuit, ubi variis* Pluto *afficitur honoribus ejuſque regnum longe lateque propagatur:* Solyma *in ſervitutem redacta, extincta* Macchabæorum *familia, &* Davidis *ſtirpe ſublata,* Idumæis *regibus ſubjicitur* Judæa; *interea Chriſtus tam diu expectatus & toties promiſſus, ex Spiritu Sancto concipitur, nunciante Angelo: variiſque prodigiis antecedentibus, naſcitur ex* Maria *Virgine. Digreſſio ſit in laudes Chriſti: oſtenditurque illum eſſe ſolum Deum* Judæorum *& gentium:* Græcorum *vanitas in multiplicandis diis arguitur:* Judæi *ut Chriſtum ducem & paſtorem agnaſcant admonentur atque exhortantur.*

3. POſtquã res *Solymæ*, & *Salomonis* vertere regnũ
3. Sed meritum, viſum *Jovi* eſt, ceciditq; ſuperbum
3.6. Templum, atq; omnis humo fumat collapſa *Sionis*
3. Regia, tum patriæ lachrymantes arva relinquunt
1.1. Relliquiæ *Abramidum*, atque ignotis urbibus errant;
7.3. Donec conſumptis tandẽ infœlicibus annis
1. Exilii, ſubito poſuere ferocia *Perſæ*
1. Corda, volente Deo, inprimis 97 rex ipſe quietum
1. Accipit in miſeros animum mentemq; benignam;
11.1. Queis libertatem dat condere templa tonanti;
4. Et *Solymæ* fundare arces, ac tecta novare;
2. Inque exoptatam patriam remeare, ſed illis
9.4. Opponit ſe rex ſtygius, cauſaſque morandi
4.12. Innectit, ſed qui mundi molitur habenas

97 Cyrus conceſſit templum ædificari, Cambyſes impedivit. Darius promovit. Artaxerxes (de quo Daniel c. 9 & 1. 4. Eſdræ c. 3, 5, 6. Nehemias c. 2.) Eſdram Hieroſolymam miſit.

Conatus

Conatus Satanæ volucres dispersit in auras, 11.
Omnia discerpens, & nubibus irrita donans 9.
Consilia, hos etenim reduces patria alta *Sionis* 11.
Vidit, & hi templum domino de marmore condunt 6.1.
Verum impar primo; legem & præcepta recenset 1.6.
Esra, *Nechemeias* dictis castigat acerbis 5.
Ingratum populum, patriis qui redditus oris 11.
Posthabuit benefacta Dei, veterumque malorum 1.6.
Oblitus, præceps patrum in peccata ruebat. 3.
Sævus *Haman* statuit cunctos de sangine *Judæ*
Tollere cæda una, si non pia cura resistat 9.2.
Cœlicolum regis, qui res hominumque deumque 3.1.
Æternis regit imperiis, & fulmine terret. 1.
Namq; *Hester* virgo forma excellente 98 tyrannum 8.12.
Mitigat, & socios à proditione nefanda 1.2.
Liberat insontes; quamque intentabat *Hebræo* 7.1.
Ipse subit mortem scelerum frabricatur *Haviamus*. 2.2.
Dux *Zorobabelis* genus alto à sanguine *David* 4.
Cujus ab antiqua descendit 99 origine Christus, 10.
Servitio enixos longo *Babylone* reduxit 3.
In patrium socios regnum, templumque refecit. 10.
Nec non cunctantes opera inter talia primus 6.
Hortatur socios, patribusque accingitur armis: 6.
Sic nos post longum exilium *Babylonis* ab oris 2.
In patriam *Solymæ* cœlestis duxit *Iesus*.
Magnus *Alexander* Izvis dum fulminat armis 12.
In *Tyrios*, domitis *Persis*, summasque minatur 11.
Dejecturum urbes *Judæ*, excidioque daturum, 12.
Totus collucens veste atque insignibus, illi 10.
Occurrit *Jaddus* summus tunc forte sacerdos 6.8.
Quem rex ut vidit vultum demissus adorat, 1.
Namque illi in somnis habitu conspectus eodem 4.
Omnipotens Pater est, qui regem Marte secundo 10.12.
Prædixit domiturum hostes, magnumq; futurum. 3.
Sic urbs immunis belli atque impune quieta 12.
Evasit, sed non talem est experta tyrannum 11.
[a] Scilicet Ptolomæum Lagi. *a* Ægypti, qui nempe dolis ingressus in urbem, 2.
Amplam convectat prædam, viduatque colonis 9.11.
Vicinos agros; verum hos *Philadelphus* ad aras
Optatæ patriæ tutos lætosque remisit. 2.2.
Tum mensem ex auro solido & crateras amico 2.9.
Pontifici dedit, hic regi dat dona vicissim,
Et legem quam rex *Græco* sermone videre
Dudum exoptabat ver am; sed rector Averni 2.
[b] Nempe de pontificatu, vide Joseph. Post hæc, *b* dissidiis urbem concussit, & hosti 7.12.
Antiocho dedit in prædam, qui protinus omnia 6.
Cædibus & flammis deformat, sacra profanat, 12.
Expoliat templum, cæsis altaria porcis. 13.

Polluit,

98 Hic Rex Persarum fuit Artaxerxes Longimanus Xerxis filius, Darii Hystaspis nepos, vide Joseph. Ant. l. 11. c. 6.

99 Zorobabelem dicunt habuisse filios, Rhesa & Abiud, ex Rhesa fuit Maria, ex Abiud Joseph, illum genealogiam sequitur Lucas; hanc Matthæus.

Polluit, ac abolere jubet monumenta vetusta.
Non tulit hanc speciem furiatamente *Mathias*,
(Cui genu à 100 proavis ingens, clarumq; paternæ
Nomen erat virtutis, & ipse acerrimus armis)
Sed pubem armavit, sceleratæ altaria fregit.
Convenium quibus aut odium crudele tyranni,
Aut metus acer agit; verum inclementia mortis
Hunc subito rapuit; bellum suscepit *Judas*
Filius, hic semper successu inimica secundo
Agmina dejecit; non illum exercitus ingens
Terruit *Antiochi* magni; non arma minæque
Antiochi nati; sed cum *Simone* per hostes
Irruit adversos, rapidus fert impetus ipsum,
Et cristam adversa curru quatit aurea volantem,
Atque ambo gladios fulgentes sanguine tingunt
Hostili, trepidaque fuga tota agmina vertunt.
Ac velut immissi diversis partibus ignes
Arentem in sylvam, & virgulta sonantia lauro,
Aut ubi decursu rapido de montibus altis
Dant sonitum spumosi amnes & in æquora currunt
Quisque suum populatus iter; non segnius ambo
Judas cum *Simone* ruunt per prœlia nunc nunc
Fluctuat ira intus; rumpuntur nescia vinci
Pectora, nunc totis in vulnera viribus itur.
Restituit patrium cultum templumque revisit
Jam desolatum, lustratque altaria *Judas*,
Et jubet ad templum solennes ducere pompas.
Multa Deo ante aras *Judæ* cadit hostia dextra;
Carmine quin patrio meritos dicebat honores.
Antiochus victus cum *Juda* fœdus inire
Cogitur, at postquam fuit ictum fœdus, & omnes
Compositæ leges, violavit perfidus illas;
Diruit & muros, & propugnacula templi;
Concussitque omnem magnis plangoribus urbem.
Qui sibi jam requiem belli rebusque salutem
Sperabant, iterum arma volunt, regemq; queruntur
Infidum, & *Solymæ* sortem miserantur iniquam.
Posthæc 101 *Demetrius*, sed non impune, lacessit
Judam ad certamen, qui 101 *Bacchidis* agmina sper-
Atq; 103 *Nicanoris* turmas delevit, eumq; (nit,
Fulmineo telo tristes, demisit ad undas.
Ducebat jam mille viros Mavortius heros,
Cum novus invadit fulgens exercitus armis
Judæam, & sævus campis magis ac magis horror
Crebrescit, nigro glomerari pulvere nubem
Prospicit, & toto tenebras insurgere cœlo.
Non tamen audaci cessit fiducia *Judæ*,

100 Erat enim ex tribu Levi, et filius Johannis, qui fuit Simeonis ex Assamonæo geniti, qui nomen dedit toti Machabæorum familiæ.

101 Hic fuit Seleuci filius, qui regnum Syriæ, Antiocho rege & Lysia occisis occupavit.

101 Bacchides præfectus Mesopotamiæ, Antiochi Epiphanis amicus.

103 Nicanor, Demetrii filius amicus, sed Romanis fugienti comes fuit.

Quamvis deserere illum formidine multi. 8.
Sed se se accingit, socios simul instruit armis. 8.
Hi numero exigui, sed bello vivida virtus, 8.
Quos ubi confertos audere in prœlia vidit, 8.
Incœpit super his: juvenes, fortissima semper 8.
Pectora, jam quæ sit rebus fortuna videtis, 8.
Pro patria moriamur, & in media arma ruamus. 8.
Quamvis non totidem vobis animæ: manusque, 10.
Ne tamen indecores turpi formidine, neve 11.9.
Deficiamus, ait, jam post tot fortia facta, 11.10.
Bellaque devicta, atque exhausta pericula tanta; 0.10.
Num Deus auxilio nobis nostrisque futurus, 11.
Cujus opem toties experti in rebus egenis, 11.6.
Non præstat multo cum sanguine fundere vitam, 11.
Quam positis armis dominis parere superbis? 10.11.
An vos (O socii) qui me meaque arma sequuntur, 1.10.
Terga fugæ nudans infanda in morte relinquam? 5.10.
Terga dabo, & *Judæi* fugientē hæc terra videbit? 12.
Usq; adeone mori miserum est? stat quicquid acerbi 12.13.
Morte pati potius quam turpem degere vitam; 11.
In patriam nunquam remeabo inglorius urbem. 11.
Dixit, & adversos telum contorsit in hostes 12.
Procurrens: sonitum dat stridula cornus, & auras 12.
Certa secat, simul hoc, simul ingens clamor & omnes 12.
Concurrunt fremitu horrendo clangore tubarum 2.
Terribili reboant montes; cruor undique rivis 12.13.
Funditur, ingemuit tellus, tegiturque cadentum 11.11.
Corporibus, tenebris telorum involvitur æther. 11.12.
At medias inter cædes exultat *Judas* 11.
Hos congressus & hos: hunc eminus, eminus illum 11.
Infestis sternit jaculis, ensemque coruscat 9.12.
Fulmineum, & multo spumantem sanguine, tandem 4.4.
Dispersit medias acies formidine turpi. 9.
Quod simulac videre hostes qui *a* læva coercent 9.
Agmina, mox totam in *Judam* rapuere phalangem 10.
A tergo aggressi, virtus coit omnis in unum. 8.10.
Obrutus ingenti numero, & congressus iniqua 2.10.
Pugna, nec clypeo *Judas* subsistere tantum, 9.
Nec dextra valet: injectis sic undique telis 9.
Obruitur: strepit assiduo cava tempora circum 9.
Tinnitu galea, & jaculis solida æra fatiscunt, 9.
Discussæque jubæ capiti, nec sufficit umbo 9.
Ictibus, ingeminant hastis, & terga fatigant 9.9.
Hostiles: tunæ; tum toto corpore sudor 9.
Liquitur, & piceum (nec respirare potestas) 9.
Flumen agit; fessos quatit æger anhelitus artus. 9.
Tandem succubuit vi multâ & vulnere victus,

a Sinistrum cornua.

Et

Et captum lacho pellit, capit arma relinquens.
Restituit *Solymæ* cœlestem noster *Judas*
Christus, & exuvias cæsis pullisque trophæum
Hostibus eripuit moriendo; gloria venit
Sanguine cum multo; sic non est passus inulta
Vulnera, sed pulchram petiit per vulnera mortem;
Hâc regem inferni domuit Stygiasque phalanges,
His etiam solis infernum territat armis;
His perrumpit ovans diri sacraria *Ditis*
Atque his ad sedes victor redit inde paternas,
Inde reversurus fulgens in nubibus; horum
Fulgore horrifico trepidabunt agmina *Ditis*.
Cumq; vident Christum fulgentiaq; arma, per auras
Attoniti fulgent hostes ululante tumultu.
Montibus abscondi optabunt, cæcisque latebris;
Hi Christi reditus, expectatique triumphi.
Judæ succesſit *Jonathan* qui Marte secundo
Disjecit bis mille viros, quique expulit omnes
Hostes *Judæa*, & pepigit cum *Bacchide* fœdus.
Hujus amicitiam *Demetrius* ambit, & illam
Ambit 104 *Alexander* donis, quem prætulit isti
Dux *Jonathan*, verū postquam concessit ad umbras
Demetrius, *Jonathan* firmo sibi fœdere junxit
105 *Demetrium* natum; huic semper victoria cessit;
Insidiis donec 106 *Tryphonis* captus, & arte
Oppetiit, *Simon* subijt qui mœnia cinxit
Aggeribus *Solymæ*; tunc sedibus eruit imis
Arcem in præcipiti stantem, summisque sub astra
Collibus eductam, hinc *Græci* intorquere solebant
Omne genus telorum in templum & tecta *Sionis*
Tryphonem obsedit, disjecit & oppida capta
Multa manu, patriamque tributo liberat omni.
Semper succesſu optato pugnabat in hostem.
Sed tandem insidiis *a* generi inter pocula ferro
Occidit, 107 *Hircanus* succesſit filius; ille
108 *Antiochum* qui tunc urbē obsidione premebat
Muneribus sibi conjunxit, pacemque requirit.
Et quia non ultra propriis spem ponit in armis,
Italicæ rebus *Romanorumque* triumphis
Auditis, fœdus renovat pepigere quod olim
Cum gente *Æneadum* patres; multa oppida cepit
Atque evertit opes, stravitque à culmine celsam
109 *Sebasten*, tandem devictis hostibus umbris

104 Hic Alexander fuit filius Antiochi Epiphanis qui veniens in Syriam; Ptolemæidem occupat, & Demetrium superavit.

105 Hic Demetrius filius Demetrii auxilio forcerī Ptolomæi Philometoris Alexandrum superavit, et paternum regnum recuperavit.

106 Tryphon fuit unus ex Alexandri ducibus, qui capto a Parthis, Demetrio Jonatham dolo cepit, a scilicet Ptolomæi.

107 Johannes Simonis filius

Simonis quodam Hircano, Hircanus dictus. 108 Hic fuit cognomento pius: qui Scenopegiæ, diebus inductas Judæis concessit: tauros etiam auratis cornibus, pocula quoque aurea et argentea aromatibus refecta misit. 109 Samaria ab Herode in honorem Augusti instaurata fuit Sebaste.

110 Aristobulus primus sibi diadema imposuit 481 annos post reditum Babylone, matrem fame necat, &c.

Occubuat ; hunc sequitur gestans insignia regni
110 Gnatus *Aristobulus* : genetricis morte nefanda
Nec non *Antigoni* pollutus sanguine fratris,
Qui misere oppetiit revomens ex ore cruorem
Frater *Alexander* regnum susceptit, & ille
Germano occiso se multa cæde cruentat
Civium, at hi tandem defessi infanda furentem
Armati circumfistunt, ille improbus irâ
Sævit in insontes pariter sontesque superbo
Imperio, & quando 111 *Ptolomæum* invasit iniquis
Fatis, amissa est acies, turpique coactus
Est dare terga fugæ, sociosq; relinquere prædam
Hostibus, & misera multandos morte ; referrę
Horresco & patriis epulanda apponere mensis
Corpora natorum jussit *Ptolomæus* inulto.
Tandem languenti morbo cerreptus, ad orcum
Infœlicem animam demisit, regna relinquens

111 Ptolemæum Lathurum quia matre Cleopatra regno ejectus Cyprum obtinebat.

112 Uxori huic sceptrũ extorquet castellaq; natus
Nomine *Aristobulus* ; *a* major contentus honore
Pontificis : verum invasit discordia fratres
Consilio Antipatri, cui multos *Cæsar* honores
Addit. *Aristobulus* bis regnis exul ademptis
Post varios tandem casus ext. austaque bella,
Pocula læthæis haurit medicata *b* venenis.
Nec tua te pietas *Hircane* nec insula texit,
Quem falsa occidit sub proditione *c* tyrannus,
Quamvis frigebant effœtæ in corpore vires.
Ante nepos (miserum) populârat tempora raptis
Auribus *Antigoni*, patriis nunc expulit oris.
Nec longum *Antigonus* lætatur, quem quoq; fata
Prospectant patrui, atque eadem mox arva tenebat.
Scipio Alexandrum obtruncat, fratremq; *d Triumvir*
Antigonum, in quo percussa cervice securi
Evertium est regnũ *Solymæ* & domus inclyta *Judæ*.
Nam rex uxorem *Mariamnem* sustulit, atque
Merlit 113 *Aristobulum Jordano*, in flumine fratrem.
Sic *Judæ* extincta est soboles, *Judææque* demum
Cæsar Idumæo transcribit sceptra tyranno.
Jamque peregrino *Solyma* sceptrisque potito,
Et regum abolitis monumentis, atque senatu,
Rex *Stygium* sperans penitus periisse *Sionem*
Exultat, sedem imperii *Babylonis* ad urbem,
Septem quæ una sibi muro circundidit arces,
Transtulerat ; terrentum illi delubra per urbem
Maxima thure calent ; vigilant altaribus ignes
Excubiæ divum æternæ, pecudumque cruore
Pingue solum, & variis halabant limina sertis.

112 Uxorius huic sceptrũ extorquet castellaq; natus
a major contentus honore
b venenis.
c tyrannus,
d Triumvir

113 Hi fuerunt liberi Alexandri quem occidit Scipio.

Omnibus

Omnibus in templis matrum chorus, omnibus aræ:
Ante aras terram cæsi stravere juvenci.
Innumeros coluere deos, *Erebumque*, *Chaosque*,
Tergeminamque *Hecaten* tria virginis ora *Dianæ*:
Diras, 114 matremq; *Eumenidum*, magnamq; sororē
(Quæ divum dicta est genitrix, cui *Dindyma* cordi
Turrigeræq; urbes, bijugiq; ad fræna leones.)
115 Latonæq; genus duplex, *Janumque* bifrontem,
Fonteſq; fluvioſq; ſacros, quæq; ætheris alti
Religio, & quo cæruleo ſunt numina ponto;
Hæc *Pluto* priſcos docuit celebrare *Latinos*
Numina, & hunc ritum ſacrorum, ut rite ſacratas
In flammam jugulent pecudes, & viſcera vivis
Eripiant, cumulentque onerātis lancibus aras.
Hi natos docuere ſuos, hinc maxima porro
Accepit *Roma*, & patrium ſervavit honorem;
Nullaque gens æque Satanæ celebravit honores.
Sed juſtum advenit tempus quum Chriſtus *Jeſus*
Rex *Solymæ* templa & Capitolia celſa tenebat
Effigies ſacras divum *Phrygioſque* Penates
Quos ſecum à *Troia*, mediſque ex ignibus urbis
Extulit *Æneas*, templis ejecit, & *Orci*
Imperium evertit penitus, rituſque ſacrorum
Mutavit, Satanam ſub tartara voce fugavit.
Chriſtiadis Ἰάλος juſſit parere ſuperbos.
Atque ut opes fractæ *Stygiæ*, & fortuna receſſit,
Multi *Chriſtiadæ* victricīaque arma ſequuti.
Atque triumphata tandem *Babylone* ſuperba
Jeruſalem meritis fulſit decorata trophæis.
Grajugenæ implerant divorum altaribus orbem
Quorum ſi vellem percurrere nomina quæque
Ante diem clauſo componet veſper Olympo.
Heu vatum ignaræ mentes, & numina vana
Quæ Chriſto advenrante *ametu* fugēre ſub umbras.
Nam Chriſtus Deus ille deūm eſt, & *Jupiter* ipſe
Ardua terrarum qui fulmine concutit, ignes
Nubibus emittens, horrendaq; murmura miſcens:
Hic tempeſtatum rex eſt, *Eurique* furentis
Æolus, horriſonos urgens ad ſidera fluctus.
Ille eſt *Neptunus* domitor maris, ille per alta
Stagna viam ſcindens, frænat ſub gurgite monſtra
Atque indignantem poſitis ſtridoribus undam.
Hic ille eſt *Atlas* humero qui ſuſtinet orbes
Ætherios, nutu mundi qui ſidera torquet.
Hic illa eſt *Pallas* magni prudentia patris,
Quam Deus æterno conceptam vertice fudit.
Hic *Mavis* armipotens acies in prœlia cogit,

114 Per matrem Eumenidum poetæ noctem, per magnam sororem intelligunt terram.

115 Aliquando Lunam separatam colebant, aliquando simul eam Sole, ideo Dianæ paulo ante solitus mentionem fecit, jam vero cum sole conjunctæ.

α Διαπέμποι τῆς μ' ἡ θεάς τὸ κήρυγμα, καθαπὲρ στρατῶται φυγάδες, ἀπέδρασαν, καὶ γυμνὰς τὰς ἐνέδρας καταλιπόν, &c. vide Theodoretum, ad Græc. in fidel. Serm. de cruce.

Agit idem oblato componit fœdere bellum. 11.
Ignipotens *Vulcanus* hic est; namque igneus olli 8.1.
Est vigor; hic rursus cœlo descendet ab alto 6.8.
Fulgores datis horrificos; sonitumque metumque 8.
Corripiet totum flammis crepitantibus orbem. 1.G.1.
Hic *Phœbus* cœlo pallente discutit umbras; G.1.A.
Hunc que repertorem medicinæ novimus, ille 7.
Mortales docuit cantu mulcere labores. G.1.G.
Et victor serpentem infesto vulnere stravit. 5.2.
Ille est *Mercurius* verus quem candida nympha 4.8.
Cœlestem partu sub Inminis edidit auras 7.
Plena Deo mulier, claro demissus Olympo 7.4.
Nuncius hic celeres defert mandata per auras. 4.
Tum virgam capit, hac animas ille evocat Orco 4.
Pallentes, alias sub tristia tartara mittit. 4.
Hic ille *Alcides* victor, *Jovis* inclyta proles, 8.6.
Monstrorum domitor debellatorque ferarum, 7.
Tartareos & valida prosternens agmina clava: 6.10.
Ille caput veteris contudit calcibus anguis, 1.11.
Et *Cacum* in tenebris incondia vana vomentem 8.
Corripit in nodum, complexus & angit inhærens 8.
Elisos oculos, & siccum sanguine guttur. 8.
Quæ regio in tetris hujus non plena laboris? 1.
Primus ab ætherio descendens Christus Olympo 2.8.
Ipse est *Saturnus* placida qui in pace regebat 8.
Indocilem populum, & dilapsum montibus altis, 8.
Arvorum decorisque deus *Pan* creditus olim, 8.2.
Cujus religio pavidos terrebat agrestes. 8.
Sed Christus *Pan* ille Deus quem vidimus ipsi Ec.10.
Sanguineis virgis, spinis, clavisque rubentem, E.10.L.
Lanigeræ comitantur oves, hirtæque capellæ. 3.G.1.
Advenerit *Zephyrus* cum læta vocantibus æstas, G.3.
In saltus utrumque gregem, atque in pascua mittit. G.3.
Inde ubi quarta sitim cœli collegerit hora, G.3.
Et cantu querulæ rumpunt arbusta cicadæ; G.3.
Ad puteos aut alta greges ad stagna reducit; G.3.G.
Æstibus & mediis ramorum protegit umbra G.3.
Tum tenues dat rursus aquas, & pascua læta G.3.
Solis ad occasum, cum frigidus aera vesper G.3.
Temperat, & saltus reficit jam roscida luna. G.3.
Non tam metues acres illo custode Molossos, G.3.
Nocturnum aut stabilis furem, incursusq; luporum. G.3.
Ultro animam dedit ille suam pro pinguibus agnis, G.4.
Pro grege balantum duros tulit ille labores. G.1.A.
Quid memorem fraudes alias & dulcia furta 8.G.
Græcorum? lucem è nostris annalibus hauftam 1.4.
Involvere umbris errorum & nubibus atris. 2.3.

O tu

116 Per virgam intelligo diversum verbum quod aliis est odor vitæ, aliis mortis.

117 De ovibus istis nec tutus, nec fur tollit, nec latro interficit, &c. Aug. in Johan. tract. 45.

E.2. O tu qui curas & oves ovilumque magistros,
E.1.E.1. Quique pedo retrahis teneros ab ovilibus agnos
E.1.G.2 Errantes, humeroque refers ad pascua lactus?
E.8. En ego balatum exercens nunc montibus altis,
E.8. Nunc densa in sylva, dumisque insentibus errō.
E.G.3. Ergo alte vestiga oculis, exquire bidentem
E.G.2. Errantem rigidos nullo custode per agros.
E.5. Intercunt ubi tot pecudes præ frigore; nullæ
E.3. Aut herbæ campo apparent, aut arbore frondes.
E.3. Semper hyems, semper spirantes frigora Cauri.
E.5. Tum *Sol* paliente haud unquam discutit umbras;
E.1. Nec quū invectus equis altū petit æthera nō quum
E.3. Præcipitem Oceani rubro lavit æquore currum
E.4. Ergo me recipe in caulam de talibus hujus
E.9. Fallacis mundi tot sentibus undique plenā;
E.8. Horrentes ubi tot dumi, & stabula alta ferarum.
E.3. Tum medicas adhibere manus ad vulnera pastor
E.G.2. Ne pigeat; culpas verbo compescere primūm
E.3. Dira per incautum serpant contagia vulgus.
E.G.3. Ne dedigneris fluvio mersare salubri
E. Sanguinis hanc animam, meq; omni exolvere labe.
E.G.3. Teque oro, capeq saxa manu, capeq robora pastor:
E.3. Tollentemque minas, & sibila colla tumentem
E.3.10. Dejice pestiferum colubrum; defendē bidentes;
E. Impastus ne plena leo per ovilia turbans,
E. Cum suadet vesana fames, mandive, trahatve
E. Molle pecus, mutumq; metu; & fremitore cruento.
E.2. O gens *Abramitum* magni domus inclyta *Judæ*
E.6. Sexcentos & mille rotam jam volvitis annos
E.1. Circum omnes oras terræ, mariā omnia circum
E.G.1. Errantes profugi pecudes velut absque magistro
E.3.8. Pastoris vestri nunc vocem agnoscite tandem,
E.G.3. Dum vocat in caulam: tunc aspernare vocantem
E.A.5. Gens effrena Deum? quæ te dementia cepit?
Ec.2. Est tibi despectus, nec quis sit quæris *Iesus*,
E.2. Quam dives nivei pecoris quam lactis abundans?
E. Ah! *Juda* infœlix, quæ nunc in montibus erras,
E.7. Si qua tui pastoris habet te cura, redito.
Ec.10. Hic gelidi fontes, hic mollia prata; per herbas
E.G.3. Labuntur liquidi sinuosis flexibus amnes.
Ec.10. En formosus oves in gramine pascit *Iesus*.
E.8.E.1. Propter aquæ rivum; & patulæ sub tegmine fagi
E.1. Sylvestrem tenui musam meditatur avenā.
E.8. Dumque canit pulsæ referunt ad sidera valles,
E.8. Et cantu rigidas deducit montibus ornos.
E.4.E.1. O *Jude* soboles, Christi nil carmina curas,
E.8. Carmina quæ cœlo possunt deducere 118 lunam,

118 Per lunam intelligo Romanorum imperium, per sidera minora regna Romæ subdita, per agnam multitudinem populorum, per manes, obscuras & barbaras gentes nunc ad Christum prædicatione Evangelii tanquam incantamento conversas; sed Judæi, sibi adhuc a fide fuisse, dicitur, spiritum, quibus S. Stephanum incantatorem suum lapidaverunt, nec audiverunt vocem incantatis Aug. in Psal. 57. tunc luna cælo deducta est, cum Roma de summo honoris gradu & dominatu deterrata est, obcæcatis et crudelitatem in Christianos: hoc prædicitur Esa. 60. Philip. collegam de cœlo detraxisti.

Sistere aquam fluvijs & vertere sidera retro 4.
Nocturnos ciet his manes, mugire videbis (bos. 4.
Sub pedibus terram, & tremere altis montibus ur- 4.
Non hunc carminibus vicisset *Thracius Orpheus* E.4.
Qui mulsit tigres, & agebat carmine quercus. E.4.
Carminibus *Circe* socios mutavit *Ulyssi*, E.8.
Ex hominum facie in vultus & terga ferarum: 7.
Sed Christus cantando lupos fulvosque leones, E.8.A.
Setigerosque sues, atque in præsepibus ursos, 7.
Quadrupedum eripiens formam (mirabile dictu) 9.4.
In vultus atque ora hominum mutavit & artus. 1.5.
Propterea ad nostras caulas & septa venite; 9.0.4.
Montibus in nostris errate & vallibus imis: E.6.A.
Hic insueta graves non tentant pabula fœtus; E.1.
Frigida nec glacies hic est; ventive nivales; G.3.G.
Nec lappæ tribulive adsunt, nec corpora morbi G.3.G.
Corripiunt; nullæ pecudes moriuntur in herbis, G.3.
Aut dulces animas plena ad præsepia reddunt. G.3.
Verum alta sub rupe canit dum pastor ad auras, E.1.
Ecce catervatim curvis in vallibus errant, G.3.A.
Tondentes gramen late candore nivali. 3.
Ad puteos nostros & prata accedite, utrisque G.3.A.
Unum sit stabulum, sitque unus pastor utrisque G.3.G.
Sic demum *Abramide*; quæ vos à stirpe parentum 3.
Prima tulit tellus, eadem vos ubere lato 3.
Accipiet reduces, ductorem exquirite Christum. 3.4.
Expectata dies aderat, faustamque serenâ 5.
Aurorum *Phaetontis* equi jam luce vehebant; 5.
Alma dies quæ luce nova detexerat orbem 4.10.
Et mentis tenebras, & leges dispulit umbras. 1.
Nam neque erant 119 astrorum ignes neque lucidus 3.
Siderea polus, obscuro sed nubila cœlo, (æthra 3.
Et lunam in nimbo nox intempesta tenebat: 3.
Donec sideriū perrupto cardine cœli, 2.10.
Nulli visa cito decurrit tramite a stella: 5.
Quæ primo intactam lustravit virginis alvum: 1.4.
Tum *Solymam* lustrans æterna in pace futuram, 12.
Exuſſit mœstæ mavortia mœnia *Romæ*. 3.1.
Turbantur magno *Babylonis* regna tumultu; 12.
Tartariæ trepidant sedes, alta ostia *Ditis* 8.
Adventante Deo, & tonitru cœlum omne remugit. 6.4.
Terrificant animos tristes è nubibus ignes: 4.3.
De cœlo tactum est 120 *Capitoli* immobile saxum; E.1.A.
Et mœstū illachrimat templis ebur, æraq; sudant. G.1.
Romulus & patrii indigites dii, *Vestaque* mater, G.1.
Vix Tuscum Tyberim, & Romana palatia servant: G.1.
Nam subito cecidere metu simulachra deorum; 6.2.

Et

119 Corruptissimus fuit jam Ecclesiæ Judaicæ status, et totus mundus in tenebris jacebat, per falsa doctores per cyclum Synagogam, per nubes ceremoniat, per lunam, mundum intelligo.
2 Christus stella matutina.
120 De his aliisque prodigiis scribit Dio. l. 37. & 41. et 47. Suetonius in Octav. c. 94. et 94. Orosius 6. hist. 18. et Eusseb. in chron. Sabius verb. August.

Et lupa cum geminis pueris cervice reflexa,
Mulceps alternos & singens corpora lingua:
Cum legum tabulis aerata arsere columnæ.
Dum vero medium lustrat Sol aureus orbem
Hunc *Iris* croceis ambivit roscida pennis.
Quin etiam è puteis oleum manare profundis
Visum, atque in medio tres soles fulgere cœlo.
Spinarum fertum referens (mirabile dictu)
Ambiit ignitus *Phœbeum* circulus orbem,
Venturi portenta Dei, regisque futuri,
Auspiciis cujus fœlicibus inclyta *Juda*
Imperium terris, animos æquabit Olympo.
Per varios tamen (heu) casus, & funera crebra,
Debellanda manent Satanæ durissima regna;
Perque ignem, & tela, & rorantes sanguine spinas,
Est iter in cœlum nobis, sic itur ad astra.
O tu quem magnus superûm regnator, Olympo
Demissum, tantos voluit perferre labores,
Christe Deus (major rerum mihi nascitur ordo,
Majus opus moveo) precor aspirato canenti,
Pandito nunc *Helicone* mihi, cantusque moveto,
Et mecum ingentes oras evolvito rerum,
Dum tua carminibus complectimur acta *Maronis*.
Urbs antiqua fuit, *Zabulon* tenuere coloni,
Nazaret in montis frondoso vertice structa;
Hanc coluit forma & præstanti corpore Nympha
Cui *Mariæ* cognomen erat; jam nubilis annis,
Jam matura viro; vinclo sociandæ jugali
Josepho: hic *Davide* satus justissimus unus
Qui fuit in terris, & servantissimus æqui.
At *Mariam* (auditis si quicquam credimus) *Anne*
Progenuit; *Marthamque Mariam* de matre sacerdos
Edidit hanc *Annam*; genus huic materna superbum
Nobilitas dabat, egregiâ nam stirpe creata est
Davidis, cujus generis fuit author *Judas*.
Sic genus amborum scindit se sanguine ab uno.
Ecce autem interpres *Gabriel*, *Jove* missus ab ipso
Navigat; hic ventos & turbida nubila transens
Auratis pennis, apicem & latera ardua cernit
Excelsi montis *Galilææ*; huic nubibus atris
Aereum caput & vento pulsatur & imbre.
Hic primum paribus nitens *Judæ* Angelus alis
Constitit, hinc toto præceps se corpore ad urbem
Misit avi similis, quæ circum littora, circum
Piscosos scopulos, humilis volat æquora juxta;
Haud aliter terras inter cœlumque volabat
Nuncius alatus, nubes ventosque secabat.

Ut

Ut primum parvis foribus sese intulit almæ. 4.
Virginis, humano tandem sic ore loquutus: G.4.
O fœlix una ante alias sanctissima virgo, 3.
Cui nova progenies cœlo dimittitur alto; E.4.
Ex te nascetur cœlestis origine Christus (mentum 1.
Chara 121 Deum soboles magnũ 122 *Jovis* incre- E.4.
Davidis hic patris solium conscendet avitum, 7.
Pacatumque reget patriis virtutibus orbem. E.4.
Huic Deus haud metas rerum nec tempora ponet, 1.
Imperium sine fine dedit, te Numine sacro 1.
Spiritus intus alit; teneroumque infusa per artus 6.
Mens agitat fœtum, & parvo se corpore miscet; 6.
Ne dubita, nam vera audis. 3.
Hæc ubi dicta dedit, sublatus in aera pennis 1.
In cœlum sublimis abit; sed territa virgo 1.
Obstupuit, steteruntq; comæ, & vox faucibus hæsit 2.
Multa movens animo numen veneratur Olympi. 3.
Hinc abiens sese cognatæ ad limina perfert 1.
Saxa per & scopulos, & depressas convalles; G.2.
Namque omnis regio sylvestribus horrida dumis 11.8.
Montibus æreis turget, cellisque minatur 6.1.
In cœlum scopulis; virgo tamen ardua montis 1.11.
Per deserta jugo properans adventat ad urbem, 11.
Et consanguineæ tectis succedit *Elisæ*. 5.1.
Cumque introgressa, & coram data copia fandi, 1.
Ipsa gravis, gravidum, læto clamore salutat; 1.3.
At vox ut *Mariæ* maternas impulit aures G.3.
Cognatæ, en utero saltum dedit impiger infans; 12.1.
Qui licet inclusus tenebris & carcere cæco 2.6.
Præsensit tamen Auroram mortalibus ortam, 4.11.
Atque erumpentem densa inter nubila solem. G.1.
Nondum hausit cœli jucundum lumen & auras, 6.
Et tamen ille Deum manifesto in lumine vidit; 4.
Nondum aures patuere, tamen vox fertur ad aures. 6.5.
Quam varia in puero hoc fulgent miracula rerum 3.G.4.
In vinclo exultat, medioque in carcere liber, 4.6.
Absque aure audivit, lumen sine lumine vidit. 5.1.
Tum sic orsa loqui genetrix: O sola beata 6.1.
Formosas inter Nymphas fortuseque beatus 1.6.
Quem portas utero; menè ergo invisere tandem 11.4.
Alma parens Domini dignabitur? ecce repentè, 2.1.
Quam primũ ut nostras tua vox pervenit ad aures, 3.
Lætitia exultans fœtus pede plaudit in alvo. 12.6.
O fœlix cui non cessit fiducia, namque 3.12.
Servabit Pater omnipotens promissa, fidemque. 2.6.
Tum breviter virgo vultum demissa profatur: 1.
En nova nunc tacitum pertentat gaudia pectus, 7.

En

121 Christus Deum soboles, id est, regum qui dii vocantur 122 Christus patris incrementum dicitur, non active sed passive, non creavit pater additione filii, sed filius crevit qua homo in sapientia, gratias statura, virtutibus, et gloria: Deus opt. max. est vere Jupiter, quia vere juvans pater. Ὅτῳ σὺ πάντων Ζεὺς πατὴρ ὁ λυσιτέλης; Sophocles. Sic Salustius Du Bartas Deum verum Neptunum vocat qui Xτὸν Neptunes &c.

7. En animus *Jovæ* laudis succensus amore.
E.4. Oh mihi tam longe maneat pars ultima vitæ,
E.4. Spiritus, & quantum sat erit tua dicere facta,
1. Qui tenuem famulam tali dignaris honore;
1. Non ignare mali miseris succurrere gaudes.
1. Propterea diversa polus dum sidera pascet,
1. Semper honos nomenque tuum, laudesq; manebunt.
7. Omnes me gentes quas terra extrema refuso
7. Submovet Oceano, vel quas extenta plagarum
7. Quatuor in medio dirimit plaga solis iniqui;
1. Omnes hæ dicent me terque quaterque beatam.
5. Nos humiles genitor cœlo misereris ab alto;
1. Est tibi vis animo, tibi tanta potentia, nobis
6. Parcere subjectis & debellare superbos,
G.4. A.7 Dejicere immites alta de sede tyrannos,
G.3. A.6 Tollere humo tenues urget quos turpis egestas.
1.3. Tu victu revocas vires, queis pallida semper
2.1. Ora fame, & donis opulentum, & munere divûm
1. Exspolias, servum auxiliis opibusque juvabis;
1. Hæc es politicus, neque te lententia vertet.
G.4. Ast ubi non dubiis cœpit cognoscere signis
4.4. *Joseph us Mariam* gravidam; pactos hymenæos
4.10. Exercere timet, dolet & vulgare pudorem
10. Virginis: ergo animo nunc huc, nunc fluctuat illuc.
5. Dum vero in curas animus deducitur omnes.
5. Et nox atra polum bigis subvecta tenebat;
5. Visa fuit cœlo facies delapsa ministri
5. Aligeri, subito tales effundere voces:
4. Tu qui *Davidis* genus alto à sanguine ducis
4.4. *Joseph*, hanc *Mariam* ne dedignare puellam
1. Jungere connubio stabili, propriamque dicare
G.3. A.6 Nunc tibi, nam *vento* gravida est, & Numinis *aura*.
4.1. Suscipiet sobolem cui tu cognomen *Jesu*
6.12. Impones, quia nempe salus suprema suorum est.
5. Dixerat, & tenues fugit ceu fumus in auras.
3. Haud secus ac jussus fecit *Joseph us*, & omnem
1.G.4. Exegit sine concubitu cum virgine vitam.
3. Interea magnum *Sol* circumvolvitur annum,
3. Et glacialis hyems *Aquilonibus* asperat undas;
3. Quin orbem medium nox horis acta subibat;
E.4. Nec non longa decem matri fastidia menses
E.4. A.3 Attulerant, prægnans cum virgo enixa puellum est
6.1. In stabulo, quoniam prohibentur tecta subire
E.4.A.6. Hospitii, tanta est pueri nascentis egestas,
1.7. Qui tamen in toto fuerat ditissimus orbe;
1. Imperium Oceano, famam jam terminat astris:
6. Sic tandem generata Dei est certissima proles,

Quem

Quem Christum Graii, *Jesum* cognomine dicunt 3.
Abramidæ: huic virgo genitrix, mirabile dictu, 3.
Quam non ulla *Venus*, nulli flexere *Hymenæi*, G.4.
Astinupta manens, & virginitatis amorem 11.
Intemerata colens partu dedit integra prolem; 11.1.
Pulcra solo recubans, pulcher circum ubera natus 3.
Incipit intactam risu cognoscere matrem. E.4.
Aspice convexo nutantem pondere mundum, E.4.
Terrasque tractusque maris, cœlumque profundum, E.4.
Aspice venturo lætentur ut omnia sæclo. E.4.
Nam puer hic ille est promissus sanctius orbi, 1.6.
Qui populos in pace reget, gentesque superbas 7.1.
Justitia premet, & late ditione tenebit 1.2.
Orbem sub leges mittet; tum ferrea primum 4.E.4.
Desinet, & toto surget gens aurea mundo. E.4.
Jura dabit: dira ferro & compagibus arctis 1.
Claudentur belli portæ, furor impius intus 1.
Sæva sedens super arma, & centum vinctus ahenis 1.
Post tergum nodis, fremet horridus ore cruento. 1.
Non ferro instructus, non auro, ostroque decorus, 12.
Nec telo exultans, nec luce coruscus ahena; 2.
Sed pietate potens, super & *Garamantas* & *Indos* 6.
Proferet imperium: jacet extra sidera tellus, 6.
Extra anni solisque vias, ubi cœlifer *Atlas* 6.
Axem humero torquet stellis ardentibus aptum. 6.
Hujus in adventu jam nunc & *Caspia* regna 6.
Responsis horrent Divûm, & *Mæotica* tellus, 6.
Et septem gemini turbant trepida ostia *Nili*. 5.
Abramidæ duri dura de stirpe parentum 3.
Accipite hæc paucis, animosque adhibete, docebo. 3.11.
Hic illa est utero matris demissa columba, 2.5.
Rostro pacifera quæ ramum extendit olivæ. 6.8.
Hic sol justitiæ est, qui lustrat lampade mentes 1.4.
Humanas, densasque umbras, tenebrasque resolvit. 4.8.
Hæc vera aurora est, miseris mortalibus almum 11.
Quæ tulerat lucem, lustrans opera atque labores. 11.
Extulit os sacrum cœlesti hic *Lucifer* arce 8.
Quem Deus ante alios astrorum diligit ignes. 8.
Hic Manna est cygnos superans candore nivali, E.7.8.3.
Aurea perpetuæ quam texit virginis urna. 4.6.
Hic flamma est tactu lambens innoxia molli 2.
Virginis arbustum: lapis est de monte revulsus, E.2 A.12
Sed sine mortali dextra, durove labore. 1.8.
Quid vobis pandam Vatum prædicta priorum? 3.4.
Omnes Fatidici cecinerunt hunc fore magnum; 8.1.
Atque adeo decus hoc ævi, qui sæcula condet E.4.6.
Aurea, cui tellus omnis feret omnia, cuique E.4.

Molli

E.4. Molli paulatim flaueſcet campus ariſta,
E.4. Incultiſque rubens pendebit ſentibus uua,
E.4. Et duræ quercus ſudabunt roſcida mella.
E.4. Quo duce ſiqua manent ſceleris veſtigia noſtri
E.4. Irrita perpetua ſolvent formidine terras.
E.5. Non lupus inſidiis pecori, nec retia cervis
E.5.E.4. Ulla dolum meditabuntur; non vinea falcem,
E.4. Nec raſtros patietur humus; ſed ſolvet arator
E.4.E.7. Robuſtus juga tum tauris, nemus omne virebit,
E.8. Cum canibus timidæ venient ad pocula damæ.
E.5. Ipſi lætitia voces ad ſidera montes
E.5. Jactabunt: ipſæ reſonabunt carmina rupes.
6.2. Hunc igitur dominum *Judæa*, agnoſce potentem:
3. Aſſiduis ſupera votis, fer munera ſupplex
3.E.5. Intemerata Deo. Deus, O, Deus ille, profani;
E.1. Atque erit ille mihi ſemper Deus; illius aram
2.2. Uſq; colam, & flamma incendam flagrantis amoris;
E.1. Quamvis nulla meis ab ovilibus imbuet agna.
6.1. Nam pietas, & priſca fides animuſq; benignus,
3.9. Non minus hæc cordi tibi ſunt puer optime Chriſte,
E.1. Quam ſi multa meis exiret victima ſeptis.

CHRI-

CHRISTIADOS

LIBER 7.

Argumentum.

Hoc Libro continentur vaticinia de Christi nativitate, vita, miraculis, morte, resurrectione, ascensione, &c. deque amplitudine, potentia & splendore cœlestis Solymæ, id est, Ecclesiæ & regni Christi. Ubi arrepta occasione fit digressio in laudem regum Jacobi & Caroli *nutritiorum Ecclesiæ parentum. Pii etiam invehitur* Virgilius *in sacrilegos Solymæ expilatores, qui rapaci hoc sæculo, Ecclesiæ bona, furore nefario percussi, uncis manibus diripuerunt.*

Hunc olim castæ vates cecinere *Sibyllæ*. 5.6.
Quarum quæ fandi doctissima filia *Glauci* 10.6.
Deiphobe, *Phœbi* vates (cui fræna furenti 6.1.
Concutere, & stimulos sub pectore vertere suevit 6.
Delius) ex pura generandum virgine Christum 6.G.4.
Prædixit, vocemque volens atque ora resolvit. 3.3.
Non vero in foliis hæc scripsit carmina virgo, 3.
Nec turbata volent rapidis ludibria ventis. 6.
a Num. 24.17. Hunc etiam *a Balaam* ceciuit longævus aruspex 8.8.
Cui pecudum fibræ, cœli, cui sidera parent, 10.
Et linguæ volucrum, & præsagi fulminis ignes: 10.
Efferet os, inquit, sacrum de stirpe *Jacobi* 8.6.
Sidus, & erumpet *Judæ* de semine virga 7.7.
Aurea, percutiet mundi quæ regna superba. 7.9.
Ergo *Jacobæi* processit principis astrum, Ec.9.
Astrum quo proceres gaudebunt ætheris, & quod E.9.A.3.
Ducet ab apricis *Persarum* finibus usque E.9.A.4.
Bethlemum reges, domini ad cunabula nostri. 3.
Cum malus infecit *Paradisi* in saltibus anguis G.3.G.3.
b Gen.3.15.? Primævum patrem, denunciat ipse *b Jehova* 7.3.
Christum fœmineo venturum semine cretum 2.7.
Qui caput immanis contundet calce draconis; G.4.A.4.
Sed *Christum* sanies lædet, dirique venenum 7.G.2.
Dentis, & admorso signata in calce cicatrix. G.2.
c Gen.49.10. Hic ille est *c Shilo* tremula quem voce *Jacobus* 7.
Venturum cecinit, cum pallens morte futura 8.4.
Incubuitque thoro, dixitque novissima verba. 4.
Hic ille est hominum *Jovesque* interpres *Jesus* 10.
d Deut.18.18. Vates fatidicus, quem *d Moyses* legifer olim 8.4.
Prædixit, similemque sibi, magnumque futurum. 3.1.

Hic

6. Hic ille est regis *Davidis* filius; hic est
1.1. Qui templum condet; cujus sine fine manebit
1.3. Imperium, ut *e Nathan* vates effatur: aperte est — e 2 Sam. 7.
1. Hic rex *f* justitia gentes frænabit, hic ille est — Paralip. 17. f Isa. 32.1.
1.1. Filius, *g* hunc hodie genuit pater, atque *Sionis* — g Psal. 2. 6, 7, 8.
2.2. Vertice sublimi statuit, regemque vocavit;
4. Cui dedit Oceani fines gentesque regendas. — h Psal. 16. 9, 10.
11.2. Exultabit ovans, & *h* spe requiescet in illa (Orco
1.1. Quod pater hanc animam, stygio non liquet in
10.G. Nec sanctam patietur humi putrescere carnem.
G.3. Non vir sed *i* vermis, quem pingues undique tauri — i Psal. 22. 6, 12, 13, 16.
6.G.3. Circumstant cornuque petunt, pugnamq; lacessunt;
8.9. Dentibus infrendent sævorum turba leonum,
7.5. Atque rudunt, sævitque canum latratus in auras;
6.6. Tartareus custos, horrent qui colla colubris,
G.3.G.3 Hunc premit assiduo cursu, turbatque latratu
11. Horrendo, trepidique pedem pede fervidus urget:
1. Inclusum veluti si quando in flumine nactus
12. Curvum, aut punicea septum formidine pennæ
12. Venator cursu canis, & latratibus instat.
11. Ille autem insidiis, & ripa territus alta,
12. Mille fugit, refugitque vias: ac vividus Umber
13. Hæret hians; jam jamq; tenet, similisque tenenti
12. Increpuit malis, morsuque elusus inani est.
G.1. A.7 Huic variæ illudunt pestes; pars verbere torto
6.2. Insultat misero; pars & vestem scindit & inter — k Psal. 22. 18.
5.1. Æquales illam partitur sorte trahendo.
G.2.G.3 Inficiunt hi *l* felle dapes, hi pocula aceto — l Psal. 69. 21.
G.3.G.2. Vitea commiscent & non innoxia verba;
G.4. A.1 Ast alii *m* effossis manibus pedibusque recludunt — m Psal. 22. 16.
10.6. Pectoris occultas latebras, ubi nocte quiescat
6.6. Suprema, mea mens postquam est defuncta periclis,
G.1. Ecce oculis capti fodere cubilia talpæ.
6.7. Hic ille est ingens præstanti corpore Princeps,
7.7. Christus avis atavisque potens, & nobilis armis;
4.7. Et qui mortales supra est *n* pulcherrimus omnes — n Psal. 45. a versu 2. ad vers. 10.
6.12. Gratia diffusa est labris flagrantibus ostro.
10.12. Ille ensem femori fulgentem aptabit habendo,
11. Spumantemque agitabit equum fortissimus heros
5.11. Justitiæ insignem phaleris; quem pellis ahenis
11. Non teget in plumam squamis conserta, nec aurum;
5.G.3. Verum pura fides, atque indulgentia fulvo
7. Longe auro atque armis melior, pictisque tapetis.
7.11. Instrato sic vectus equo, ruet æquore toto.
12.11. Hostibus insultans pavidis; nec parva sequetur
11.11. Gloria, quum *Solymæ* auspiciis fœlicibus urbis
6.1. Proferet imperium, totum miranda per orbem
6.11. Dextra rebellantum dabit altos stragis acervos.

Ille

Ille tenens animumque manu, celeresque sagittas,
Spicula torquebit valido penetrantia dextra,
Regis in adversos hostes, sub pectore condens.
Donec procumbant omnes, dextramque precantem
Protendant humiles, & regis numen adorent.
Imperii solitum manet usque in sæcula fixum;
Justitiaque micat sceptrum, non ære decoro,
Non auro manus Artificis quod Dædala finxit;
Justitia populos frænavit & odit iniquos.
Gaudia pertentant mentem, quod rector Olympi
Hunc oleo super æquævos perfudit amicos.
Halantes Aloe, & Casia Myrrhaque madentes
Regia purpureas emittet eburnea vestes;
Blandaque suspensam mulcebunt gaudia mentem.
Adstabunt Nymphæ regali à sanguine cretæ
Inter honoratas famulas quæ jussa capessant.
Auro omnes, pictis incinctæ vestibus omnes.
Affixa at lateri dextro stat regia conjux,
Purpuream picto chlamydem circundata limbo:
Cui tunica ex auro crines nodantur in aurum,
Aurea cæruleis radiabat fascia gemmis.
Tota quidem *a* forma est pulcherrima filia regis.
Luce micant oculi, egregio decus enitet ore,
Gratior at pulchro est veniens è corpore virtus.
Vestibus in *Phrygiis* fulget quàs ante puella
Fecerat, & tenui telas discreverat auro.
Nympharum comitante choro, plausumq; secundum
Ingeminante, domus resonabit regia, quando
Illam porticibus lætus rex accipit amplis.
Ille *b* instaurabit disjectæ mœnia *Judæ*,
Atque urbem *c Solymam* condet, sedesque locabit
Abramidum, & genti nomen dabit, armaq; figet.
Montibus in *d* nostris illo sub rege vigebit
Pax & justitia, & populus venerabitur illum,
Luna revertentes dum menstrua colligit ignes,
Et dum Sol referetque diem, condetque relatum,
Ut cadit æstivis effulus nubibus imber
In gramen tonsum, veniet sic Christus Olympo;
Imperium cujus per totum extenditur orbem
Cærula qua ponto longe sonat unda refusa,
Æthiopumq; Arabumq; colent hunc regna superba.
Aurea portantes & thurea dona *Sabæi*
Suppliciter reges adorunt; gemibusque vultus
Hostis adorabit; dominumque in vota vocantes
Gentes submissæ libabunt oscula terræ.
Hic pretio redimet miserum, & defendet egenum.
Agricolæ votis quæ respondebit avari
Montibus & scopulis horrescet spicea messis.

a Psal. 45. 2, 3, 14. 15.
b Psal. 69. 35.
c Psal. 51. 18.
d Psal. 72. 2 vers. 3. ad 18.

Utque

G.2. Utque cedrus *Libani* per purum assurgit ad auras.
G.1. Haud secus innumeris tollet se culmus aristis.
E.5. Illi omnes gentes solennia vota quotannis
E.5. Suppliciter facient, damnabit & hic quoque votis.
4.2. Dumque orbem lustrat cœli spirabile lumen
1.8. Semper honos, semper nomen celebrabitur ejus.
6.1. Inque illo gentes fient, populique beati
10.G.4. Omnes quos ambit *Nereus* refluentibus undis.
6. Et pietas, *a* & prisca fides junguntur in illo; *a* Psal.85.10.
E.4. Et virgo redit, & redeunt Saturnia regna.
6.G.2. Quin caput alma fides è terris efferet, illo
8.12. Sub rege, & summo descendet ab æthere Virgo.
G.4. Qui fuerat stabuli *b* custos in montibus olim *b* Psal.78. 70,71.
G.3.E.1. *Jessiades* linquens teneros cum matribus agnos,
8. Succedit solio, *Judææque* regna capessit;
12.G.4. Cujus *c* odorifero perduxit tempora nardo *c* Psal.89. a vers.20. ad vers.31.
8. Omnipotens, sceptrumq; dedit, regniq; coronam:
E.10. Sic *Christus* quondam custos gregis omnia rerum
1.12. Sceptra tenet, manibusq; orbis molitur habenas.
11.2. Hunc juvat auxilio genitor, dextraque tuetur,
6.10. Ne scelerum facies, violentaque pectora lædant.
11. Ille hostes premet, & vestigia vertere retro
10.12. Coget, & hostili mucronem sanguine tinget,
6.12. Nec pietas, nec prisca fides hunc deseret unquam.
G.3. Ille triumphatas utroque à littore gentes
11.8. Auspiciis patriis penitus sua sub juga mittet,
5. Cæruleo per summa levis volat æquora curru,
G.1. Atque indignatos magnis stridoribus undas
1.G.4. Æterno premet imperio; vinclisque tenebit
G.4. Omnia per magnas labentia flumina terras.
G.4. Huic gemina auratus taurino cornua vultu
G.1.G.4. Serviet *Euphrates*, huic nigra *Nilus* arena
G.3. Fœcundans viridem *Ægyptum*; *Rhenusq;* *Tagusque*,
G.1.A.4. Fluviorum rex *Eridanus*, *Xanthique* fluenta.
E.1. Illum etiam rapidus *Cretæ* cognoscet *Oaxis*,
G.2. Et pulcher *Ganges*, atque auro turbidus *Hermus*.
E.10. Nec non agresti capitis *Jordanus* honore
E.10. Florentes ferulas, & grandia lilia gestans
8.8. Agnoscet *Christum*, & meritum persolvet honorem,
G.4. Sic niger humectans flaventia culta *Galesus*,
10. 123 *Donaque* baccatas quæ vomitur inter arenas; 123 Dona Aberdoniae fluvius, margaritarum copiosa nobilis.
10. Et velox *Rhodanus* velatus arundine glauca,
G.3. Turbidus & torquens flaventes *Iber* arenas.
G.4. Ipse pater *Tyberinus*, & ipsa *Aniena* fluenta,
G.3. Saxosumque sonans *Hypanis*, *Tanaisque* nivalis,
E.8.E.1.4 Hæc stupefacta suos submittent flumina fluctus
1.1. Imperio *Christi*, cujus mandata capessent.
8.8. Hæc inter *Thamesis* cœlo gratissimus amnis,

Floribus atque apio crines ornatus amaro E.6.
Agnoscet *Christum*, & vitreis venerabitur undis; 8.7.
Vicinæque colent ripæ; cui lilia plenis 10.E.1.
Ecce ferent Nymphæ calathis, cui candida *Nais* E.2.
Pallentes violas, & summa papavera carpens, E.3.
Narcissum & florem junget bene olentis anethi. E.2.
Tum Casia, atque aliis intexens suavibus herbis E.2.
Mollia luteola pinget vaccinia caltha. E.2.
Illi etiam fortes portabunt dona coloni, G.3 A.11
Et viridi in ripa ponent de marmore templa G.3.
Propter aquas, ubi gramineæ de cespite quondam G.3 A.11
Aræ fumabunt hominum pecudumque cruore. 8.4.
Centum & bis dena *Augustam* delubra per urbem 1.8.
Christo fundabunt saxo fabricata vetusto, 3.9.
Reliquias fidei & veterum monumenta parentum. / 8.
Quæ pietas statuet dum sacra Deumque timebunt 2.
Christiadæ; vel dum pavidos terrebit agrestes 8.
Religio; sed sacra fames succedit habendi 3.8.
Contemptusque Dei; desertas quærere terras 8.3.
Cogetur pietas; tum res rapuisse licebit 10.
Et certare odiis patrios populare penates, 10.1.
Templaque deripere, atque aras evertere sacras 11.1.
Fas erit, atque aurum sacratum avellere templis. 6.2.
Templa *Caledonii* cœlo victima reponent 5.12.
Æqua solo; & summas cæsis custodibus arces, 12.2.
Dum furit indomitum atq; ignobile vulgus in ar- 2.1.
Heu belli rabies, & habendi dira cupido (ma 8.G.1.
Atque superstitio quantorum causa malorum! 8.11.
Verum animus memorare horret, luctuque refugit. 2.
a Psal.8.14, 15,16. Sancte parens hos sterne tua virtute, *a* ruantque
Ut rota præcipites, & cursu concitus axis, 11.
Audent qui manibus violare rapacibus ædes 7.
Sacratas, fac projiciant ex unguibus uncis 11.
Abstractasque domus, abjurataque rapinas? 8.
Et talem à nostris terris avertito pestem. 3.
Utq; levem culmum, stipulasq; procella volantes G.1.
Torquet, & ut flammis crepitantibus ignis in altas G.1.
Elapsus froudes per totam incendia sylvam G.2.
Volvit, & ingentem fumo subtexit Olympum; G.2.11.
Haud secus irarum flammas effunde, tuoque 12.
Turbine convellas nos ab radicibus imis. 1.G.1.
Sed tamen hunc nostrum tandem solabere luctum; 10.
Namque feret nobis aliquando optatibus ætas 8.
Auxilium adventumque Dei, qui templa caduca 8.
Tollet humo, & veterem *Solymæ* renovabit honorē G.3. A.
Nequicquam canibus circum latrantibus atris. 7.4.
Ipse sedens niveo candentis limine *Pauli* 8.
Fronte gerat lauri ramos, atque aureus esto: E6.E.

Fretus

11. Fretus enim pietate hujus caput altius effert
9. *Paulus* in egregio mox conspiciendus amictu.
G.1. *Carole* te nobis jam pridem regia cœli
G.1. Invidet, atq; hominum queritur curare triumphos;
11. Tu namque es meritus fama super æthera tolli,
E.1. En tibi thure pio Musarum altaria fumant,
1. Et templa ædificant, sertisque recentibus ornant
1. *Castalides*, sacrumque ferunt ad sidera nomen.
10.E.1. Et mea *Calliope* calamo te cantat agresti
10. *Pierias* inter frondes, turbamque sororum,
E.1.6.3. Dum sedet ad fontem sacrum: at (si vita supersit)
6.1. Constituet templum, temploque indicet honorem,
E.10.G.1 Qua juga *Parnassi* vitreis fons irrigat undis.
G.3. In medio mihi *Divus* eris, templumque tenebis.
G.3. Ipse caput tonsæ foliis ornatus olivæ
G.2.G.3. Thurea dona feram *Tyrio* conspectus in ostro.
G.3. In foribus faciam ex auro solidoque elephanto,
1.G.3. Virtutes rex magne tuas, benefactaque tanta
1.3. In *Solymam*, & pietatis opus, quo templa vetusta
5. Structa piis manibus, sed nunc vel marte vel arte
1. Diruta restituis, donisque recentibus auges.
G.3. Addam, & navali surgentes ære columnas,
8. Et subjecta tuis *Neptuni* regna carinis;
Ereptamq; sacram latronum è gutture prædam,
G.3. A.3 Improba quos subigit nostras absumere mensas
G.3.A.2 Ingluvies, sacro nunquam satiata cruore.
3. Visceribus miserorum, & tanto sanguine pasti
8. Ossa super recubant mali stomachi cruentis.
7. Hæc si monstra tuis, rex magne, ejeceris oris
G.3. E.5 Fortunatus eris, & *Carolus* alter ab illo,
6. Qui rem restituit *Latiam* fascesque recepit,
12. Et pacem *Solymæ*, majestatemque reduxit.
G.3. Tunc *Parios* addam lapides spirantia signa.
7. Quin etiam veterum effigies ex ordine avorum
7. Antiqua ex Cedro, *Brutus*, *Fergusius*, atque
7. *Brussius* armipotens; aliique ab origine reges,
7. Martia qui ob patriam pugnando vulnera passi
7. Vestibulo adstabunt; stabit genitoris imago
6. Aurea, qui nobis hæc condidit aurea sæcla.
1. Et clausit belli portas compagibus arctis,
8. Finitimas inter posito certamine gentes.
E.4. A.6 *Sicelides* musæ manibus dare lilia plenis,
6. Purpureos spargam flores, animamque *Jacobi*
6. His saltem accumulem donis, & fungar inani
6.E.1. Munere, nam patriæ, nobisque hæc otia fecit.
G.1. Magne parens *Solymæ* qui sacra palatia servas,
E.5 A.10 Sis bonus, hostilemque (oro) defende furorem,
8. Et regem incolumem nobis, patriæque reserva.

Hunc saltem eversis juvenem succurere sacris G.1.
Ne probibeto, satis luimus peccata parentum, G 1.
Pœnarum exhaustum satis est; miserere *Sionis* 9.
Jam tandem, miserere tui bone pastor ovilis;
Namque lupos acuunt teneri balatibus agni G.4.
Qui pecori insidias meditantur, tota cruore E.5.
Caula natat, trepidiq; tremunt sub dentibus artus. 3.
Heu! domus alta *Sion* facta est spelunca ferarum 10.
Horrida *Christ adum* sanie, dapibusque cruentis. 3.
Acribus hos venare lupos pater alme Molossis, G.3.
Atque tuis telis savos prosterne leones:
Erripe semesam prædam; ne cade tuorum 3.
Ulterius pinguescat humus *Solymæa* rogamus. G.1.1A.
Sed nunc ad *Christum* vatumque oracla revertar. 11.
a Psal.89.27, 28,29,36,37. Regibus omnipotens *a* colet hunc magis omnibus 1.
Omnis in hoc nato chari stat cura parentis; (unum 1.
Cujus nulla dies, vis nulla avertet amorem 12.
Quo res cunq; cadent, nec pacē aut fœdera rumpet 12.
Cujus progenies magna de stirpe manebit, 4.6.
Et solium, convexa polus dum sidera pascet; 1.
Ætherios genitor dum nutu sustinet orbes. 8.
Illum deficiet soboles, & regia sedes 12.7.
Cum *Phaetontis* equi cessabunt naribus ignem 5.12.
Effiare, & referare diem mortalibus almam, 12.11.
Lunaque quadrijugo ferri inter sidera curru. 12.
b Totus Psal.110. Hic ille *b* æternus divûmq; hominumq; sacerdos 1.3.
Melchisedec, sicut rector juravit Olympi; 9.12.
Qui dextro affixus latori genitoris, Avernum 10.
Subjicet pedibus, premet hostes calcibus omnes, G.2A.10
Accipiet sceptrum, fascisque in monte *Sionis* 7.
Attollet, cunctisque illinc dominabitur oris. 7.1.
Illum omnes pleno lætantes agmine gentes 1.
Victorem excipient plausu; tum veste decora 5.1.
Illi sponte sua terrarum serviet orbis. 6.G.1.
Ut ros in teneram pecori gratissimus herbam E.8.
Occulto miroque modo descendit ab alto. G.4.A.1.
Sic *Christum* è cœli labentem credimus arce 2.
Occultas egisse vias, per virginis alvum, 3.
Ille iram exercens infesto vulnere reges G.4.A.1
Sternet, & ingentes acies stragemque ciebit. 6.
Multo præcipites implebit sanguine fossas. 11.
Et quæstor erit, vitasque & crimina discet 6.
Gentium, & invicto cædet mucrone tyrannos.
Dumq; hostē insequitur fugientē, & corpore sudor 5.9.
Liquitur, & fessos quatit æger anhelitus artus:
Hauriet extemplo liquidas è gurgite lymphas 9.
a Cant.1.v.2,3,7,8. Restinguetq; sitim, & caput alta ad sidera tollet. E.3A.12
Hic est cujus *c* amor vino mihi dulcior omni, E.10E.7

Suavis

G.4. Suavis odorati cui spirat nominis aura
1. Propterea illius Nymphæ inflammantur amore
12.E.2. *Naiades*, & magno studio vestigia lustrant.
E.2. Formosum mea mens pastorem ardebat *Iesum*
E.2. Delicias hominum, nec quid speraret habebat,
E.1. Ignorans quoniam vir di projectus in antro
E.2. Captantes pecudes umbras & frigora pascat
G.3.G.3. Æstibus in mediis; donec per pascua læta
G.1.G.3. Ad pingues duxit pecudes & ovilia pastor
Errantem, & gelida requiescere fecit in umbra.
E.5. Malus *d* ut arboribus decori est, ut vitibus uva — *d* Cant.2.3,8, 16. et Cant. 5.2.
Utque rosæ campis, ut lilia vallibus alba:
E.5. Sic *Christus* decus omne suis, sub tegmine cujus
E.2. Cana lego recubans tenera lanugine mala.
G.3. Hic ille est cervus saliens in montibus altis,
1.6.1 Cornibus arboreis, atque inter lilia pascens.
Cujus nocte madet vertex & rore capilli.
1 t.G.1. Qui superat *e* candore nives, ostrumq; rubore, — *e* Cant.5.a vers.9. ad finem capitis.
8.12. Aurea frons olli; vibretur vertice nigra
11.G.1. Cæsarie fuscis corvorum nigrior alis,
10. Qualis gemma micat fulvum quæ dividit aurum;
Aut quales oculi candentis lacte columbæ
G.2.G.1. Irriguos juxta gelidis in vallibus amnes:
Tales sunt oculi *Christi* sine labe decori.
1. Ecce genæ flagrant huic semper odoribus ecce
G.3. Candida distillant labrorum lilia Myrrha;
1.1. Et digiti gemmisque graves auroque refulgent.
6.G.3. Sic uterus gemmis nitet, & candenti elephanto,
4.4. Cruraque marmoreas referunt aurata columnas.
10.12. Ingreditur quantus *Libanus*, vel qualis in altis
12. Montibus attollit se vertice Cedrus ad auras.
12. Ergo non superat *Christo* formosior alter;
11. Non animo nostro languenti charior; ille
6.7. Gutture divino suaves exhalat odores.
F.3. Dulce satis humor, depulsis arbutus hœdis:
E.3. Lenta salix fœto pecori, mihi solus *Iesus*.
E.3. Triste lupus stabulis, maturis frugibus imbres:
E.3. Arboribus venti, sic nobis illius iræ.
2.3. Ergo age *Christe* Deus, mea lux, mea sola voluptas:
G.4. En Sol *f* pulsam hyemem sub terras aureus egit; — *f* Cant.2.11, 12,13. et Cant. 7,11.12. et Cant.6.11.
E.3. Et nunc omnis ager, nunc omnis parturit arbos,
E.3. Nunc frondent sylvæ, nunc formosissimus annus;
G.4.G.2. Halantes hortos, vineta, & rura petamus:
E.5.E.3. Atque inter cotylos molli sedeamus in herba:
E.9. Fundit humus flores, jam candida populus antro
E.9. Imminet, & lentæ texunt umbracula vites.
G.1. Nunc avium auditur varius concentus in agris,
G.1. Et lætæ pecudes, & ovantes gutture turdi;

Littoraque halcyonem resonant,& acanthida dumi G.3.
Et gemit aerea castus nurie turtur ab ulmo, E.1.
Jam teneros grossos trudit de cortice ficus, G.2.
Qui tenues rumpunt tunicas; jam spirat odorem G.2.A.1.
Pampinus, & læto turgent in palmite gemmæ: E.7.
Et nunc omne tibi stratum silet æquor, & omnes, E.9.
Aspice, ventosi ceciderunt murmuris auræ. E.9.
a Cant.5.1. Purpureis *a* igitur spirantem floribus hortum G.4.
Cant.4.16. Intremus simul, & carpamus mitia poma, 8.E.1.
Cant.6.2,11. Lilia, castaneas molles, & cerea pruna. E.1.E.2.
Cant.2.5. Pocula lacte novo spumantia, roscida mella; E.5.E.4.
Lænæos latices, suavesque paremus odores: G.3.E.2.
Nec myrrha desint lachrymæ, nec punica mala.
Dum vero attondent simæ virgulta capellæ; E.10.
Ilice sub nigra pallentes ruminat herbas E.6.
b Cant.1.1, Dum pecus & raucis resonant arbusta cicadis; E.2.
13,16. Oscula *b* libemus, mecum indulgebis amori, 1.4.
Cant.2.3,6,14. Optatos dabis amplexus, dextraque tenebis; 8.9.
Accipe me gremio, mecum requiescere noctem 1.E.1.
Fronde super viridi poteris; cantemus amores, E.1.
Et tenui agrestem meditemur arundine Musam. E.6.
Nam me carpit amor; quisnam modus adsit amori E.2.
Nec lachrymis crudelis amor, nec gramina rivis, E.10.
Nec cytiso saturantur apes, nec fronde capellæ. E.10.
c Cant.8.6,7. Sævior est *c* tumulo læthoque potentior ipso. 3.12.
Quis poterit tantum restinguere fontibus ignem, 2.
Volventem indomitam flammâ atq; incendia tanta? 3.2.
Non vires heroum, infusaque flumina possunt. 6.5.
Omnia vincit amor & nos cedamus amori. E.10.
d Isa.2.9. Montibus *d* imponet montem, & tecta alta *Sionis* G.1.A.10
Agmine quo denso gentes populique volabunt, 1.2.6.
Horrida gaudentes componere fœdere bella. 6,11.
Vomeris & curvæ falcis renovabit honorem. 7.
Ensibus ex patriis facient dentalia, & hastas 7.G.1.
In falces vertent, surget gens aurea mundo. 7.E.4.
e Isa.11.6,7,8. Hoc vimen *e Jesse* quod stirpibus exit ab imis G.2.G.2.
Ingenti *Solymam* ramorum proteget umbra; G.2.
Nec lupus insidias pecori meditabitur, illo E.5.
Sub rege, aut pueris asperget vipera virus; 8.G.3.
Quippe malum virus serpentibus auferet atris; G.1.
Frigidus haud lædat, quamvis latet anguis in herba; E.3.
Impavidi ludent pueri super aspidis antrum, 8.
Immanesque feræ pecora inter inertia degent G.4.A.4
Innocuæ; rituque bovis leo stramina mandet. 11.11.
e Isa.7.14,15. Hic ille *e Immanuel* verus quem candida virgo 4.
Jessiades sancto conceptum flamine fundet. 4.
Hic est quem tanti talem genuere parentes, 1.
Qui lac concretum, qui mella tenacia mandet. G.3.G.4.

Nascitur

108.	Nascitur ille puer qui *a* regni insigne superbum	a Isa. 9. 8.
4.	Fert humeris gradiensq; Deos supereminet omnes,	
3.6.	Spiritus hunc *b* oleo labente perungit, ut ægra	b Isa. 61. 1.
1.7.	Pectora mulceret dictis, & nuncia justis	
7.6.	Læta reportaret, libertatemque referret	
3.2.	Captivis, victosque metu, manicisque levaret.	
8.	Utque recludatur foribus domus atra revulsis	
6.1.	Inferni; veniet, genteſque è carcere ducet.	
1.6.	Gentibus *c* hic lux alma data est, & gloria *Judæ*.	c Isa. 9. 2. et Isa. 49. 6.
6.	Hic clavem *d Davidis* habet, qua limina regis	Luc. 2. 32.
8.12.	Inferni reserat solus, qui rursus eadem	d Isa. 22. 22. Revel 3. 7.
9.	Occludit. Cui tanta homini permissa potestas?	
7.	Hic est quem *e Bozra* venientem purpura guttis	e Isa. 63. 1, 2, 3.
4.	Sanguineis maculata tegit, qui nuda cruore	
G.2.	Hostili tinxit direptis crura cothurnis.	
12.3.	Hic solus calcavit ovans hostilia colla.	
G.2.	Sanguinis en plenis spumat vindemia labris.	
G.1A.10	Non *f* linum extinguet fumans, non flamine venti	f Isa. 42. 2, 3, 7.
1.G.1.	Quassatos franget calamos; clamoribus iras	
9.E.3.	Non acuet mitis, nec quenquam voce lacesset:	
6.	Sed clausos tenebris, & cæco carcere victos	
1.4.	Educet, cæcisque viam monstrabit ad astra.	
7.	Nec decus *g* egregium formæ, nec robur in illo,	g Isa. 53. 2, 3, 4, 5.
4.6.	Sed gravibus curis & mille doloribus æger;	
2.	Vulneraq; illa gerens quæ plurima propter amicam	
2.1.	Accepit *Solymam*: despectus, vilis, egenus,	
2.	Afflictus vitam in tenebris luctuque trahendo,	
G.4A.6.	Pro nobis multis plagis & morte peremptus;	
G.1. A.2	Et qui vulneribus medicavit vulnera nostra.	
G.1. G.2	Et sicca tellure ut planta ascendet in auras,	
G.2.	Cujus perpetuis adolescet frondibus æras.	
G.4.	Hic pastor *David* quem fatis ora resolvens	
8.7.	Olim *h Bazides* cecinit; cui regia parent	h Ezek. 34. 11, 12, 13, 14, 22, 23, 25, 26, 27, 28.
7.	Armenta, & late custodia credita campi.	
7.G.4.	Quærit ovem amissam deserta per avia custos	
2.6.	Ille bonus, subiitque humeris, agnosque repertos	Isa. 40. 11. Joh. 10. 11.
11, G.3.	Ipse sinu fovet, & plena ad præsepia portat.	
G.2, G.3	Non metuemus eo custode errare per agros	
G.3.	Desertos *Lybiæ*: furem incursusque luporum,	
G.3.	Nec tunc informes à tergo horrebimus ursas.	
G.3.	Mitior in campis catulorum oblita leæna	
G.3.	Errabit stragem dans nullam, & funera nulla,	
G.1.	Tutaque tondebunt nivei dumeta juvenci.	
G.3.	Tunc liceat molles sub divo carpere somnos,	
G.3.	Aut dorso nemoris libeat jacuisse per herbam	
G.2.	Impune, dum ingens ramorum protegit umbra	
E.1.	Solis ab ardore, & dum suadet inire susurro	
E.5.	Examen somnum, aut venientis sibilus *Austri*.	

Tunc Deus è cœlo descendet plurimus imbre, E.1.
Cujus in adventu campi & nemus omne virebunt. E.4.

a Isa.35.5,6 Aurea sub *Christo* fore sæcula scripsit *a Ijaias*: 6.4.
3.6,10. Saltabit claudus, surdusque exaudiet, atque 5.1.
Capti oculis cernent, rumpetque silentia mutus. G.1.A.12
Quin deserta siti regio florebit, ut alba 4.12.
Lilia, cornigeri fugient per gramina rivi. 8.G.4.
Rupes in pinguem vertentur, saxaque campum 3.9.
Pascentem niveos herboso flumine cygnos. G.2.
Quæq; draconum olim lustra, & stabula alta leonũ G.2. A.6
Vitabant homines, ubi pessima tigris & apri 2.G.3.
Obscenæque canes, importunæque volucres G.1.
Errabant: jam armenta boum meritique juvenci G.2.
Pascuntur, pecudumq; greges, hirtæque capellæ. G.3.G.1.
Lactea demittunt hic pingues ubera vaccæ. G.2.
Parturit omnis ager, fœtu nemus omne gravescit E.3.G.2.
Sanguineisque inculta rubent aviaria baccis; G.2.
Irriguosque bibunt fontes violaria sicra. G.4.
Ut *Libanus* fundens domibus cedrosq; cupressosq; G.2.
Arboribus sic proceris diserta virescent. G.2.

b Jer.23.3,4.& Jer.33.12. & Ezek.34. per totum cap. Hic ille est pastor *c* pecudum cui maxima cura; G.3. A.1
Sufficit, hic herbam gregibus fluviosque recentes, G.3.
Et multa duram stipula silicumque manipliis G.3.
Sternit subter humum, glacies ne frigida lædat G.3.
Molle pecus, scabiemq; ferat turpesque podagras. G.3.
Æstibus at mediis umbrosam exquirere vallem G.3.
Non refugit, si forte antiquo robore quercus G.3.
Ingentes tendat ramos, aut sicubi nigrum G.3.
Illicibus crebris sacra nemus accubet umbra. G.3.
Quin omnes pecudum pestes morbosque magister G.3.
Compescit, medicaque manu contagia tollit. G.3.
Dulcibus aut fluviis mergit pecus omne, vel æstus G.3.
Avertit feriens salientem sanguine venam. G.3.

c Zach.13.7. Matth.26.31. Hoc cæso *c* pastore explorat ovilia circum 11.G.3.
Triste lupus stabulis; fugiunt armenta gregesque E.3.G.3.
Saxa per & scopulos, & depressas convalles. G.3.

d Dan.7.9,10 13,14. Hic est quem *d Daniel* per noctẽ plurima volvens 1.
Vidit ab ætherii subvectum nubila cœli, 8.11.
Omnes cœlicolæ medium quem ad sidera ducant, 10.
Atq; hic longævum flammanti in sede tonantem 12.10.
Vidit, eum tenuis niveo velabat amictu 8.
Corbasus, & crines purissima lana tegebat; 8.G.4.
Quem rapidus flammis ambit torrentibus amnis, 6.
Ignitæque rotæ, vultus vomit igneus æstus. 10.G.3.
Hunc circum innumeri cœli stellantis alumni 6.7.
Sacra canunt, *Christumq;* ad patria limina ducunt: 2.10.
Quem regere imperio populos, gentesque rebelles 6.1
Æterno genitor voluit: quem maximus orbis 1.G.1

Agnoscit

G.1. A.2. Agnoscit dominum longè lateque potentem,
1. Centum & bis *a* denis lustris labentibus, ætas
11.12. Adveniet, quum terga metu palantia dantes
6. *Abramidas Solymam Christum* revocabit, & omnem
G.3. A.2 Compescet culpam, peccataque morte piabit.
G.2. A.6 Justitia æterna in terris vestigia figet;
4. Sanguine firmabit vatum prædicta priorum.
3.3. Desinet interpres Divorum monstra referre;
4.3. Destituet vatum ignaras prudentia mentes:
13.6. Tum liquido *Ambrosiæ* succo sanctissimus heros
8.12. Ungetur, summi ingrediens sacraria cœli:
1. Sed postquam immerito princeps crudelibus umbris
3.6. Occumbet, fundo *Romanus* vertet ab imo
6.2. Mœnia terrenæ *Solymæ*, dominabitur intus
10.2. Hostis ovans, totamque evertet sedibus urbem;
1.8. Præcipitesque cadent inimicis ignibus arces:
2.12. Ut rapido cursu torrens de montibus altis
2.12. Cum sonitu ruit horrendo, quæque obvia secum
12. Involvens populatur agros; dabit ille ruinam
12. Arboribus stragemque satis, sic omnia late
7.12. Tempestas ruet hostilis, turresque virosque
4.2. Et templum cœlo æquatum, & penetralia sacra.
11. Tum *Christus* placido junget sibi fœdere gentes,
6.5. Quod neque vis, nec longa dies abolere valebit.
8. Hunc & *a Zacharias* venturi præscius ævi
3.6. Prædicit, ramumque vocat; verum aureus ille est,
G.2. Sponte sua nullis hominum cogentibus, agro
G.2, A.1 E sterili tollens caput usque ad sidera cœli.
G.2. Truditur intactæ matris de cortice gemma,
G.2. Truditur è sicco radix pulcherrima ligno.
6. Pullulat auricomus sacrata ex arbore fœtus,
6. Auri hujus late per terras aura refulsit:
6. Quale solet sylvis brumali frigore viscum
6. Fronde virere nova, quod non sua seminat arbos,
6. Et croceo fœtu teretes circumdare truncos:
6. Talis erat species auri frondentis opaca
6. Arbore, sic leni crepitabat bractea vento
10.12. Omnes per terras, quas spargit lumine *Phœbus*.
G.2. Virginis almus ager genitalia semina nescit,
G.1. G.3 Et tamen ecce tumet, nam occultis imbribus ipse
G.2. Conjugis in gremium descendens rector Olympi
G.2. Magnus alit magnum commistus corpore fœtum,
G.2. Atque sinus laxat *Zephyrus* cœlestis, & ingens
G.2. Exiit ad cœlum ramis fœlicibus arbos
G.2. Quæ frondem pecori, & pastori sufficit umbram
G.2. Nec vero terræ ferre omnes omnia possunt;
G.2. Fluminibus salices, crassisque paludibus alni
G.2. Nascuntur, steriles saxosis montibus orni.

a Dan. 9. 24, 25, 26, 27.

b Zach. 3. 8. and 6. v. 12. Isai. 4. 2. Jer. 33. 15. & 23. 5.

Littora

Littora myrtetis lætissima : denique apertos G.2.
Bacchus amat colles, Aquilonem & frigora Taxus, G.2.
Ast humilem *Christus Bethlemum* elegit, in illa 7.
Surculus hic nasci voluit, non urbibus altis. G.2.
Divisæ arboribus patriæ, sola *India* nigrum G.2.
Fert ebenum, solis est thurea virga *Sabæis*. G.2.
At *Christum Judæa* tulit ditissima terra : G.2.G.2
Illius hæc arbor, nullo de semine surgens, G.2.
Perque orbem late ramos & brachia tendens. G.2.
Illam non hyemes ullæ, non flabra, nec imbres G.2.
Convellunt, immota manet, cunctosque per annos G.2.
Multa virum volvens durando sæcula vincit. G.2.
Fraxinus in sylvis pulcherrima, Pinus in hortis, E.7.
Populus in fluviis, Abies in montibus altis : E.7.
Ast animam formose meam si *Christe* revisas, E.7.
Fraxinus in sylvis, cedet tibi Pinus in hortis : E.7.
a Zech.6.11, 12,13. *a* *Josua* fert duplicem ex auro argentoq; coronam, 10.1.
Ædificat templum, & solio considit in alto. 2.10.
b Zech.9,9,10. *b* Ecce venit rex, *Juda*, tuus mitissimus, at non 8.
Vectus equo spumapte venit, qui cursibus auras 12.G.3.
Provocet, aut sinuans alterna volumina crurum, G.3.
Collectumque premens volvat sub naribus ignem. G.3.
Sed nullo armorum strepitu, aut clangore tubarum 2.2.
Ingreditur *Solymam* tarda subvectus asella. 6.G.1.
Zech.12.10. *c* Hunc omnes populi redeuntē in nube videbunt ; 12.12.
Hi quoque qui sacras ferro fœdare latebras 2.
Pectoris atque manus ausi terebrare pedesque 2.3.
Lugebunt, gemitumq; ingentem ad sidera tollent 11.11.
Pectoribus tunsis, sævoque ululante tumultu : 11.11.
Quales mugitus fugit quum saucius aram 2.
Taurus, & incertam excussit cervice securim ; 2.
Aut quales fundit lachrymas mœstissima mater 12,2.
Quæ primum amisit crudeli funere natum. G.2.G.3
d Zech.14.1, 4,5,8,9. Scandet *d* Oliveti montis fastigia, cæsis 2.6.
Hostibus, & scissæ reserabit viscera molis 8.8.
Dissultabit humus, tum fundamenta dehiscent 8.6.
Attoniti montis ; cujus pars solis ad ortum, 6.G.2.
Altera ad occasum verget ; sed tertia ad arces G.2.G.1
Ripheas Scythiamq; & quarta recedat at Austrum. G.1.
Ipse triumphali sublimis in Iride fulgens 7.4.
Cuncta recognoscet populorum crimina, & ipse 8.
Suppliciis animadvertet rex justus in hostes, 6.G.3.
Et reddet meritæ *Solymæis* præmia palmæ. 5.
Tunc subter *Solymæ* labentur flumina muros G.2.
In mare quod supra *Judam* quodque alluit infra ; 8,
Sic mare sic terras ditione tenebit *Jesus*. 1.
e Dan.2.31, 32,33,34. Hoc illud *e* saxum est excisum è rupe, quod olim 6.
Effringet simulachrum ingens ; hoc nocte sopora, 2.6.

Ante

Ante oculos regi visum est adstare jacenti
Visu terribili in somno totumque coruscans.
Aurea cui facies, thorax argenteus, alvus
Ærea, sed ferro radianti crura rigebant : (altum
Hic lapis in molem immensam, & montem insuper
Excrevit, totoque ingens extenditur orbe.
Imperium erexit mansurum in sæcula cuncta
Omnipotens, terræ quod destruet omnia regna,
Quodque ævi longinqua nequit mutare vetustas.
Hic est quem cecinit divino ex *e* ore *Michæas* e Mich.5.2.
Princeps Bethlemæ, qui olim virtute futurus
Egregius, totum qui viribus occupet orbem.
Ille etiam tuguri *f Davidis* culmina lapsa f Amos 9.11, 13,14.
Eriget, & *Solymæ* occasum tristesque ruinas
Componet, cœloque arces educet ut olim.
Tunc eadem messor quæ curvus arator habebit
Tempora, namque simul committet semina sulcis,
Triticeamque simul messem robustaque farra ;
Dente metent *Saturni*, & plaustra gementia vin-
Dum vero terram curvo proscindet aratro (cent.
Ducet in apricis tunc collibus uva colorem,
Atque omnis largo pinguescet vinea fœtu ;
Cruraque tunc tinget maturis vinitor uvis ;
Et lactis mustique fluent dulcedine montes.
In patriam reduces captivi ponere vites
Incipient, fructusque feros mollire colendo,
Et carpent passim sua quisque sub arbore *g* poma, g Micah 4.4.
Sub ficu patula, & lenta sub vite jacebunt.
Vina novum fundent calathis Arvisia nectar.
Armorũ *h* haud metuent strepitus, iramq; minasq; h Micah 4.3.
Hostiles, numerumve ducum, sonitumve tubarum, Isa.2.4. & Isa.11. et Isa. 32.17,18. et Isa.33.10. et Isa.49.10.&c.
Sed placidam degent secura per o[illegible]itam
Hi viridi in campo, sylvas illi inte[illegible]acas ;
Propter aquas alii tardis ubi flexibus errans
Jordanus tenera prætexit arundine ripas.
Hic alta sub rupe canet frondatur ad auras,
Illic inter oves pastor requiescet in umbra,
Ludens quæ vellet calamo securus agresti.
Qualis de calidis *i* fornacibus ignis anhelat, i Malac.4. 1,2,3.
Talis erit domini adventus cunctique profani
Et stipulæ ardebunt : *Phœbæa* lampadis instar
Fulgebit Sol justitiæ, pennisque coruscans
Ille salutiferis, famulis medicabitur ægris.
Exibunt pleno lætantes agmine justi.
Ut vituli exultant pingues in gramine læto ;
Et proculcabunt hostes pede pulveris instar.
Eruet illa dies hostem ab radicibus imis,
Crescentique adimet fœtus, uretque ferentem.

Fulgorem

a Malach. 3. 2. 3. 4.

Fulgorem *a* quis ferre valet venientis ab alto
Aligeri magni qui fœdera sanguine sancit?
Ille ignis poliens argenti auriq; metalla,
Dumque fluit rivis argentum; atque aurea massa
Leviticæ sobolis vasta fornace liquescit.
Ipse sedens liquidū argentum despumat & aurum;
Tum *Jovæ* pecudes mactabit rite Sacerdos.
Sic omnes uno cecinerunt ore Prophetæ
Christum Pontificem, Regem, Vatemque futurum,
Sanguine virgineo generandum, 124 ac æthere puro.

124 Lucretius, Virgilius, alique poetae supremum Deum aethera vocant & quem Plato curſu θεόν, hunc Aristoteles aeterno curſu αἰθέρα nominavit; non autem ab ardore, ut Cicero. Huc igitur Christus attribuo cum Marcionitis aetherium corpus, sed aetherium patrem cum Ecclesia.

CHRISTIADOS
LIBER 8.

Argumentum.

Christi *nativitatem Angeli pastoribus nunciant, qui ut ipse Bethlemum ad puerum contendunt, octavo die* Christus circumciditur. *Interea nova stella* Magos *ex Persia Hierosolymam ducit: Herodes autem ex rumore novi Regis nati imbatus pueros Bethleniticos per satellites occidit,* Joseph *vero & Maria in somno ab Angelo moniti fugerunt: ille cum puero & matre in Ægyptum. Hi per aliam viam in patriam. Postquam* Christum *adorassent;* Simeon *eum Sacerdoti oblatum ulnis amplexus est. Duodecimum agens annum inter doctores in templo a parentibus inventus fuit, cum quibus privatam vitam egit, donec anno ætatis suæ trigesimo a* Johanne *baptisatus in Jordane fuit:* Johannis *solitaria & frugalis vivendi ratio commendatur.* Christum *jejunantem variis tentationibus invadit Pluto; qui victo et fugato, domino ministerium suum præbuerunt Angeli. duodecim tenuis fortunæ socios elegit;* Christus; *describitur conditio regni* Christi; *bellum inter* Christianos *detestatur Poeta, & varias intexit divinas & pias meditationes.*

NOx erat & terras animalia fessa per omnes
Alitusi pecudumq; genus sopor altus habebat.
Pastores quidam teneros in montibus agnos
Dum

Dum vigiles servant, en circumfusa repente
Emicuit nova lux: qualis cum cærula nubes
Solis inardescit radiis longeque refulget:
Protinus Angelicæ lætantes agmine turmæ
Æthera mulcebant cantu, cœloque volabant,
Cœlicolam & regem sublimi laude ferebant.
Obstupuere animis, gelidusque per ima cucurrit
Ossa tremor: subita ex alto vox reddita cœlo est:
Pastores revocate animas, mœstumque timorem
Mittite, namque Deus claro nos milit Olympo,
Ipse hæc ferre jubens, celeres mandata per auras:
En hodie partu sub luminis editus oras
Christus Bethlemæ est, victo dominabitur orbi,
Servitioque premet reges, gentesque rebelles.
Quin *Manes* imos penitus sua sub juga mittet,
Et regem inferni dextra sub tartara trudet.
Ite modo atque hinc vos *Bethlemæ* ad limina ferte,
Et puerum in præsepe alto spectate jacentem.
Hæc memorans *Gabriel*, volat inde per aera magnū
Remigio alarum, tota comitante caterva
Aligerum juvenum, qui clara luce refulgent
Et cœtu cinxere polum, cantusque dedere:
Ceu quondam nivei liquida inter nubila cygni
Quum sese è pastu referunt, & longa canoros
Dant per colla modos, sonat amnis & Asia longe
Pulsa palus.
Corripuere viam interea qua semita monstrat
Pastores, urbem ascendunt, & tecta subibant.
Mirantur verba Aligeri, mirantur *Iesum*:
Flagrantesque Dei vultus, & Virginis ora,
Expleri mentem nequeunt, ardentque tuendo,
Et Pueri vultu pariter Matrisque moveatur.
Sancte Puer, tunc ille *Deus* quem regia Cœli
Non capit, & parvo tamen in præsepe recumbis?
Pectoris angusti subter fastigia tecti
Ingredere & nostris succede penatibus hospes.
Hic stabulum Puer, hic tua sunt cunabula, dormi.
Jamq; octava diem miseris mortalibus almum
Aurora extulerat; radiisque retexerat orbem.
Aggreditur summum pubis rescindere ferro
Infantis *Christi* gentis de more *Sacerdos*.
Circumstant varii dextra lavaque ministri,
Expediunt calidos latices, tepidumque cruorem
Suscipiunt patera; jam tum cognomen *Iesu*
Imponunt, vulnusque lavant infantis & ungunt.
Christe Puer, jam nunc hominum sator atq; deorum
Propterea jam nunc votis assuesce vocari:
Tu vix attigeras jucunda hæc lumina vitæ

Cum

Cum sacri effundis tenero de corpore guttas
Sanguinis, & duro laniatus cuspide luges.
Hoc ego commetui vulnus, mea culpa pianda,
Nam scelus omne meum est, talem genuere paren-
At tua sancta fuit genetrix, intacta puella; (tes
Et tibi sancta anima est ullius nescia culpæ.
Tu mihi primævam verbo rescindere labem
Christe potes; ne me sceleris contagia lædant
Si prohibere velis, talemque avertere pestem.
Immemor haud fuero, nec tanti gratia facti
Pectore labetur dum spiritus hos reget artus.
Ex templo *Judæ* magnas it fama per urbes
Bethlemæ Puerum Regali à sanguine Cretum,
Qui mare qui terras omni ditione tenebit,
Ut præduxerunt tot sancta oracula vatum.
Prætereaque Magi qui Persica Regna tenebant
Sidera dum spectant tacito labentia Cœlo,
Ecce novam Stellam multa cum luce videbant
Ardentem, & summi labentem culmine cœli,
Signantemque viam *Solymæ* quæ ducit in urbem.
At vero ancipiti reges formidine pressi,
Instituunt per regna *Arabum*, per inhospita saxa
Judæam petere, & terras tentare repostas. (quant.
Ergo iter incœptum peragunt, *Solymæque* propin-
Et stellam haud timidis vadentem passibus æquant
Nondum urbem ingressi, cum sese avertit, & aufert
Ex oculis astrum, tenues ceu fumus in auras:
Tum breviter reges funduntur has ore loquelas:
Isacidæ magni genus armipotentis *Abrami*
Dicite (quandoquidem in vestras concessimus oras)
Quæ regio *Christum*, quis habet locus illius ergo
Venimus, & siccos *Arabum* superavimus agros.
Nos huc stella micans (sed non sine numine divum)
Duxit ab auroræ populis & littore rubro;
Hunc Puerum late Regem, verboque potentem
Dicimus, his solus cunctis dominabitur oris:
Illi propterea ferimus solennia dona.
Hæc postquam *Solymæ* fama est vulgata per urbem,
Exoritur trepidos inter discordia cives.
Quæ subito motu concussit funditus urbem.
Hac Rex sollicitus turba, verbisque Magorum
Quem Regem genitum dicant, quæ dona pararint
Multa putat, nunc que huc animum, nunc dividit il-
In partesq; rapit varias, perq; omnia versat. (luc;
Sicut aquæ tremulum labris ubi lumen ahenis
Sole repercussum, aut radiantis imagine lunæ
Omnia pervolitat late loca, jamque sub auras
Erigitur, summique ferit laquearia tecti;

Hæc

Hæc altemanti potiof ſententia viſa eſt ;
Pontifices Scribaſque illa intra tecta vocari
Imperat, & ſolio medius conſedit in alto ;
Multa ſuper *Chriſto* rogitat, terramque requirit
Natalem Domini ; ſedato corde petenti
Olli reſpondent *Bethlemæ*, ut ſæpe monebant
Præſcia venturi ſanctorum oracula vatum
Herodes Reges ad ſeſe in tecta vocavit
Clam rogitans quando ſurgens ſtella ignea ſummo
Extulit os ſacrum cœlo, tenebraſque reſolvit :
Ite ait egregii Reges, quos ſtella ſubegit
Ignotas tentare vias, exquirite *Chriſtum*,
Vos ſequar, & meritos illi indicemus honores.
Poſtquam digreſſi cœlo conſtare ſereno
Cuncta vident, iterum multa cum luce cucurrit
Stella ardens donec tandem ſuper aſtitit æde
Virginis, & late luſtravit lampade tecta
Tunc Reges præter ſolitum dulcedine læti
Interiora domus irrumpunt limina, & almum
Infantem aſpiciunt, quem mater Diva lacertis
Ridentem amplxu molli fovet ; ille viciſſim
Dat matri amplexus, atque oſcula dulcia figit.
Ut tres conſpexit venientes virgo tyrannos
Obſtupuit primo aſpectu : tunc plurimus igne
Subjecit rubor, & calefacta per ora cucurrit :
Indum ſanguineo veluti violaverit oſtro
Si quis ebur, vel miſta rubent ubi lilia multa
Alba roſa, tales virgo dabat ore colores.
Mirantur puerum, figuntque in virgine vultus
Suppliciter Reges, & ſanctum Numen adorant.
In puero obſervant divina ſigna decoris,
Ardenteſque notant oculos qui ſpiritus illi,
Qui vultus, vociſque ſonus ; jurat uſque videre
Virgineum vultum, ut roſea cervice refulget,
Utque fluunt nitidi per lactea colla capilli,
Dona dehinc auri, cum myrrha, & thure Sabæo.
Dant puero, veri monumentum, & pignus amoris.
Hæcque rudimenta, & ſacræ de gente Japeti
Primitiæ, quam mox capient tentoria Semi.
Scilicet hæc genus eſt proprio quæ ſanguine *Chriſti*
Nomen in aſtra feret, cujuſque a ſtirpe nepotes
Omnia ſub pedibus qua Sol utrumque recurrens
Aſpicit Oceanum, verrique regique videbit.
Parve puer, ſed fama ingens, ingentior actis,
Tu quamvis Divum reſtor tis maximus, orbemque
Æternis Regis imperiis, & fulmine terres,
Non tamen horreſcis gremium genetricis egenæ.
Nec fugis amplexus ; ſed libas oſcula matri,

Candida

Candida dum teneris exiccas ubera labris. E.3.
Tu patrium linquis regnum, sedesque beatas, 2.
Ut lætho eripias homines, & vincula rumpas: 1.
Quis tibi, quas reddam tali pro munere grates? E.5.
Nec dignas possim, nec debita dona referre: 1.
Sed tibi propono nullo munuscula cultu: (aurum. 9.
Thura precum myrrham lachrymarum & pectoris E.3.
: Vertitur interea cœlum, & ruit Oceano nox 2.
Involvens umbra magna terramque polumque. 2.
Romulidumque dolos, arteſque *Herodis* iniquas, 8.
Qui ſecum eventus varios in corde volutat 10.
Cætera dum terris animalia ſomnus habebat. 3.
Tempus erat quo prima quies mortalibus ægris 2.
Incipit, & dono divum gratiſſima ſerpit. 2.
Dum reges placida laxabant membra quiete: 8.
In ſomnis ecce ante oculos alatus Olympi 2.
Nuncius adſtabat, viſuſque ita voce monere: 5.
Vos qui ſeritis tacito labentia cœlo 3.
Sidera, ſignorumque obitus ſpectati & ortus, G.1.
Præcipites vigilate, fugamque capeſcite, regnum 4.
In patriam remeate alia regione viarum; 2.9.
Dixit, tum cœlo juvenis ſe condidit alto 8.
Aſtra petens: nox atra Magos, ſomnuſq; reliquit; 8.
Surgunt, conſilio parent, ac juſſa capeſſunt; 5.4.
Præcipitantque fugam ſylvas ſaltuſque peragrant, 4.
Ne forte Herodes curſu teloque ſequatur. 4.
Namque furens animo deceptus fraude Magorum, 8.5.
Qui ſe inconſulto in patriam remeare volebant; 3.2.
Bethlemæ pueros miſerando abſumere lætho 3.
Decrevit, patrioſque inſontum funere vultus 2.
Fœdare infantum, & luctu tectum omne replere; E.3.
Heu cadet in quenquam tantum ſcelus? 1.
Tunc mater delubrum adiit *Salomonis* & almum 4.1.
Ipſa ſinu portans puerum, procumbit ad Aram; 11.5.
Atque Sacerdoti geminas pia Virgo columbas 6.
Obtulit in pretium Nati de more vetuſto. 6.3.
Hic annis gravis atque animi maturus *Jeſum* 9.
Accepit gremio *Simeon*, dehinc talia fatur: 1.6.
Pace tua liceat famulo deſcedere, ſicut 10.6.
Pollicitus, quoniam Divumq; hominumq; ſatorem 1.10.
His oculis hauſi; lucem hanc ante ora paraſti 12.6.
Omnium, ut optata luſtraret lampade gentes 6.4.
Atque ut Saracidum ſit gloria ſola ſuorum. 4.3.
Multaque præterea divino ex ore canebat 6.3.
Longævus vates: oculis & pectore toto 3.1.
Hæret, in infante, ac gremio fovet oſcula figens. 1.
Anna etiam gravis ævo aderat ſanctiſſima vates 2.1.
Praſcia venturi; hæc ſupplex humiliſque vocare 6.12.

Voce

Voce Deum in templo ſolita eſt mœſtaſq; dieſq;
Et propriore Dei repleta eſt Numine quando,
Multa ſuper *Chriſto* cecinit; monituſq; tonantis
Expediit dictis, venturaque facta docebat:
Cui decus egregium: geminas cui tempora flammas
Læta vomunt patriumque aperitur vertice ſidus.
Adſis, ſancte puer, collo dare brachia circum
Sit mihi fas, gremioque meo te *Chriſte* fovere:
Occultum inſpires ignem, ut te pectore toto
Accipiam; & Dominum caſus complector in omnes
O infans quam te veneror, namq; haud tibi vultus
Mortalis, nec nox puerum ſonat, es Deus ipſe,
Non equidem dulci amplexu divellerer uſquam
Chriſte tuo, aſt ipſo tecum conſumerer ævo.
Interea dum Rex irarum fluctuat æſtu,
Joſepho in ſomnis *Gabrielis* venit imago.
Omnia cœlicolæ ſimilis, vocemque colorемque
Et crines flavos, & membra decora juventæ.
Tum ſic aggreditur, riſuſque ita voce monere eſt:
Sancte Senex potes hoc ſub caſu ducere ſomnos,
Nec quæ circumſtent te deinde pericula cernis?
Rex furit Herodes immani concitus ira,
Mille dolos, dirumque nefas in pectore verſat.
Non fugis hinc præceps dum præcipitare poteſtas?
Ea age rumpe moras; Puerum cum virgine matre
Hos cape Fatorum comites, pete regna *Pharonis*:
Eſt locus *Abramidæ Miſraim* cognomine dicunt,
Terra antiqua potens armis, atque ubere glebæ;
Æthiopes coluere viri; nunc fama minores
Ægyptum dixiſſe ducis de nomine gentem;
Hic lateas, donec tuto vos tramite ſiſtam
In patriam reduces, tacitis jam noctis in umbris
Carpite iter, dulcemq; oculis abrumpite ſomnum;
Ne te his attingat terris Aurora morantem.
Angelus hæc fatus nocti ſe immiſcuit atræ:
At ſenior *Joſeph* ſubitis exterritus umbris
Corripit è ſtratis corpus, Mariamque fatigat:
Excute mox ſomnum virgo, teneramque puellum
Tollas exilio comitem; Deus æthere ab alto
Aligerum famulum præſtanti corpore miſit,
Qui celerare fugam, patriâque excedere ſuadet;
Ecce iterum ſtimulat; ſequimur te penniger alme
Quiſquis es; imperioque tuo paremus ovantes;
Adſis, ô, placiduſque juves, & dirige greſſum;
Dixit, & infantem media inter talia mater
Suſtulit exilio comitem, quem noctis in umbra
Ipſa ſinu præ ſe portans juga longa petivit.

Solorum nemorum, Fabro comitante marito.
Sic ambo pariter gressi per opaca viarum
Defensi tenebris, & dono noctis amicæ
Corripiunt spatium medium, terræq; propinquant
Ægypti, quam nigra amnis fœcundat arena,
Et diversa ruens septem discurrit in ora
Usque coloratis. Nilus devexus ab Indis.
At rex crudelis fremit horridus ore cruento,
Præsentemque necem pueris intentat inermis;
Verum animus meminisse horret, luctuq; refugit
Infandas cædes atque effera facta tyranni
Expediam tamen his paucis remque ordine pandam
Postquam concepit furias sævumque dolorem
Herodes animo, tempus secum ipse modumque
Exegit, iramque omnes effundit habenas.
Cogit in arma viros, acuitque his vocibus omnes:
O sortes Juvenes, nostras pervenit ad aures
Bethlemæ Puerum nasci de sanguine Regum;
Cujus ab antiqua *Davidis* stirpe recensent
Progeniem, *Judæ* qui fundet legibus urbes;
Verum ut nos pellat regnis hic quæritur hæres,
Atque ut sollicitet cives in bella quietos.
In Regem hunc oculos referent atque ora rebelles
Abramidæ, & turbas polluta pace ciebant.
Nunc ô lecta manus radicem exscindite ferro
Dissidii, Regemque caput causamque malorum
Tollite, ne cives armis animisque refecti
In me convertant ferrum dominosque Quirites.
Vos binos pueros quam primum absumite letho
Nascentis nulli vestrum miserescite regis;
Sumite pila manu, laterique accingite ferrum;
Tollite nunc animos, lætasque advertite mentes,
Nemo ex hoc numero mihi non donatus abibit;
Sic animis juvenum furor additus inde (lupi ceu
Raptores atra in nebula, quos improba ventris
Exegit cæcos rabies, catulique relicti
Faucibus expectant siccis; crudeliter urbem
Ingressi rumpunt aditus, omnemque trucidant
(O scelus) infantem, & late loca funere complent.
At trepidæ matres pressere ad pectora natos,
Ingentesque cient gemitus, miseroque tumultu
Omnia miscebant, ferit aurea sidera clamor:
Pectora nunc pugnis fœdant, nunc unguibus ora;
Amplexosque fovent pueros, atque oscula figunt.
Quis tantam cladem, quis talia funera fando
Explicet, aut possit lachrymis æquare dolores?
O fœtus bello juvenes Regemque cruentum?

Tu

Tu non horrescis natorum sanguine turpes
Commaculare manus; genitor crudelis, an ullus
Myrmidonum Dolopumve, aut duri miles *Vlyssi*
Sæviit in propriam sobolem? quis barbarus unquam
Conspersit tanta puerorum cæde Penates?
Quid pius hic Infans in te committere tantum,
Quid Pueri potuere? quibus tot vulnera miles
Sæva dedit, tenero ferrum in pulmone recondens.
Fœlices Pueri ob *Christum* tot vulnera passi;
Vos dulcis vitæ exortes, & ab ubere raptos
Abstulit atra dies, & funere mersit acerbo.
At nunc sublimes liquidum tran æthera vecti.
Inter cœlicolas, omnes supera alta tenetis.
Illustres animæ si quid mea carmina possunt,
Nulla dies unquam memori vos eximet ævo.
Dum domus *Abrami* capitolia cælsa *Sionis*
Accolet, imperiumque Pater cœlestis habebit.
Sed simulac regis crudelis vita per auras
Concessit mœsta ad Manes, corpusque reliquit
Utque pedum primis infans vestigia plantis
Institerat:
Ecce iterum in somnis vultu redeuntis eodem
Aligeri se forma Fabro mox obtulit, illum
In patriam remeare jubens: pia jussa capescit
Josephus, cui magna fuit spes regna videndi
Patria, progreditur: dextræ se parvus *Iesus*
Implicuit, sequiturque patrem non passibus æquis;
Pone subit virgo perplexum iter omne revolvens,
Et tandem patriæ perventum ad limina sedis.
Sed cum fama volat *Judæ* regnare per urbes
Sævum *Archelaum*, metuens consistere terra
Josephus patria Antipæ considere regnis
Herodis voluit, *Nazarethæ* obscurus in urbe
Delituit per ille genus qui ducit Olympo.
Parve Puer cujus fama est ingentior annis,
Quamvis obscurus secreta in sede latebas;
Parvus es, ast idem magni Rex magnus Olympi;
Pauper es, at donis opulentus; filius, idem
Es Pater Omnipotens; famulus, sed maximus orbis
Auctor es, & Dominus cui serviet ultima *Thule*.
Sit licet ætherius vigor & cœlestis origo,
Non tamen horrescis mortalem sumere vultum,
Terrenosq; habitare artus, moribundaq; membra:
Verum *Christe* quibus cœlo te laudibus æquem?
Æthere qui summo Manes descendis ad imos,
Ut nobis Satanæ manicas, atque arcta levare
Vincla queas; duros pro nobis mille labores

Gente sub injusta, factis Herodis iniqui
Pertulerat; hostes omnes, inimicaque castra,
Pallentes umbras *Erebi*, noctemque profundam
Imperio premis, ac vinclis & carcere frænas.
Te stygii tremuere lacus, tu regna recludis
Pallida, tu rerum Dominus, tu maximus ille es
Unus qui nobis moriendo restituis rem.
Salve vera *Jovis* proles, decus addite divis,
Et nos & mea dexter adi pede cœpta secundo.
Primus ab undecimo cum *Christum* cœperat annus
Ascendit *Solymam*, gressumque ad mœnia tendit.
Stabat in urbe ingens solido de marmore templum
Aerea cui gradibus surgebant limina, nexæque
Aere trabes foribus cardo stridebat ahenis.
Tecti auro muri, fulget de postibus aurum,
Auro sacrati splendent laquearia tecti;
Ardet & aulæis templi penetrale superbis.
Hic *Christus* veterum volvens monumenta virorum
Ante annos animumq; gerens, curamq; virilem
Considit medius: placido tunc ore magistros
Aggreditur, gaudetque audire & reddere voces.
Contiguere omnes intentique ora tenebant
Christum admirantes, quod sit divinitàs illi
Ingenium, atque annis rerum prudentia major.
Multa inter sese vario sermone serebant
Quis novus hic sacris consederet ædibus hospes,
Et præcepta ferens, & respondere paratus.
Quin pueri virtus animo, multusque recursat
Oris honos, hærent infixi pectore vultus,
Verbaque, nec possunt expleri corda tuendo,
Credebant (nec vana fides) genus esse deorum.
At puerum anxiissum festi mœstique parentes
Tres soles quærunt, iterumq; iterumq; vocantes.
Huc illuc volvunt oculos, totamque pererrant
Luminibus *Solymam* media testudine templi
Alte subnixum solio, legesque docentem
Inveniunt tandem; ast illi obstupuere silentes,
Conversique oculos inter se, atque ora tenebant;
Lætitiaque, metuque avidi contingere *Christum*
Ardebant, sed res animas incognita turbat.
Ut primum fari potuit sanctissima Virgo
Aggreditur natum, fuditque has ore loquelas
Chare Puer quoniam nostri tibi cura recessit?
Quos fugis aut quis te nostris amplexibus arcet?
Heu nescis quantos discessu nate dolores
Attuleris nobis; somnos mihi cura salubres
Abrupit, frons læta parum, turbataque mens est,

Nec

Nec lachrymis caruere genæ; dum quæro per om-
Te *Solymam*, & nota excedo regione viarum, (nem
Si forte erraſſes; tandem datur ora tueri
Nate tua & notas audire, & reddere voces.
Sic *Maria*, at *Mariæ* contra ſic filius orſus
Quid juvat, ô genetrix, tanto indulgere labori
Ut me veſtiges lachrymans? non credere quivi
Hunc tantum tibi me diſceſſu ferre dolorem.
Quam pro me curam geris, hanc precor optima pro
Deponas, natumq; ſinas pro patre laborem (me
Alma pati, cujus mihi juſſa capeſcere fas eſt.
Imperio magni patris parere paravi,
Hoc placeat nobis, hæc eſt mihi ſola voluptas
Solamenque mali; nec me labor iſte gravabit.
Hæc ubi dicta dedit: Virgo ſenioque maritus
Inde domum referunt ſeſe; puerique volutant
Verba animo ſecum, & curam ſub corde preme-
Ille autem paribus curis veſtigia figens (bant.
Inſequitur, patriſque ac matris juſſa faceſſit;
Exegitque ſuos cum patre inglorius annos,
Clam, donec firmata virum ſe fecerat ætas.
Poſtquam ter denos exactis menſibus annos,
Impleſſet *Chriſtus*, mox curva ad flumina tendit
Jordanis rapidi, pleno qui gurgite ripas
Stringebat virides, & pinguia culta ſecabat
Cæruleus *Jordan*, cœlo gratiſſimus amnis.
Huc ingens turba ad ripas effuſa ruebat:
Matres atque viri, pueri, innuptæque puellæ,
Quam multa in ſylvis brumali frigore primo
Lapſa cadunt folia, aut ad terram gurgite ab alto
Quam multæ glomerantur aves, ubi frigidus annus
Tranſ-pontum fugat, & terris immittit apricis,
Stabant orantes perfundi flumine ſacro.
Hic vitam in ſylvis inter Deſerta ferarum
Luſtra do noſque trahit *Johannis* regis Olympi
Nuncius: hunc ſterilis vatem genuere parentes.
Horridus in pilis, & ſtratus pelle Cameli,
Prædicit multa, & triſtes denunciat iras.
Fundit humus facilem victum, ſylveſtria mella
Dant rami, & vulſis paſcunt radicibus herbæ.
Pocula ſi nt fontes liquidi, atque exercita curſu
Flumina: non *Cererem* nec Maſſica munera *Bacchi*
Appetit, aut dapibus menſas oneravit opimis:
Regum æquabat opes animo tamen: optime vates
Fœlix ſorte tua, qui vitam noris agreſtem,
Panaque, Sylvanumq; ſenem, Nymphaſq; ſorores.
Regales epulæ tibi non nocuere repoſtæ,

Sed fronde, & victu contentus simplicis herbæ ;
Luxuriam spernis quam ferrea protulit ætas.
Aurea fulcra toris tibi non genialibus ardent.
Verum inter densas umbrosa cacumina fagos,
Propter aquæ rivum viridi procumbis in herba :
Vel sub rupe sedes, alta, vel lentus in antro
Dormis, nec somnos abrumpit cura salubres.
Hanc vitam veteres olim coluere, priusquam
Et belli rabies, & amor successit habendi.
Aureus in terris hanc vitam duxit *Adamus*,
Aureaque ut perhibent illo sub rege fuere
Sæcula : sic placida populos in pace regebat.
Impia cum nondum gens est epulata juvencis,
Quos rami fructus, quos ipsa volentia rura
Sponte tulere sua carpsit : tunc arva fuerunt
Nec rastris hominum, neve ulli obnoxia curæ
Pinguia tum nulli subigebant arva Coloni ;
Nec signare quidem, aut partiri limite campum
Fas erat, in medium quærebant, ipsaque tellus
Omnia liberius nullo poscente ferebat.
O fortunatos nimium sua si bona nossent
Primævos Patres terræ omni-parentis alumnos :
Qui gelidos inter fontes, lucosque sonantes.
Riparumque toros, & prata recentia rivis
A strepitu procul, & procul à discordibus armis
Produxere suam per summa silentia vitam.
Deterior donec paulatim ac decolor ætas
Successit, fraudis vestigia fœda relinquens.
Quæ tentare *Thetin* ratibus, quæ cingere muris
Oppida, quæ jussit telluri infindere sulcos.
Tunc alnos primum fluvii sensere cavatas.
Navita tum stellis, numeros & nomina fecit
Pleiadas, *Hyadas*, claramque *Lycaonis Arcton*.
Tum laqueis captare feras & fallere visco
Inventum, & magnos canibus circundare saltus
Atque alius latum funda jam verberat amnem
Alta petens, pelagoque alius trahit humida lina ;
Et varias artes labor improbus omnia vincens
Extundit, durisque urgens in rebus egestas.
Tunc alii gaudent nimium popularibus auris
Vicinosque alii ferro populare Penates.
Quærit opes alius, penetratque in viscera terræ,
Argenti atque auri vesano cæcus amore.
Non umbræ altorum nemorum, non mollia prata
His movere animum ; non qui per saxa volutus
Purior electro campum petit amnis apertum.
At hic fatidicus Vates, cui nulla relicti

Jugera

A.1. Jugera ruris erant, non auri pondera facti
D.6. Intective, umbrâ nemorum contentus opaca,
G.4. Exegit vitam, & dapibus se pascit inemptis.
G.2. Non doluit miserans inopem, aut invidit habenti;
G.2. Nec stupet attonitus rostris, nec plausus hiantem
G.2. Per cuneos (geminatur enim plebisque patrumque
G.4. A.4 Corripit, at patria contentus filius aura
G.2. Non alio patriam quærit sub Sole jacentem.
A.3. Hunc adiens *Christum* verbis compellit amicis:
6. *Zachariæ* soboles, magnam cui mentem animumque
6. Inspirat Pater Omnipotens, aperitque futura, aperit
G.2. At te confugio, & supplex nunc flumine vivo
4. Tingi oro, corpus fluviali spargito *Lympha*.
1. *Johannes* contra: tuus, ô Rex magne, quod optas
1. Explorare labor, mihi jussa capescere fas est
G.1. Verum me potius fluvio mersare salubri
A.1. Debes, haud equidem tali me dignor honore;
G.1. Tam sacris humeris largos infundere rores.
A.6. Sed si tantus amor menti, si tanta cupido est
G.3. Spargere corpus aqua, fluviumq; intrare rapacem:
A.6. Parebo, sequere, & turo te tramite sistam.
8. Hæc ubi dicta dedit fluvio *Jordanus* amœno
6. Jam senior (sed cruda *Deo* viridisque senectus)
8. Inter populeas alacris se attollere frondes
8. Visus, eum tenuis glauco velabat amictu
8. Carbasus, & crines umbrosa tegebat arundo;
6. Itq; ubi tendentem adversum per gramina *Christum*
6.G.4. Vidit, taurino demisit cornua vultu
A.12.8. Suppliciter venerans, vitreamq; invitat ad aulam:
4. Tum demum præceps toto se corpore *Christus*
9. In fluvium dedit: ille suo cum gurgite puro
9. Accepit venientem, & mollibus extulit ulmis.
2. Ecce autem subitum & dictu mirabile monstrum
9. Namque videt *Christus* medium discindere cœlum
9. Atq; novam lucem vastum transcurrere Olympum:
11. Præterea spectat sublimem in nube columbam
5. Quæ plausum ingentem pennis dat, lapsaq; cœlo
4. Devolat, & supra caput astitit, insuper alti
2.3. Intonuere Poli, & vox reddita fertur ad aures:
1. Ecce Mea vires, Mea magna potentia, solus
G.2. Ecce Patris summi dilectus Filius; illum
A.11. Audite, ô Gentes, & jussa facessite cuncta:
A.1.G.3. His actis Deserta petit spelæa ferarum:
A.3. Hic inter vastas rupes atque horrida lustra
8.6. Usque quater denis jejunia longa diebus
3.1. Pertulit, & totidem sine victu noctibus ullo.
8.1. Hic ad radices scopuli defessus Jesus

Consedit, stygiis expectans sedibus hostem. 1.
Hic stygius rex est, olim de gente suprema 6.1.
Cœlicolum, quem dum divinos poscit honores 3.6.
Præcipitem Omnipotens immani turbine adegit 6.
Cum sociis, qui jam fundo volvuntur in imo. 6.
Illi indignantes magno cum murmure Ditis 1.
Circum claustra fremunt; cœli sedet arce *Jehovæ* 1.
Sceptra tenens, mollitq; animos, & temperat iras. 1.
Ni faciat maria ac terras cœlumque profundum 1.
Quippe ferant rapidi secum, verrantq; per auras. 1.
Sed Pater Omnipotens speluncis abdidit atris 1.
Hoc metuens, molemque & montes insuper altos 1.
Impositit, regemque dedit qui fœdere certo 1.
Et premere, & laxas sciret dare jussus habenas. 1.
Hic *Pluto* est princeps tenebrarum & noctis opacæ 5.6.
Tartariæ sedis dominus, stagnantis Averni 6.7.
Incola, qui Manes imos, animasque silentes 7.6.
Horrendo premit imperio; cui tristia bella, 7.
Iræque insidiæque & crimina noxia cordi. 7.
Hic solet unanimes armare in prœlia fratres, 7.
Atque odiis versare domos; huic nomina mille, 8.7.
Mille nocendi artes, jamque ascendebat, & ecce 7.1.
Horrendum specus infremuit; vi terra dehiscens 8.
Infernas reserat sedes, & regna recludit 8.
Pallida, diis invisa superque immane barathrum 8.
Cernitur, juterea sese transformat in ora 8.7.
Terribili squalore senis, cui plurima mento 6.
Canities inculta jacet, stant lumina flamma? 6.
Sordidus ex humero nodo dependet amictus, 6.
Et frontem obscœnam rugis arat, ignea torquens 7.12.
Lumina tum tremulo tendens per gramina gressu 7.6.
Pestiferas aperit fauces, & voce superba 1.4.
Affatur cœli Regem atque ita turbidus infit: 1.3.
Nate patris summi qui cœlum numine torquet 2.
Fac *Cererem* correptam undis hæc horrida saxa. 1.3.
Cui *Christus*: nequeunt homines producere vitam 1.2.
Dona laboratæ *Cereris*, verum ore loquelis 6.4.
Quas fundit Pater omnipotens his ducere vitam 6.
Possunt, hæ dulcem præbent mortalibus escam. 6.4.
Tunc inimicus atrox magno stridore per auras 6.
Attollit *Christum*, volat ille per æra magnum 4.4.
Atque levis tandem templi super astitit arce. 6.
His *Christum* aggreditur dictis, ac talia quærit: 3.
Nate Patris summi, fac toto corpore præceps 1.4.
Ad terram mittas tete, *Deus* æthere ab alto 4.
Aligeros mittet vigiles, qui te agmine denso 2.9.
Servabunt, nullo violabis vulnere corpus. 10.

Christum

Christum ad hæc frustra tentas regem ætheris alti
Talibus insidiis deludere. Talia fantem
Arripit haud timidè, & sublimen in nubila tollit:
Qualis ubi aut leporē aut candenti corpore cygnū
Sustulit alta petens pedibus *Jovis* aliger uncis:
Quæsitum aut Matri multis balatibus agnum
Martius à stabulis rapuit lupus; haud secus illum
Qui Pater est hominum, divumq; æterna potestas
Corripuit Satanas, atque alta ad nubila tollit.
Gestatur liquido sublimis in aere *Christus*;
Tunc procul excelso demissus vertice montis
Constitit, hinc mare velivolum; terrasque jacentes,
Littoraque, ac late populos dum despicit orbis,
Alloquitur rursus *Christum* Rex noctis opacæ:
Hæc equidem mea sunt, si me venerabere votis
His te nos regnis donabimus; accipe, jura
Da populis, moresque viris & mœnia pone.
His dictis *Christus* graviter commotus, abire
Imperat, & tali fugientem est voce secutus:
Maturato fugam, & sub tristia tartara vade
Hortator scelerum, cœli prece Numen adora;
Tu soli cane vota Deo, dominumque potentem
Supplicibus supera donis, at tristis Averni
Rex turbatus abit, fugit ilicet ocyor Euro
Infernumque petit, pedibus timor addidit alas:
Ac velut ille prius quam tela inimica sequantur
Continuo in montes sese avius abdidit altos
Occiso pastore lupus magnove juvenco
Conscius audacia facti: caudamque remulcens
Subjecit pavitantem utero, sylvasque petivit:
Haud secus ex oculis Satanas se turbidus aufert,
Contentusque fuga, mediis se immiscuit umbris.
At *Christus* Victor manet imperterritus, tostem
Immanem virtute fugans, & mole sua stat:
Tunc cœli proceres cœlo venere volantes
Præpetibus pennis; mulcebant æthera cantu,
Victorique Deo *Bacchum Cereremque* ministrant.
Posthac contendens ad proxima littora *Christus*
Andræam Petrumque vocat, dum retia tractant;
Illi concilio parent, *Christumque* sequuntur.
Johannem tum voce vocat fratremque *Jacobum*,
Ocyus hi linquunt confectum ætate parentem,
Et non præceptis Domini, parere recusant.
Præterea *Thomas*, *Matthæus* maximus ævo
Alphæi, & *Simon*, *Thaddeius*, atque *Philippus*,
Bartholomæus, & ipse doli fabricator *Isaas*:
Omnes hi *Christo* laribusque opibusque relictis

Addunt

Addunt se socios, non inferiora sequuti. B.6.
Omnibus his amor unus erat, labor omnibus idem, G.4.
Scilicet ut gentes penitus sua sub juga mittant; 4.8.
Utque mare ac terras omni ditione tenerent: 1.
Hos oratores bissenos mittit in orbem 7.E.1.
Nulla arte instructos, nullis fulgentibus armis 2.5.
Accinctos; non pila gerunt; non lucida ferro 7.5.
Spicula; non aptant rorantes sanguine cristas. 11.
Tegmina nulla cavant capitum, flectuntve falignas 7.
Umbonum crates: nulli thoracas ahenos, 7.
Aut leves ocreas lento ducunt argento. 7.
Non ope Barbarica nec versicoloribus armis 8.10.
Christus eget, non ille acies stragemque ciebit. 2.6.
Non vim, non vires Orientis, & ultima secum 8.
Bactra vehit, partoque ibat cum matre triumpho. 8.1.
Ast humilis supplexque venit sine viribus ullis 12.6.
Urbe, domo, victuque carens, atq: omnium egenus 1.1.
Discit pauperiem, & duros perferre labores, 6.
Atque omnes pelagique minas, terræque stygisque. 6.
O sate Gente Deum turbæ per inane volantum 8.E.6.
Alituum, dulces posuere in gramine nidos: 8.G.1.
Nec non sub terris fodere cubilia vulpes; G.1.E.1.
Tu vero cui lar nullus, nullive Penates 5.5.
Pauperis aut tiguri congestum cespite culmen, E.1.
Nescis ubi totam poteris requiescere noctem, 6.E.1.
Nescis ubi inflexam cervicem ponere possis. 6.3.
Ductores alii qui sese in bella sequantur 4.8.
Præstantes virtute legunt, & pectore forti, 8.4.
Quique armis opibusq; valent; at *Christus* inermes 1.5.
Queis neque mos neq; cultus erat, sed rebus egenis 8.5.
Piscosæ circumlabentia flumina *Judæ* 12.
Ars fuerat, pauperque domus, nec nota potentum 12.
Munera, talem ingens comitatum elegit *Iesus* 6.4.
Hos volvit socios summis adjungere rebus. 9.
Terrarum reges signis auroque rigentes. 4.1.
Confidunt soleis, populo stipante, paternis, 7.1.
Aurea sceptra manu, colloque monilia gestant 4.1.
Aurea, tum duplices gemmis auroque coronas 1.
Imponunt capiti; vererumq; ex ordine avorum 5.7.
Antiqua ex cedro sive auro, aut ære corusco 7.12.
Vestibulo effigies adstant; cœlataque in auro 7.1.
Fortia facta patrum, at *Christus* rex maximus orbis 1.3.
Qui mare nunc terramq; metu cœlumq; coercet; 1.
Nec palla aurata lucet; nec lactea colla 8.
Auro innectuntur; nunquam gestavit *Iesus* 8.
Arte laboratas vestes ostroque superbo, 1.
Nec circum textum croceo velamen acantho. 1.

Nec

Nec fasces nec sceptra tulit; non regia luxu
Splendet; nec sacris pendent in postibus arma:
Nulli captivi currus, curvæque secures
Nec cristæ capitum aut portarū ingentia claustra,
Spiculaque, clypeique, ereptaque rostra carinis.
Longe aliud fuit ingenium, diversaque regni
Conditio *Christi*; nunquam tam dira cupido
Regnandi tibi *Christe* fuit cœlestia regna
Affectus, populosque domas cœlestibus armis;
Spernis & insanos hominum curare triumphos;
Quippe ubi fas versum atq; nefas, tot bella per orbē
Tam multæ scelerum facies, non ullus aratro
Dignus honos, squalent abductis arva Colonis,
Et curvæ rigidum falces conflantur in ensem
Quot validæ coeunt in tristia prœlia gentes?
Regibus inceßit magno discordia motu:
Sanguine pingueſcit proprio *Germania*: *Belgæ*
Spicula adhuc acuunt, & sese hortantur in arma;
Nondum tot juvenum satiati sanguine pergunt
Usque inter sese paribus concurrere telis;
Italiæ ruptis inter se legibus urbes.
Arma ferunt, sævit toto *Mars* impius orbe:
Ut cum carceribus sese effudere quadrigæ
Addunt se in spatia; & frustra retinacula tendens
Fertur equis auriga, neque audit currus habenas.
Quis furor, ô Cives, quæ tanta insania belli?
Quæ vos dirißima demens discordia pallā
Sollicitat, sævoque furens *Bellona* flagello?
An semper coquitis patrios formacibus enses?
Signaque ferrē juvat, sonitusque audire tubarum?
Optime *Christiadum* Ductor, quo sospite nunquam
Res equidem nostras victas aut regna fatebor;
Quis quæso indomitas tantus dolor excitat iras
Christiadas inter miseros in bella ruentes;
Non hæc discedens dederas pomißa ministris;
Sed pacem æternam stabilitam fœdere firmo
Pollicitus: quæ te tandem sententia vertit?
Certe in te fraus nulla fuit; cui maxima rerum
Verborumque fides, sed amor sceleratus habendi
Et fastus simul, & scelera exitialia nostra
His mersere malis, hæc nos in prœlia cogunt.
Christiadæ, ne tanta animis assuescite bella,
Neu patriæ validas in viscera vertite vires:
Sed tandem positis mitescant sæcula bellis
Aspera, jam placidum læti componite fœdus.
Et tu, magne Pater, divum miserere tuorum;
Aabere *Christe* polo, finesque invise Latinos

Tristis

Tristis ubi infausto committitur omine pugna. 11.
Fac in amicitiam coeant; & fœdera jungant; 7.
Da pacem æternam, redeant Saturnia regna, 4.E.1.
Aspice nos tantum, finemque impone labori; 2.
Manda ne posthac inflentur clarica, neve 4.G.1.
Impositi duris crepitent incudibus enses G.2.
Ne posthac nostro pinguescant sanguine campi: G.1.
Namque satis animus terrarum infanda per orbem G.1.A.1.
Supplicia, & scelerum pœnas expendimus omnes. 11.
Sed quo dulcis amor patriæ, pacisque cupido G.1.
Me rapuit fessum; nunc colla reflectere tempus 6.11.
Poscit, & unde sumus digressi, Musa, redire. 6.3.

CHRISTIADOS

LIBER 9.

Argumentum.

Postquam 12. *ministros in unum convocasset* Christus, *variis documentis & præceptis instruit, adversus hostium malitiam animat; describitur Divini Verbi potentia in ore Apostolorum, quo regnum* Plutonis *cornit;* Christus *in nuptiis Cnæ Galilææ aquam in vinum vertit, postea flagello Mercatores e Templo ejecit; Evangelium prædicat, & omnes morborum species curat. Cum* Samaritana *ad puteum divinum colloquium habet; eum autem undique confluentes turbæ illum premerent,* Petri *naviculam ascendit, & ex ea populum docuit, doctrinam vero miranda piscium captura confirmavit: viduæ unicum filium defunctum resuscitat: Dum vero in navi dormiret, excitata tempestate* Pluto *illum cum sociis submergere tentat; sed e somno experrectus objurgatis ventis procellam sedat. Ex duobus* Gadarenis *juvenibus Dæmones ejecit, qui porcorum gregem aquis immerserunt.* Hæmorrissa *contactu vestis sanat. Filiam* Jairi *mortuam vivificat,* Magdalenam *lacrymantem a Dæmonibus liberat. Reguli filium absens sanat. In patria docens in vitæ discrimen adducitur:* Baptista *incarceratur & decollatur; describitur* Herodis *convivium, & res gestæ* Herodis *Magni obiter decantantantur.*

POstquam contraxit socios in littore *Christus* 3.5.
Principio edicit, patrii ne limine regni 3.2.
Excedant, *Judæ* at toto in regione vagentur 1.6.
Dicentes pacis leges, & læta salutis 11.2.
Nuncia portantes, mira & spectacula rerum. 8.G.4.

Quodque

Quodque propinquabat regnum cœleſte docentes
Mandat ut expellant omnes è corpore morbos
Nocte ſatos fratres, & triſtia monſtra Barathri
Ejiciant verbo; defunctaque corpora vitâ
Ad lucem revocent, & nomine quemque ſalutent.
Sed binas tunicas prohibet geſtare, pedumve
Sumere; ſic auri, argenti, vel æris acervos
Circumferre, pedeſque vetat vincire cothurno:
Cumque domus fuerint ingreſſi lumina, pacem
Proponant, quam ſi quis ſpreverit, illius ædem
Pulveris exigui jactu teſtentur oliva
Palladis indignam, vel pacis legibus eſſe.
Sed ſimul oſtendit per quot diſcrimina rerum
Tendant, & quoties caput objectare periclis
Cogentur, quoties pœnas cum ſanguine poſcent
Hoſtes infenſi; ſed ſe tueantur ut anguis
Sentibus abſcondent ſeſe curviſque latebris;
Quem ſi forte viæ deprenſum in littore ſicco
Ærata obliquum tota tranſilit, aut gravi ictu
Semineçem liquit ſaxo lacerumque viator:
Ille tamen fugiens longos dat corpore tortus
Parte ferox, ardentique oculis, & ſibila colla
Arduus attollens, quamvis pars læſa retentet
Nexantem nodos, leq; in ſua membra plicantem;
Sic tam prudentes, inſtant cum ſæva pericla
Eſſe jubet ſocios, medioſque tenere per hoſtes
Et celerare fugam, cum cædem & bella minantur;
Sicut ſpelunca ſubito commota columba
Cui domus & dulces latebroſo in pumice nidi
Fertur in arva volans, plauſumque exterrita pennis
Dat tecto ingentem, mox aere lapſa quieto
Radit iter liquidum, celeres neque commovet alas.
Ut lupus inſidias pecori meditatur, ira hoſtis
Mille dolos illis, odiiſque agitabit iniquis.
Aut veluti pleno lupus inſidiatus ovili
Quum fremit ad caulas, ventos perpeſſus & imbres
Nocte ſuper media, tuti ſub matribus agni
Balatum exercent, ille aſper & improbus ira
Sævit in abſentes, collecta fatigat edendi
Ex longo rabies, & ſiccæ ſanguine fauces:
Haud ſecus inſontes ſocios ad dira vocabunt
Supplicia, infenſi & crudeli mente tyranni:
Tum pavidos ſocios dictis hortatur amicis
His animis opus eſſe docens, & pectore firmo:
Ne dubitent, neve ante tubâ tremor occupet artus,
Neve malis cedant, ſed contra audentiùs ireut;
Nam Deus ipſe animos (inquit) vireſque ſecundas
Sufficietque, dabitque aptas expromere voces;

Quo

Quo sine nec volucres labuntur ab æthere pennis. 11.
Nec coma de vestro labetur vertice, quin & 2.12.
Gloria certa manet vobis, & munus habebit 5.5.
Qui frigentis aquæ sitienti pocula porgit, 6.5.
Non licet exigui veterascet gratia facti. 11.7.
Vos quoque magna manent in regnis præmia no- 6.3
Hic vobis sedes, requies ea certa laborum: (stris, 1.3.
Propterea revocate animos mœstumque timorem 1.
Mittite; degeneres animos timor arguit: Ille 1.4.
Ille inquam solus vobis metuendus habenas 6.2.8.5
Qui regit ætherias, cuiq; umbræ animæq; silentes 11.6.
Et Chaos & Phlegeton loca nocte silentia late 6.
Parent; cui imperium est animarum & corporis, 4.6.
Durate, & vosmet rebus servate secundis. (ergo 1.
Talibus instructos monitis, verum omnium ege- 4.1.
Humani auxilii, vel defensoribus armis (nos 1.2.
Mittit in imperium magnum de paupere terra. 6.
Nempe ut *Judæam* primo, mox extera Regna 4.
Subjiciant *Christo*, at sine vi, sine cæde virorum. 5.2.
Regum oratores magna comitante caterva 7.2.
Procedunt, ramis velati palladis omnes 2.7.
Munera portantes, eboreisque auricque talenta: 11.
At hi nec pacis ramos, nec munera portant, 11.
Sed verbâ omnipotens sceptrum inviolabile regni, 8.11.
Cui vis nulla virum, nec iniqua potentia Ditis 6.
Obstitit, at via vi facta est per tela, per ignes, 6.1.
Omnibus obicibus ruptis, fractisque catenis G.1.8.6
Queis genus humanum Satanas tot sæcla tenebat. 1.1.
Non sic aggeribus ruptis cum spumeus amnis 2.
Exiit, oppositasque evicit gurgite moles 2.
Fertur in arva furens cumulo, campoque per omnes 2.
Cum stabulis armenta trahit, cecidere superba 2.3.
Templa Deûm, trepidi siluere oracula *Phœbi* 3.3.
Atque omnis divum interpres qui numina falsa 3.
Quin tripodas *Clarii* Cauros, qui sidera sentit, 3.
Et volucrum linguas, & præpetis omina pennæ 3.
Ut tuba terribilis verbi procul ore canoro 9.
Increpuit sonitum; tremere omnia visa repentè 9.3.
Luminaque lauruque Dei, totusque moveri 3.
Mons circum, & mugire aditis cortina reclusis: 3.
Tunc omnes pestes Erybi fugere, relictis 3.6.12
Terris, & noto rursus conduntur in Orco. 2.
Primo luctus abit dejecto lumine, passis 6.2.
Crinibus, & duris contuso pectore pugnis. 2.11.
Auribus a rectis sequitur metus, omnia demens 2.4.
Tuta timens, quemque auræ omnes, sonus excitat 4.12.
Post bos, pallentes morbi, tristisque senectus (omnis 6.
Fugere, ultrices sequeæ cubilia curæ. 6.

Tum

6. Tum metus & malesuada fames, & turpis egestas,
6. Terribiles visu formæ lethumque laborque
6. Tum consanguineus lethi sopor, & mala mentis
11.8. Gaudia Bellipotensque abjecto cuspidis Mavors
4. Eumenides armati atris serpentibus Orcum
3.6. Horrendo stridore petunt, thalamosque revisunt
6.4. Ferratos, sequiturque gradu discordia magno
6. Vipereum crinem vittis innixa cruentis.
6. Multaque præterea variarum monstra ferarum.
6. 225 Centauri ad stabulũ redeunt, Scyllæq; biformes
6. Et centum geminus *Briareus*, ac bellua Lerna
6. Horrendum, stridens, flammisque armata *Chymæra*,
6. *Gorgones*, *Harpyæque*, & forma tricorporis umbræ
7.6. Pestiferam hanc turbam primis è faucibus Orci
6.6. Rex stygius Satan superas emisit ad auras.
6.6. Postquam fatalem delcerpsit ab arbore fructum
6.6. *Eva* parens, verum *Christum* miseratus *Adami*,
1.6. Has iterum misit furias *Acherontis* ad undas.
8. Postquam igitur rauco crepuerunt cornua cantu
3.1. Terrifici Verbi posuere ferocia gentes
1.G.4. Corda volente Deo, & *Christi* præcepta facessunt.
7. Tunc Pater haud voluit summi regnator Olympi
7. Has super ætherias errare licentius auras:
1.7. Sed nostra ob commissa nigra spiracula Ditis
2.6. Perrumpunt sæpè, & supera ad convexa feruntur
4.3. Permittente Deo, at rursus quando imperat, omnes
7. Ocyus attollunt stridentes anguibus alas,
7. Cocytique petunt sedem, & supera ardua linquunt.
E.1.11. Ergo Deus mihi sis, *Christe*, & Rex optime Regum
7. Flectere qui superos nec non *Acherontа* movere
G.1.A.3 Voce potes, me flecte tuo spiramine, quæso,
1. Et dictis animum Rege nunc, & pectora mulce.
6. Excudent alii spirantia mollius æra,

125 Per Centauros semiviros et semiequos, intelligo homines belluinis voluptatibus, caedibus, rapinis, et ebrietati deditos. Per Scyllæas biformes, quarum una filia Nysi patriæ et patris proditrix altera Phœricum Neptuno in adulterio deprehensa, intelligo parricidos, proditores et adulteros. Briareus qui Jovem coelo detrudere conatus est, signat seditiosos, qui superis, qui superioribus potestatibus resistunt. Hydra bellua Lernæ, indomitam et rebellem multitudinem. Chymæra idololatriam Ethnicam, et cultum daemonum cujus tres erant partes; caput leoninum flammivomum figo ficias terrores rudi populo injectos, et crudeles victimas pecudum et hominum. 2. venter caprinus, tom scœnas et infandas libidines notans. 3. cauda anguinea, venenatam de Deo doctrinam, et vastam eorum potentiam indicans. Hanc Bellerophon sc. Christus, βουλαιόφθορος, Evangelii Pegaso (est enim πηγὴ αἰὲν ὤν, fons perennis, et omni Pegaso velocius) interemit. Gorgones pulcro quondam capillitio, postea anguineo, et aspectu truculento, denotant voluptatum illecebras, quae prima specie videntur pulchrae, at brevi homines cruciare quasi veneno infectos, et in saxa mutant. Has non Perseus Jovis, sed Christus Jovis filius: non Minervae fato, et Mercurii gladio, sed sua ipsius Sapientia et Eloquentia in praedicatione Evangelii superavit. Harpyae divites avaros notant, qui semper sordidi, famelici, et rapaces sunt. Pallentem orcum, quia curis assiduis torquentur. Alatae et celeres sunt ad rapiendum, uncis manibus ad retinendum; sub virginea vultu, id est, sub specie honestatis avaritiam sordidam tegunt. Hos praedicatio Evangelii, et operatio miraculorum velut Calais et Zethes Aquilonis nati filii abegerunt. Geryon autem triceps notat triplicem Satanae potestatem in animas, corpora, et fortunas hominum. Christus verus Alcides hunc sustulit, et omnes praedictas pestes virtute sua pedibus subjecit.

Credo

Credo equidem vivos ducent de marmore vultus. 6.
Orabunt alii causas, cœlique meatus 6.
Describent radio, & surgentia sidera dicent: 6.
Tu regere imperio populos Rex *Christe* memento 6.
Non ferro aut sceptro, sed verbo & flamine sancto 11.10.
Hæ tibi erunt artes, pacique imponere morem, 6.
Parcere subjectis, & debellare superbos. 6.
Postquam conticuit factoque hic fine quievit 3.
Christus, tum propere exequitur præcepta parentis 6.
Se variis signis monstrans genus esse *Jehovæ* 2.4.
Est urbs *Hebræi Kanah* cognomine dicunt; 1.
Hic hymenæus, erat; *Christus*, sociique vocati 4.3.
Adsunt, accumbunt epulis, curasque resolvunt. 1.G.1.
Postquam exempta fames, & amor cõpressus edendi, 8.
Exhaustum est vinum; *Christus* sublata reponi 1.8.
Pocula cuncta jubet, dulcesque à fontibus undas 8.G.1.
Sex urnis fundi; mox unda rubescere cœpit, 5.3.
Et latices fiunt spumantis pocula *Bacchi* 4.3.
Illum admirantur cum vina liquentia fundit; 5.
Implerique mero pateras; stupet inscia turba, 1.7.
Atque iterum in mensa laticum libavit honorem. 1.
Fit strepitus tectis, vocemque per ampla volutant 1.
Atria, dependent lychni laquearibus altis. (tur 1.
Ingeminant plausum juvenes, nymphæque sequun- 1.
Hinc abiens *Solymam* petiit, templumque revisit. 1.
Hic ubi debebant aris imponere honorem 1.
Mutabant merces: ubi tendere rite supinas E.4.2.
Ad cœlum cum voce manus, plebs ante solebant, 2.E.7.
Dum pecudes vendunt, templum fecere profanum, 1.12.
Haud impune tamen, nec talia passus *Jesus* 3.
Verbera torta parat, juvenesq; senesq; flagellat, G.3.
Nunc dextra ingeminans ictus, nunc ille sinistra, A.5.
Nec mora nec requies: quam multo grandine nimbi 5.
Culminibus crepitant, sic densis ictibus Heros 5.
Creber, utraque manu pulsat, versatque profanos: 5.
Immittitque fugam cunctis, atque intonat ore: 9.6.
Hic precibus locus est, at non spelunca latronum. 4.12.
Tunc *Christus* passim tota regione vagatur 6.
Multa docens, sortemq; animo miseratus iniquam 6.
Ignavæ plebis; varia & miracula rerum G 4.
Efficit, auxiliumque tulit mortalibus ægris G.1. A.1
Dum medicas adhibere manus ad vulnera gaudet. G.3.
Omnes quos tristi laguebant corpora morbo, G.4.
Quique ferunt fœdam scabiem, turpesq; podagras, G.3.
Atque hi quorum artus depascitur arida febris G.3.
Linquentes duces animas, aut ægra trahentes A.3.
Corpora, quin surdi, mutique & tabida membra. 9.5.
Atque oculis capti, vel quos stupor urget inertes G.3.

Hinc

Hinc atq; hinc misti cœtum glomerantur in unum
Auxilium *Christi* magno clamore petentes.
Ille autem miseros dictis solatur amicos,
Omnibus, & verbo morbos compescuit omnes.
Non mihi si linguæ centum sint, oraque centum,
Ferrea vox, omnes sævas comprendere pestes,
Omnia morborum percurrere nomina possum,
Quos Dominus virtute sua, non arte, levabat.
Jam rapidus torrens sitientes *Sirius* Indos
Ardebat cœlo, & medium Sol igneus orbem
Hauserat; arebant herbæ & cava flumina siccis
Faucibus ad limum radii tepefacta coquebant;
Cum *Christus* longo defessus itinere sedit
Jacobi ad fontem, ut frigus captaret opacum.
Intus aquæ dulces, circumque sedilia saxo.
Forte fuit juxta mulier quæ fonte petebat
Cymbia dulcis aquæ; tum sævo exterritus æstu
Atque siti flagrans, latices petit ille recentes,
Da saliente sitim mulier restinguere fonte
Christus ait, dabimusque tibi de fonte perenni,
Cujus qui sacræ libabit pocula lymphæ
Imis acta sitis non hunc premet ignea venis.
Ad quem tum mulier supplex his vocibus usa:
Quisquis es haud (credo) invisus cœlestibus, auras
Vitales carpis nostram qui adveneris urbem,
Cur tandem memet compellas vocibus ultro
Cum sis præclaro *Jude* de sanguine cretus;
Nam me dives opum, studiisque asperrima belli
Edidit in lucem *Samaria* dicta Sebaste.
Tun' major genitore *Jacob*, quo justior alter
Nec pietate fuit, gregibus nec ditior ullis?
Omnes ille greges balantum, armentaque cuncta
Currentem ilignis potare canalibus undam
Hic jussit; nec non solitus pater ipse *Jacobus*
Cum famulis natisque haurire ex fonte liquores
Sed si sis vates venturi præscius (atqui
Haud vatum ignarus venturique inscius ævi es,
Omnia nam nosti factorum arcana meorum)
Aut *Christum* si sis sacræ hujus pocula lymphæ
Porrige, ne sitiam rursus, cogarve reverti
Faucibus ad puteum siccis: respondit *Jesus*:
Ille ego sum quem tu promitti sæpius audis
Lux mundi *Christus*, *Judæa* gloria gentis,
Me pete, & accipies latices sine fine fluentes.
Hæc vice sermonum roseos in gurgite *Phœbus*
Tingit equos, noctemque die labente reducit.
Adventat socii, mulier properavit ad urbem,
Dictaque narravit *Christi*, rerumque ordine pandit.

Concussam extemplo vulgatur fama per urbem;
Fundunt se portis cives bipatentibus omnes,
Et *Christum* densa misti cinxere corona.
Conticuere omnes, intentique ora tenebant
Dum docet, & volvens fatorum arcana movebat.
Sub noctem tunc tecta petunt, & corpora curant.
Jamque dies alterque dies processit, & inde
Digrediens, rursus *Galilææ* venit ad oras.

Est mare quod muros *Tyberiadis* alluit urbis
Fluctibus, hinc raucus fluvio *Jordanis* amœno
Vorticibus rapidis, & multa flavus arena
Influit; hæc *Christum* gressus ad littora tendit,
Et secum in sicca solus spatiatur arena.
Famaque finitimos, & clari nomen *Jesu*
Excierat, lato complerant littora cœtu
Visuri *Christum*, pars atque audire parati.
Quem circum innumeræ gentes populique strepe-
Ac veluti in pratis ubi apes æstate serena (bant;
Floribus insidunt variis, & candida circum
Lilia funduntur, strepit omnis murmure campus:
Haud secus *Abramidæ*, nec non Romana juventus
Undique collecti coeunt, *Christumque* premebant.
Forte autem binæ stabant in littore puppes,
Una fuit *Petri*, hanc *Christus* conscendit, & altis
Consedit transtris; populumque ex nave docebat;
Tunc postquam *Christus* finem dedit ore loquendi,
Tendere iter velis, portumque relinquere *Petrum*
Imperat, atque imo submergere retia ponto.
Cui *Petrus*: quamvis nostros experta labores
(Sed frustra) nox sit, quia fert ita corde voluntas,
Parebo, atque iterum duro indulgebo labori.
Hæc ubi dicta dedit *Petrus*, jubet ocyus omnes
Attolli malos, intendi brachia velis;
Una omnes fecere pedem, pariterque sinistros,
Nunc dextros solvere sinus: una ardua torquent
Cornua detorquentque: ferunt sua flamina puppim.
Ecce autem subito vasti gens humida ponti
Innabant omnes pariter fluctusque secabant,
Et longe Regem agnoscunt, lustrantque *Choreis*,
Occurrunt *Nymphæ* vitreisque sedilibus omnes
Haud mora, prosiluere suis, volitantque per undas
Ocyus & jaculo, & ventos æquante sagitta,
Atque omnes celerant cursus hic *Cymodoceo*,
Et *Thetis*, & *Melite*, nec non *Mereia* Doto,
Et *Galatæa* secant spumantem pectore pontum:
Mirantur socii dum spectant gurgite pisces
Æquora verrentes caudis, æstumque secantes.
Jamque omnis turba ad naves effusa ruebat

Immen-

S

26 His vocabulis non fictitias Deas marinas sed pisces intelligo. Cyrnodocea a fluctibus; Melite, a mellito Sapore; Galatæa a colore lacteo nomen habent. Thetis Νηρεΐδων, maris filia ab Homero vocatur, quod Pisces in Mari generantur. Hym. in Apoll. Doto inter piscium genera refertur ab Hygino lib. Fab.

Immensi pelagi proles, & retia complet.
Mox *Petrus* sociique trahunt humentia lina,
Implenturq; ambæ naves; genus omne natantum
Puppibus incumbens, immani pondere naves
Involvebat aqua, & vasto submergere ponto
Incipit, at *Petro* solvuntur frigore membra,
Ingemit, & duplices tendens formidine palmas
Talia voce refert. Tu cujus numen adorant
Nereidum Phorcique greges, Panopæaque virgo
Et senior *Glauci* chorus, Inousque *Palæmon*,
Tritonesque citi; scelerata excedito navi; (strum,
Linquito pollutum hospitium, scelerumque mini-
Da *Christe* auxilium, & nostro succurre labori,
Eripe nos miseros lætho, & scelus omne remitte.
Cui *Christus* confide *Petre*, & timor omnis abesto.
Tu genus æquoreum laqueo captare solebas,
Mox homines disces captare, & fallere verbo;
Me sequere, & Dominum casus complectere in om-
Nulla tuis sine Me quæretur gloria rebus. (nes,
Hæc ubi dicta, petunt portus, & vela secundi
Intendunt *Zephyri*, fertur cita gurgite navis,
Anchora de prora jacitur, stant littrore puppes.
Progreditur *Christus* comitum stipante caterva.
Tacta manu medica curabat languida membra,
Auxiliumq; tulit præsens dominisque, ministrisque
Et pueris simul, & senibus medicatur anhelis.
Jamque propinquabat muris portisque *Naimæ*
Lugentem viduam concursu accedere magno
Conspicit admirans numerum, matremq; virosq;
Filius huic matri misera, prolesque virilis
Una fuit, quæ prima oriens erepta juventa est;
Hujus frigentis corpus vitaque carentis
Exportant tectis & tristia funera ducunt.
Ducitur infœlix mater confecta dolore,
Pectora nunc fœdans pugnis, nunc unguibus ora;
Multaque per mœstum demens affata furorem
Flebat defuncti corpus miserabile nati.
At *Christus* casu matris concussus acerbo
Ingemit, & tristes jussit deponere curas.
Tunc tetigit pheretrum & tolli miserabile corpus
Imperat, exanimum juvenem pheretroq; repostum
Alloquitur, jussitque ad limina surgere vitæ.
Audiit exanimis, subitoque à morte revixit
Suppliciter venerans demisso lumine *Christum*.
Hic populus paulum aspectans conterritus hæsit;
Spemq; metumq; inter dubius, seu vivere credat
Sive extrema pati delusus imagine falsa;
Aguoscunt tandem revocatum à morte sodalem,

Nec se delusos vana spe; protinus omnes 1.4.
Lætitia voces ad cœli sidera jactant, E.5.
Et *Christi* laudant magnum & memorabile nomen. 4.
His demum exactis mox sese à montibus heros 6.3.
Omnipotens *Christus*, multis comitantibus aufert, 6.3.
Littora nota petens; navem tunc forte paratam G.4.1.
Corripuit, sociosque jubet considere transtris; 3.
Solvunt vela citi; terræque urbesque recedunt; 4.3.
Certatim socii ferunt mare, & æquora verrunt. 3.
Interea in puppi gelidaque sub ætheris axe 8.
Dum *Christus* variis turbatus pectore curis 8.
Procubuit, fessamque dedit per membra quietem; 8. 4
Dumque etiam dulci declinant lumina somno 4.
Sub remis fusi per dura sedilia Nautæ, 5.
Extemplo Satanas una cum gente tot annos 1.
Bella gerens; cujus nondum exaturata quiescit 1.7.
Mens odiis, *Christum* ut possit sub mergere ponto; 7.1.
Nimborum in patriam loca fœta furentibus austris 1.
Oceanum venit, hinc imbres ventosque furentes 1.10.
Excitat, atque atros prorumpit ad æthera fumos: 10.3.
Hosque repercussos nebularum frigore, vasto 8.1.
Cum sonitu in terras defert pontumq; profundum. 3.3.
Hinc subito rapidi venti velut agmine facto 6.1.
Qua data porta ruunt, & terras turbine perflant 1.
Incubuere mari, totumque à sedibus imis 1.
Una Eurusque Notusque ruunt, creberq; procellis 1.
Africus, & vastos volvunt ad littora fluctus; 1.
Insequitur clamorque virûm, stridorque rudentum; 1.
Eripiunt subito nubes cœlumque diemque 1.
Nautarum ex oculis, ponto nox incubat atra, 1.
Intonuere poli, & crebris micat ignibus æther, 1.
Præsentemque viris intentant omnia mortem. 1.
At nautis subito gelidus formidine sanguis 3.
Diriguit, cecidere animi, tremor occupat artus. 3.7.
Ipse metu *Petrus* trepidat dum gurgite curvo 6.3.
Tollitur in cœlum, & rorantia conspicit astra, 3.3.
Subductaque undâ Manes descendit ad imos. 3.
Abrupit *Christo* somnos, & voce fatigat: G.2. A.4
Nate Deo potes hoc sub casu ducere somnos? 4.
Heu quantis pelagi jactamur, cerne, periclis: 6.
Insequitur quantus cumulo præruptus aquæ mons? 1.
Aspice ut in fluctu pendes, utque unda dehiscens 1.
Terram inter fluctus aperit, fuit æstus arenis. 1.
Te socii miseri per tanta pericula vecti, 5.
Oramus prohibe infanas à navibus undas. 5.
Aspice nos placidus, precibus si flecteris ullis; 2.
Auxiliûm da *Christe* tuûm, & nos eripe letho. (cando. 2.3.
Christus ad hæc: revocato animum atq; absiste pre- 1.8.

Virtutes

Viribus indubitare meis? fiducia cessit
Quo tibi *Petre* mei? potuum namq; omnia; nec me
Nec quicquam terris genitor præfecit & undis;
Nam mulcere dedit fluctus, & tollere vento
Æterno imperio Divum Pater atq; hominum Rex;
Nimborumque facit tempestatumque potentem.
His ubi læta *Petri* permulsit pectora dictis,
Eurum ad se *Zephyrumq;* vocat, dehinc talia fatur.
Tantane vos generis tenuit fiducia vestri?
Jam cœlum terramque meo sine numine venti
Miscere & tantas audetis tollere moles?
Quos ego, sed motos præstat componere fluctus.
Post mihi non simili pœna commissa luetis;
Maturate fugam, stygioque hæc dicite Regi:
Non illi imperium pelagi, sævumque tridentem,
Sed mihi jure datum tenet ille immania saxa
Infernasque domos; illa se jactet in aula
Lucifer, & cœco furiarum carcere regnet.
Hæc ubi dixisset, superum domus alta silescit,
Et tremefacta solo tellus; silet arduus æther,
Tum *Zephyri* posuere, premit placida æquora pon-
Collectasq; fugat nubes, solemq; reducit (tus;
Purpureum, & dicto citius tumida æquora placat:
Mitis ut in morem stagni, placidæque paludis
Sterneret æquor aquis, remo ut luctamen abesset:
Ac veluti magno in populo cum sæpe coorta est
Seditio, sævitque animis ignobile vulgus;
Jamq; faces & saxa volant, furor arma ministrat:
At pietate gravem & meritis si forte virum quem
Conspexere, silent: arrectisque auribus adstant.
Ille regit dictis animos & pectora mulcet.
Sic cunctus pelagi cecidit fragor, æquora postquam
Aspiciens rapidi pacavit murmura venti.
Mirantur turbæ quis sit, cui tanta potestas
Imperiumque datum pelagi, qui voce coercet
Luctantes ventos; tempestatesque sonoras.
O qui ventorum moderaris flamina, cujus
Imperio fluctus parent, ac jussa capessunt:
Fluctibus in mediis pereunti porrige dextram,
Quem *Pluto* in *Syrtes* urget miserabile visu,
Illiditque vadis, atque aggere cingit arenæ;
Subsidant undæ, fugiant vasto æthere nimbi;
Ut me confectum curis, morbisque gravatum
Accipias tandem tuto placidissime portu.
Postquam omnis cessit furor, & rabida unda qui-
Mox *Gadarenorum* plena subit ostia velo. (evit
Hic illi occurrunt juvenes duo mente furentes;
His rabie fera corda tument, hos concutit intus

Spiritus obscœnus stimulos sub pectore vertens. 3.2.
Non vultus, non unus erat color, usque fatigat 6.
Os rabidũ fera corda domans, fingitq; premendo. 6.
Hic inter tumulos, & fœda cadavera degunt, 3.G.3
Horrendosque cient gemitus; micat acribus ignis G.3.A.1
Ex oculis, rumpunt ferrum, tractasque catenas. 6.
Quin ipsi proprios, dum sævit spiritus intus, 4.6.
Dii meliora piis, erroremque hostibus illum G.3.
Discissos duris laniabant cautibus artus. G.3.A.4
Sic ambo ad *Christum* rapidi per curva feruntur 7.3
Littora, tunc tales rumpebant pectore voces: 11.
Nate Patris summi qui torquet sidera mundi, 1.9.
Cur nos ante diem pœnis crudelibus urges? 4.6.
Nondum summa dies, nec ineluctabile tempus 2.
Venit, cum clausos tenebris & carcere cœco 6.
Nos exercebis pœnis per sæcula cuncta. 6.
Sed si nos hinc ire jubes, si pellere nostro 4.3.
Hospitio cupias, quia fert ita corde voluntas, 3.6.
Paremus; verum liceat succedere porcis 3.
Quos celsa pendere procul de rupe videmus. E.1.
Annuit his *Maria* genitus; tunc ocyus omnes 1.4
Tartarei fratres intrant, pleno agmine porcos, 7.
Præcipitesque ruunt summo de vertice montis 4.
In mare vicinum, medioque sub æquore mergunt 7.6.
Setigerosque sues, turbesque timoribus implent. 11.5.
Jamque volat subitus *Gadarena* per oppida rumor, 7.
Sparsisse in fluctus vastoque in gurgite *Christum* 3.
Immersisse sues; portis ruit omnis apertis 3.9.
Turba senum ac juvenum, votis manibusq; supinis 6.3.
Orabat Dominum *Gadarens* excedere terra. 1.3.
Interea mulier macie confecta suprema 3.
Cui misera toto manabat corpore sanguis 3.
Bisdenos annos, arrepto tempore, *Christum* 5.11.
Ægra sequebatur, mediisque in millibus ipsum 11.1.
Undique nam densa populi inclusere corona, 12.
Vestigat, manibusque ardet contingere limbum 11.4.
Vestis quæ Dominum tenui velabat amictu. 8.
Qua se cunque igitur medio tulit agmine *Christus* 11.
Hac mulier subit, & tacite vesti gia lustrat. 12.
Namq; manu medica, *Arabique* potentibus herbis 11.
Sæpe usa est frustra; impensis nihil omnibus actum 11.12.
Tantorum annorum, nihil ars, nihil author *Apollo* 12.7.
Subvenit, aut totis quæsitæ in montibus herbæ. 6.3.
Sed simul ac trepidans tetigit velamina sacra, 6.
Continuo morbi cessit furor omnis, & ægra 12.
Sensit opem; subitoque omnis de corpore fugit 12.
Quippe dolor, omnis stetit ima sanguis in alvo. 12.
Ille autem advertens exisse è corpore vires, 4.

Hæc

Huc atque huc acies circumtulit, atque ita fatur;
Immundo tactu quidam me fœdat, & idem
Attrectare manu limbum velaminis audet,
Sentio namque meo fluxisse è corpore vires.
Admirans mulier *Christi* venerabile numen, (tem
Atq; humilis, supplexq; oculos, dextramq; precan-
Protendit, *Christus* dextram non multa moratus
Dat miseræ, atq; animum præsenti pignore firmat.
Ecce autem *Christo* perfertur nuncius, implens
Lugubri clamore locum, natamque *Iairi*
Extinctam referens; *Christum* sperare salutem
Jussit, & afflictis melius confidere rebus.
Tunc dextram extinctæ tetigit, blandisque vocavit
Vocibus, illa graves oculos attollit, & alto
Quæsivit cœlo lucem, gaudetque reperta.
Hic Patris extinctæ suspensam blanda vicissim
Gaudia pertentant mentem, dulcedine lætæ
Mirantur turbæ, *Christumque* ad sidera tollunt.
Posthæc dum victu vires revocaret *Iesus*,
Magdalena venit furiarum infecta venenis,
Et *Christi* genua amplectens genibusque voluntans
Hærebat, lachrymisque oculos suffusa nitentes
Oscula figebat pedibus, fletuque rigabat;
Flaventesque comas fusas per candida colla
Arripuit, siccatque pedes, suspirat, & ungit.
Christe graves hominum semper miserate labores.
His lachrymis vitam das, & misereris amantem:
Ecce gemo, largoque humecto flumine vultum,
Da veniam misero, & propius res aspice nostras:
Ad te confugio, & supplex tua numina posco,
Alme precor miserere, potes namq; omnia, sic tu
Semper honore meo, semper celebrabere donis.
Illinc digreditur *Christus*, Canamque revisit.
Hic illi occurrit claro de sanguine princeps
Suspirans, imoque trahens á pectore vocem
Sic breviter fatur: natum nunc eripe lætho
Christe precor, tristi cui languent corpora morbo
Heu cadet ante diem? miseri te siqua parentis
Tangere cura potest, nati miserere, patrisque. (ra
Christus ad hæc: revocato animam, nam velcitur au-
Ætherea, nec adhuc crudelis occubat umbris.
His dictis curæ emotæ, pulsusque parumper
Corde dolor tristi, discedit; protenus illi
Nuncius occurrit qui certa ac læta reportat,
Luce frui optata, ac revocatum à funere natum.
Hinc abiens *Christus* patriam remeavit in urbem
Cumq; introgressus Synogogam multa docebat,
Sed Pharisæorum gens atrox fluctuat æstu

the centurion

Irarum, ſævitque animis ignobile vulgus. 8.
Undique collecti *Chriſtum* juveneſque ſeneſque 8.
Invadunt, agitat cœcos inſania cives: 7.
Haud aliter quam ſi magno cum flamma ſonore 7.
Virgea ſuggeritur coſtis undantis aheni, 7.
Exultantque æſtu latices, furit intus aquæ vis 7.
Fumidus atque alte ſpumis exuberat amnis; 7.
Nec jam ſe capit unda, volat vapor ater ad auras. 7.
Tunc *Chriſtum* pellunt ſummi ad faſtigia montis, 2.
Præcipitem ut ſcopuli detrudunt vertice; verum 1.
Occulit hunc denſis umbris circundata nubes 12.4.
Mortales hebetans viſus, atque humida circum 2.
Caligans, ſed enim caligo denſior horum 2.
Mentibus incumbit, tenebris denſantur opacis 3.
Errorum, quanti cinxerunt pectora nimbi? 5.
Cernere dum nequeunt *Chriſtum* mortalibus orbem 1.5.
Luce retexentem miſeris, noctemque fugantem. 4.12.
Ergo prorupit ſeſe, atque inimica refugit 8.
Oppida & ingratæ patriæ ſe ſubmovet oris. 7.
Interea *Herodes* indigna morte peremit. 6.
Johannem, dum Rex infando indulget amori 4.6.
Conjugis inceſtæ, & violat pia jura pudoris, 6.4.
Nam thalamum invaſit fratris vetitoſque hyme- 6.
Johannes igitur juſtas exarſit in iras (næos. 8.
Eſſe nefas dicens thalamum in-cæſtare *Philippi*. (4.12.
At Rex irarum volvens ſub pectore fluctus, 9.
Inſontem vatem vinclis ac carcere cœco 1.6.
Imperat includi, quia vincla incœſta vetabat. 1.1.
Cumque dies venit natalis, more vetuſto 2.1.
Annua vota facit, ſolemneſque ordine pompas 5.
Exequitur, cumulatque ſuis altaria donis. 5.
Tunc domus interior regali ſplendida luxu 1.
Inſtruitur, mediiſque parat convivia tectis; 1.
Arte laboratæ veſtes, oſtroque ſuperbo; 1.
Ingens argentum menſis, genialibus altis 1.6.
Aurea fulcra toris lucent, menſæque ſuperbæ 6.
Impoſitis auro dapibus; carcheſia fulgent, 3.6.4.
Cymbiaque argento perfecta atque aſpera ſignis. 5.
Conveniunt magna pompa proceresque duceſque; 1.5.
Illos porticibus Rex accipiebat in amplis: 3.
Et tandem aulæis ſeſe tetrarcha ſuperbis 1.
Aurea compoſuit ſponda, mediumque locavit. 1.
Jam proceres regni, nec non Romana juventus 3.1.
Regali accumbunt menſæ ſtrato ſuper oſtro. 1.
Dant manibus famuli lymphas Cereremq; caniſtris 1.
Expediunt, tonſiſque ferunt mantilia villis 1.
Quinquaginta intus famulæ quibus ordine longo 1.
Cura penum ſtruere, & flammis adolere Penates.

Centum

Centum alia, totidemque pares ætate miniſtri
Qui dapibus menſas onerent, & pocula ponant.
Veſcitur *Herodes*, procereſque & læta juventus,
Implentur veteris *Bacchi*, pinguiſque ferinæ:
Crateras magnos ſtatuunt, & vina coronant.
Fit ſtrepitus tectis, vocemque per ampla volutant
Atria, dependent lychin-laquearibus aureis
Incenſi, & noctem flammis funalia vincunt.
Hic Rex ipſe gravem gemmis, auroque poposcit
Implevitque mero pateram, moxq; impiger hauſit
Spumantem, & lætus pleno ſe proluit auro.
Poſt Regem proceres; laudes & facta parentis
Herodis magni cythera qui perſonat aurea
Adſtabat famulus, pugnata in ordine bella.
Ut *Solymam* ingenti urbem obſidione premebat,
Civeſque in ferrum pro libertate ruebant:
In bello egregias idem diſiecerat urbes;
Utque triumphata Capitolia ad alta *Sionæ*
Cæſare cum ſocio, & tota comitante cohorte
Romulidum aſcendit, gemmis inſignis, & auro.
Ut templum ſublime, ingens, de marmore levi
Condidit, & rutilo ſurgentes ære columnas,
Urbem *Sebaſten*, turrimque *Antoniam*, & ædem
Cæſaream, quam Rex *Romano* à *Cæſare* dixit,
Cæſareamque urbem tanto cognomine lætam,
Innumeraſque arces ſplendentes marmore cantas
Multaque templa addit ſaxo conſtructa vetuſto.
Herodis renovata manu; tum ſtrata virum
Portas, & pontes, & propugnacula bello,
Ingenteſque minas murorum, aquilamq; coruſcam
Auream in excelſo delubri vertice pennis.
Pandentem, pedibuſq; uncis nova bella minantem.
Tum portus arte effoſſos, atque alta theatris
Fundamenta canit jacta, immaneſque columnas
Rupibus exciſas ſcenis decora alta futuris.
Urbes *Aſiæ* addit domitas, pulſoſque latrones,
Fidentemque fugâ *Parthum*, verſiſque ſagittis,
Et tot rapta manu diverſo ex hoſte trophæa,
Atque triumphatas vicino ab littore gentes,
Tum canit æratas claſſes, atque *Actia* bella,
Utque *Auguſtus* agens *Italos* in prœlia *Cæſar*
Cum patribus, populoq; penatibus, & magnis diis
In puppi ſteterat, tremulis à vertice flammis
Terribilis, variiſque ut trux *Antonius* armis
Victor ab Auroræ populis, & littore rubro
Ægyptum, *Æoaſque* acies, & *Memnonis* arma
Vexerat: utque ſequuta (nefas) *Ægyptia* conjux
Puppibus auratis: atque ut ſpumaverit ingens

Convulſum

Convulsum remis, rostrisque stridentibus æquor : 8.
Utque omnis subito terrore *Ægyptus*, & *Indi*, 8.
Omnis Arabs, omnes vertebant terga *Sabæi*, 8.
Tunc cecinit magno mœrentem corpore *Nilum*, 8.
Pandentemque sinus, & tota veste vocantem 8.
Cæruleum in gremium latebrosaq; flumina victos ; 8.
Ille canit numeris septem discrimina vocum, 6.
Jamque eadem digitis, jam pectine pulsat eburno. 6.
Hic *Paris* interea cum semiviro comitatu 4.
Mæonia mentum mitra crinemque madentem 4.
Subnixus potitur rapto, indulgetque choreis, 4.
Cujus picta croco est, & fulget murice vestis, 4.9.
Cui *Cytheræ* cordi, & biforem dans tibia cantum. 9.
Non tuba, non cornu, non bellica tympana, nunquam 9.
Aere ciere viros, *Martemque* accendere cantu 6.
Ausus, at ad Venerem, nocturnaque prœlia fortis. 11.
Quin etiam in numerum ludebat adultera regis, E.6.10.
Et pedibus plaudit choreas, & carmina dicit. 6.
Noctem illam ludo, cantu, vinoque trahebat 3.1.
Impius *Herodes*, vetitumque bibebat amorem. 2.1.
Uritur infœlix, est inconcessa medullas 4.1.
Flamma, atque infandum vivit sub pectore vulnus : 2.4.
Devotus pesti, turpique cupidine captus 1.4.
Juravit, quodcunque petiverit illa daturum. 6.12.
Cum vero causæ iterum, sævique dolores 1.
Nondum animo exciderant : manet alta mente re- Judicium vatis, sprætaq; injuria tædæ. (postum 1.4.
Haud mora fatidici caput à cervice revulsum 3.6.4.
Johannis petiit, sic jusserat impia mater. 10.6.
Improbe amor, quid non mortalia pectora cogis ? 4.
Nam sua nec vatem pietas, neque crimine vita 2.4.
Expers, nec virtus protexit ab ense tyranni, 4.2.
Ast humeris caput avulsit, truncumque reliquit 2.9.
Sanguine singultantem : atroque fluentia tabo 9.9.
Ora viri in pleno spumanti sanguine sino 8.9.
Tradidit, ah miseræ promissum munus amanti. 5.4.
Illa (nefas) scelere ante alias immanior omnes 1.
Insultat capiti, verbisque illudit amaris. 8.9.
Tunc Matri ora modis attollens pallida miris 1.
Detulit ; his nequeunt expleri corda tuendo. 4.
At socii truncum ingentem, & sine nomine corpus 2.
(Triste ministerium) tollunt, conduntq; sepulchro. 6.5.
Postea *Christiadæ* longe lateque per urbes 6.
Prodigiis acti cœlestibus ossa piarunt ; (plum 6.
(Credere si dignum) hinc solido de marmore tem- 6.
Constituunt, lectosque dies de nomine vatis ; 6.
Et statuunt tumulum, & tumulo solennia mittunt, 6.
Æternumque viget *Baptistæ* in sæcula nomen. 4.6.

CHRI-

CHRISTIADOS

LIBER 10.

Argumentum.

Christus, *audita* Johannis *nece, ex* Galilæa *in Desertum secessit, ubi populi turbam ingentem miraculo se pavit: Super mare ambulat, & Petrum pene immersum liberat. Populum docet & sanat; motus* Chananitidis *precibus & fide filiam ipsius sanitati restituit. 38 annos morbo laborantem ad Bethesdam quendam ad valetudinem reduxit. Et hydropicam curat. Pharisæi invidia moti satellites quosdam miserunt ad capiendum* Christum, *qui ipsi verbis* Christi *capti, re infecta, redierunt. Postea a furente plebe saxis impetitur. In monte* Thabor *transfiguratur; descendens a monte, puerum a Dæmone liberat. Et Apostolos objurgat.* Capernaum *ingressus tributum solvit, pecunia in ore piscis reperta. Dum docet in templo iterum lapidatur, sed se subduxit, & Bethaniam pervenit, ubi Lazarum suscitat jam mortuum. Fama miraculorum* Christi *Sacerdotes & Scribas vexat; Concilium habent de opprimendo Domino, qui ex* Judæa *in Desertum secessit. Postea in æde* Simonis *ungitur a* Magdalena; Judas *insciturs* Christus *triumphans* Hierosolymam *petit, flet, & queritur de ejus ingratitudine. Execratur infœcundam ficum; orat, & Pater cœlitus respondet. Agnum cum Discipulis edit: quorum pedes lavat, & multis verbis instruit & solatur. Sacram cœnam instituit.* Judas *exit, & Dominum prodit: variæ meditationes insertæ sunt.*

AT mortem insontis secum indignatus amici
Christus, & ingentes volvens sub pectore fluctus
Curarum, ut subiit chari *Johannis* imago
Vitam exhalentis crudeli funere; mœstus
Ardet abire fuga, & *Galilææ* linquere terram
Navem aptat tacitus, sociosque ad littora cogit.
Inde ubi prima fides pelago, placataque venti
Dant maria, & lenis crepitans vocat *Auster* in alum
Conscendunt socii naves, & littora linquunt; (tum
Adnixi torquent spumas, & cærula verrunt.
Tum Deserta petit vasto submota recessu;
Atque hic ingentem populi affluxisse catervam
Admirans numerum invenit matresque virosque
Undique convenere, animos adhibere parati
Dum socios docet, & veterum præcepta revolvit.

Auribus

Auribus arrectis pendent narrantis ab ore ; 1.4.
Nec audisse semel satis est, juvat usque morari ; 6.
Sed roseus sessos jam gurgite *Phœbus Ibero* 11.
Tingit equos, noctemque die labente reducit : 11.
Ille dolet miseram inopes ; tunc voce Magister G.2.A.6
Petrum ad se socios; vocat : dehinc talia fatur : 1.
Devexo quoniam propior sit vesper Olympo, 8.
Nec victu populus vires revocavit, iniquum 1.
Esse puto impastam dimittere in oppida turbam : 9.10.
Quare agite, ô socii *Cererem* depromite, plebem 1.5.
Omnem gramineo jam rite locate sedile. 8.
Haud secus ac jussi faciunt, populumque locarunt 4.8.
Fronde super viridi. *Christus* partitur in omnes E.1.2.
Dona laborata *Cereris*, piscesque ministrat. 8.
Vescitur & *Christus*, simul & *Judæa* juventus : 8.
Sic quinis offis, & binis piscibus, omnes 2.1.
Nocte domum saturi redeunt, curasque resolvunt. E.5.6.1
Postquam exempta fames, bis senos ecce canistros 8.
Reliquiis onerant *Cereris*, piscesque ministrant. 3.4.
Tum *Christus* socios dare ventis vela jubebat. 3.
Ipse autem tacitæ per amica silentia lunæ 2.
Aeriisolus gressu petit ardua montis. 8.
Noctem illam hisomnem ducit, quin pectore ab imo 9.
Effuditque preces, patremque in vota vocavit. 5.
Ut primum dixit, pressoque obmutuit ore ; 6.
Littora nota petit, se credere fluctibus ausus, 3.6.
Infinetum per iter mortalibus, ocyus ingens 6.
Subsidit pelagus, nec fracta remurmurat unda, 5.10.
Dum pedes incedit *Christus* per maxima *Nerei* 10.
Stagna viam scindens, totam supereminet undam 17.
Quæ vitreo tergo domitorem sustinet orbis, G.3.A.5
Qui reprimit vultu rabiem cœlique marisque 2.3.
Interea *Petrus* media freta nocte secabat 10.
Ipse sedens, clavumque tenet, velisque ministrat. 10.
Respicit, & subito tenuem sine corpore formam 6.10.
(Morte obita quales fama est volitare figuras) 10.
Se vidisse putat, gressumque observat euntis 6.10.
Ut mare per medium fluctu suspenta tumenti 7.
Ferret iter celeres, nec tingeret æquore plantas 17.
Dum vero ignarus rerum, ignarusque Magistri, 10.
Artonitus stupuit, mox illi frigidus horror G.3.A.5.
Membra quatit, gelidusque coit formidine sanguis. 3.
Nec non & sociis, dominum ut videre per umbram 1.6.
Obscuram (qualem primo qui surgere mense 6.
Aut videt, aut vidisse putat per nubila lunam) 6.
Duruit subita gelidus formidine sanguis. 3.
Tum socios *Christus* pavitantes increpat ultrò, 6.10.
His animos tollens dictis : timor omnis abesto, 10.11.

Cur

3.8. Cur animi cecidere? Ego sum; non spiritus, ergo,
1. Curate, & vosmet rebus servate secundis.
2. Hæc *Christum Petri* quæ vox ut venit ad aures
3. In mare præcipitem puppi se misit ab alta
4. Et pedibus summas levibus perlabitur undas,
5. Sed dum altos calcat fluctus, graditurq; per æquor
6.3. Jam medium sævus *Petrum* circumstitit horror.
3.6. Nam subito venti volvunt mare, magnaq; surgunt
3.1. Æquora, mox *Simon* mediis effusus in undis
3.6. Exclamat; miserere precor, succurre ministro
3.1. *Christe* maris demitor, tempestatumque sonorum.
8.7. Haud mora, dat dextrâ trepido, quæ tollit ab undis.
7. Tum venti posuere, omnisque repente resedit
7. Flatus, & in lento luctantur marmore tonsæ.
6.4. Festinat *Christum* terris advertere proram;
6. Mox se ad *Genesaræ* recto fert littore portum
2. Undique visendi studio *Judæa* juventus
2.5. Circumfusa ruit, complentur littora turbis:
11. Nec *Christo* avelli possunt, nox humida donec
11. Invertit cœlum stellis fulgentibus aptum.
1. Hic surdos, mutos, & quos furor impius intus
12.7. Concutit, ille manu medica, vel veste levabat.
8.3. Posthinc digressum mulier *Chananea* Magistrum
6.12. Prosequitur longe lachrymans, supplexq; precatur
1. Quam primum ut vellet miseræ succurrere natæ,
4.7. Quæ furiis sine more fremit lymphata per urbem.
E.1. Responsum vero nullum dedit ille petenti.
1.2. Illa instat lachrymans, iterumq; iterumq; precatur
2.6. Ille nihil contra: tanto magis illa fatigat
6.7. Cunctantem; tandem socii exhortantur ut ægram
3.4. Respiciat, sed ille nihil tractabilis audit:
4. At veluti annosam valido cum robore quercum
4. Alpini *Boreæ* nunc hinc, nunc flatibus illinc
4. Eruere inter se certant, it stridor, & alta
4. Consternunt terram concusso stipite frondes,
4. Ipsa hæret scopulis, & quantum vertice ad auras
4. Ætherias, tantum radice in tartara tendit;
4. Haud secus, assiduis hinc atque hinc vocibus heros
4.1. Tunditur, & nondum vult exaudire vocantem.
6.4. Illa autem cernens lachrymas se volvere inanes,
10. More furens torrentis aquæ, vel turbinis atri
11. Ad *Christum* (nemq; omnis eum stipata tegebat
11.12. Turba virum) tendit cursu media agmina rumpens
3.12. Atque hæret complexa pedes, iterumque precatur
2. Vociferans, gemituque alto cœlum omne replevit.
6.5. Tum breviter *Christus* verbis castigat amaris:
11. Ante dapes lautas, & plenæ pocula mensæ
6.9. Natorum, fas est canibus præbere profanis?

Cui

Cui mulier; verum fateor, neq; dicta refello; 2.4.
Sed canibus liceat duris absumere malis 6.3.
Relliquias *Cereris*, si quæ labuntur ab altis 6.3.
Mensis, dum Domini dapibus vesuntur opimis. 8.3.
O mulier, tua magna fides, exclamat *Iesus*; 4.2.
Pectore sis firmo; dabitur *Chananæa* quod optas. 6.7.
Impius ecce furor languenti è corpore natæ 1.10.
Exiit, invenies servatam à peste puellam. 4.5.
Inde datum molitur iter. *Solymamque* revisit. 6.1.
Porticibus quinis palus est hic septa superbis, 2.G.1.
Ad quam conveniunt omnes qui corpore languent. 2.3.
Hinc atque hinc tristes posuere cubilia morbi; 10.6.
Expectantque ægri, dum Spiritus aliger alto 6.1.
Delapsus cœlo, medicas agitaverit undas; 2.12.
Qui potuit primo Sacratam innare paludem, 2.6.
Huic dicto citius fugit omnis corpore morbus. 1.12.
Unus erat tristi correptus corpora morbo G.5.
Ter denos octoque annos, jacuitque supinus 1.3.
Extendens cum voce manus, *Christumque* precatur 3.6.
Ut vellet misereri inopem, dextraque levare, G.4 A.1
Nam nemo est qui me de terra sublevet, inquit, 10.
Limosique lacus mediis exponat in undis. E.1.10.
Extemplo *Christus* mœrentia pectora mulcet, 1.
Atque animo tristes curas deponere jussit. G.4.
Surge, ait, ac humeris notum suspende cubile: 1.4.
Ille autem haud segnis surgens, cervice subivit 3.12.
Sublatum lectum; magna dulcedine lætus 4.G.4.
Ingreditur; Dominum cœlo quoq; laudibus æquat. 6.11.
Christo hinc digresso macie confecta suprema 8.
Ignoti nova forma viri, miserandaque cultu 5.
Occurrit, dira illuvies immissaque barba; 3.
Corpore abundabat fluidus liquor, omniaque in se G.3.
Ossa minutatim morbo collapsa trahebat. G.3.
Hunc ut conspexit *Christus* non multa moratus 1.3.
Dat dextram, & verbo depellit corpore morbum. 3.12.
At *Pharisæorum Christi* fama occupat aures, 5.
Et passim tot facta virum diffundit in ora. 4.
Illi indignantes magno cum murmure, templi 1.
Circum claustra fremunt, variis rumoribus iras 1.9.
Exacuunt, *Christi* temnunt miracula cuncta. 11.G.4.
Invida moti verbis odia aspera jungunt: 1.2.
Quin bello expertos juvenes hortantur ad arma, 10.
Accendunt que iras, animisque audacibus implent. 9.7.
Talia tum mandant: vel *Christum* absumite ferro, 9.4.
Vel vinclis captum deducite protinus ad nos. G.1. A.1
Illi continuo volitant; furor, iraque mentes 1.1.
Præcipitant: galeam tectis rapit ille, corusca 7.
Spicul. fert alter, clypeumque aut oque trilicem 7.

Loricam

Loricam induitur, fidoque accingitur enſe.
Sic cuncti ad *Chriſtum* rapidi, totoque feruntur
Agmine, nec longis inter ſe paſſibus abſunt.
Sed ſimulac Dominum turbas videre docentem
Conticuere omnes, arrectiſque auribus adſtant:
Multa putant, tumida ex ira tum corde reſidunt;
Attonitiſque hæſere animis, dum dura cohortum
Pectora mulcebat dictis; nec jam amplius armis
Fidunt, ſed votis, precibuſque expoſcere pacem
Coguntur, *Chriſtumque* colunt, & ad æthera tollunt.
Verum inter primos oritur diſcordia cives;
Chriſtum alii incuſant, alii miracula laudant;
Scinditur interea ſtudia in contrario vulgus.
Tandem ubi concepit furias plebs victa dolore
Sævit inops animi, totamque incenſa per urbem
Bacchatur; *Chriſtum* ſaxis ingentibus urgent.
Tecta metu ſocii repetunt diverſa per agros:
Ac velut effuſa ſi quando grandine nimbi
Præcipitant, omnis campis diffugit arator,
Omnis & agricola, & tuta latet arce viator,
Aut amnis ripis, aut alti fornice ſaxi
Dum pluit in terris, ut poſſint Sole reducto
Exercere diem: ſic obrutus undique *Chriſtus*
Saxorum nubem ſine vulnere ſuſtinet omnem.
At poſtquam incolumem clam ſeſe avertit, & aufert
Ex oculis, cæcum cœno medicatur, & inde
Digreſſus ſurdi reſeravit protinus aures.
Hinc petit aerii nimboſa cacumina *Thabor*.
Illum per ſcopulos atque aſpera ſaxa ſequuntur
Tres tantum ſocii, numero Deus impare gaudet.
Poſtquam altos ventum in montes atq; invia luſtra,
En ſubito fulget nova lux, *Chriſtique* coruſcat
Vultus, & ardentem jactat ſub nubila lucem.
Os humeroſque auro ſimilis; quin ipſa decora
Cæſaries ſplendet *Phœbæa* lampadis inſtar,
Et candore nivis æmulabat lactea veſtis.
Candidius cygnis, hedera formoſius alba
Corpus erat, lætos oculis affiaret honores:
Quale manus addunt ebori decus, aut ubi flavo
Argentum, Pariuſve lapis circundatur auro.
Sed ſocii ad *Chriſtum* tendunt, dum lumina *Moyſen*
Heliamque vident indutos veſtibus albis.
Multa inter ſeſe vario ſermone ferebant;
Tum *Petrus* tales rumpebat pectore voces:
Hic tria condamus niveis tentoria velis;
Montibus his liceat pariter conſidere tecum;
Hic equidem toto tecum conſumerer ævo;
Vix eâ fatus erat *Petrus*, cum lucida nubes

Circum fuſa

Circumfusa micans, late loca lumine vestit 1.6
Purpureo, & talis vox reddita fertur ad aures 6.
Filius hic meus est, mea magna, & sola voluptas: 9.
Hujus dicta igitur duras dimittite in auras. 4.
At trepidus comites, sævus circumstetit horror; 2.
Labuntur visu in medio, calor ossa reliquit; 3.
Sed *Christus* miserans de terra sublevat ipsos, 5.
Atque animos tollit dictis, & pectora mulcet. 10.1.
His actis tandem summis de montibus adsunt 3.1.
Christus cum sociis comitum affluxisse novorum 2.
Ingentem invenit numerum, matresque virosque 2.
Inter quos gemitus imo de pectore ducens, 2.
Complexusque sui corpus miserabile nati E.5.
Stat tristis genitor; *Christeq;* dehinc talia fatur: 3.1.
Ecce meum natum, quem Spiritus impius intus 1.
Corripit, & misero morbo depascitur artus; 2.
Inque undas ignemq; jacit; tum territus infans G.3 A.1
Æstuat, & mistum spumis vomit ore cruorem; G.3.
Clamores simul horrendos ad sidera tollit. A.2.
Hortabar socios misero succurrere nato, 5.9.
Sed frustra, nam illis non tanta potentia, quare 5.1.
Supplicibus votis oro miserere laborum 3.2.
Tantorum, miserere animi non digna ferentis. 2.
Tum graviter dictis socios castigat *Jesus* 5.
Patrem ad se natumq; vocans, simul increpat ipsum 1.5.
Tartareum monstrum puerosque excedere cogit. 7.1.
At subita trepidat formidine spiritus, inde 6.
Digrediens, celerique fuga sub tartara lapsus 3.
Pallantes umbras repetit, noctemque profundam. 4.

Jamque *Capernaum* rursus contendit ad urbem; 1.
Hic nihil argenti calati *Christus* habebat. 10.
Tum *Petrum* sic alloquitur, ac talia mandat! 4.
Vade age, *Petre*; cito contende ad littora cursu, 4.1.
Alta petas, *Pelagoque* immittas humida lina; G.1.
Pisces quem primo captabis guttura pande G.3.A.6
Argentum invenies, hoc pro me, teque rependes. 4.1.
Dixerat; ille Dei magni parere parabat 4.
Imperio, graditurque volens ad littora nota. 4.1.
Provehitur portu, demittit in æquora lina; 3.G.1.
Tum genus æquoreum *Nerei* per maxima stagna G.3 A.10
Spumantes sciudunt fluctus, luduntq; per undas; 10.3.
Quam multa in silvis avium se millia condunt G.8.
Vesper ubi, aut *Hybernus* agit de montibus imber. G.4.
Dumque secant æstum clari delphines in orbem, 8.
Unus de media nitidum caput extulit unda G.4.
Squamea convolvens sublato pectore terga, G.3.
Ardentesque oculos intorquens lumine glauco, G.4.
In *Petrum* fauces argento pandit onustas. 6.1.

Corripit

Corripit oblatum thesaurum è gutture piscis
Petrus, & hoc pretio *Christum* cenetq; redemit:
Tu cui thesauros vitrea *Neptunus* ab aula
Mittit, & occultis opibus gens squamea ditat;
Non aurum argentumve peto, non uberis agri
Proventum, quo me redimam de carcere Lethi;
Condat opes alius, defessoque incubet auro,
Sollicitent alii remis freta cæca, ruantque
In ferrum, penetrent aulas, & limina regum;
Hic petat excidiis urbes, miserosque Penates,
Ut gemma bibat & Sarranno dormiat ostro:
Aſt ego cui nulla est foribus domus alta superbis
Mane salutantum removens ex ædibus undam,
Illusæque auro vestes, *Ephreiaque* æra,
Alba nec *Assyrio* fucatur lana veneno,
Nec casia liquidi corrumpitur usus Olivi,
Te peto *Christe* omnis curæ, casusque levamen;
Teq; sequor, jam nulla mora est, quà duxeris, ad-
Si te *Christe* habeam, si non comes ire recusas (sum
Dum vivo, vitamque extrema per omnia duco;
Si me cum rapiet duræ inclementia mortis
Accipies, cœlique vias, & sidera monstres;
Non varios inhians pulchra testudine postes
Ambibo fasces populi; perituraque regna,
Sed spernam mundiq; minas, fastumq; superbum
Atque metus omnes, & inexorabile fatum
Subjiciam pedibus, strepitumque *Acherontis* avari.
Tu secura quies, tu nescia fallere vita,
Tu quoq; dives opum variarum; & sanguinis una
Gutta valet, plusquam *Medi* ditissima terra,
Et pulcher *Ganges*, atque auro turbidus Hermus,
Totaque thuriferis Panchaia pinguis arenis.
Posthæc cum sociis *Solymam* contendit ad urbem;
Dumque docet populos alti sub fornice templi
Seque ait *Abrahamo* majorem, protinus ira
Sævit inops animi populus, *Pharisæaque* turba
Æstuat, atque imis ingens dolor ossibus ardet.
Insequitur nimbus lapidum, furor arma ministrat;
Urbs concussa fremit, variusq; per ora cucurrit
Scribarum turbata tremor; ceu saxa morantur
Cum rapidos amnes clauso sit gurgite murmur,
Vicinaque fremunt ripæ crepantibus undis.
At *Deus* obscuro *Christum* tunc aere sepsit,
Et multo circum nebularum fudit amictu;
Cernere ne quis eum, neu quis contingere possit:
Aufert se septus nebulis (mirabile dictu)
Per medios, miscetque viris, neque cernitur ulli.

Judæi amentes currunt per strata viarum, 4.1.
Huc atque huc acies circum omnia tecta ferentes, 12.
Vestigantque virum frustra caligine tectum: 12.
Nigra velut magnas Domini cum divitis ædes 12.
Pervolat, & pennis alta atria lustrat hirundo 12.
Pabula parva legens, nidisque loquacibus escas: 12.
Et nunc porticibus vacuis, nunc humida circum 11.
Stagna sonat, similis mediam vesana per orbem 11.
Turba fremit, rapidoque volans obit omnia cursu. 12.
O cæci *Abramidæ*, quæ vos dementia cœpit? 6.E.
Quo ruitis miseri? quæ mentem insania mutat? 10.42.
Vosne illum saxis premitis, qui saxea corda 8.9.
Cum gemitu de nube cava speculatur amictus? 4.1.
Vosne animam illius vestris effundere dextris 1.
Speratis, cui sola necis vitæque potestas? 4.9.
Mortaline manu, mortem immortalis obibit 9.6.
Qui cœlum terramque suo vel Numine replet? 1.
Ingrediturque solo, & caput inter nubila condit. 4.
Tantane vos generis tenuit fiducia vestri? 1.
Heu quæ sopitos deludunt somnia sensus! 10.
Remigio hoc agere est adverso flumine lembum. 6.1.
Quem prono in præceps spumans rapit alveus amne 6.1.
Irritus est omnis conatus, & irrita vestra 4.3.
Saxa volant, vacuas vos cæditis ictibus auras: 1.5.
Ac veluti in somnis oculos ubi languida pressit 11.
Nocte quies, nequicquam avidos extendere cursus 12.
Velle videmur, & in mediis conatibus ægri 12.
Succidimus: non lingua valet, non corpore notæ 12.
Sufficiunt vires, nec vox, nec verba sequuntur; 12.
Sic vobis quacunque via tentatis *Iesum* 12.4
Opprimere & cursum regni tardare quietum, 1.5.
Successum *Dei* ipse negat; verum hora propinquat 12.5
Fatalis, cum sponte sua se opponere morti 6.2.
Non metuet; quamvis merita non morte peribit. 4.4
Posthinc *Bethaniæ* fert gressum ad mœnia *Christus*, 1.
Illum omnis tectis, agrisque effusa juventus, 7.
Turbaque miratur matrum, & prospectat euntem. 7.
Dumque iter accelerans carpit mœstissima *Martha* 6.2.
Multa gemens largoq; humectans flumine vultum 6.4.
Occurrit, talesque effundit pectore questus: 6.4
Christe Deus credo quod te demisit Olympo 4.
Rex superum, cœlum ac terras qui Numine torquet 4.
Ut genus humanum miseransin rebus egenis 1.6.
Consilio, auxilioque juves, non luce careret 1.6.
Si tua sensisset præsentia numina frater. 6.1.
Nunc jacet exanimis, placidaq; in morte quiescit, 6.3.
Quarta hæc jam lux est, ex qua pallentia membra 3.10.

Condidimus

Condidimus terra, patriaque inclusimus urna,
Jam scio te precibus genitorem flectere posse;
Explora, quodcunque petis dabit ille petenti.
Talibus orabat, talesque miserrima fletus
Dat *Martha*; at *Christus* dictis solatur amicis
Olli sic breviter respondens;
Cur tam sollicita es, curisque ingentibus ægra
Effundis lachrymas; facilis descensus Averni,
Noctes atque dies patet atri janua Ditis;
Sed revocare gradum, superasque evadere ad auras
Hoc opus hic labor est: faciam tamen optima ab
Germanum infernis ad lumina surgere vitæ (umbris
Qui claro duxisse genus me credit *Olympo*,
Progeniemque Patris magni qui videra mundi
Æternis regit imperiis, licet alma recessit
Lux oculis, quamvis hunc somnus ferreus urget,
Non tamen æternam claudentur lumina noctem,
Sed vivet, vitamque per omnia sæcula ducet.
Hæc ubi dicta dedit, multis cum millibus ibat
Ad tumulum, magna, medius, comitante caterva.
Hic *Mariam* fleviſſe videns, turbamque dolentem.
Sustulit ad cœlos ardentia lumina *Christus* (ortis
Dans gemitum ingentem, lachrymisq; ita fatur ob
Sancte parens nostri nunquam tibi cura recedit,
Propterea grates dignas tibi solvo quod audis
Cum te voce voco, & supplex tua numina posco;
Nunc Pater auxilium nobis ne subtrahe, rebus
In dubiis adsis: audacibus annue cœptis.
Sic fatur lachrymans, corpusque exanguis amici
Evocat ex tumulo: corpus (mirabile dictu)
Vox *Christi* ut primum *Lazari* pervenit ad aures,
Egreditur linquens antrum, rursusque medullas
Intravit calor, & labefacta per ossa cucurrit:
Non secus atque olim tonitru cum rupta coruſco
Ignea rima micans percurrit lumine nimbos.
Ipse viro *Christus* manicas, atque arcta levari
Vincla jubet: *Lazarum* revocatum à morte salutat
Tum vero tremefacta novus per pectora cunctis
Insinuat pavor, & *Lazarum* videre moventem
Tendentemq; manus, *Christumq;* in vota vocantem.
Extemplo *Judæ* magnas it fama per urbes:
Fama malum quo non aliud velocius ullum,
Mobilitate viget, viresque acquirit eundo.
Parva metu primo mox sese attollit in auras,
Ingrediturque solo, & caput inter nubila condit.
Illam Orci rector dirarum à sede sororum
Emisit pedibus celerem & pernicibus alis:

T. v. 131. n. 88

Monstrum horrendũ ingens, cui quot sunt corpore 4.
Tot vigiles oculi subter, mirabile dictu. (plumæ, 4.
Tot linguæ, totidem ora sonant, tot subrigit aures 4.
Nocte volat cœli medio: terræque per umbram 4.
Stridens, nec dulci declinat lumina somno. 4.
Luce sedet custos, aut summi culmine tecti, 4.
Turribus aut altis, & magnos territat urbes: 4.
Tam ficti pravique tenax, quam nuncia veri. 4.
Hæc tum multiplici populos sermone replebat 4.
Gaudens, & pariter facta, atque infecta canebat: 4.
Venisse hunc *Christum* regali à sanguine cretum 4.
Qui *Judæ* terras omni ditione teneret, 1.
Qui populo dat jura, viamque affectat Olympo G.4.
Dum docet ignavum vulgus: quin credula corda A.4.
Ludit imaginibus falsis nova pectore versat 1.
Consilia, ut possit *Jacobi* vertere gentem. 3.
Hæc passim Dea fœda virum diffundit in ora. 4.
Protemus ad *Scribas* cursum detorquet iniquos: 4.
Incenditque animos dictis, atque aggerat iras. 4.
Jamque Sacerdotum Primi totusque Senatus 8.
Consilium summis Regni de rebus habebant. 9.
Tum *Caiphas* solio medius consedit avito, 7.
Insula cui sacra redimibat tempora vitta: 10.
Et quassans caput, hæc effudit pectore dicta: (vulgus 7.
Quandoquidem hunc *Christum* sequitur miserabile 10.1.
Et super æthereas errare licentiùs auras 7.
Si sinimus; nobis, nostrisque nepotibus olim 8.
Exitium magnum immittet *Romana* propago: 10.5.
Nos patria omissa Dominis parere superbis 12.
Cogemur, qui nunc lentè consedimus arvis: 12.
Consulite in medium, & rebus succurrite fessis. 11.
Nulla salus bello, pacem te poscimus omnes. 11.
Impius hæc tam culta novalia miles habebit? E.1.
Barbarus has urbes? en quo discordia cives E.1.
Perduxit miseros! heu quanta insania *Christum* E.1.
Posthabitis nobis, animis opibusque juvare? 1.2.
Accipite ergo animis, atque hæc mea figite dicta, 10.
Pro re namque loquor, sunt nobis fortia bello 4.8.
Pectora, sunt animi, & rebus spectata juventus; 8.
Hinc delecta virum sortiti corpora, furtim 2.
Mittamus, *Christum* incautum, & nil tale verentem 1.9.
Clam ferro ut superent, manibus vel fune revinctis 1.2.
Adducant, pœnas sed non sine sanguine pendet; 6.2.
Unum pro multis dabitur caput. 5.
Talibus orabat *Caiphas*, cunctique fremebant 10.
Judæi assensu vario: ceu flamina prima 10.
Cum deprensa fremunt silvis, & cæca volutant 10.

Murmura,

10. Murmura, venturos nautis prodentia ventos.
5.10. Postquam dixisset, solio tum protinus aureo
10. Surgit *Saracidæ* medium quem ad limina ducunt.
2. At quia summa dies & ineluctabile tempus
8.9. *Christi* nondum aderat; conantur plurima frustra
4.6. *Judæi* in Dominum, qui fraude & viribus illum
5.10. Hinc inde oppugnant, atque irrita jurgia jactant,
4. Ne quid inexpertum frustra gens sæva relinquat:
5. Ac veluti celsam oppugnat qui molibus urbem
5. Aut montana sedet circum castella sub armis,
5. Nunc hos nunc illos aditus, omnemque peterrat
5. Arte locum, & variis assultibus irritus urget: (bant
3.4. Haud secus *Abramidæ* modo vi, modo fraude pete-
2.10. Nec quidquam dominum, manet imperterritus ille,
7. Et sicut *Pelagi* rupes immota resistit;
7. Ut *Pelagi* rupes magno veniente fragore
7. Quæ sese multis circum latrantibus undis
7. Mole tenet: scopuli nec quidquam & spumea circum
7. Saxa fremunt, laterique illisa refunditur alga:
6. Sic *Christus* populique minas patrumque furebat
6. Invalidus; vires ultra, sortemque creatæ
10.1. Naturæ, si non animos viresque secundas
10.12. Sufficeret nato genitor Rex ætheris alti.
E.8. Sed cum se nostri generis vel sanguinis unum
3.6. Declarat, naturæ in *Christo* agnoscimus omnes
G.2. A.2 Defectus sine defectu, sine crimine crimen.
6. Hinc cupiens, metuensque; dolens, gaudensque; fatetur
4. Se carnem ex nostra, & nostris ex ossibus esse.
G.3, G.2 Hinc sedet ad puteum, dulcesque; ex fontibus undas
2.9. Faucibus expectat siccis, fons ipse per-ennis.
2.3. Et qui credenti latices de ventre fluentes
4.1. Puraque perpetuis promittit flumina lymphis.
3.7. Sic inter rupes desertas, vertere morsus
7. Exiguam in Cererem penuria adegit edendi.
8. Ille homines pecudesque; tamen turbasque; volantum,
6. Et quæ marmorea fert monstra sub æquore pontus,
G.4. *Neptuni* armenta, & turpes sub gurgite *Phocas*;
4. Quæque lacus late liquidas, quæque aspera dumis
3.3. Rura colunt, epulis animalia pascit opimis.
G.4. Ille onerat dapibus mensas, & pocula replet
E.5. Et nostra exhilirat multo convivia *Baccho*
6. Qui nutu cœlum ac terram, composque liquentes
6. Lucentemque globum lunæ, Titaniaque astra
7.8. Sustinet, ille tamen defessus sæpe resedit.
1. Qui vultu cœlum tempestatesque serenat,
5.1. Sæpe dolens gemuit, curisque ingentibus æger
4.6. Sæpe sinum lachrymis atque ora rigabat amaris.

Qui toties nutu totam tremefecit Olympum 10.
Ipse metu tremuit velatus imagine nostra. 6.1.
O tu qui nostro doluisti sæpe dolore, 2.
Cui lachrymis maduere genæ, qui pectora ab imo 5.1.
Ingemte: gemitus pro nobis sæpe dedisti: 2.11.
Nunc fontes reclude meos oculorum, & acerbo G.2.A.
Concute cor luctu; dolor ardeat ossibus imis, 7.5.
Rumpantur tristes lachrymarum fontibus amnes; G.3.
Ut te nocte dieque fleam, ut tua vulnera lymphis 6.4.
Abluam, & amplectens foveam te pectore; namque 4.9.
Funeris heu tibi causa fui; mea culpa laborum 6.4.
Tantorum caput est, quæ tantam sanguinis undam 2.10.
Effudit, quæ me miserum, & te perdidit, eheu! 10.G.4.
Si te non flerem, vel saxis durior essem, G.4.A.
Horridior rusco, projecta vilior alga, E.7.
Nam *Christum* extinctum crudeli funera templi E.5.
Velamen flevit, flevit Sol aureus orbe 1.G.1.
Prospicieus medio, cœloque invectus aperto 1.
Horret, & attonitus pronis dat lora quádrigis, G.3.1.
Tum caput auricomum nigro velavit amictu 6.8.
Noctem hyememque ferens, & inhorruit atbra te- 5.1.
Non tamen audaci populo fiducia cessit, (nebris. 10.
Nec stupet attonitus nec *Christo* indigna ferenti G.3.A.
Dat veniam, aut quisquam insontis miseretur *Iesu*; 4.5.
Sol licet abstinuit visu, aversusque refugit 7.
Fœda ministeria, & cæcis se condidit umbris, 7.
Impiisque æternam timuerunt sæcula noctem. G.1.
Non ego te flerem? quem tot radicibus imis G.4.A.
Concussæ rupes fleverunt, ipsaque tellus 8.E.10.
Dum tremefacta solo tumulos reseravit hiantes, 10.12.
Ipsaque *Judææ* fleverunt saxa superbæ. E.10.11.
Quin Manes imis ululatunt sedibus Orci, 6.G.4.
Atque umbræ tenues simulachraq; luce carentum. G.4.
Christe tuum furias etiam ingemuisse *Barathri* E.5.1.
Interritum, *Ausoniique* simul *Graiique* loquuntur. E.5.1.
Sed quo nos flendo defleximus? error amoris 6.10.
E calle abduxit; nec mirum, lumina fletu 4.5.
Caligant, lachrymis nigrescunt omnia circum. 2.11.
Sed jam tempus equum fumantia flectere colla G.1.
Et revocare gradum. 6.
Perge ergo annales *Christi* narrare laborum 1.2.
Calliope, & nostras furas vincire cothurno. 9.1.
Postquam concepit furias evicta dolore 4.
Crudelis *Judæ* soboles, quam gloria *Christi* 6.11.
Obliqua invidia stimulisque agitabat amaris, 1.1.
Constituit tacitus scelerata excedere terra 6.3.
Christus, & hospitium pollutum linquere *Judæ*. 3

Est

Est deserta siti regio submota recessu
Hinc atque hinc vastæ rupes, vastique minantur
In cœlum scopuli, atque horrent immania lustra.
Haud procul hinc villa est *Ephrem* cognomine dicta,
Ad quam conscendit *Christus*, sociique sequuntur.
Hic latuit quem nil latuit; non intima Ditis
Regna, nec occultis *Neptunia* monstra latebris,
Quicquid in immensa Oceanus complectitur alvo,
Quicquid & in cœco gremio telluris opertum est,
Hoc oculis patet omne suis; quin pectoris aula
Et cordis domus intus, & atria cœca patescunt.
Verte omnes tete in facies, & contrahe quicquid
Sive animis, sive arte vales: opta ardua pennis
Astra sequi, clausumque cava te condere terra,
Non tamen effugies oculos *Christi* omnipatentes;
Cui nihil occultum est, novit namque omnia solus
Quæ sint, quæ fuerint, quæ mox ventura trahantur.
Scit Solus lunam errantem, Solisque labores:
Unde hominum genus & pecudum, unde imber &
Arcturum, pluviasq; hyadas geniosq; triones. (ignes
Quid tantum Oceano properent se tingere Soles
Hyberni, vel quæ tardis mora noctibus obstet;
Unde tremor terris, qua vi maria alta tumescant
Obicibus ruptis, rursusque in se ipsa residunt.
Ast ego qui tantum studiis ignobilis oti
Floreo, & assiduo cupio indulgere labori,
Scilicet ut possim rerum cognoscere causas;
Nec quicquam humanas tentavi nescius artes;
Namque ut ne possim Naturæ accedere partes
Frigidus en obstat circum præcordia sanguis
Terreniq; hebetant artus, moribundaq; membra
Caligatque acies mentis, quin insuper obstat
Omnibus, hoc vitæ breve & irreparabile tempus.
Ergo mihi liceat tecum, *Charissime Christe*,
Vivere, & insanos hominum vitare tumultus.
Tu degis thalami expertem sine crimine vitam;
Tu sylvas habitas horrendaque rupibus antra
Posthabitis aulis regum portisque superbis
Urbium, ubi perpetuus cives amor urget habendi.
O tantum liceat tecum mihi sordida rura
Atque humiles habitare casas, & lustra ferarum.
Limina non regum, aut Romana palatia cœlo
Æquata, aut Pario splendentes marmore turres
Tantum affectabo, dives quas condidit arces
Ipse colat, nobis placeant ante omnia sylvæ.
Tu modo sis mecum; sine te nil frigida Tempe,
Speluncæ, vivique lacus, aut flumina prosunt;

Mugituſve boum, molleſque ſub arbore ſomni. G.7.
Certum eſt in ſilvis inter ſpelæa ferarum E.10.
Malle pari tecum, cunctoſque inglorius annos E.10.6.
Exigere, & ruris duros perferre labores; 11.6.
Quam ſine te ſceptra accipere, aut attollere faces. 7.
Nam te nec populi faſces, nec purpura regum G.2.
Flexit, cum voluit rerum committere habenas G.2.A.
Unanimi aſſenſu populus; fugiſti, & in altis 4.10.
Exigere optaſti potius vel montibus annos. 6.1.
In quibus infidos nunquam diſcordia cives G.2.
Sollicitat, non bella fremunt, non ferrea jura, G.2.A.
Inſanumve forum, ut populi tabularia cernis. G.7.
Non ſecura tamen denſis teris otia lucis G.3.A.
More fera, quamvis inter deſerta ferarum 4.7.
Luſtra habites; non tu muſam meditaris avena 3.E.1.
Sylveſtrem tenui, viridi projectus in antro, E.1.
Perque herbas patulæ recubans ſub tegmine fagi. G.3.E.1.
Muſcoſi fontes, & ſomno mollior herba, E.7.
Et quæ nos rura viridis tegit arbutus umbra, E.7.
Non te pertentant vana dulcedine lætum; 1.G.1.
Sed varios triſti media inter talia curas 8.4.
Pectore jactabas, premis altum corde dolorem. 1.1.
Quin genus indocile, & diſperſos rure colonos 8.1.
Componis, legeſque doces præceptaque patris 8.1.
Evolvis, nec non tota regione vagaris 3.6.
Occulte medicans mortalibus inter eundum. 12.E.5.
Sed non pæoni herbis aut frugibus ullis 7.6.
Mortales revocas medicatis morte ſub ægra; 7.G.1.
Quæſitas artes noſtri novere magiſtri G.3.
Phyllirides, Chiron, Amythaoniuſque Melampus. G.3.
At nemo potuit languenti corpore morbos 6.3.
Tactu, vel verbo te præter pellere; 2.3.
Nobis tu medicus, ſola es medicina furorum. G.3.E.1.

Poſthæc accumbens epuli *Simonis* in æde 1.
Cum *Laſaro* plebem concurſu accedere magno 1.
Aſpicit, ut *Laſarum* revocatum à morte viderent. 5.
Circumſtant animæ dextra lævaque frequentes. 6.
Sed liquidum *Mariæ* ambroſiæ diffudit odorem E.4.
Quo ſacrum *Chriſti* frontem perduxit, at illi G.4.
Dulcis compoſiti ſpiravit crinibus aura. G.4.
Ambroſiique pedes perfuſo rore madentes A.14.
Spiravere; ira *Judæ* concuſſus acerba 1.6.
Æſtuat & *Mariam* dictis caſtigat amaris. 6.5.
At *Chriſtus* quanquam *Judæ* lenire furorem 4.
Conatur dictis, & ſævam flectere mentem 4.7.
Quem nec longa dies, pietas nec mitigat ulla, 5.
Nec *Chriſti* voces ullas tractabilis audit, 4.

Ille

Ille tamen sævos oculos aversus habebat,
Nec magis incepto vultum sermone movetur
Quam si dura silex, aut stet *Marpesia* cautes;
Sed trepida & captis immanibus effera mens est.
Tandem sanguineos oculos, & torva tuentes
Volvens prorupit sese, atque excelsa petivit
Tecta *Sacerdotum*, *Christumque* incusat aperte,
Quem capere insidiis promittit perfidus ultro
Dumque novas artes *Judas*, nova pectore versat
Consilia, insontem si fallere possit amicum,
Urbem Asiæ vectus repetit, nil territus heros,
Quem trepidi socii comitantur passibus æquis.
At primum ut celsæ fastigia suspicit urbis
Christus, & adversas adspectat desuper arces,
Dat gemitum ingentem, lachrymisq; ita fatur ob-
O fortunatam nimium tua si bona nosces (ortis
Jerusalem, tu quæ mactas crudeliter omnes
Ense Oratores quos ad te mittimus, eheu!
Cur mea dicta negas duras demittere in aures?
Quo ruis? aut quis te nostris amplexibus arcet?
Te propter lachrymas fundo; te propter eandem
Volvere tot casus volui, tot adire labores;
Tu tamen intentas mortem mihi pessima, quamvis
Te veniente die, te discedente docebam.
Heu *Solyma*! *Solyma*! quæ te dementia cœpit?
Nec te noster amor, nec te mea verba movebunt?
Nil nostri miserere? mori me denique cogis?
En quia me precibus nostris lachrymisve moveris
Instat jam me dies, & ineluctabile tempus
Quo templum hoc immane, ingens, à culmine celso
Corruet, & victa dominabitur hostis in urbe.
Præter disjectas moles, avulsaque saxis
Saxa nihil cernes, & mistum pulvere fumum;
Romanus muros, totamque à sedibus urbem
Eruet; heu quantæ strages, quot funera passim?
Millia multa virûm morientia corpora, nec non
Jordanicis rubro spumantem sanguine cerno,
Et late campos *Judæorum* ossibus albos;
(Quod tua mens nunquam placida contenta quiete)
Tales ille suo rumpebat pectore questus. (est.
(*Christe* tuam pacem lachrymis precibusque requiro,
Des pater, & pacem hanc æterno fœdere jungas.
Fac ut nulla dies violet, nec fœdera rumpat
Quo res cunque cadent; nec te vis ulla volentem
Avertat non si tellurem effundat in æquor
Diluvio miscens, cœlumve in tartara solvat;
Non vanos strepitus bellorum horrebo nec hostes,

Præsentem

Præsentem quamvis intentent omnia mortem, b
Sed securus agam per aperta pericula vitam. 7.12.
Jamque iter, emensas turres ac tecta *Sionis* 7.
Arduaq; prendebat *Christus*, muroque subibat; 7.
Cum subito turbæ decisis undique ramis 6.1.L
Palmarum occurrunt, vocesque ad sidera jactant. G.1.A.
Exuviisque vias sternunt palmasque ferentes 1.G.2.
Procedunt, circum pueri, innuptæque puellæ 11.2.
Sacra canunt; fremitumq; virum, studiisq; faventum 5.
Concinet omne nemus, vocemq; immensa volutant 5.
Atria, pulsati colles clamore resultant. 5.
Tum studio effusæ matres, & vulgus inermum, 12.
Invalidique senes, turres ac tecta domorum 12.
Obsedere, alii portis sublimibus adstant. 12.
Mox *Phariseorum* furiis exarserat atro 8.
Felle dolor, sævaque infrendunt dentibus ira. 8.1.
At *Christus* templum ascendens, factoq; flagello 1.5.
Mutantes merces ejecit, & increpat ultro. E.4.10.
Dumq; fame premitur pingui consexit in arvo 6.E.5.
Pandentem ramos annosaque brachia ficum, 6.
Sed nulla in tota pendebant arbore poma; E.1.
Quod nondum *Eoæ* b *Atlantides* abscondantur. G.1.
Propterea dictis hanc execratur acerbis, 3.5.
Atque nova posthac vetuit ne fronde virescat: G.2.A.6.
Neu trudat gemmas, neu flores explicet ullos. G.1.
Ad dictum hoc imis radicibus aruit arbor, 8.G.3.
Lapsa cadunt folia, & genitalis deficit humor. 6.G.2.
Non tenues pluviæ, rapidive potentia Solis G.1.
Aerior, aut *Boreæ* penetrabile frigus adurit, G.1.
Usque adeo tua quam divino ex ore loquela 3.5.
Christe Deus, solum quem agnoscit maximus orbis 6.G.1.
Authorem frugum tempestatumque potentem. G.1.
Hei mihi qualis ager cordis, quam sentibus horret. 4.2.
Nulla in flore novo pomis se fertilis arbos G.1.
Induit, aut siquæ Autumnus matura ministrat, G.1.
Omnia degenerant succos oblita priores. G.2.
Verbi sæpe quibus mundavimus hordia sulcis E.1.
Infœlix lolium, & steriles dominantur avenæ. E.5.
Pro molli viola, pro purpureo *Narcisso* E.5.
Carduus, & spinis surgit palinurus acutis; E.1.
Sum velut in sylvis arbos de stirpe recisa 12.
Matre carens, spoliata comis & cortice ferro; 12.E.5.
Nunquam fronde levi fundens virgulta, nec umbras. 12.
O tu qui ferro mortales vertere terram G.1.
Instituis, quando glandes atque arbuta sacræ G.1.
Destituunt sylvæ; nunc sulcis semina cordis G.1.
Debita committas, atque ab radicibus imis G.1.

Evellas

b Nondum autumnus venerat, quo tempore vergiliae in Tauro existentes, quae & Pleiades dictae sunt, occidunt cosmice secundum Virgilium, oriuntur achronice, secundum Ovidium.

G.2 Evellas lolium ; ſanctuſque repentibus auris
G.4 Spiritus omne mei foveat jam pectoris arvum ;
E.7. Inſuper & læto deſcendat plurimus imbre ;
G.2. Sic fœcundus ero, ſic pomis utilis arbos.
12. At *Phariſæorum* gens implacabilis ardet,
11.1. Irarum ingentem volvens ſub pectore molem :
7. Fluctus uti primo cœpit cum albeſcere vento
7. Paulatim ſeſe tollit mare, & altius undas
7. Erigit, inde imo conſurgit ad æthera fundo ;
4.1. Mille dolos ſecum flammato corde volutant,
3. Si poſſunt *Chriſtum* quocunque abſumere lætho.
4. Jamque patrem manibus ſupplex oraſſe ſupinis.
4.1. Dicitur, ut natum merito dignetur honore ;
8. Multaque dura ſuo triſti cum corde putabat ;
8. Ni ſignum cœlo Pater ipſe dediſſet aperto :
8. Namque improviſo vibratus ab æthere fulgur
8. Cum ſonitu venit, & ruere omnia viſa repente ;
8. Suſpiciunt, iterũ atq; iterũ fragor intonat ingens,
7. At Pater omnipotens dum cœlo clarus ab alto
7. Intonuit, radiiſque ardentem lucis & auro
7. Ipſe manu quatiens oſtendit ab æthere nubem,
1.6. En nube ex media vox reddita fertur ad aures :
5. Semper honoratum te habui, ſic ſemper habebo.
8.6. Obſtupuere animis alii, ſed maximus heros
8. Agnovit ſonitum, & magni promiſſa parentis ;
8. Tum memorat : veſtri cauſa fragor intonat ille
8.1. Quem caſum portenta ferunt ſi quæritis, orbis
10.1. Turbidus ejicitur princeps, ego poſcor Olympo.
2.E.7. Jamque dies aderat qua gens *Judæa* ſolebat
1.3.2. Agni mactati conſpergere ſanguine poſtes ;
8. Nos ex more dapes, non hæc ſolennia tanta
8. Vana ſuperſtitio, verique ignara *Jehovæ*
8. Impoſuit ; ſævis gens hæc ſervata periclis,
10.5.1. Dum necat *Ægypti* primævos ſpiritus ales
5.8. Annua vota facit, meritoſque novabat honores.
1. *Chriſtus Bethaniæ* ſocios præmiſit in urbem
1.E.1. Tecta parare jubens tenerumq; ab ovilibus agnum.
7.1. Illi continuo volitant ac juſſa capeſſunt.
6. Principio pinguem tædis, & robore ſecto
6.1. Ingentem ſtruxere pyram, tum viſcera torrent ;
3.8. Inſternunt menſam, Cererẽ *Bacchumq;* miniſtrant ;
1.10. Agnum in fruſta ſecant ; *Chriſtus* mœſtiq; ſodales
6.E.10. Circumſtat, agno ac herbis veſcuntur amaris.
8. Poſtquam exempta fames ; & amor compreſſus e-
11.E.6. Veſtem deponit *Chriſtus* : ſimul incipit inde (dendi
G.1. Certatim pedibus ſociorum infundere lymphas
4.9. Et madidos ſiccare parat ; namq; optimus heros

Circundans

Circundans humeris longis mantilia villis 2.8.4.
Detulit in labris purum splendentibus amnem; 12.
Incumbensq; sacris genibus, manicisq; retractis
Nudato capite, & demisso lumine supplex 12.6.
Ipse lavat, siccatque pedes, *Petrumque* refellit 3.4.
Fonte recusantem tingi. Postquam ablui omnes E.3.2.4.
Assurgit *Christus*, tunicaque inducitur artus 10.8.
Incubuitque toro, rupitque hanc pectore vocem: 4.3.
Vidistis me fonte pedes laviisse, vicissim 9.6.
Hoc agite inter vos, vobis amor omnibus idem 1.G.1.
Sit precor æternam pacem concordia firmet 4.3.
Vos inter; virtutum ex me verumque laborem 11.
Discite, nam vobis subeunda pericula pro me. 6.2.
Quicquid erit superanda omnis fortuna ferendo 5.
Vos patriæ fines linquetis & arva coacti (est. E.1.2.
Diversa exilia, & desertas quærere terras, 3.
Incerti quo fata ferant, ubi sistere detur, 3.
Per varios casus, per tot discrimina rerum 1.
Tenditis in cœlum, sedes ubi fata quietas 1.
Ostendent; sed vos omnes superate labores 1.9.
Et revocate animos; namq; hæc mea dextera sem- 1.12.
Defensos dabit, & magna inter præmia ducet; (per 11.
Durate, & vosmet rebus servate secundis. 1.
In me spes vestra est & pax, sed dura feretis 5.
Supplicia in mundo, verum exultate, quod orbem
Terrarum, & sævi caput expugnavimus Orci. 10.
Ad cœli hospitium propero & tecta alta parentis; 10.
Hic vobis certamque domum sedesque parabo; 8.1.
His volo vos mecum pariter considere regnis. 1.
Si quando ad patrem palmas cum voce supinas 3.5.
Tenditis, in nostro rumpentes nomine questus; 1.4.
Audiet ex templo & cœlo miserebitur alto. 4.5.
Nec vos destituam nudos, mittetur Olympo G.3.
Spiritus, ille omnis curæ casusque levamen 3.
Vos reget, & longos solabitur ille labores. G.1.
En ego cœlestem via sum quæ ducit in urbem E.9.
Auraque vitalis quam carpitis ille ego veri 1.
Nuncius, & veris mentem impleo scilicet in me 3.
Nec curæ ambiguæ, nec spes incerta futuri; 9.
Ergo adhibete animos, atq; hæc mea pectore dicta 4.3.
Figite, consiliis nostris parete volentes. 5.
Nescio qua vana est mundus dulcedine lætus, G.1.
Dum vos effusi lachrymis, dum saucia curis 2.4.
Pectora dat gemitus, sed vester planctus abibit
In plausum, lachrymarum ingens siccabitur amnis, 1.9.
Cum mulier partu prolem est enixa virilem, 3.7.
Lætitia exultat, cunctorum oblita dolorum: 4.

Sic

Sic vos post varios terræque marisque labores
Exhaustos, dulcedo animi mulcebit ovantes.
Eripere hanc vobis hominum vis nulla valebit.
Si vos mundus odit, non mirum, me prius odit.
Num famulus major domino, num verna legato?
Sum major, mihi vos æquum est parere ministri.
Illa, ego, sum vitis plantata à patre colono,
Vos rami, dignos producite palmite fructus.
Fructibus in vestris se tollit gloria patris.
Sed sine me nec floret ager, nec parturit arbos,
Nec sine me, plenis spumat vindemia labris.
Illa ferax planta est, quæ nostro inolescere libro
Edocta, & vitis trudit de cortice gemmas;
At frondes lapsæ sarmentaque tonsa cremantur.
Non voco vos famulos sed amicos, namq; ministri
Ignorant domini quæ stet sententia mentis;
Omnia sed vobis patefeci arcana parentis.
Vobis rex stygius cœlestes invidet arces,
Hinc furit, & totum contra vos concitat orbem.
Bella ciet patriaque vetat consistere terra,
Atque indignatur, vos extera quærere regna,
Vos animæ mundo viles ignotaque turba,
Quid mirum est odiis & crimine semper iniquo
Si vos exagitet, si vestras vertere fundo
Res studeat, si morte & vulnere crimen acerbet.
His sum despectus, nec quis sim, quærit eorum
Ullus, at immeritum cupit exedisse nefanda
Invidia, neque me, neque cognovere parentem.
Spernitur en genitor, genitoris imagine spreta.
Sed frons læta parum & dejecto lumina vultu
Cogunt me obductum verbis vulgare dolorem;
Præcipitant curæ, turbataque funere mens est.
Quod semper veriti fuimus nunc instat agendum;
Quidam ex hoc numero statuit me tradere letho.
Qui mecum violat malis audacibus orbem
Fatalis crusti, me cœdit calcibus ille.
Accipere hanc animam, meque his exolvere curis
Permitto, sed tempus erit quum optaverit emptum
Me magno intactum, & quando scelera ista diemq;
Oderit, interea spoliari lumine corpus
Non vereor, sed multa petam per vulnera mortem.
Vixi & quem dederas cursum pater alme peregi,
Et nunc magna mei sub terras ibit imago; (quam,
Non tamen usquam abero, neq; vos in morte relin-
Sed cum frigida mors anima seduxerit artus,
Omnibus ecce locis adero; deponite curas.
Talia voce refert; curisque ingentibus æger
Solatur socios; premit alto corde dolorem.

Obstupuere

Obstupuere omnes, pallor simul occupat ora. 3.4.
Flet *Maria*, haud animo nequicquam exterrita ma- 8.
Abramidumq; minis, & savo mota tumultu ;) (ter 8.
Multa inter sese vario sermone serebant 6.
Quem socium incuset *Christus*, tunc maximus heros 6.5.
Increpitans, *Judæ* fatalem porrigit offam ; 1.6.
Corripit ille fame rabida fera guttura pandens. 6.1
Hinc *Judæ* furiis mens effera, ne quid inausum 8.
Aut intentatum sceleriſve dolive fuisset 8.
Exit, & argento mox vitam vendit herilem. 6.8.
Jamque dies cœlo concesserat, almaque *Phœbe* 10.
Noctivago curru celsum pulsabat Olympum. 10.
Cum *Christus Cererem* sociis *Bacchumq;* ministrat : 8.
Quæ mortis monumenta suæ partitur in omnes ; 6.1.
Ut longum hominibus *Christi* testentur amorem ; 3.
Et variis dictis mœrentia pectora mulcet 6.11
Multaque præterea vatum prædicta priorum 4.
Divino ex ore evolvit, reseratque futura, 3.7.6.
Incenditque animos flatus venientis amore. 6.
Exin cuncta viris memorat quæ deinde gerenda, 6.
Et quo quemq; modo fugiantq; ferantq; laborem. 6.

CHRI-

CHRISTIADOS

LIBER II.

Argumentum.

Finita cœna, Christus *cum Apostolis in hortum* Gethsemani *secessit, ubi precantem & sanguine sudantem Angelus solatur; exhibetque poculum lethali vino plenum, quod ipse pater cœlestis miscuit; poetice describitur poculum ab Angelis fabricatum; in cujus oris* Christi, *Apostolorum, multorumque* Christianorum *martyria cælantur, describitur* Christi *passio in horto, quem* Judas *ibidem, comitante sceleratorum militum cohorte, osculo prodidit, verum omnes ad* Christi *vocem in terram ceciderunt; tandem permisit se capi & vinciri. At* Petrus *ira impatiens in medium agmen irruit, &* Malchi *autem amputat, quam* Christus, *objurgato* Petro, *sanavit; inde in* Caiphæ *ædem deducitur, ubi se Dei filium fatetur;* Caiphas *vestes abscidit,* Christumque *blasphemiæ damnavit; qui ibidem multa indigna passus est;* Petrus *vero Deminum, ut ipse prædixit, ter negavit; sed audito Galli cantu, acerbe flevit; iterum* Christus *in Concilio divinam generationem suam fassus, morti addicitur.* Judas *interea conscientiæ stimulis percitus, reddita pecunia, laqueo vitam finivit; ad* Pilatum Christus *deducitur & se Regem fatetur, sed cœlestem; ad* Herodem *mittitur, & irrisus, vestique alba indutus ad* Pilatum *remittitur. Qui in illo nullam mortis causam reperiens, flagellandum tradidit; moxque importunitate* Judæorum *victus, crucifigendum, Vxore in somniis territa frustra dissuadente: multa indigna & acerba passus fuit, antequam cruci affixus; dum crucem humeris gestat, & ad montem* Calvariæ *ducitur, mulieres lachrymantes reprehendit, &* Judæorum *excidium prædicit.* Virgo *mater infando insontis nati supplicio acerbissime cruciatur; crux, sub cujus pondere,* Christus *deficere incepit humeris cujusdam* Simonis *imponitur. Hic multæ meditationes piæ intertextæ sunt.*

INterea Genitor potum miscebat amarum,
Læthalemque parat calicem dimittere ab astris
Ad natum, ut meritam pro nobis hauriat iram.
Nimborum in patria fumantibus ardua muris
Est domus, horrificis furit intus flamma caminis;
Quæ quoties turris perrumpit cærula claustra
Cum tonitru horrendo fremit indignata per auras.
His Pater omnipotens fornacibus ignea dextra

Fulmina molitur, toto quæ plurima cœlo
Dejicit in terras; a animarum alata caterva
Hic exercebat densa inter nubila tela
Fulminis, & lentam properabat fingere massam.
His informatum manibus, jam parte polita
Fulmen erat, sed adhuc pars imperfecta manebat;
Tres imbris torti radios, tres nubis aquosæ
Addiderant rutili tres ignis, & alitis austri.
Fulgores nunc terrificos sonitumque metumque
Miscebant operi, flammisque sequacibus iras.
Huc nunc Ignipotens cœlo descendit ab alto:
Tollite cuncta (inquit) cœptosque auferte labores
Alati juvenes, & huc advertite mentem;
Desine jam Bronte, Steropesque, & nude Pyracmon;
Nam nato faciendа meo est cratera; capacem
Reddite Lænæi laticis, quam rite paravi;
Illam pro miseris mortalibus hauriet, ergò
Præcipitate moras, totis nunc viribus usus
Nunc manibus rapidis, omni nunc arte magistra;
Quantum ignes animæque valent, ostendite, quantum
Jam fieri ferro liquidove potest electro,
Dixerat, illi autem imperio parere parantes
Ocyus incubuere omnes, pariterque laborem
Sortiti fluit æs rivis aurique metallum;
Brachia dum tollunt, crebris gemit ictibus æther,
Et chalybum structura micat: stridentia tingunt
Æra lacu, versantque tenaci forcipe massam.
Aeris accipiunt & reddunt follibus auras.
Sic pateram ingentem formant quæ sola liquorem
Contineat divinæ iræ, & letalia vina.
Post opus exactum immensam Pater ipse popposcit,
Implevitque mero pateram, tunc eligit, unum
Ex omni aligerum cœtu cui talia mandat:
Vade age serve, voca *Zephyros* & labere pennis,
Et natum cui fila legunt extrema sorores
Alloquere, & celeres defer mea dicta per auras.
Ne trepidet lætho crudeli occumbere, neve
Haurire hoc vinum medicatum, namque soporem
Iuducit membris, sed mentem ad sidera tollit.
Ille quidem proprio respersam sanguine primus
Hauriet hanc pateram, & pleno se proluet auro,
Post alii proceres, tantum gustare valebunt
Ore tenus, sed ne metuant contingere namque
Ambrosiæ succo fricui cratera salubri.
Hoc quicumque merum summo libaverit ore,
Mortalem amittet formam, pedibusque tyrannos
Proculcabit ovans, ævumque agitabit in astris.
Dixit, & ingenti sonuerunt omnia plausu
Cœlicolum,

a Licet fulmina et tonitrua ex naturalibus causis oriantur; non tamen sine divino imperio et Angelorum ministerio fieri credendum est, quæ enim vanis temere in hoc mundo fieri putantur; non nisi Dei jussu fiunt; et verbum ejus faciunt, Aug. in Psal. 148.

b Hæc omnia a natura fulminis sumpta, Angelis illis tribui possunt, quia fulmina fabricando a Deo deputati sunt.

Cœlicolum, qui facta canunt laudesq; tonantis.
Hortus erat variis olim lætissimus herbis
Gethsemani, juxtaque *Cedron* fugientibus undis
Decurrens, murmur per levia saxa ciebat;
Hic quoties ripis auctus pluvialibus austris
Exit, & obducto late tenet omnia limo,
Pingit humum violis, aliisque virentibus herbis.
Illuc se recipit *Christus* jam tristis ab urbe,
Et famuli ex animes gressum comitantur herilem.
Primus *Adam* errando cœlum præcluserat in horto;
Alter *Adam* orando cœlum reclusit in horto;
Hic gemit, & duplices tendens ad sidera palmas
Talia voce refert: Genitor sanctissime quæso
Eripe me letho; si fert ita corde voluntas;
Nec caliceu inficias lethæo rore, sed à me
Transeat, aut saltem cœlesti nectare misce,
Omnia namque potes, sed stet sententia menti.
Tu genitor, tibi me est æquum parere; querenti
Talibus extemplo sudor fluit undique rivis
Frigidus, & toto manavit corpore sanguis;
Et terram tabo maculat; mox æthere lapsus
Remigio alarum volat ecce per aera magnum
Angelus ingentem pateram fatalia patris
Dona ferens nato, cui vultu supplice vino
Spumantem exhibuit, verbisque hæc insuper addit;
Ne fugias calicem, licet hic sit potus amarus
Atque soporatus, genitor nam miscuit ipse
Nectare, et ambrosiæ liquido perfudit odore.
Hujus vis summa est membris inferre stuporem
Mortis, & imbelles sensus auferre, sed idem
Mox animam super astra vehit, duplicatq; vigorem
Mentis, & hic olim revocabit corpus ab umbris.
Macte ergo virtute tua, sic itur ad astra;
Neve atrem dubites in prœlia poscere mortem
Quam victor superabis ovans, stygiumque Tyran-
Dixerat, & *Christi* solatus pectora dictis (num.
In cœlum rursus paribus se sustulit alis.
At *Christus* tristes oculos per singula volvens,
Miraturque, interque manus & brachia versat
Latiferam ex auro calicem longeque micantem.
Hic vatum gnari aligeri sortisque futuræ,
Annales venturorum finxere laborum:
Namque oras circum calicis cælantur in auro
Fortia *Christiadum* facta, & de morte triumphi.
Hic sese in ligno pendentem agnovit *Jesus*, (rem.
Tendentemque manum, & Genitorem voce vocan-
Stant mœstæ circum matres, crinemque solutæ.

Pectora percutiunt, oculis argentea manant
Flumina, tum *Mariam* pallentem morte futuri
Insontis nati, cœlavit spiritus ales. (chrum,
Conspicit haud procul hinc excisum in rupe sepul-
Et matres sibi defuncto, suprema ferentes.
Tum descendentem manes secernit ad imos,
Atque reportantem de Dite & morte trophæa,
Moxque resurgentem, & super omnia sidera cœli
Evectum, & patri in sublimem in sede locatum.
Tum *Stephanum* vidit media inter saxa precantem
Tendentemq; manus oculosq; sub astra tenentem.
Saxa volant au es & circum tempora ; cœlum
Desuper in medio dississum ostendit *Iesum*
Ad dextram Patris manifesto in lumine stantem
Hic jacet avulsum caput à cervice *Jacobi*
Sanguine fingultans ; hic cœlo lapsus ab alto
Angelus educit trepidantem è carcere *Petrum* ;
Panduntur portæ, labuntur vincula, custos
Stat miser attonitus ; juxta est cœlata *Damascus*
Quo *Paulus* rapidis contendit passibus, albo
Vectus equo, cui frœna nitent argentea, *Christi*
Dum sequitur pavidos ferro flammaque ministros
Illum indignanti similem, similemque minanti
Aspicere, verum nubes super imminet olli
Candida, tum subitus vibratur ab æthere fulgur
Quod juvenem deturbat equo, mox lumen ademit.
Ast idem virgis pro *Christi* nomine cæsus
Cum Sila stabat nudato corpore ; juxta
Carceris insculpta est foribus domus atra reclusis
Ostia namque domus patuere ingentia noctu
Sponte sua, in cœlum palmas dum tendit uterque
Effunditque preces : in ferrum janitor amens
Jam ruiturus erat, ni *Pauli* cura resistat.
Hæc inter magnas obeuntia cærula terras
Cernere erat, fluctusque albos ad sidera tolli.
Imbribus effusis tempestas desuper atra
Fingitur, & densi cingentes æthera nimbi.
Hic puppis qua *Paulus* erat jactatus in alto
Æquore, jam superante salo rimosa fatiscit ;
Omnes festinant terris advertere proram
Insurgunt remis, feriunt retinacula ferro.
Tandem inflicta vadis dorso dum pendet iniquo
Anceps, sustentata diu, fluctusque fatigat,
Solvitur atque viros mediis exponit in undis :
Rostra quidem tenuere vadi ; sed puppis ab undis
Frangitur ; hi manibus prensant fluitantia transtra,
Fragmina remorum multi, tabulisque refractis

Innixi

Innixi adnabant terræ, & jam tuta tenebant.
Languentis Pelagi quidam servare recessus
Atque videbantur brevibus se credere saltu.
Hic elatu mari cœlatur *Gnossia* tellus.
Quam prætervectus radebat littora *Paulus*;
Credas æquatis navim procedere velis.
Huic contra *Melete* mediis apparet in undis
Insula dives opum studiisque asperrima belli,
Quæ *Paulum* & socios jactatos littore egenos
Accipit, hospitioque juvat; micat ignis, & ingens
Exilit è lignis in *Paulum* vipera, dextram
Amplectens placide, tactuque innoxia molli
Excutitur, tota astantum mirante caterva.
Nec procul hinc *Romam* & Capitolia celsa videres
Christiadumq; gregem, *Paulumq;* extrema luentem
Supplicia, & totam rorantem sanguine terram,
Avulsumq; humeris caput & sine nomine corpus.
Conspicitur *Petrus* ligno resupinus adhærens,
Pro Domino expirans animam; quem voce negavit
Et vitam *Andræas* frater trabe finit in alta.
Exhalatque animam fato *Philippus* eodem.
Pellem diripiunt costis, & viscera mudant,
Et tandem abscindunt cervicem *Bartholomæi*.
Barbaricis telis *Thomas* confossus, in ignem
Fert gressus, multaque premit vestigia pruna.
Matthæi à tergo miles stat barbarus hastam
Injiciens, fixo transit præcordia ligno.
Saxorum obruitur dum tempestate *Jacobus*
Alter, & oraret passis in littore palmis:
Barbarus advenjens & torre armatus adusto
Perculit & fulva morientem extendit arena.
Judas & *Simeon* scelerato in limine templi
Ense jacent fusi, namque ingredientibus illis
In templum collapsa ruunt simulachra Deorum.
Matthias saxis contunditur, & caput ense
Aufertur, sacro liquuntur sanguine guttæ.
Immersus ferventi oleo mirabile dictu.
Exiit illæsus, populo spectante, *Johannes*.
Cœlatur toto laniatus corpore *Marcus*.
Adduntur manicæ palmis, & stupea collo
Vincula, per terram cervixq; comæq; trahuntur:
Sacraque per duros raptantur viscera cautes.
Vidisses multo rorantes sanguine vepres.
At vero Hypolitum acres in diversa quadrigæ
Distulerant; rabidos *Ignatius* ante leones
Constitit impavidus, sed frendere dentibus illi,
Et jam jamque viri discerpere membra videntur.

Haud procul hinc candens excusa est ferrea crates
Quam super incumbens lento *Laurentius*, igne
Torquetur, juxta juvenum manus impia stabat
Subjiciens lateri prunas & viscera torrens.
Quid memorem *Lucam*, *Justinum*, quid *Cyprianum*:
Christophorum, *vitum Martinum*, quidve *Niceam*;
Vel quid *Gregorium*, *Victorem*, *Pantaleonem*;
Innumerosque alios qui se pro laude Magistri
Mactarunt, ultroque animam pro rege dederunt?
Hos flammæ absumunt, illos vorat æquore vortex,
Hi gladio pereunt, sunt præda leonibus illi.
Vexat dira fames alios, aut turpis egestas.
Suspensi ad ventos alii tolluntur inanes;
Præcipites alii specula de montis in imos
Truduntur silices, sit terra cruenta cerebris,
Et sanie respersa natat; ne quære doceri
Quæ passi aut quæ pœna viros fortunave mersit.
Tunduntur saxis alii, radisque rotarum
Districti pendent: virgis cæduntur; in ora
Vidisses crateræ artus, avulsaque membra,
Effossos oculos, populataque tempora raptis
Auribus, & truncas inhonesto vulnere nares;
Et pice torrentes fibras, & gutture linguas
Exectas, calido fumantia viscera plumbo.
Ferrea telorum seges hunc tegit, *a* ille coronam
Candentem ex ferro sublimi in vertice gestat,
Ni fugeret tempus, breve & irreparabile tempus.
Omnia dum capti circumvectantur amore,
Non tu carminibus *Dionysi* indictus abires
Sancte meis, nec *b* tu cum prole & conjuge chara
Aereus ignita torsit quos Taurus in alto.
Ante diem clauso componet vesper Olympo,
Quam quis pœnarum percurrat nomina quæque:
At parte ex alia stat *Constantinus* in auro
Arduus agmen agens, cui belli insigne superbum
Aurea crux liquidi fulgens in vertice cœli;
Contra *Neptunum*, & *Venerem*, contraq; *Minervam*
Tela tenens, omnesque Deos *Babylonis*, & Orci
Imperium, sævit medio in certamine *Pluto*.
Huic hostes trepida vertunt formidine terga
Agminibus totis; *Licinius* avolat ipse
Haud mora, conversisque fugax aufertur habenis:
At *Christus* cœli residens in parte serena
Nube super nivea, spectansque interritus hostes
Fusos per campum, proprioque in sanguine sese
Versantis calidi removentes sanguinis undas,
Qui *Christi* toties poti sunt sanguine, totque

Millia

a *Christophorus.*

b *Eustachius.*

Millia *Christiadum* crudeli morte necarunt;
Quorum animas *Christo* adstantes in vestibus albis
Angelus extuderat, manibus victricibus addens
Florentes palmas, tum crines implicat auro.
Nec non extinctæ crudeli funere Nymphæ
Adstant, quæ vires ultra sexumque caducum
Fortes, Virgineum fuderunt sponte cruorem.
At chorus aligerum radiante in veste canebat
Christum eversorem regni *Plutonis* & urbis;
Nec non *Christiadas* pro *Christo* vulnera passos;
Arguto tenues resonabant pectine nervi.
Exultat cœlum, & tellus, & pontus, & aer.
Cynthius ingeminat plausum, stellæque sequuntur,
Fœminea exultant viridantibus agmina palmis.
Talia per calicem divini dona parentis
Miratur, mentemque oblectat imagine rerum,
Dum gestat manibus famamque & fata suorum.
At nondum idcirco divina incendia vires
Indomitas posuere, alto sub pectore sævit
Ira patris, mortisq; horror, penitusq; medullas
Est dolor, & toto descendit corpore pestis;
Sed dolor hic Domini servo est medicina doloris
Inter delicias, & suaves inter odores
Christe genis, lachrymisque rigas & sanguine flores
Pallentes, violas superas pallore; hyacinthus
Suave rubens non tam rubuit quam corpus *Iesu*
Sanguineo nunc rore madens; fœlicia tandem
Lilia, quæ florent *Christi*, depicta cruore.
Fœlices violæ, atque ô fœlices hyacinthi;
Et vitreis lymphis, & rubro nectare tincti.
O qui *Gethsemani* sacro me sistat in horto;
Horto ubi sanguineæ turgent in palmite gemmæ
Christus enim palmes; simus tua brachia *Christe*.
Facque tuus calor ille vias & cæca relaxet
Spiramenta, novos veniat qua succus in artus.
Et cum luxuria foliorum exuberat umbra
Exerce imperia, & ramos compesce fluentes;
Stringe comas verbo, non ferro, & brachia tonde
Et vos quos croceis halantes floribus horti
Invitant, vel quos ramorum protegit umbra
Solis ab ardentis radiis, si florea rura,
Sylvæque & rigui placeant in vallibus amnes:
Dum molles somnos sub divo carpitis, aut dum
Colligitis flores, & humi nascentia fraga
Ne vestro illius labatur pectore vultus,
Qui molles inter violas, & lilia cana
Mista rosis, Casiamq; & flores bene olentis anethi,

Tum caltha, atque aliis inclusus suavibus herbis
Sanguineo sudore rubet; cui pectore ab imo
Spiritus attractus singultibus ilia pulsat.
Non illum salsuncа movet commista rosetis
Puniceis; dulcem non mollis amaracus auram
Floribus expirans, vitisve umbracula texens;
Nec capitur placida ventosi murmuris aura.
O tu, qui nostri custos es pauperis horti
Pro me sanguineos rores qui fundis in horto:
Nunc horto succede meo, nunc imbre cruoris
Irrora nimis sitientes æstibus herbas.
O utinam mea mens virtutum floribus halet.
O si cordis humum spargas florentibus herbis
Gratiæ, ut hic hortus lachrymarum rore madescens
Virtutum violas, virtutum lilia fundat:
Ut recubes inter blandos ad flumina flores.
Nox erat & placidum carpebant fessa soporem
Corpora per terras, sylvæque & sæva quierunt
Æquora, cum medio volvantur sidera lapsu, (ores:
Cum tacet omnis ager, pecudes, pulchraque volu-
Quæq; lacus late liquidos, quæque aspera dumis,
Rura tenent, somno positæ sub nocte silenti
Lenibant curas, & corda oblita laborum.
At non jam *Christus* (qui tristi in mente volutat
Tot curas, cujus divina est ira) medullas
Solvitur in somnos, oculisve aut corde quietem
Accipit, ingeminant gemitus, semperque recursat
Læthi horror, magnoque dolorum fluctuat æstu.
Qui voluit pro me tot acerbas ferre dolores,
Et patriæ fines, & dulcia linquere regna
Cœlicolum, mortemq; pati, Genitoris & iram:
Non inter salices lenta sub vite jacebat
Fronde super viridi, non inter flumina nota,
Et fontes sacros frigus captabat opacum.
Non sepes apibus florem depasta salicti
Irriguum somnum suadebat inire susurro.
Sed curæ ingeminant quæ oculis & pectore noctem
Eripiunt; hæret lateri lætbalis arundo
Iræ divinæ; jecur immortale coquebat
Ignis edax, tacitum vivit sub pectore vulnus.
Hei mihi peccati furor ardet, viscera torrens
Omnia, nec fibris requies datur ulla, medullas
Improba flamma coquit, furit ossibus ignis anhe-
O tandem ruptis expiret flamma caminis (lans
Abdita, quæ cordis nunc fundo exæstuat imo.
Tu cujus patriis arserunt viscera flammis
Pro me, *Christe*, oro lachrymans, aboleto nefanda

Peccati

Peccati monumenta mei, atque hæc corripe flamma
Quæ te corripuit, quæque oculis hæsit adesis;
Aut oculis ruat imber aquæ; mea flumina crescant
Nubibus abruptis, lachrymarum fonte madescat
Peccato ambustum cor, & fuligine nigrum.
At socii placida laxabant membra quiete;
Tunc hos confectos curis, somnoque gravatos
Aggreditur *Christus*, dictisque fatigat amicis:
Præcipites vigilate viri; nunc pectore firmo
Nunc animis opus est, nam vis inimica propinquat:
Ardentes clypeos, atque æra micantia cerno.
Vix ea fatus erat subito cum cæteer ad aures
Visus adesse pedum sonitus, nam dirus *Iudas*
Ducens armatos pedites equitesque propinquat.
Obsedere fores strictis mucronibus omnes.
Objiciunt equites sese ad divortia nota (nant.
Hinc atque hinc, omnemque aditum custode coro-
Frigidus en sociis coit in præcordia sanguis.
At *Christus* qui jam certa succumbere morti
Sponte sua volvit, tempus secum ipse modumque
Exigit, & *Judam* venientem haud reppulit, aut hic
Christum ut conspexit palmas utrasque tetendit;
(Nam multas habuere faces, lucet via longo
Ordine flammarum, & late discriminat agros)
Amplexumque tenet *Judas*, atque oscula figit.
Cui breviter *Christus*, tunc oscula figis, amice,
Et prodis me voce tua? nec plura loquutus
Constitit, atque oculis densa agmina circumspexit:
Tum demũ exclamat; corã quem quæritis adsum
Ad vocem hanc ceciderc omnes pedites; equitesq;
In terram; vasto tremuit sub pondere tellus,
Infremuere viri, gemitumque dedere cadentes.
Omnis se arrexit quadrupes, & calcibus auras
Verberat, effusumque equitem super ipse sequutus
Implicat, ejectoque incumbit cernuus armo.
Tum *Christus*: si me vultis deducere in urbem
Fatorum hos comites dimittite; protinus illi
Cum clamore ruunt magno, manicisque coercent.
Verum ubi correptum manibus, durisque catenis
Vinctum conspexit *Petrus*, furor iraque mentem
Præcipitant, tantum nescit perferre dolorem.
Quid faciat, qua vi *Christum*, quibus audeat armis
Eripere? an sese medios moriturus in hostes
Inferat? & pulchram properet per vulnera mortẽ:
Non tulit hanc speciem, medium sed fertur in agmen
Ut fera quæ densa venantum septa corona
Contra tela furit, sesque haud nescia morti
Injicit,

Injicit, & salto supra venabula fertur. E5
Aut veluti montis saxum de vertice præceps
Quum ruit avulsum vento : seu turbidus imber
Proluit, aut annis solvit sub-lapsa vetustas,
Fertur in abruptum magno mons improbus actu
Exultatque solo, sylvas, armenta virosque
Involvens secum : disjecta per agmina *Petrus*
Irruit, haud aliter medios moriturus in hostes
Irruit : & quà tela videt densissima tendit.
Ense petens *Malchum* rudo superimminet, atque
Cæsariem læva turbati corripit hostis,
Impressoque genu nitens terra applicat ipsum,
Et rigido dextram ferro secat impiger aurem.
At graviter dictis *Petrum* castigat *Iesus*
Fulmineumque jubet vagina condere ferrum.
Quid tibi vis ? quæ mens tam dira, miserrime *Petre*,
Impulit his cingi telis ? aut quo ruris inquit ?
Non tali auxilio, nec defensoribus istis
Tempus eget ; *Malchi* mox aurem, & tempora ferro
Trunca, manu medica *Christus*, non arte, levavit.
Non inquam humanis opibus, non arte Magistra
Hæc fiunt ; nec te *Simon* tua dextera servat
Major agit *Deus*, atque opera ad majora remittit.
Ducitur interea manibus post terga revinctis
Ad socerum *Caiphæ*, dum multa hic flagitat, adstat
Miles, qui palma faciem percussit honestam.
Diffugiunt comites, & nocte teguntur opaca.
Sed solus *Petrus* casu percussus iniquo,
Prosequitur lachrymans longe & miseratus *Iesum* :
Mox tamen (heu) Dominũ *Petrus* ter voce negavit
Ante focum (nam frigus erat) dum staret in aula ;
Hoc fore prædixit divino ex ore Magister.
Exinde ad *Caiphæ Christum* deducitur ædes.
Hic falsi incusant testes, atque ipse Sacerdos
Sublimis solio his verbis compellat *Iesum* :
Quisquis es hæc mihi nunc edisserе vera roganti,
(Te namque adjuro per magni numen Olympi ;)
Tune ille es *Christus* soboles *Jovis* Omnipotentis ?
Cui *Christus* : sum nempe *Dei* certissima proles,
Quam post aeria sublimen in sede videbis
Nubibus incinctam & præclara luce decoram.
His verbis turbati animi, concussaque Patrum
Pectora, & arrecta stimulis haud mollibus iræ.
Mox cœpit *Caiphas* humeris abscindere vestes,
Auxilioque vocare viros, & tendere palmas ;
Et *Christum* insontem dictis onerare malignis.
Quem multa incusat falso : tunc undique clamor

Cum

Cum fremitu horrendo magnus se tollit in auras
Haud secus atque alto in luco, quum forte catervæ
Consedere avium, piscosve amne paduse
Dant sonitum rauci per stagna loquacia Cygni
Testibus haud opus est aliis, pro talibus ausis (nas.
Pro scelere exclamat *Caiphas*; dabis improbe pœ-
Accurrunt juvenes, *Christoque* illudere certant
Hic spuit ore, alter diverberat ictibus illum:
Involvunt alii faciem; stat tristis *Iesus*
Submisso vultu, pressoque obmutuit ore:
Irrident, erratque aures, & tempora circum
Crebra manus, duro crepitant sub vulnere malæ.
Hei mihi qualis erat, quantum mutatus ab illo
Christo, qui quondam consperst lumine montem
Thabor, & è sacris efflavit naribus ignem.
O lux vera hominum! Spes ô fidissima mundi!
Quis tam crudeles optavit sumere pœnas?
Cui tantum de te licuit? Cur sanguine crines
Concretos video? quæ causa indigna serenos
Fœdavit vultus, aut cur hæc vulnera cerno!
An Pater Omnipotens superum regnator, Olympo
Demissum voluit tantos te ferre labores?
Hunc ego, te *Christe* aspicio mea sola voluptas
Solamenque mali? vestri miserescite Regis
Abramidæ, si qua est pietas, in me omnia tela
Conjicite, hanc miserâ quâ primâ abrumpite vitam:
Quid meus in vos (heu) dominus committere tantū
Quid potuit, tantas ut solvat sanguine pœnas.
Me, me, adsum qui feci, in me convertite ferrum
Judæi, mea fraus omnis, nihil ille nec ausus
Nec potuit (cœlum hoc & conscia sidera testor)
Tantum infœlicem nimium dilexit amicum.
Propterea te *Christe Deus* jam pectore toto
Accipio, & Dominum casus complector in omnes;
Nulla meis sine te quæretur gloria rebus
Seu pacem, seu bella geram: tibi maxima rerum
Verborumq; fides; lachrymis tua vulnera *Christe*
Proluo, & assidua magnum prece numen adoro.
At mens *Bar-Jonæ* jamdudum saucia curæ
Vulnus alit venis, & cæco carpitur igne:
Multa viri virtus animo, multusque recurrit
Oris honos, hærent infixi pectore vultus,
Verbaq; nec placidam membris dat cura quietem.
Heu quid agat? vario nec quicquam fluctuat æstu
Diversæque vocant animum in contraria curæ.
Aulai in medio tadis atque ilice secto
Ingentem struxere pyram? stat mœstus ad ignem

Petrus,

Petrus, nam gelido concrevit frigore sanguis; 11.
Aſt animo desavit hyems longe acrior, horret 2.G.8.
Prisca fides glacie, cana concreta pruina 6.G.8.
Mens jacet; aggeribus niveis fiducia tecta est. G.2.10.
Torpet amor velut unda gelu, qui nuper in horto G.2.6.
Arsit ut inclusus rapidis fornacibus ignis. G.4.
O *Simon* non hæc dederas promissa Magistro 11.1.
Qui fore te fidum vel sæva in morte canebas. 6.
Nec desertorem *Christi* dum vita maneret. 12.3.
Cum ergo ad vocem famulæ tremor occupat artus? 3.11.
Cur adeo indecorem video te limine primo 11.
Deficere? en virgo incusat, ter voce negasti 2.4.
Unquam te novisse virum, cognitemve fuisse. G.4.9.
Hoc docet humanis quæ sit fiducia rebus. 10.
Christe Deus cor hoc concretum frigore tanto 12.
Dissolve in lachrymas, fornace liquescat amoris 8.
Et tepefacta tuis radiis hæc lumina dudum G.4.
Sicca fluant, caput hoc rorem dispergat amarum. G.4.
Heu capitis solidam in glaciem vertere lacunæ; G.3.
Tristis hyems glacie cursus frænavit aquarum G.4.
Torpet mole nivis, cor, pectus frigore torpet.
Concrescunt duræ lachrymarum in flumine crustæ, G.3.
Interea roseis invecta Aurora quadrigis 6.
Jam medium ætherio cursu trajecerat axem. 6.
Jam matutinus volucrum sub culmine cantus 8.
Suscitat agricolas, jam rauco gutture gallus G.1.
Exercet cantus quatiens clangoribus alas; G.1.A.1
Qui clangor valido *Petrum* quoque verberat ictu, 9.1.2.
Et cor è somno sopitum suscitat alto. 1.8.
O si eadem volucris cantu mihi rumpat eodem 6.G.3.
Pectus, & hanc animam securo in corde jacentem 6.
Excitet à somnis alarum verbere pulsans. 12.
Sed simul aut strepitum pennarûm exterritus hausit 6.
Alitis horrisonæ, & feralia carmina *Petri*: 12.4.
Mox venit in mentem nuper quæ dixerat illi 4.11.
Christus, quod Dominum trepida ter voce negaret 6.8.3.
Ante daret quam bis cantus cristata volucris. 1.1.
Et simul ac oculos contorsit lumine glauco G.4.
In *Petrum Christus*, gemitum dat pectore ab imo, 1.
Ingentem, lachrymisque sinus implevit obortis. 4.
Me quoque, magne Deus, me respice lumine vultus. 5.8.
Et geminas huc flecte acies, penetralia cordis 6.2.
Illustra radiis oculorum *Christe* tuorum, 8.4.
Ut possim largo fletu simul ora rigare. 6.
Ex oculis scintilla tuis super arida cordis 2.
Nutrimenta cadat, rapidasq; in fomite flammam; 1.
Pectus ut accensum flammas expiret amoris; 3.

Hanc

Hanc animam verbi tonitru nunc rumpe coruſco
Ignea rima meos percurrat lumine nimbos.
Poſtera vix ſummos ſpargebat lumine montes
Orta dies, quum primum alto ſe gurgite tollunt
Solis equi, lucemque elatis naribus efflant.
Jamque Sacerdotum princeps, & maximus ævo
Concilium *Caiphas* magnum, primoſque ſuorum
Imperio accitos alta intra limina cogit.
Conveniunt, ſtratoque ſuper diſcumbitur oſtro.
Armati quidam educunt è carcere *Chriſtum*,
Quidam aſtant portis bipatentibus ære coruſci;
Obſedere alii telis angusta viarum;
Oppoſiti ſtat ferri acies mucrone coruſco
Stricta parata neci, ſi quis tentaret *Ieſum*
Vi rapere: exitium præſens mortemq; minantur
Si quiſquam vel *Chriſtum* adeat, terrentq; tremen-
Tunc iterum Dominus divino ex ore fatetur (tes
Cœlicolum ſe Rege ſatum; furor iraque Patrum
Præcipitant mentes; infrendunt dentibus omnes
Et *Chriſtum* falſo damnarunt crimine mortis,
Continuo ſontem *Judam* ſuccincta flagello
Tyſiphone quatit inſultans, torvoſque ſiniſtra
Intentans angues, vocat agmina ſæva ſororum.
Sibilat innumeris hydris ſata nocte *Megera*
Verberaq; inſonuit, tum lumina torquet *Erynnis*
Flammea ſumentes figens ſub pectore tædas.
Alecto torvam faciem & furialia membra
Oſtendit, penituſq; in *Juda* viſcera lapſa eſt.
His agitur furiis, totoque ardentis ab ore
Scintillæ abſiſtunt oculis, micat acribus ignis.
Per medias urbes agitur furibundus, & alta
Templa petit, qualis conjecta cerva ſagitta
Quam procul, incautum nemora inter *Creſſia* fixit
Paſtor agens telis, liquitque volatile ferrum
Neſcius, illa fuga ſilvas ſaltuſque peragrat
Dictæos hæret lateri læthalis arundo.
Tunc *Judas* tremulis ululatibus æthera complet,
Se cauſam inclamans, crimenq; caputq; malorum
Quæ Domino inſonti acciderant; quod vendidit
Hoſtibus incuſat ſeſe, redditq; repente (Illum
Argentum, & ſcelerum furiis agitatus abivit;
Et nodum informis læthi trabe nectit ab alta.
Ilia rumpuntur miſero; deforme cadaver
Terribili ſqualore horret; dependet amictus
Sordidus ex humeris, oculos ſtupor urget inertes,
Ora modis miris pallent, gravis halitus atro
Corpore ſe fundens ſupera ad convexa ferebat,

Virague

Vitaque Tartareas fugit indignata sub umbras. 12.
Interea *Christus* peditum comitantibus armis, 6.4.
Ducitur ad sævi sublimia tecta *Pilati*. 11.7.
Hortatur judex fari quo sanguine cretus 2.
Quidve ferat, memoret, quæ sit fiducia capto. 2.
Ille hæc, deposita tandem formidine fatur; 2.
Est tibi nunc in me judex permissa potestas, 9.
Sed Pater Omnipotens superi Regnator Olympi 10.1.
Hanc tibi permisit, genus à quo principe nostrum 1.3.
Ducimus ignoras; est mi genus ab *Jove* summo. 5.6.
Sunt quoq; regna mihi, sed non terrena; nec ullos 12.6.
Christus in arma viros armis circundatus ipse 9.
Suscitat, aratasque acies in prœlia cogit; 9.
Non ea vis animo, nec tanta superbia victo; 1.
Non venio stipante manu (mihi crede) meorum; 4.
Si mihi regna forent terrena, aut oppida multa; 6.12.
Aut si mens belli juvenili arderet amore, 8.
Jampridem reside populos, dissuetaque bello 7.
Agmina in arma mea pro libertate vocarem; 7.6.
Hortarer bellum dira hac cum gente gerendum, 3.
Quæ unius in miseri exitium conspirat apertum. 12.7.
Me morti eriperent famuli, vel cædis acervos 12.11.
Perque urbes, perque arva darent, sed regia cœli 11.6.1.
Et domus, & patria est quam quæro, talibus ille 4.1.
Se natum regem memorat, nomenque genusque 10.
Quidq; petat, quidq; ipse ferat, sed *Cæsaris* hostem 10.2.
Judæi exclamant, & seditione potentem; 2.11.
Eversorem, aiunt, *Galilææ* gentis, & ipsum 11.4.
Projicere incautos in aperta pericula cives. 11.
Talibus *Abramidum* dictis defixa *Pilatus* 7.
Obtutu tenet ora, soloque immobilis hæret 7.
Intentos volvens oculos, tunc mittit *Iesum* 7.1.
Ad Regem *Herodem*, solio Rex sævus ab alto 7.10.
Multa rogat *Christum*, sed respondere roganti 1.E.5.
Dignari haud voluit; rex ira concitus, albis 1.9.
Vestibus indutum, irrisumque remittit *Iesum*. 2.4.2.
Tunc *Christum* pedites magno clamore trahentes 6.2.
Ante fores sistunt *Romani* judicis, ille 6.8.
Conspectum in medium populi deducit *Iesum*. 2.4.
Insontem clamans; contra omnes vocibus instant 2.4.
Abramidæ infensi, & pœnas cum sanguine poscunt 2.
Esse reum mortis clamant, & *Cæsaris* hostem. 5.2.
Clamore assiduo victus precibusque coactus 5.2.
Virgis cædendum tradit tortoribus; illi 6.3.
Continuo invadunt, & candida pectora nudant, 4.9.
Atque inter sese multa vi brachia tollunt 8.
In numerum, largus sequitur de corpore sanguis. 3.3.

Tunditur

4. Tunditur aſſiduis hinc atque hinc ictibus Heroe
1.5. Ingemit, & ſacros quatit æger anhelitus artus.
9. Heu multo *Chriſti* violarunt vulnere corpus;
5. Multa cavo lateri ingeminant, & pectore vaſtos
5. Dant ſonitus erratque aures & tempora circum
5. Crebra manus, duro crepitant ſub vulnere malæ.
1.G.3. Nec prius abſiſtunt, quam crebro verbere victus
4.3. Diriguit, fugitque auras, calor oſſa reliquit;
3. Labitur heu tandem, & longo vix tempore fatur:
2. Ac veluti ſummis ingentem in montibus ornum
2. Cum ferro acciſam, crebiſque bipennibus inſtant
2. Eruere agricolæ certatim: illa uſque minatur
2. Et tremefacta comam concuſſo vertice nutat;
2. Vulneribus donec paulatim evicta ſupremum
2. Congemuit, traxitqae jugis avulſa ruinam.
2. Quis gemitus ô *Chriſte* tuos, quis vulnera fando
2. Explicet, aut poſſit lachrymis æquare dolores?
5.9. Quis ſiccis oculis calidum de corpore flumen
6.4. Cerneret? Et tanto ſpumantem ſanguine terram?
6.4. Non tamen hoc Domini caſu *Judea* movetur,
4. Nec fletu ingemuit *Chriſti*, nec lumina flexit,
4. Nec lachrymis vitam dedit, aut miſerata magiſtrum
4.4. Nec quiſquam tantas perſentit pectore curas. (eſt;
4. Non tibi *Sara* parens, generis non author *Abramus*
4. Perfida, ſed duris genuit te cautibus horrens
4. Caucaſus, Hyrcanæque admorunt ubera Tygres.
3.5.4. O mihi ſi tanto manerent lumina fletu,
6.5.1. Quanto *Chriſte* tuo manavit ſanguine corpus:
11.G.4. Vulnera ſacra meis guttis perfunderem, & artus
4.E.3. Sangine rorantes lachrymarum fonte lavarem.
7.6. Poſtquam verberibus laniaſſent corpore toto
6. Tortores *Chriſtum*, lacerant crudeliter ora,
6. Ora, aureſque ambas, ſpoliataq; tempora ſpinis;
3.4. (Nam textam ex ſpinis capiti impoſuere coronam)
6. Purpureaſque ſuper veſtes velamina Regum
6.7. Injiciunt, ſolio *Chriſtus* tum ſedit in alto;
10.1.7. Geſtat arundineum, rex, qui regit, omnia ſceptrum
2.1. Cæditur ante aras crudeles victima noſtra,
4. Cui caput innectunt ſertis, & fronde coronant
4.6. Funerea, rubriſq; incingunt tempora vittis.
3. Noſter purpureo Rex eſt adopertus amictu;
3.6. En Vatem qui fata docet reſponſaque Patris
10.1. Cujus olorino mulcentur pectora cantu.
Cernite Pontificem jam crimina noſtra gerentem,
Joſephi noſtri tunicam ſpectate cruentam,
3. Non hœdi ſanie, proprio ſed ſanguine tinctam;
4.2. Spinarum ſerto tibi frons horreſcit *Jeſu*,

Dignior

Dignior *Herculea* bicolor quam populus umbra 8.
Velet, quique feras palmam, crinemq; madentem 5.4.
Sanguine, fronde premas lauri, vel pinguis oliva 4.8.
Atque umbratis geras civili tempora quercu. 6.
Verum ideo caput (heu) spinis laniatur honestum [6.10.
Quod mea mens spinis, & densis vepribus horret 3.8.
Mille modis *Christo* illudit gens barbara, quidam 5.11.
Percutiunt pugnis faciem; spuit alter, & alter 4.10.
Tundit arundinea virga, Regemque salutat: 10.6.1.
Interea ex venis sanguis fluit undique rivis. G.4.A.
Tortores vero *Christum* genua agra trahentem, 5.
Jactantemque utroque caput, crassumque cruorem
Ore rejectantem, mistosque in sanguine dentes, 5.
In medium populi cœtum duxere; sed illi 5.6.
(O Gentem truncis & duro robore natam) 8.
Clamorem immensum tollunt, ripaque, lacusque 3.11.
Responsant circa, & cœlum tonat omne tumultu; 11.
Instigant cuncti studiis fremituque *Pilatum*, 5.
Ut vellet *Christum* quam primum abstumere letho. 9.1.
Ille diu veluti rupes immota resistit: 7.
Judei ardentes instant, hominemque fatigant: 1.7.
Illicet insontem ad mortē contra omnia *Christum*, 5.7.
Contra jussa Dei perverso Numine poscunt. 7.
Connubio stabili fuit uxor juncta *Pilato*. 4.
Huic ecce in somnis *Christi* mœstissima imago 2.1.
Visa est, ora modis attollens pallida miris; 1.
Et graviter genitus imo de pectore ducens, 2.
Ipsa videbatur largos effundere fletus. 2.
Squalentem barbam, & concretos sanguine crines 2.
Vulneraque illa gerens, quæ duris plurima virgis 2.11.
Accepit; mulier tristi conterrita viso 2.4.
Excutitur somno; lachrymis precibusque maritum 2.7.
Sollicitat, casum misereri insontis *Jesu*. 4.5.
Olli quam primum solio consederat aureo, 4.10.
Nuncius hæc mandata ferens à conjuge venit: 7.9.
O Judex, & luce magis dilecte marite. 4.
Vix primos inopina quies laxaverat artus, 5.
Cum me suspensam terrent insomnia mira: 4.
Nam subito ante oculos *Christus* mœstissimus ad- 5.2.
Cui totum sacro rorabat sanguine corpus; (stat, 3.1.
Ora modis miris pallebant morte futura 11.4.
Attonita hoc viso, magnisque exterrita monstris 3.
Implevi clamore locum, flensque ipsa videbar 3.2.
Compellare virum, & mœstas expromere voces: 2.
O *Christe* omnipotens, genus alto à sanguine Regū, 10.6.
Cur mox atra caput tristi circumvolat umbra? 6.
Quis roseas laniare genus, quis vulnere corpus 12.11.

Fœdare

Fœdare, aut auſus turpare in ſanguine crines?
Verane te facies, verus mihi nuncius affers
Nate Deo? viviſne? aut ſi lux alma receſſit
Quid pietas, quid priſca fides tibi profuit? an non
Supra homines ſupra ire Deos pietate ſolebas?
Hic pietatis honos? vix tandem pauca furenti
Subjicit, & raris turbatus vocibus hiſcit? (quo,
Vivo equidem, nec adhuc homines lucemque relin-
Sed linquam: nam nos cœli quibus annuit arcem
Omnipotens Genitor, per cædem & vulnera ducit?
Perqs metum & curas, morboſqs, & mille labores:
Perque undas ſuperante ſalo, perque invia ſaxa;
Hac iter *Elyſium* nobis, ſic itur ad aſtra.
Non ſcelera & fraus me pœnas traxere per iſtas,
Sed mea me virtus, & ſancta oracula Patris.
At gentem inviſam, quæ me nil tale merentem
Vulnerat, & corpus ſpoliare hoc lumine gaudet.
Mox flammæ abſument, inimicus & hauriet enſis.
Quæ pœnas mihi *Juda* dabis? quam multa ſub un-
Scuta virum, galeaſqs, & fortia corpora volves, (das
Corniger *Abramidum* Jordanis rex fluviorum?
Heu quantæ cædes inſtant? quot acerba tuorum
Funera conſpicies? magnæ inclementia *Romæ*
Has evertet opes, *Solymamque* à culmine ſternet.
Hæc ubi dicta dedit, caput atro texit amictu
Multa gemens, & ſe nocturnis condidit umbris.
Sic me deſeruit lachrymantem & multa volentem
Dicere, & in tenues auras conceſſit imago,
Par levibus ventis, volucrique ſimillima ſomno.
Tum gelidus toto manavit corpore ſudor.
Corripio è ſtratis corpus, tendoque ſupinas
Ad cœlum cum voce manus, & munera libo
Intemerata focis; onerasque æthera votis.
Jam te per cœli jucundum lumen & auras,
Per connubia noſtra, per incœptos hymenæos:
Si bene quid de te merui, fuit aut tibi quidquam
Dulce meum, miſerere animæ non digna ferentis
Oro, & ſi quis adhuc precibus locus exue mentem;
Parce tuas ſcelerare manus, jam parce cruori
Innocuo, nam *Chriſtus* hic eſt, quo juſtior alter
Nec pietate viget, nec verbo major & actis.
Meque hujus (juro) quoties humentibus umbris
Nox operit terras quoties aſtra ignea ſurgunt,
Admonet in ſomnis & turbida terret imago.
Hæc ubi dicta dedit judex obmutuit amens,
Arrectæque horrore coma, & vox faucibus hæſit
Attonitus tanto monitu.

Heu

Heu quid agat populum quo nunc ambire furentem	4.
Audeat affatu? & quæ prima exordia sumat?	4.
Ille quidem conatus erat dimittere *Christum*	2.14.
Sed frustra; gravis ira, & inexaturabile pectus	2.15.
Judææ gentis, precibus non flectitur ullis.	5.
Non satis est *Christum* pœnam traxisse per omnem,	5.
Sed vita spoliare volunt, sacrique cruoris	6.13.
Reliquias poscunt, tanta hos insania cœca	1.12.
Præcipitat, tanta populos furit improbus ira.	4.9.
Ergo ubi nulla datur cœcum exuperare potestas	7.
Consilium, & populi nutu impatientis euntes;	7.12.
Poscit aquam tonsisque petit mantilia villis.	1.G.4.
Dant famuli manibus lymphas, lavit inde cruorem	1.3.
Insontem & jurat caput hoc se opponere morti	6.9.2.
Invitum; vestris, inquit, clamoribus actus	6.12.
Hanc animam vobis trado, vos morte necate.	3.8.
Ipsi has sacrilego pendetis sanguine pœnas.	7.
O miseri: te *Juda* nefas, te triste manebit	7.
Supplicium, votisque Deum venerabere seris;	7.
Nam mihi parta quies, omnisque in limine portus.	7.
His dictis septi se tectis; jamque cohortes	7.G.9.
Romani longo procedunt ordine; *Christus*	1.11.
Pone subit, gestans humeris languentibus, (ebeu!)	2.11.
Fatalemque trabem, vestemque cruore mandentem.	6.2.4.
Hunc gemini fures comitantur; cætera turba	6.E.33.
Subsequitur; matres, pueri, innuptæque puellæ	2.6.
Fœmineum clamorem, ad cœli sidera tollunt;	11.
Effusæque genis lachrymæ; solatia luctus	6.11.
Exigua ingentis, sed non indebita *Christo*.	11.
Has tamen increpitans verbis compellat amicis:	1.3.
Cur tantæ (ô miseras) lachrymæ volvuntur inanes?	5.4.
Fundite pro vobis vestrisque nepotibus illas.	3.1.
Vobis tempus erit cum terque quaterque beatos	10.1.
Dicetis steriles, quarum circum ubera nullos	3.8.
Ludere pendentes pueros, & lactea collo	8.10.
Lambere cernetis, montes optabitis altos	8.1.
Præcipites in vos labi, collesque supinos;	G.1.G.3
Ut tecti tenebris, & dono noctis opacæ	8.
Telluris gremio tuto lateatis ab hoste. (entes	5.10.
Cum *Martem* indomitum *Æneadasq;* ad recta ru-	2.
Cernitis, obsessumque acta testudine templum,	2.
Atque urbis captæ casum, convulsaque late (stem;	2.
Limina tectorum, & medium in penetralibus ho-	2.3.
Qui gemitus, & qui planctus lachrymæque futuræ?	4.3.
Tempus erit quando immissis *Vulcanus* habenis	10.5.
Per turres, & tecta furet, tabulasque volutus	2.12.
Ad cœlum undabit vortex, templumque tenebit,	12.

Totaque

2. Totaque *Judæa* sudabit sanguine tellus.
G.2. A.2 Nonne reformidant ligna infœcunda bipennem,
A.2. G.2 *Agricolæ* viridis si ferro excinditur arbos?
1.12. At curis ægra, & tristi conterrita sorte
6.4. Insontis nati, flet virgo miserrima mater,
12.1. Flagrantes perfusa genas, & pectora tundens.
11.7. Chara mihi ante alias virgo sanctissima, natum
12. Ne quæso tantis lachrymis, neve omine tanto
12. Prosequere in duræ certamina mortis eunti;
4.11. Nam pro me misero, pro me crudele luebat
11.2. supplicium; culpasque meas heu morte piabat;
10. Hoc tamen immeritam nati solabere mortem,
10. Quod magni patris dextra cadit; ille volebat
2.6. Pro sonte insontem crudeles sumere pœnas;
6. Imperioque suo pallentes ire per umbras,
6. Per loca senta situ cogit, noctemque profundam;
11. Non tamen indecorem genitor te *Christe* relinquet
11. Externa jam in morte: neque hoc sine nomine le-
11. Per gentes erit, aut famam patieris inultus. (thum
11. Nam quicunque tuum violavit vulnere corpus
11.6. Morte luit merita, quin ipsa in morte tuetur
10.12. Te Pater omnipotens: nam primum ut tertia cœlo.
12. Puniceis invecta rotis aurora rubebit,
6.G.4. Tartara perrumpens, superas educet ad auras.
6.5. At *Christus* ligni fatalis pondere pressus
12.5. Desi. ere incœpit (miserum) cui tarda trementi
3.15. *Genua* labant, roseus quondam color ora relinquit;
11.6.3. Labitur exanguis, morituro frigidus artus
7. Perrupit sudor.
11. Succurrunt sævi comites, dominumque ruentem
11.1. Suscipiunt, quendam *Cyrenes* turba coegit
6.2. *Simonem* portare crucem; sed crimina mundi
2.6.1. Hoc ligno graviora humeris tu *Christe* tulisti.
6. Me quoque per flammas, & mille sequentia tela
6.2. Eripis his humeris, medioque ex hoste revellis;
1. Omnibus exhaustum me casibus, omnium egenum
3.1. Cœlicolum socias turbis; persolvere grates
1. Dignas non opis est nostræ, nec quicquid ubiq; est
1. Humanæ gentis magnum quæ sparsa per orbem
1. In freta dum fluvii currunt, dum montibus umbræ
1. Lustrabunt, convexa polus dum sidera pascet,
1. Semper honos nomenq; tuum laudesque manebunt.
6.8. Ventum erat ad montẽ cui nunc *Calvaria* nomen
12. Millibus in mediis stat multo sanguine sudans;
G.2. Ut quondam ductus cornu sacer hircus ad *Aram*,
8. Cujus sanguineis rorabant cornua guttis
8. Pontificis respersa manu: sic *Christus Iesus*
4.12. Constitit ante crucem velut hircus, seu velut agnus

Innocuus, velut intacta cervice juventus, G.4.
Ipse ara est, ac ipse est victima, & ipse sacerdos: O.2. A.6
Qui sese ut meritum patri mactavit honorem. I.2.
Thura dedit, tepidusque cruor fumavit ad aras, 8.
Sanguine qui pecudum longe excellentior omni 2.12.
Cujus jam sacra spumant aspergine gentes. 3.
Sed postquam est paulum lachrymis & mente mo- 4.
Eloquar an sileam? clavis affixus *Jesus* ratus: 3.5.
Ligno hæret, cœloque ardentia lumina tendit, 5.2.
Lumina, nam palmas ferrum terebravit acutum. 2.
Illa manus rapidum jaculari è nubibus ignem 1.
Quæ quondam solita est, ferro confoditur; ille 7.11.
Pes ligno rigidis clavis transfixus adhæret, 5.1.
Maxima qui *Nerei* calcavit stagna profundi. 10.
Qui picturatas volucres, qui lilia vestit: 3.6.
Hæc foliis, illas tot versicoloribus alis, 6.15.
Et qui succingit fulgenti murice Reges: 6.9.
Ipse tamen pendet sine veste inglorius ulla. 4.12.
Sanguineis frontem spinis & tempora fossus. E. 6.
Dat populus *Christo* sitienti pocula fellis, E.1. A.3
Qui populi saliente sitim restinguere rivo E.7.
Dulcis aquæ solitus venerando ex ore fluentis. E.7 E.8
Sanguinis è venis largus demittitur imber, G.1.
Et ruit ut rapidus summis de montibus amnis. 12.4.
Sanguinis obicibus ruptis maria alta tumescunt. G.2.
Scilicet hoc nobis rubri maris æquor arandum, 3.
Littora si patriæ cupimus portusque quietos 3.
Prendere, sanguinea lentandus remus in unda. 3.
Per mare purpureum mihi sis *Portunus* eunti, G.4. A.5
Ut mea mens duce te portu se condat in alto 5.
Cœlestis patria, num sit mihi gratior ulla 5.
Quo magis hanc animam cupiam demittere fessam 5.
Quam quæ ductorem tellus mihi servat *Jesum*. 5.
Et patris *Abrami* gremio complectitur omnes 5.
Insignes pietate viros, virtutis amantes. 1.

CHRI-

CHRISTIADOS

LIBER 12.

Argumentum.

Christus *cruci affixus inter duos fures elevatur; titulus superscribitur: alter latronum ridet, alter* Christum *fatetur & orat, cui Paradisus promittitur. Dumque* Christus *pro inimicis orat, matrem graviter dolentem conspicit, eamque* Johanni *commendat. Describitur miraculosa* Solis *Eclypsis, &* Judæorum *cæcitas; tandem Dominus dolores innumeros & non dicendos passus expiravit; tremit terra, rumpuntur saxa, sepulchra recluduntur; velum Templi, quod hic describitur, discerptum est. Centurio his prodigiis motus,* Christum *Dei filium agnoscit, dumq; latronum crura franguntur, lancea* Christi *latus confoditur ex quo sanguis & aqua fluxit. Describitur* Christi *descensus ad inferos, & ejusdem sepultura; nec non* Josephi, Nicodemi, *& matrum pietas;* Virginisque Mariæ *acerbissimi dolores.* Christus *tertia die territis custodibus terræ motu, resurrexit. Angeli mulieribus, illæ Apostolis resurrectionem nunciant.* Petrus *&* Johannes *ad sepulchrum currunt,* Vigiles *autem pecunia corrupti mendacium spargunt, Discipulos nempe Dominum furto abstulisse;* Judæorum *malitia in* Christum *describitur.* Magdalena *adstat sepulchro plorans, quam* Christus *sub forma hortulani solatur; duobus Discipulis euntibus Emaunta, adjungit se socium; omnibus Apostolis apparet, quibus potestatem remittendi peccata dat.* Thomæ *cicatrices ostendit. Miraculum capturæ piscium;* Judæi *ad* Christi *cognitionem,* Christiani *ad pacem invitantur; in hoc libro multa sunt mysteria & suavissimæ meditationes.*

(molem
2. AT crucis immensam quam primum attollere
4.16. Aggreditur populus cœloq; educere certat
4. Hanc aram, cujus media inter cornua fudit
9.8. Purpuream Deus ipse animam votumq; sacravit;
5.3. Tollitur in cœlum clamor, totusq; remugit
3.7. Mons circũ, tremulis ululatibus æthera complent.]
6.G.2. Tum causam mortis super imposuere legendam
3.12. Omnibus Hebræis populis, Graiisque, Latinisque,
Hic est *Rex Judæorum Nasaræus Iesus.*
12.G.1. Sic qui nil meruit sublimis in aere pendet
12.6. Prædones inter geminos; quorum alter *Iesum*
5.2. Ridens, Nunc, nobis inquit succurre, tibique

Qui servas alios, hunc verbis increpat alter 2.16.
Qui *Christi* ad dextram pendebat ab arbore latro: 1.5.
Ingemuitque deditque has imo pectore voces; 11.
Nos merito scelerum pœnas expendimus ambo, 11.
Ast hunc quis dicet scelus expendisse merentem, 2.
In quo nulla unquam sceleris vestigia visa; 9.E.4.
Sed mundi labem concretam exemit, & omnes 6.
Corporeas pestes, & fraudes abluit omnes. 6.4.
Heu nimium *Christe*, heu nimium crudele Iuisti 11.
Supplicium, scelerum tantorum ignare; quid ergo 11.13.
Pro famulis moreris dominus, pro fontibus insons; 3.6.
Solus amor nostri, & redimendi gloria mundi 6.G.4.
His mersere malis, hoc funere mersit acerbo. 6.6.
Tum flevit supplexque preces è pectore fundit: 1.6.
Ne pigeat meminisse mei rerum alme magister, 4.9.
Cum tibi continget solio sceptroque potiri 6.9.
Regni cœlicolum, patriosque attollere fasces. 1.7.
Cui *Christus*: mecum lucis habitabis opacis 6.
Riparumque toros, & prata recentia rivis 6.
Devenies, dulcesque bibes è fontibus undas, 6.G.2.
Ante tegat quam nox terras humentibus umbris. 4.
Dumque illudentes pendenti à stipite *Christo* 2.3.
Hostes vociferant digna atque indigna relatu; 9.
Extremos gemitus ciet ille, & pectore ab imo 3.6.
Effuditque preces, patremque in vota vocavit. 6.3.
His ignosce pater quoniam furor improbus illis 4.A.2.
Confusam eripuit mentem, sic fatus *Iesus*, 2.6.
Ardentes oculorum acies super agmina jecit. 11.
Hic *Maria* indigno nati concussa dolore 11.
Stat lachrymans, & multa querens, & pectora tun- G.4.A.2
Mortem orat, tædet cœli covexa tueri, (dens; 4.
Difficilesque obitus nati, tantosque dolores; 4.
Nam sequitur matris sanguis de vulnere nati. 11.
Utque harum interpres curarum & conscius olim 4.
Prædixit *Simeon*, transit præcordia matris 9.
Cuspis, virgineumque alte bibit acta cruorem. 11.
Hanc ubi conspexit curis ingentibus ægram, 3.1.
Demisit lachrymas, dulcique afflatus amore est. 6.
Ecce tuum natum mulier, tum forte *Johannem* 1.3.
Conspexit, simul his ardentem affatur amicum: 9.
Ecce tuam matrem. Perculsa mente dederunt 1.9.
Adstantes lachrymas; ante omnes ipse *Johannes*; 9.
Atque animum patriæ strinxit pietatis imago. 9.
Tum cœpit solari inopem, & succurrere solæ, 9.
Et colere ut propriam genetricem; sic pius heros 4.4.
Lugentem matrem nolebat linquere solam, 6.9.
Sed consanguineo lachrymans commendat amico: 5.
Fœlix sorte tua, fœlix hac matre *Johannes*, 12.4.

Et

2.8. Et fœlix tectum cui talis contigit hoſpes,
2.1. Nempe die genetrix, forma pulcherrima virgo.
Dum vero *Pluto* in *Chriſtum* vim ſuſcitat, ira
10.12. Miſſilibuſque furit, ſocii formidine cedunt,
10. Atq; ducem linquunt, ut nimbum perferat omnem
12. Telorum, & *Petrum* moribundum deſerit ipſum.
4.9. Pro quo fulmineum nuper diſtrinxerat enſem.
Ille autem impavidus dextram tendebat inermem
13. Nudato capite, & patrem clamore vocando,
19. Ictus hoſtiles & vulnera ſuſtinet unus.
12. Me ſuper hanc dextrã victricem extende magiſter,
10. Dum tela injiciunt, proturbantq; eminus hoſtes;
8. Hæc clypei parmæque inſtar, me me omnia contra
8. Tela tenebrarum defendat & agmina Ditis.
9. Nam mea mens ſine te vim tantam tendere contra
10. Nec moritura valet, majorave viribus audet;
10. Ergo aſſurgentis dextram, plagamque ferentis
10. *Plutonis* ſubeas mucronem, ipſumque morare,
10. Sic famulus Domini dextra protectus abibo.
4. Sol qui terrarum flammis opera omnia luſtrat,
4. Hoc opus infandum haud oculis pater aſpicit a-
6.1. Sed caput obſcura nitidum ferrugine texit. (quis
11. Conditur in tenebras altum caligine cœlum;
12. Quippe dolet Domini læthum crudele videre,
10. Atque pudet nullum mortalibus eſſe pudorem.
11.7. Ingenti luctu concuſſa eſt Regia cœli,
11. Cum Sol in medio defecit mœſtus Olympo;
11. Auratáſque comas tenebrarum obnubit amictu.
11.6.3. Dumque citatorum Phœbi pertentat equorum
6.3 A.11 Corpora tota tremor, nec lucem è naribus efflant,
1.2. Orbis terrarum jam caſſus lumine luget:
Et templum ut charo conjux orbata marito
12. Sacratas moritura manu diſcindit amictus.
8.3. Diſſultant rupes, telluri frigidus horror
3. Membra quatit, geliduſq; ſtupet formidine pontus.
6.3. E ſcopulis trepidæ fugiunt in cærula Phocæ.
4. Extemplo ſilet omnis ager, non avia rura,
8.6.3. Jam volucrum cantu reſonant, colleſve ſupini
6.3. Balatu pecorum, aut ullis mugitibus amnes.
2.6.3. Ipſa ſtupet curvis homini malefida latebris
2.6.3. Vipera, & attoniti ſquamis aſtantibus hydri.
2.3. Luctus ubiq; fuit, metus undiq; & undiq; fletus.
At *Juda* infœlix ſcopulis heu durior ipſis,
7. Vipereo genere, & graviter ſpirantibus hydris
Sævior, haud tantis monſtris, lachrymiſve movetur,
4. Mens immota manet, lachrymæ volvuntur inanes.
5. Nox tam denſa polum bigis ſubvecta tenebat,
Quod Sol in medio dum volvitur axe, per ædes

Lychni accenduntur, collucent ignibus urbes; 11.
Agricola admirans subito caligine cæca
Ereptum ex oculis cœlum, noctemque reductam, 1.11.
Cum nondum Sol tinxit equos in gurgite fessos. 11.
E venis silicis scintillam excudit in agris: 1.
Suscepitque ignem foliis, atque arida circum 1.
Nutrimenta dedit, rapuitque in fomite flammam, 1.
Accenduntque facies *Solymæ*, rex ipse superbus
Urit adoratam nocturna in lumina cedrum. 7.
At nox atra magis, major circumvolat umbra 6.2.
Abramidas, errant cæca caligine mentes, 6.3.4.
Dum non agnoscunt morientem, & dira ferentem 6.4.6.
Supplicia, hunc hominum verum divumq; satorem; 6.1.
Sed quidam illudunt, quidam descendere suadent; 2.5.
Dividit hic vestem, mox porrigit alter acetum. 1.6.
Hei mihi qui tantis tenebris involvor & umbris 2.
Sole sub ardenti, & medio dum volvitur orbe E.3.A.4
Nox obscura tenet mentem, nec pectus amoris 4.
Igne micat: me *Christe* tua jam lampade lustra: 4.
Solve meas tenebras, fac circumfusa repente 8.1.
Scindat se nubes, & in æthera purget apertum. 1.
Collucere faces, & fervere pectora flammis 4.
Fac mea *Christe* tuis, fac noctem lumina vincant: 1.
Quis mortē aspicere hanc oculis, quis vulnera possit? 12.
Omnipotens genitor tanton' hunc crimine dignum 10.
Dixisti, & tales voluisti expendere pœnas 10.
Insontem? Genitor natum (mirabile dictu) 2.4.
Ad pœnam nostra pro libertate vocavit. 6.
Vicit amor mundi, nostræque immensa salutis 6.2.
Cura, sed heu misero quæ jam satis ima dehiscat E.2.10.
Terra mihi, qui causa fui tibi mortis *Iesu*. 10.6.
Namq; ego *Christe* tuum maculavi crimine nomen. 10.
Debueram pœnas scelerum expendisse meorum. 10.6.
Omnes per mortes animam sontem ipse dedissem: 10.
Sed vivo, vitamque tuo de vulnere duco. 10.3.
Tantane te tenuit moriendi *Christe* voluptas 10.
Ut pro me tristi voluisti occumbere morti? (vor 10.2.
Tu Dominus, tuane hæc famulus per vulnera ser- 3.10.
Morte tua vivens? quas dignas dicere grates (quam 10.11.
Quasve referre parem? meritorū haud immemor un- 1.9.
Tantorum fuero, dum Sol regit aureus orbem; 9.6.1.
Noctivago Phœbe curru dum pulsat Olympum. 10.
Ante leves ergo pascentur in æthere cervi, E.1.
Et freta destituent nudos in littore pisces; E.1.
Ante pererratis amborum finibus, exul E.1.
Aut *Ararim Parthus* bibet, aut *Germania Tygrim*, E.1.
Quam nostro *Christi* labetur pectore vultus. E.1.
Tandem confectus curis, multoque dolore 6.2.

Vote

6.11. Voce vocat Patrem, gemituque hæc edidit alto:
3.4. Sancte pareus cur me morientem deseris? exin
4.4. Ingemuit rursus, dixitque novissima verba;
4.5.10. Hanc animam tibi commendo pater ætheris alti.
6.11. His dictis, tenebris nigrescunt omnia circum,
4.11. Occupat os pallor, solvuntur frigore membra;
11.11. Vitaque cum gemitu tenues vanescit in auras.
10.9. Olli dura quies oculis, pulchrosque per artus
9. It cruor, inque humeros cervix collapsa recumbit:
9. Purpureus veluti quum flos succisus aratro
9. Languescit moriens, lassove papavera collo
9. Demisere caput pluvia cum forte gravantur.
4. Hoc illud, hoc *Juda* fuit, me fraude petebas,
Prodere cum Dominum voluisti perfide justum.
4. En crux ista mihi, hi clavi, spinæque paratæ.
4. Quid desertus ego primum querar? anne magister
4. Spreviſti comitem crudeli in morte ministrum
10.4. Tot meritum mortes? eadem me ad fata vocasses,
4. Idem ambos ligno dolor, atq; eadem hora tulisset.
10. Me laniet spinis, me clavis perforet hostis,
2. Inq; meum pectus sceleratam intorqueat hastam;
4. Extinxi te meque simul, populumque *Sionis*
4. Et patres urbemque tuam; da vulnera *Christe*,
10. Da, lachrymis siccabo meis, corpusque lavabo.
3.8. Ah ubi nunc oculorum ignes, ubi fulgida quondam
8.9. *Cæsaries* pulchrique micantia fulgura vultus?
11.3. Lumina conduntur tenebris, caligine vultus;
11.6. Atque oris roseum nox abstulit atra colorem.
5. *Christe* mihi vita semper dum vita manebit
5. Chare magis, *Christe* innumeris exercite fatis:
1.3. Brachia distendis, dimittis in oscula vultum,
1.2. Ne renuas nostro circundare brachia collo.
9.1. Amplexus da *Christe* tuos, atque oscula fige;
6.6.3. O si rore tui stillantis sanguinis, omnes
4.2. Ablueres animæ sordes, si flumine vivo
10.1. Vulnera siccares lachrymarum æterne tuarum,
2.4. Vulnera quæ mihi jam strident sub pectore fixa.
6. Eripe me his invicte malis, & tu mihi cœlum
6.1.2. Porrige (namq; potes) fidumq; tuere ministrum;
6. Da dextram misero, & tecum me tolle per astra
6. Sedibus ut tandem placidis in morte quiescam.
11. At mœstæ matres crinem de more solutæ
11. Ingentem gemitum tunsis ad sidera tollunt
11.4. Pectoribus, resonat magnis plangoribus æther.
4. Quis tibi nunc, mater, cernenti talia sensus?
4.8.5. Quosve dabas gemitus? cum tu miserabile corpus
4.5. Prospiceres nati, madefactum sanguine tanto,
9.15.2. Pulchraque vulneribus fœdari membra pudendis?

Nympha decus mulierum, animo gratissima nostro, 12.
Imo in corde dolet; oculos dejecta decoros 10.11.
Multa gemis, largoque humectis flumine vultum G.4.
Pectora percutiens, & cœlum questibus implens: 11.
Qualis populea mœrens *Philomela* sub umbra G.4.
Amissos queritur fœtus, quos durus arator G.4.
Observans nido implumes detraxit, at illa G.4.
Flet noctem, ramoque sedens miserabile carmen G.4.
Integrat, & mœsti late loca questibus implet. G.4.
Haud aliter virgo fatis exterrita nati 4.
Stat lachrymans, atque hos crudeles nomine dicit G.4.
Qui nati insontis coram se cernere læthum 2.
Fecere & matri; fœdarunt funere vultus. 2.
Hic aliud majus populo, multoque tremendum 2.
Objicitur, magis atque improvida pectora turbat; 2.
Nam simulac *Christus* telluris operta subivit, 4.6.
Sub pedibus mugire solum, & juga cœpta moveri 6.
Sylvarum, insolitis tremuerunt motibus urbes; 6.G.1.
Et tremefacta solo tellus, avulsaque saxis 10.2.
Saxa ruunt, tremulæ patuerunt vilcera terræ. 2.8.
Vidisses animas imis exire sepulchris. E.8.
Vox quoque sub noctem semel exaudita silentem G.1.
Proclamans lætho crudeli *Pana* peremptum; 5.4.
Quæ vox ut simul est liquidas emissa per auras, 4.6.
En subito horrendus gemitus ferit æthera; credas 2.5.
Vicinos resonasse lupis ululantibus agros. G.1.
Apparent intus sacri penetralia templi; 2.6.
Nam velum jam sponte sua discerpitur; illud 6.G.4.
Arte laboratum, atque auro fuit intertextum. 1.8.
Pictus acu, filis & versicoloribus orbis 11.9.
Cernitur: hic animæ, terræque & pontus, & ignis E.6.1.
Cœlantur, liquidique cadunt è nubibus imbres. 10 E.6.
Hic sylvæ frondent, animalia montibus errant, 3.E.6.
Assurgunt turres, villarum culmina fumant; 4.E.1.
Saxosas inter decurrunt flumina valles E.5.
Hæc inter tumidi late maris ibat imago 8.
Aurea: sed fluctu spumabant cærula cano, 8.
Et circum argento clari delphines in orbem 8.
Æquora verrebant caudis, æstumque secabant.
His cœli super incumbens argenteus orbis 11.8.
Astra tenet, pluviasq; hyadas, geminosq; triones, 1.
Armatumque auro complectitur Oriona. 3.
Hic currit duodena inter Sol aureus astra, G.1.
Et soror obtusis per cœlum cornibus errat. G.1. A.1
Quinque inrertextæ zonæ, quarum una coruscо 8.G.1.
Semper sole rubens, & torrida semper ab igne; G.1.
Quam circum extremæ dextra lævaque trahuntur G.1.
Cærulea glacie concretæ, atque imbribus atris. G.1.

Has

G.1. Has inter mediamque, duæ mortalibus ægris
3.G.1. A superum rectore datæ: & via secta per ambas
G.1. Obliquus qua se signorum verteret ordo.
3.6. Hoc velum festis solitum est de more diebus
3.3. Suspendi, quod nunc mœrore abrumpitur: istis
3.1. Sollicitus monstris quidam Romanus (hic olim
3.10. Ducere centenos juvenes in bella solebat
11.9. Ære caput fulgens, horrensque in vertice cristis
3.11. Sanguineis, clypeoque insignis & ense coruſco)
6. Admonet, & magna testatur voce per agmen:
4.5. Credo equidem, nec vana fides, genus esse tonantis
8. Hunc quem tormentis & longa morte necastis.
1.11.12. Interea tortor dum frangit crura latronum,
4. Ut luctantem animam, nexosque resolveret artus,
7. Romanus juvenis belloq; expertus & armis,
11.2. Vectus equo, validis ingentem viribus hastam
2.6. In latus, inque sacri cordis penetralia torsit
4.10. Crudelis, latebrasque animæ mucrone recludit,
9. Transadigens costas, & candida pectora rumpens.
9..9. Ecce novum pulchro manat de corpore flumen
1.9. Sanguinis & laticum, largo tepefacta cruore
9.4. Terra madet, fixum stridet sub pectore vulnus.
4.2. Quid tibi vis miles? cur fœdas vulnere corpus
1.12.6. Exanimum? vita spoliato parcere fas est.
11. Nullum cum vietis certamen & æthere cassis.
1. Romanos rerum dominos, gentemque togatam
6. Parcere subjectis, & debellare superbos,
G.1. A.6 Non misero insultare decet, non morte perempto
3.2. Immerita, nullas habet hæc victoria laudes.
7. Cervus erat forma præstanti & cornibus ingens
7.4. Quem procul errantem rabidæ nigrantis Averni
7.5. Commovere canes; jacu is cursuque fatigant
10.7. Venantes; curvo direxit spicula cornu
8.2. Corpus in adversum miles Romanus, & ecce
7. Perque uterum sonitu, perque ilia venit arundo,
Heu quot me canibus *Pluto* venatur odoris!
5. Pro se quisque hostes deptomunt tela pharetris,
5. Atque in me validis incurvant viribus arcus.
12. Nonne vides tergo volucres hærere sagittas?
9. *Christe* Deus, stridens contorta Phalarica venit
9. Fulminis acta modo, quam nec tria taurea terga,
9. Nec triplici squama lorica fidelis & auro
9. Sustentare valet, stomachoque infixa sub altum
9. Pectus abit, reddit specus atri vulneris undam
9. Spumantem, & fixo ferrum in pulmone tepescit.
12.4. Tu penitus teli latebras rimare, cruores
12.4. Exicca, vulnusque lava, tum sparge salubres
11. *Ambrosiæ* succos, & odoriferam panaceam

Sanguinis,

Sanguinis, hoc oleum instilla bone *Samaritane* G.1.
Vulneribus nostris, hæc vina liquentia funde, 5.
Hic ille est cujus dorsum proscindere aratro 1.G.2.
Agricolæ audebant, longosque infindere sulcos. G.2.E.4.
Ille novo musto direptis crura cothurnis G.1.
Tinxit, & hic solus calcavit vinitor uvas. G.2.G.3
Olim cœruleus mundo superstitit imber, 5.
Noctem hyememque ferens, & inhorruit unda tene- 5.
Ipse gubernator puppi jam *Christus* ab alta (bris 5.
Colligere arma jubet, malum conscendit, & omnem 5.1.
Prospectum late pelago petit, aera captat 1.3.
Auribus, explorat ventos, & sidera servat, 3.6.
Atque cavet navis ne littora dira subiret, 1.7.
Neve inflicta vadis mediis solvatur in undis. 10.
Tu cujus pelagi imperium est, quem rector Olympi 1.9.
Nimborumque facit, tempestatumque potentem, 1.
Aspice qui tanti cinxerunt æthera nimbi; 5.
Mutati transversa fremunt, & vespere ab atro 5.
Consurgunt venti, atque in nubem cogitur aer; 5.
Nec nos obniti contra, nec tendere tantum 5.
Sufficimus, dum sævit hyems, & aquosus Orion, 5.4.
Quassataque rates, & non tractabile cœlum. 4.
Heu navis tua nunc ventis & fluctibus acta est 1.
In saxa & rupes, & dorso pendet iniquo, 10.10.
Accipiens inimicum imbrem, rimisque fatiscens. 10.
Christiade miseri ventis maria omnia vecti 1.
Oramus motos fluctus compone tridenti. 1.1.
Æquataque spirent auræ, sitque hora quieti. 5.
Atque tuam navem tot tempestatibus actam, 3.
Totque adeo incertos cæca caligine soles 3.
Errantem pelago, totidem sine sidere noctes 3.
Defer in optatos portus tranquilla per alta,
Ne subeat scopulos *Sirenum* & saxa sonora; 5.
Nec jam deficiat tantis surgentibus undis. 6.
Ipse ratem conto subigas, velisque ministres, 6.
Et tandem ventis impleto vela secundis. 7.
Tum me servatum ex undis ad littora cœli 3.
Dirige, da patriæ portus intrare quietos. 6.3.
En arcæ nunc porta patet; nunc ardua rupes 6.5.
Fundit aquas virga *Moysis* percussa saligna, G.1.A.7
Nunc tundit pectus rostro Pelicanus acuto, 6.3.
Ut proprio implumes nutriret sanguine fœtus. G.4.A.11
Ecce ferit medicus salientem sanguine venam G.3.
Ipse tibi, ut febris nobis averteret æstum; 9.G.3.
Nunc *Jonas* noster spumosa immergitur unda, 6.
Ne Notus abreptos in saxa latentia nautas 1.
Torqueat, & navem rapidus voret æquore vortex. 1.
Dum *Moyses* alacris palmas utrasque tetendit, 6.

En

En victor cunctos prosternit morte rebelles,
Et justas pœnas inimico à sanguine sumit.
Noster *Adam* placida compostus pace quiescit,
Dum miles crudam per costas exigit hastam:
Pectoris hic crates dum ferro perforat, ecce
Egreditur subito mirando ex vulnere virgo,
Jam matura viro, jam plenis nubilis annis.
Aspice sublatum sublimi in stipite lychnum
Ut lustret mundum in tenebris & nocte jacentem.
Hæc illa est cœlum contingens scala *Jacobi*;
Cujus in excelso consistit vertice *Jova*,
Aligerumque chorus juvenum dilabitur astris
Hanc super, & rursus super hanc ascendit ad astra.
Hic ara est ingens nudoque sub ætheris axe
Educta, & vituli spumanti sanguine tincta.
Huc animæ nigra ceu tempestate columbæ
Conveniunt securæ; hæc ara tuebitur omnes.
Iræ divinæ stagnum dulcescit amarum
Hujus vi ligni; jam frondet vimen *Aronis*,
Quamvis in sylvis ima de stirpe recisum
Matre caret, posuitque comas & brachia ferro;
Atq; hæc tantum alias inter caput extulit arbos
Quantum lenta solent inter viburna Cupressi.
En qui nec ferro patriæ populare penates
Venerat, aut raptas ad littora vertere prædas,
Inter latrones pendet; quo justior alter
Non fuit in terris, pietate insignis & ore;
Quem Pater, ipse suo Superum jam signat honore.
Olim inter dumos interque horrentia lustra,
Pulsus ob invidiam patria tectoque paterno
Ismael, & Genetrix, ignari hominumq; locorumq;
Errabant: nulli in tota regione viarum
Qui doceant quo sub cœlo, quibus orbis in oris
Jactentur, nullus fons est qui gramina lymphis
Humectet, nullique ruunt de montibus amnes.
Sed sitiunt herbæ, terræque ardore debiscunt.
Tunc juvenis flagransq; siti, atq; exterritus æstu
Concidit ad terram sub ramis arboris altæ.
At Mater cœlo palmas cum voce tetendit,
Effuditque genis lachrymas; mox Angelus ultro
Apparens liquidum clivoso in tramite fontem
Ostendit murmur per lævia saxa cientem.
Sic Patria antiqua, Paradiso pulsus *Adamus*,
In mundo, velut in sylva quæ sentibus horret,
Et densis tenebris ramorum, & rupibus altis:
Erravit fato profugus, multosque per annos
Nec reperire viam potuit quæ ducit ad astra;
Nec liquidos fontes, nec stagna virentia musco

Sole

Sole sub ardenti, & tristi sub sidere cancer
Ut sibi tam rapidum sitienti averteret æstum ;
Sed tandem *Christus* casum miseratus *Adami*,
Monstrat inexhaustum puteum de rupe fluentem ;
Hunc audet miles sanctum recludere fontem
Unde salus fluxit nobis morientibus una ;
Qui simulac *Christum* scelerata cuspide, sacrum
Impulit in latus, en unde velut agmine facto,
Qua data porta, ruunt, & mundū flumine purgant.
Christe Deus, liquor ille sacer de pectore manans
Splendidior gemmis, electro purior ullo ;
Jam vitreis sœtebris arentia temperet arva
Cordis, & in medjis nos irriget æstibus oro ;
Hic mentis sterilem ne deserat humor arenam.
Ne signis nostris horrescat carduus arvis ;
Lappæque, tribulique, interque nitentia culta
Ne culmos lædat rubigo, aut aspera sylva,
Frumenta in viridi stipula dum lactea turgent.
Postquam exhalasset vitam Sunamitidis infans
Continuo miseræ Matris calor ossa reliquit ;
Excussi manibus radij, revolutaque penla ;
Evolat infœlix, & fœmineo ululatu
Ascensu superat summi fastigia montis ;
Vatem adit, & vatem precibus votisque lacessit,
Ut gnatum superas cœli revocaret ad auras.
Extemplo famulum rapidum præmisit ad ædes
Hospitis, inque manum virgam dedit ; ille cucurrit
Ocyor & jaculo, & ventos æquante sagitta ;
Tum virgam super imposuit (sic jussit *Helisha*)
Exanimo puero ; sed non ad limina vitæ
Extinctum revocare valet ; nil profuit illi
Virga, nec exuperasse moras ; tunc protinus ipse
Longævus vates summo de monte reversus
Incubuit puero, fovitque amplexibus arctis,
Imponens manibusque manus, atque oribus ora ;
Effuditque preces, *Fovamque* in vota vocavit,
Ore legens si quis puero super halitus esset.
Successit tandem optatus calor ossibus imis ;
Atque novæ puero rediere in pristina vires.
Sic postquam Satanas vita spoliasset *Adamum*,
Exanimis jacuit tot sæcula, donec *Iesus*
Præmissis famulis, sed frustra, venit Olympo,
Et super exanimum sese projecit amicum,
Brachia protendens, nostrisq; amplexibus hærens,
Oscula demisso vultu libavit *Adamo* ;
Extinctumque auras vitales carpere jussit. (tem.
Tunc secum humanam subvectat ad æthera gen-
Legis virga tuæ non me retraxit ab Orco.

Nec

Nec qui fatidici cecinerunt omnia vates,
Christe Deus, sed enim *Divini Spiritus* oris,
Ac amor ille tuus, velut abdita flamma medullis,
Hanc animam ad cœli jucundum lumen & auras
E densis tenebris & sæva morte reduxit.
Jam simulac *Christus* sese isto corpore solvit,
Infernas sine sole domos loca turbida adivit:
Pallentes umbras Erybi, Regemque tremendum
Terruit, immisso trepidarunt lumine manes;
Quaque ibat, vasti circum gens aurea cœli
Ibat, & obscuram dispellit lumine noctem.
Et veniente Deo, procul, ô procul este profani.
Aligeri clamant famuli; tremit impia *Judæ*
Umbra; tremunt furiæ, tremit ingens janitor Orci,
Et centum vinctus fremit horridus ore catenis.
Vana superstitio Græcorum credidit olim
Quod potuit manes arcessere conjugis *Orpheus*
Threicia fretus cythara, fidibusque canoris;
Quod fratrem *Pollux* alterna morte redemit;
Quodque etiam *Alcides* invictus viribus esset,
Qui stygium dextra custodem in vincla petivit
Ipsius à solio regis, traxitque trementem;
Quod Dominam *Ditis* thalamo deducere adorti
Audax *Pirithous*, nec non & *Theseus* ingens.
Hæc sunt sopitos quæ ludunt somnia sensus;
Nam solus *Christus* cœli Omnipotentis alumnus,
Viribus, idque suis, perrupit limina mortis;
Perque domos *Ditis* penetrans, & Averna per alta
Congressus petit ille Patrum (namq; impia non hos
Tartara habent, tristesq; umbræ, sed amœna piorũ
Concilia *Elysiumque* colunt) has agmine magno
Illustres animas, superumque ad lumen ituras
Educit, liquidosque vehit trans ætheris orbes:
Sed mihi res alta terra & caligine mersas
Pandere nec mens est, nec fas; sed credere dignum
Quod *Christus* tristes *Erebi* descendit ad umbras.
Hic ingens ille est *Sampson* qui lumine captus
Ad templum Philistim vasta se mole movebat;
Cumque introgressus medio sub culmine postem
Dexter in adversum nitens concussit, & imis
Avulsum solvit radicibus, inde ruinam
Cum sonitu trahit, & Philistim super agmina tectũ
Incidit, atque hostes insigni morte peremit;
Et jam sera rubens accendit lumina vesper.
Extemplo *Josephum* adest, supplexq; *Pilatum*
Ipsum obtestatur, veniamque rogavit ab ipso;
Redderet ac tumulo sineret succedere terræ
Exanimum corpus Domini; satis, inquit, hic insons

Pœnarum

Pœnarum tulit in vita, nunc æthere cassō 11.
Parco; tegi funus lacerum patiare sepulchro; 10.
Da tandem misero sedes post fata quietas; 4.1.
Da pacem exanimo & crudeli morte perempto. 11.
Quæ gens tam sæva est, quæve hunc tā barbara morē 1.
Permittit patria, hospitio prohibere sepulchri 1.
Defunctos, gremioq; piæ requiescere matris?
Dixerat, at Præses non aspernanda precantem 11.
Prosequitur venia; quicquid solamen humandi, 11,10.
Quisquis honos tumuli ex animo largitur *Iesu*. 10.
Ad vultum ut vidit *Christi* frigentis & ora, 10.6.
Ora modis *Arimathem* pallentia miris, 10.
Ingemuit miserans graviter, lachrymæq; per ora 10.
Volvuntur: mentem subiit pietatis imago, 10.
Et mortis duræ casus, totque optima facta, 10.
Et vultus vocisque sonus, memorandaque dicta: 5.6.4.
Nec minus exanimum flevit *Nicodemus Iesum*: 6.11.
Cum videt immerita atq; indigna morte peremptū 3.6.
Nunc oculos, nunc ille manus nunc ora tuetur; 3.
Concretos crines, impexam in pectore barbam: 2.10.
Atque inter costas videt alte vulnus adactum. 9.10.
Tunc thura atque alios suaves miscebat odores 8.E.2.
Suspirans, corpusque lavat frigentis & ungit; 3.6.
Pallida muneribus decoravit membra supremis, 11.
Spargitur & tellus lachrymis, spargūntur & ora. 11.
At Virgo mater corpus miserabile nati 12.11.
Ut vidit, levique patens in pectore vulnus 11.
Cuspidis ausoniæ, lachrymis suspirat obortis: 11.
Terq; quaterq; manu pectus percussit honestum, 4.
Procumbens super, atq; hærens, atq; oscula figens: 11.1.
Nec via præ nimio voci laxata dolore est: 11.
Exanimumque sinu natum complexa fovebat 4.
Cum gemitu, atque atros siccabat veste cruores: 4.
Sanguine turpatos compsit de more capillos 10.
Illachrymans, pressitque oculos, & vulnera lavit: 9.
Tum *Christum* matres sublimè in stramine ponunt: 11.
Qualem virgineo demessum pollice florem: 11.
Seu mollis violæ, seu languentis Hyacinthi, 11.
Cui neq; fulgor adhuc, nec dum sua forma recessit 11.
Non jam mater alit tellus, virosque ministrat: 11.
Evellunt capiti spinas, atque oscula figunt: 1.
Vulneribus, prensantque tenaci forcipe clavos: 11.
Linea mox vestis producitur, hac *Nicodemus* 5.11.11
Cum socio *Christum* involvunt, conduntque sepul- 1.6.
Funera non video regali splendida luxu: (chro. 4.1.
Funereasve faces, insignia nulla, nec ullos 11.2.
Lugentes currus: feralēs ante cupressos 6.6.
Non stabunt, decorantq; super fulgentibus armis; 6.

Nec

11. 11. Nec ſpolia occiſis ſuſpendunt hoſtibus ulla ;
10. 11. Frænave, ferventeſve rotas, enſeſque decoros ;
4.1. 7.11. Signaque, nec clypeos, galeaſque aut tela cruenta ;
11. 11. Nec bellator equus politis inſignibus ibat.
1. 11. Illachrymans, guttiſq; humectans grandibus ora ;
1. 11. Nec cœlum clamorq; virum, clangorq; tubarum
10.1. Incendit ; Domino non tanta ſuperbia noſtro :
11, 1.3. Qui mundi luxum ſprevit, faſtumque potentum
11,10. 1.2. Vivus, num luxum curat jam lumine caſſus ?
10. G.4. *Joſepho* croceis halabar floribus hortus :
10.6. 3.1. Hic tumulum è vivo ſaxo ſub rupe cavata
10. 1.5. Excidit, nullos cineres hoc condidit ante
10. 5.10. Oſſaq: nulla ſinu ; huc multo gemitu lachrymiſq;
10. 10.11. Impoſitum feretro *Chriſtum* ſub nocte ferebant.
10. 2. Heu quæ me tellus tandem quæ me æquore poſſunt
.G.4. 3. Accipere, aut quid jam miſero mihi deniq; reſtat,
6.11. 8.12. Cui vitæ ſpes una meæ, vi mortis adempta eſt.
3.6. 11.10. Et mundi ſuprema ſalus jacet obruta ſaxo.
3. 1. Jam tandem ſcimus terræ quibus orbis in oris
2.10. E.3. Tres pateat cœli ſpatium non amplius ulnas.
9.10. 1.1. En Sol juſtitiæ nitidum caput abdidit antro,
.E.2. G.2. A.1 Denſantur tenebræ, & mundo nox incubat atra
3.6. 8. Quæ mentes hominum fuſcis amplectitur alis ;
11. 3. Me conjux amnis cura caſuſque levamen
11. 3.G.4. Deſerit, & vaſti ſeſe tegit obice ſaxi ;
2.11. 4. Ille meos primus qui me ſibi junxit amores
11. 4. Abſtulit, ille habeat ſecum ſeruetque ſepulchro.
11. 10. Non ego te *Joſeph* unquam memorande ſilebo,
4. 10. Si qua fidem tanto eſt operi latura vetuſtas. (lis
11.1, 10.11. Qui Dominum exanimem, & nil jam cœleſtibus ul-
11. 11.1. Debentem, exhauſtam tot caſibus, omnium egenum
4. 10. Condis humi, proprioq; oneraſti membra ſepulchro
4. 11. Sollicitus, qui ſolus honos *Acheronte* ſub imo eſt.
10. 11. Quin & carbaſeo velamine quinque petitum,
9. 11.6. Perfoſſumque locis texiſti corpus amici ;
11, 2. O ſi qua eſt cœli pietas quæ talia curat,
11. 2. Perſolvat grates dignas, & præmia reddat
11. 2.4. Debita, qui *Chriſti* crudelia vulnera veſte
11, 6.1. Texiſti, & corpus mortis dignatus honore es.
11. 12. Væ mihi, *Chriſte*, tuum ſpoliavi lumine corpus.
1. 12.10. En mea culpa ſacrum valido tranſverberat ictu
11. 10. Pectus, & immanem per coſtas exigit haſtam.
11.11 4.12. Heu quid agam, vel quâ ſpondet mihi vita ſalutem ?
1.6. 3.8. Quo fugiam, quibus aut meme occultabo latebris ?
4.1. 11. Conſcius audacis facti, ſcelerumque meorum ?
11.2, 2.2. Quæ miſerũ ad pœnas pro *Chriſti* cæde repoſcunt ;
6.6. 8o. Unum hoc per (ſi qua eſt miſeris venia hoſtibus oro
6. 10.1. Crimen humo patiare tegi, ſcelera omnia noſtra

Mandentur

Mandentur terræ tecum ; tuq; optime rector, 11.8.
Nec non magne Pater divum miserere, tuoque 9.
Hanc culpam detrude meam sub tartara verbo. 9.2.
Et cum fata vocant, atque hoc me corpore solvent, 10.4.
Tum me consortem nati concede sepulchro ; 10.
Cum quo non vereor tristes comes ire per umbras, 12.
Et sine quo nihil est quidquam mihi dulce meorum. 12.
Ut terræ tumulo corpus successit *Iesu*, 11.
Utque pius tulit inferias, *Iosephus* amico : 9.6.
Ecce Sacerdotes omnes, Prælesque *Pilatus* 11.
Custodes tumulo assignant, qui nocte dieque 9.5.6.
Insomnes servent funus, ne forte quis illud 6.2.
Excipere insidiis, tentet mox agmine denso E.3.2.
Armati ferro, & cristis capita alta coruſci 9.
Convgniunt, omnemq; adytum custode coronant. 1.9.
Discurrunt, variantq; vices, fusique per herbam 9.
Indulgent vino, & vertunt crateras ahenos ; 9.
Collucent ignes, noctem custodia ducit 9.
Insomnem ludo. 9.
O vigilum ignaræ mentes ! O cœca furentum 9.4.
Corda ! quid insano juvat indulgere labori ? 1.6.
Improbus hic labor est, vana hæc vigilantia ; namq; G.1. G.3
Tertia lux gelidam vix cœlo amoverat umbram, 11.
Quum subito ætheriis juvenis delapsus ab astris 5.
Aliger, & fulgens *Phœbææ* lampadis instar, 1.3.
Aera dimovit tenebrosum & dispulit umbras ; 5.
Saxumque à foribus speluncæ avellit, & orbis 8.1.
Fundamenta quatit, tremere omnia visa repente 2.3.
Culmina tectorum, nutant cum montibus urbes. 8.9.
Namque pedem refe ens casus evaserat omnes G.4.
Christus ovans, superasq; iterum veniebat ad auras. G.4.
Extemplo vigilum gelidus per dura cucurrit 9.6.
Ossa tremor, subitaque coit formid ne sanguis ; 6.3.
Labuntur proni in terram, & vox faucibus hæsit. 3.2.
Speluncam repetunt matres, geminosq; tuentur 8.5.6.
Pennatos proceres, indutos vestibus albis. 9.11.
Matribus hi *Christum* jam surrexisse reportant. 2.8.11.
Nam jam (aiunt) Dominus crudelis occubat um- 4.1.
Ast ut pollicitus cœli remeavit ad auras ; (bris 1.7.
Tartareum regem nodis astrinxit ahenis. 6.1.G.1.
Illum omnes umbræ stupuere, atque intima læthi G.4.
Tartara, cæruleosque implexæ crinibus angues G.4.
Eumenides, tenuitque inhians tria *Cerberus* ora. G.4.
Eripuit lætho se, ac vincula ferrea rupit 2.
Mortis, & inferni superavit pallida regna. 6.8.
Ite ergo & sociis hæc nuntia læta referte. 11.9.
Illæ continuo volitant, ac visa reportans 9.4.11.
Petrus lætitia voces ad sidera jactat ; E.6.5.

Emicat

5. Emicat & ventis, & fulminis ocyor alis
5.2. Lætus *Johannes*; sequitur non passibus æquis
9.1.6. *Petrus*, at hic tumulum prior introgressus, inanem
6.5.10. Conspexit, calcemque terit jam calce sodalis;
4.9. Qui tumulum vacuum, revolutaque lintea vidit:
2.8. Illi huc digressi matres sociosque revisunt.
8. Hæc est illa dies lucis quæ maxima semper;
8. Dicetur nobis, & erit quæ maxima semper
8. Quo specus & *Ditis* detecta apparuit ingens
8. Regia, & umbrosæ penitus patuere cavernæ;
4.5. Qua *Christus* radiis divini dispulit oris
8. Fumiferam noctem commistis igne tenebris.
6.8. Qua solus tetri superavit monstra barathri,
6. Tartareumque manu rectorem in vincla petivit.
5.6. Qua *Jonam* è fœdis tenebris & carcere ventris
8.5. Evomuit piscis, fulvaque reliquit arena.
6.3. Qua positis novus exuviis, nitidusque juventa
6.5. Eripuit prædam pedibus *Jovis* aliger uncis.
2.6. Jam *Daniel* tandem evasit rabida ora leonum.
9.3. Utque olim pueri flammam evasere camini,
10. Sic iræ patriæ flammas superavit ovantes
2. *Christus*, sanguineis restinguens fontibus ignes.
10. Nunc Hester vultu fulgens & veste decora,
2. Pro populo quem sævus Hamanus destinat aris,
3.1. Exorat pacem votis precibusque maritum;
8. Freta quibus, non legatos neque prima per artem
8. Tentamenta viri pepigit, sese ipsa suumque,
8. Objecit caput, & supplex ad limina venit
6.2. Ingens quod nuper ruit alto a culmine templum,
4. Exurgens hodie, caput inter nubila condit.
6.4. Ut Phœnix postquam suaves accendit odores
2.3. Arduus ad solem, motare incendia pennis
7. Dicitur, & sese flamma crepitante cremare;
6. Sed simulac cineres collapsi & flamma quievit,
E.4. A.6 Exoritur nova progenies ex morte parentis;
6.4. Quæ neq; concubitu indulget, nec corpora segnis
6.4. In *Venerem* solvit, nec fœtum nixibus edit;
6.4. A.1 Sed genus immortale suo de pulvere gignit
10.4. Morte sua vivens, & miro funere nascens.
3.7. Sic *Christus* divinæ iræ quem flamma cremavit,
8.6. Exit odorata propria virtute favilla,
E.10. Vatis Helisæi cum mollitur ossa quiescunt
6.4. Collapsos inter cinires, (mirabile dictu)
7.11. Contactu ad vitam revocarunt æthere cassum
4. Quis cinerem putet, aut manes hoc posse sepultos?
6.4. Sed *Christus* simulac immitis dura tyranni
6.4. A.6 Fœdera perrupit, ripam irremeabilis ante
6.3. Gurgitis evasit multis cum millibus; illos

Æternam in cœlo iussit producere vitam. 12.2.
Jam *Diis* spelunca patet, jam læta columba 6.5.
Dat plausum pennis, liquidumque per aera lapsa 5.6.
Effugit, atque altam supra volat ardua nubem. 5.G.1.
Jac crudeles qui olim stetit hostia ad aras, 1.G.3.
Quique humeris pinguem tædis & robore secto 6.
Ferre pyram voluit, jugulogue haud insscius emsem 6.10.
Accipere, & manibus patriis occumbere morti: 10.2.
Nunc lætho eripitur, nam aries in sentibus hærens 2.G.2.
Imbuit innocuo fatalem sanguine truncum. 6.2.
Qui fuerat pridem venantum vulnere pectus 1.12.
Saucius, & (miserum) laniatus corpore toto 12.6.
Jam *Judæ* movet arma leo, gaudetque comantes 12.
Excutiens cervice toros, fixumque latronum 12.
Impavidus frangit relum, & fremit ore cruento. 12.
Nunc *Samsson* portas Gasæ concussit, & imis 8.
Avulsas sovit radicibus, inde repente 8.
Impulit, impulsu quo maximus intonat æther. 8.
Ferratos vectes vulsosque à cardine postes 7.2.
Tollit, & aerei cursu petit ardua montis. 8.
Haud aliter *Christus* pallentis ferrea mortis 8.6.
Limina parrupit, postesque à cardine vellit. 2.
Has tristes portas læthi, & nigrantis Averni 6.5.
Centum ærei claudunt vectes æternaque ferri 7.
Robora, nec custos absistit limine Satan, 7.
Vestibulum insomnis servans nocteisque diesque 6.
Mœnia quin etiam triplici circundata muro, 6.
Quæ rapidus flam mis ambit torrentibus amnis 6.
Tartareus Phlegeton, torquetque sonantia saxa. 6.
Circundat portas solido de adamante columnæ; 6.
Vis ut nulla virum, non ipsi excindere ferro 6.
Cœlicolæ valeant, stat ferrea turris ad auras. 6.
Sed simulac *Christus* descendit averna per alta, 5.
Impulit ipse manu portas, nec claustra, nec ipsi 7.2.
Custodes sufferre valent; sed cardine verso 2.7.
Læthi ferratos perrupit numine postes. 7.
Ex illo celebratus honos, lætique minores 8.
Servavere diem, quem nunc à nomine Solis 8.3.
Justitiæ, solisque diem, Dominique vocamus. 1.3.
Ergo *Christiadæ* tantorum in munere laudum, 8.
Cingite fronde comas, & pocula porgite dextris 8.
Communemq; vocate Deum, & date vina volentes.
Et tu qui sævi rupisti vincula læthi, 2.
Atque triumphati domuisti monstra barathri; G.3.A.
Hunc lætum nobisq; diem, cunctisq; per orbem 1.2.
Esse velis, nostrosque hujus meminisse minores. 1.2.
Omnis lætitiæ dator adsis *Christe*, diemque 1.
Nobiscũ *Abramidæ* hunc sacrũ celebrare faventes. 8.1.

Christiadum

8. *Christiadum* & fratrum jam nunc assuescite mensis
11. Meq; expirantem *Christe*, atq; extrema gementem
10. Tolle tuum famulum, atq; instantibus eripe fatis
11. Ocyus, hancque animam peccati è pulvere tolle.
E.8. Nascere, præq; diem veniens age Lucifer almum,
2. Et tandem socium consumpta nocte revise.
4.7. At trepidi vigiles recta ad sublimia tendunt
8.2. Tecta Sacerdotum, queis narrant ordine cuncta
3.12. Quæ circa tumulum acc derant: tum protinus illi
5. Invitant pretio vigiles, & pignora ponunt;
10.8. Ut vulgent socios clam subduxisse cadaver
3.4. Nocte intempesta, premeret dum corpora fessa
2.5. Prima quies, conditque natantia lumina somnus.
12. Hinc totam subito vulgatur fama per urbem.
12. Obstupuit varia confusus imagine rerum
12. Præses, & obrutu tacitus stetit; æstuat ingens
12. Imo in corde pudor, mistoque insania luctu,
12.4. Et furiis agitata anima est sibi conscia culpæ.
2. Atque Sacerdotes furiata mente feruntur
11. In templum, populique acuunt rumoribus iras
2. In *Christum* fallis, verbisque odia aspera jungunt.
4. Isque amens animi, & rumore accensus amaro,
11.12. Evitium *Christi* sociis mortemque minatur.
5.4. O Gens infelix non te facta impia tangunt?
2. An *Christi* nondum satiata es sanguine? nondum
4. Tot moritura tenent crudeli funere membra?
3. Quid dominũ insontem laceras? jam parce sepulto;
3. Parce tuas scelerare manus; non hunc tibi *Juda*
3. Externum tulit; haud cruor hic de palmite manat
3.G.1. Quem vellis, sed de radice elabitur ipsa.
G.3. *Christe Dem* valida rapuisti ex hoste trophæum,
G.3. Totque triumphatas utroque ab littore gentes
1. Servitio premis, & victo dominaris abysso,
8. Et Regem inferni verbo sub tartara mittis;
12. Vicisti gentes, & victas tendere palmas
12.5. Videre *Abramidæ*; tamen implacabilis ardet
5. In Dominum nostrũ gens dura at; aspera semper,
4. Exercens odio stirpem & genus omne futurum
3.5. *Christiadum*, nec adhuc satis infracta quiescit.
8. Aspice qui coeant populi, quæ mœnia clausis
6. Ferrum acuant portis in te, excidiumq; tuorum;
8. *Eumenides* diræ, *Phlegetonque*, *Erebusque*, *Chaosque*;
2.3. Conjurant, trepidoque furit *Bellona* tumultu.
12. Conantur *Solymæ* necquicquam evertere regnum
2.6. Immeritum, crebro pulsant nunc ariete muros;
6. Stant tamen immoti, quippe hos non viribus ullis
6.5. Vincere, nec duro poterunt convellere ferro,
Sed spernunt pelagique minas, cœlique ruinas:

Non secus, ac rupes vastum quæ prodit in æquor 10.
Obvia ventorum furiis, expostaque ponto, 10.
Vim cunctam atque minas perfert cœligs marisqs 10.
Ipsa immota manens; olim, si credere fas est, 10.6.
Sic conjurati cœlum rescindere fratres G.1.
Aggressi, superisque *Jovem* detrudere regnis. 6.
Sed Pater extructos dejecit fulmine montes; G.1.
Sic *Christi* quicunque audet se opponere regno, 11.12.
Hunc Pater omnipotens adigit vel fulmine ad um- 4.
Aut expirantem transfixo pectore flammas (bras 1.
Turbine corripiet, scopulisque infiget acutis, 1.
Aut ponto immersum spumosis obruet undis. 1.6.
Et jam prima novo spargebat lumine terras 4.1
Tithoni croceum linquens Aurora cubile; 4.
Cum juxta sacrum stat *Magdalena* sepulchrum 3.2.
Tristior, & lachrymis oculos suffusa nitentes, 1.
Quod vacuam sensit *Christi* sine corpore rupem; 4.
Hanc cœli proceres quamvis lenire dolentem 3.4.
Solando cupiunt, dictisque avertere curas: 4.
Illa tamen lachrymas verba inter singula fundens 3.
Amissum queritur Dominum, tumuloque relicto G.4. A.4
Incubat; illum absens absentem, auditq; videtq; 4.
Nec verbis ullis (tanta est violentia amoris) 4.12.
Flectitur, exsuperat magis, ægrescitq; medendo. 12.
Haud aliter mea mens quærit te *Christe* magister
Mane recens orto, & noctem ducentibus astris; G.3.
Et quoties medium bigis nox trajicit axem, 6.
En lachrymas geminis oculorum fundimus urnis, 7.
Et quando medios accendit *Cynthius* æstus, (est G.4.
Quum sitiunt herbæ, & pecori jam gratior umbra G.4.
Abdita me recoquit flagranti in pectore flamma 7.
Qua calidos latices undantia lumina fundunt, 6.
Dum Dominũ queror amissum, dum nescio quando G.4.
Te reperire queam, vel qua regione requiram. 5.9.
Quin etiam quamvis crescentes duplicet umbras E.2.
Jam sol decedens, & frigidus aera vesper E.2. G.3
Temperat, & saltus reficit jam roscida luna; G.3.
Me tamen urit amor; quis enim modus adsit amori? E.2.
Inque domo cordis vacua mens flet mea sola. 4.
Scis quoties voces ausus jactare per umbram, 2.
Implevi clamore polum, mœstusque magistrum 2.
Nec quicquã ingeminans, iterumq; iterumq; vocavi 2.
Scilicet ut cervus quem vipera dente momordit
Perfusus sanie, rapidoque exterritus æstu, 2.G.3.
Ad liquidas descendit aquas & flumina notæ, 7.E.1.
Ut lymphis ripaque æstus viridante levaret; 7.
Sic mea mens nigri perfusa (heu) lacte veneni 4.
Ad te per lachrymas fugit, & per flumina præceps; G.4.

Alloquere,

8.G.· Alloquere, & vultu longam solare laborem ;
E.5. Et saliente sitim rivo restingue cruoris ;
7. *Christe* tua morsus serpentis arte levato,
7. Pellere qui morbos cantuque manuque solebas :
E 7. Solstitium divinæ iræ defende tuarum
11. Obtentu alarum, atq; animam morientis in umbra.
6. Dum vero hi juvenes ardentem, & mœsta tuentem
6.1. Lenibant dictis animam, curasque levabant ;
7.G.4. En subito *Christum* sese transformat in horti
E.7.A.1. Custodem, & *Mariam* jactantem pectore curas
1.4. Alloquitur : mulier lachrymas cur volvis inanes ?
2. Vix ea fatus erat, gemitu cum talia reddit :
11.E.5. Corpus ubi exanimi positum est miserabile *Christi*,
E.3. A.9 Dic quibus in terris, aut qua regione requiram ;
2. Ibo, & tentabo cervici imponere nostræ,
2. Ipsa subibo humeris, nec me labor ipse gravabit.
7.2. O mulier tune hoc corpus sufferre valebis ?
12. Vix illud lecti bis sex service subirent,
12. Qualia nunc hominum producit corpora tellus :
11.9. Sed tua magna fides : vires animumque ministra
6.2.4. *Christe* mihi ut valeam puro te pectore ferre.
3.6.4. Tum *Mariam* proprio compellat nomine *Christum*,
4.11. Quæ simulac notam vocem exaudisset *Jesu*,
3.E.5. Accurrit, sacrosque pedes complexa tenebat,
6.2. Quos *Mariam* prohibet manibus contingere, donec
1.2. Ad patrem ascendat, matres ex urbe *Sionis*
1.2. Lætantes adsunt, & sanctum corpus adorant.
1. Et dum *Nicopolin Cleophas Amaonque* revisunt,
6. Tristes, & paribus curis vestigia figunt :
4.10. Infert se socium, faciem detectus honestam :
10. Qualis gemma micat fulvum quæ dividit aurum,
10. Aut collo decus aut capiti ; vel quale per artem
10. Inclusum buxo, aut Oricia Terebyntho
10. Lucet ebur ; fusos cervix cui lactea crines
10.8. Accipit, & puro radiabat lumine vultus.
4. Tum voce inflectit sensus, animosque labantes
4.7. Impulit, insolitum tunc ossibus implicat ignem ;
6. Nec non sollicitas expellens pectore curas
10. Ultro animos tollit dictis, atque increpat ultro.
6.8. Multa docet, varioque viam sermone levabat.
3. Sol ruit interea & montes umbrantur opaci.
8. Tum *Cleophas* parvi subter fastigia tecti
8. Ingentem ducit *Christum*, stratisque locavit.
1.3. Dum victu revocant vires, agnoscere *Jesum*
4. Incipiunt, tantum egregio decus enitet ore.
4.5. Sed subito ex oculis fugit ceu fumus in auras.
2.1. Illi mox *Solymam* repetunt, cunctisque repente
1.11. Improvisi adsunt sociis, remque ordine pandunt :

Se *Christum* vidisse aiunt, sanctasque loquelas 4.5.
Auribus hausisse, atque epulis simul accubuisse. 4.1.6.
Vix hæc ediderant, cum prorimus ipse magister, 5.3.1.
Intus dum clausis cunctantur in ædibus omnes, G.4.
Restitit in medio, claraque in luce refulsit; 1.6.
Os humerosque Deo similis, namque ipse decoram 1.
Cæsariem nato genitor, lumenque juventæ 1.
Purpureum, & lætos oculis afflarat honores. 1.
Pacem optat cunctis, mox nomine quemq; salutat. 3.4.11.
Hi vero incipiti mentes formidine pressi 3.
Turbantur subito, tenuem sine corpore vitam 8.6.
Dum credunt volitare cava sub imagine formæ; 4.6.
Hos *Christus* dubitare videns, dejecit amictum 6.5.
Ex humeris sactum, atq; recentia vulnera monstrat; 5.6.
Moxque favum, tosti partem quoq; piscis abedit; G.4. A.8
Et sanctum ex sancto spiravit pectore flamen. 1.10.
Tu quem formidant inferni limina Regis; 3.6.
Quem pater è Stygiis evexit ad æthera Regnis; 6.6.
Cui vitam dedit æternam, cui mortis adempta est 12.
Conditio, ut possis tandem finire dolores; 12.
Inspires mihi sanctâ animâ, & cœlestiũ amantem; 12.1.
Sisque bonus fœlixque mihi, cum nocte suprema E.5.A.6.
Mors luctantem animam nexosq; resolverit artus; 4.
Et mea cum gremio tellus complectitur ossa; 5.
Collapsos cinere, atque ossa onerata sepulchro 6.9.
Collige, & hanc animã supera ad convexa remitte. 6.2.
Et cum te nobis, perfecto temporis orbe, 6.
Reddiderit cœli stellantis Regia; verbo 2.7.
Hos ipsos membrorum artus, ipsa ossa, lacertosque 5.
Infernis revoca ex umbris ad limina vitæ; 7.5.
Inque meos artus rursus fac velle reverti 5.
Ætherium sensum, atque aurai simplicis ignem. 9.
Jamque remittendi commissa piacula mundi 2.6.
Annuit imperium sociis, jussitque magister 1.1.
Ut labem eximerent omnem, & vestigia f audum. 6.E.1.
Posthæc se *Thomæ* dubitanti ostendit, & alto 6.1.
Infixum lateri vulnus, manumque, pedumque 13.
Luce cicatrices fulgentes monstrat, & offert G.4 A.2
Tangendas; tetigit *Thomas*, & corpus adorat; 1.11.
O fortunatum *Thomam* qui vulnera *Christi* G.1. A.2
Vidit, & ingentem lateris tractavit hiatum. 4G.3A.2
Da *Christe* ut fidei manibus tua vulnera tangam, 11.12.
Ut corde aspiciam patulam hanc in corde fenestrã. 6.2.
Fœlix, ô nimium fœlix, si credere tantum 4.6.
Possum quæ *Dydimus* tetigit, vel lumine vidit. 3.4.
Christe Deus nondum clausa est tibi pectoris aula, 3.4.
Noctes atque dies patet almi janua cordis. 6.
Tu cœli portas resoras mortalibus ægris, 12.12.

Voce

6.7. Voce vocans omnes alta intra limina, quæso
4.6. Accipito hanc animam tot mundi erroribus actam
3.11. Pectoris in sacros adytus, tutosque receptus;
E.1.A.11 Ut possit tecum placide requiescere in ævum.
7. Ne pigeat famulum gremio excepisse gementem,
4.5. Adque arcam cordis ne dedignare columbam
5.9. Ducere, & ad dulces venerando in pectore nidos;
3.3. Et navim hanc serva jactatam gurgite vasto
3. Ut possit tuto cordis considere portu.
2. Interea *Petrus* sociique ad littora tendunt,
1.3. Conscenduntque æquor, fugiunt spumantibus undis;
7. Aspirant auræ in noctem, nec candida cursum
7. Luna negat, splendet tremulo sub lumine pontus.
3.2. Postquam altum tenuere rates demittit in æquor
G.1. A.1 Lina *Petrus*; nulli apparent in gurgite pisces.
3.9. Noctē illam insomnem ducunt, frustraq; laborant.
7. Jamq; rubescebat radiis mare, & æthere ab alto
7. Aurora in roseis fulgebat lutea bigis.
G.3. A.6 Littore in extremo *Christus* consistit, & alta
6.3. Voce vocat socios, rursusque sub æquora mergi
4. Lina jubet; magno socii parere parabant
4.1. Imperio, & dicto citius demisit in undas
G.1. G.4 Humida lina *Petrus*; vasti mox squamea ponti
8.7. Gens ruit, & tremulis secat æquora concita pinnis;
G.4.A.10 Spumea squamosa sub turba immurmurat unda,
G.3.A.10 Dum per aperta volat candent vada marmore ver-
1.5. Tunc pisces vento citius volucrive sagitta (so;
4. Insiliunt, lætoque implerunt retia cœtu.
3.1. Agnovit vocem Domini vultumque *Johannes*,
6. Ocius advertit puppim, ripæque propinquat;
8. Accepitque manu, dextramque amplexus inhæsit
G.4. At *Petrus* sese jactu dedit æquor in altum,
G.4. Quaq; dedit, spumantem undā sub pectore torsit.
3. Tum læti socii proras ad littora torquent,
5.1. Et pisces torrere parant, fusique per herbam
3.G.3. *Christum* cum sociis dapibus epulantur inemptis.
6.11 Nocte quidem *Petrum* labor exercebat, at omnis
7. Incassum fusus labor est, sine numine *Christi*;
3.1. Cujus quum primum data copia, sedibus imis
5.9. Prosiliunt pisces, urget præsentia *Christi*.
2. Incumbunt Pelago, pariterque ad retia tendunt;
2. Pectora quorum inter fluctus arrecta, jubæque
2.3. Squamosæ exuperant undas, freta fervida spumant.
6. Sic vates olim obscura sub nocte per umbras,
1.8. Instantes operi gentes captare volebant
6. Amramidæ lino, primus qui legibus urbes
6.1. Fundavit *Judæ*; sed enim labor omnis inanis
3. Dum mundus longam errabat sine sidere noctem,

Sub densis tenebris scelerum, atq; horrentibus um- 3.1.
Sed simulac mundo noctis decesserat umbra, (bris: E.8.
Et miseris lux alma data est mortalibus, omnes 1.10.
Gentes convenere, fluuntque ad Regia plenis 11.
Tecta viis, *Solymæque* replentur civibus arces. 11.11.
Hinc atque hinc Reges glomerantur solis ab ortu, 4.6.
Solis ab occasu; furit asper, & improbus ira G.3.A.9.
Judæa populus simul implacabilis ardet, 12.
Quod mundo rubeat tenebris Aurora fugatis; 3.
Quod *Christum* socios consumpta nocta revisat; 2.
Quod videant *Solymam* concursu accedere magno 1.
Matres atq; viros, pueros 128 Dryadasq; puellas. 6.E.5.
Sic primam ut solis cernunt albescere lucem, 4.
Obscœnæ fugiunt volucres, fugit avia bubo: 12.G.2.
Quæ sola in bustis, aut culminibus desertis 12.
Nocte sedens serum canit importuna per umbras. 12.
Quem fugis ah demens? ut *Christum* spernis aman- E.2. A.3
Quæ tandem *Solyma* gentes consistere terra (tem? 4.
Inv dia est? & nos fas cœli quærere regna, 4.
An frons læta parum, & dejecto lumina vultu, 6.
Quod profugus frater rediit genitoris ad ædes 11.
Post longum exilium, & per tot discrimina rerum. 3.1.
En quanta natum genitor pietate minorem 3.9.
Accepit reducem? collo dat brachia circum, 3.2.
Amplexuque hæret, dulcique affatur amore, 1.6.
Effunditque genis lachrymas, atque oscula libat; 6.12.
Ardentem ex humeris demittit murice vestem; 4.
Includitque auro digitos, & crura cothurnis. 9.G.3.
Tum jugulat vitulum, & lætus convivia curat; 12. G.2.
Talis amor teneat te *Jude*, imitare parentem, E.8. A.6
Exque illo veram pietatem disce, fidemque 12.4.
Christiadas erga fratres da jungere dextram 6.
Da *Juda*, teque amplexu ne subtrahe nostro. 6.
Sermonum *Abramidæ* nostrum, ritusque sacrorum 12.
Accipiant, moresque, & pacis fœdera firment; 12.
Sintque idem casus, *Solymam* faciamus utramque 3.
Unam animis, maneat nostros ea cura nepotes. 3.
Christe graves *Judæ* tandem miserere labores; 6.
Saxea qui juvenis direxti tela, manusque 6.
Corpu- in Ætnæi fratris; cingentia terras 6.3.
Tot maria intrarunt duce te, penitusque repostas 6.
Idorum gentes, prætentaque Syrtibus arva; 6.
Hæc *Judæa* tenus fuerat fortuna sequuta. 6.
Quanto ex deluvio, quot vasta, per æquora vecti, 7.
Qui casus miseros, quæ bella horrenda sequuta 12.
Ex quo vitali spoliarunt luce magistrum 1.12.
Europæ atque Asiæ sciat orbis uterque; sciantq; 7.
Littore qui Libyco degunt; scit quicquid ubiq; est 11.1.

Humanæ

128 Hæc non intelligo p eticas Nymphas quæ enim quercubus nasci et interire fingebantur, ideo ἁμαδρυάδες dictæ: sed rusticanas virgines ad Christi fidem convertas.

δοῦς quercum vel arborem significat, illæ autem inter arbores versantur. Ob hanc rat onem Gallorum Magi sunt dicti Druidæ.

1. Humanæ gentis magnum quæ ſparſa per orbem ;
1. Nunc eadem fortuna viros tot caſibus actos
1. Inſequitur, quem das finem Rex magne laborum ?
1.6. Parce pio generi, *Judæ* fas parcere genti,
6.4. Contuſoſque animos & res miſerabere fractas.
3. Sit labor extremus, longarum & metã viarum
7.11. Exitiis poſitura modum, fac fœderis æquas
11. Accipiant leges nobiſcum, & mœnia condant.
12. Sic *Judæa* potens *Chriſti* virtute propago.
11. Fac culpam agnoſcant, veniamq; precentur ab ipſo
2. Quem contempſerunt tot jam labentibus annis.
12. *Chriſtiadaſque* omnes facias uno ore rogamus.
8. Cum vero accipient dominum, agnoſcentq; libentes
11.6. Fac *Solymam* remeent, da (non indebita poſco
6. Regna tuo populo) patriis conſidere terris,
6.2. Errantesque duces, agitataque corpora plebis,
6. Tum *Chriſto* & patri ſolido de marmore templa
6. Inſtituent, feſtoſque dies de nomine *Chriſti*.
6. Te quoque magna manent *Judæ* penetralia regnis.
1.1. O dea quæ divum incedis regina, *Joviſque*
1.11. Et nata, & genetrix, atque intemerata puella.
1. Nunc *Judæ* exemplo totum quæ ſparſa per orbem
4. Sævit inops animi, atque ignotis errat in oris,
12. Quod pacis leges, oblataque fœdera ſprevit,
Diſcite *Chriſtiadæ* inter vos componere bella
11. Heu cognata nimis ; coeant in fœdera dextræ ;
1. Ne poſt hæc ſimili pœna commiſſa luatis.
2. Heu quoties noſtro ſudantem ſanguine terram
12. Vidimus, & campos ingentes oſſibus albos ?
12. O *Solyma*, ô divum domus aurea, & inclyta fama
10. Patria, jam pridem in cineres cecidiſte ſupremas
2. Commerita es, ſi non cœli pia cura reſiſtat.
12. Quo ruitis ? quæve iſta recens diſcordia ſurgit ?
12. O cohibete iras, quando ictum eſt fœdus, & omnes
12. Compoſitæ pacis leges in ſanguine *Chriſti*.
2. Proh pudor ! ô miſeros quæ tanta inſania cives ?
10. Quæ nam nos tanto fortuna indigna Latini
10.12. Implicuit bello ! an cognato ſanguine veſtras
E.8. A.9 Commaculare manus nondum miſeretq; pigetque ?
10. Nullus amor ? nec veſtra capit diſcordia finem ?
6. Barbarus interea nunc imminet undique veſtris
9. Aggeribus ; tantas ſtrages impune per orbem
9. Ediderit ? juvenum primos tot miſerit Orco ?
9. Non infœlicis patriæ, veterumque parentum
12.7. Tangit bonos animum ? ſi quem pia cura remordet
4. Verborum *Chriſti* quæ in morte noviſſima dixit,
Cum pacem nobis firmatam ſanguine liquit ;
7. Si qua piis animis hæret moricntis *Jeſu*

Gratia,

Gratia, ne bello fratres agitate quietas; 7.10.
Nec *Solymæ* fluxas res imo vertite fundo. 10.
Arva aliena jugo premere, atque avertere prædas, 10.
Et nobis pugna Europam defendere raptam 11.
Præstiterit, Turcamque armis incessere justis, 6.12.
Qui toties vestros populavit barbarus agros, 12.
Et sepe invalidus & oves nos territat armis. 12.
Hunc contra vos unanimi densate catervas. 12.
Europamq; Asiamq; atq; Africa littora rursus 10.
Subjicite imperio *Christi*, convellite ferro 12.
Hostiles acies, urbesque reposcite vestras. 12.

CHRISTIADOS LIBER 13.

Argumentum.

Christus *in cœlum ascensurus varia præcepta dat Apostolis, quibus benedicit, &* Petro *Ecclesiæ suæ curam credit. Deus Pater convocato Angelorum concilio, de* Christi *filii in cœlos elevatione mentem suam aperit, cui Angeli assenserunt omnes, &* Christo *ascendenti ministerium præbuerunt, Poetice sub forma magnifici Palatii describitur cœlestis gloria; dum vero Apostoli* Christum *ascendentem, oculorum acie curiosius sequuntur; a duobus Angelis de ipsius reditu docentur; describitur ultimum judicium, &* Christi *redeuntis gloria: interea Apostoli Hierosolymam redeunt; ubi in superiore cœnaculo dum unanimes orationi incumbunt:* S. Sanctus *specie ignitarum linguarum in eos descendit. Hic varia mysteria, & meditationes interseruntur.* Christiani *ad pacem mutuum rursus exhortantur, & ad bellum Turcis inferendum.*

IAm festinemus terris advertere proram G.4.
Velaque contrahere extremo sub fine laborum. G.4.
Deberi cœlo, fatisque ad sidera tolli 12.
Se variis signis dudum monstravit *Iesus*. 2.4.
Ergo quater denis exactis solibus, ex quo 5.3.
Infernas sedes & pallida Regna reliquit, 8.
Ad genitorem omnis curæ casusque levamen 3.
Instituit liquidos penetrare per ætheris orbes.
O si tranaret jam candida nubila tecum 4.
Mens mea, quæ moli sic fixa est corporis hujus, 6.

Ut

6, Ut sine te nequeat superas evadere ad auras.
G.4. Illam dura tenent immitis vinc'a tyranni,
9. Ut frustra tentet paribus se tollere pennis:
10. Mole retardata, & circund.ta pondere tanto:
5. Ut ligno volucris trajecto in fune columba
10. Hæret, & adnitens frustra se sublevat alis,
5. Moliturque fugam, & pennis diverberat auras,
6. Lignea dum retinet moles, & vincla coercent;
5. Sed si quis nodos & vincula linea rumpat
5.4. Queis innexa pedem pendet; pernicibus alis
5. Fertur in arva volans, vasto sonat æthera plausu.
4. O si tu stricto scelerum retinacula ferro
4. Fulminei verbi ferias, quo me quoque possum
4.G.3. Tollere humo, *Christumque* sequi per nubila cœli.
4.G.4. Exue me manicis, vinclisque tenacibus hujus
1.3. Carceris, & miserum patientem extrema tot annos,
1.G.4. Dirige per patriam nimborum ad limina divum.
G.4. Duc intra thalami pendentia jaspide tecta.
6.8. Haud mora festinat *Christus* jam rite peractis
8.2. Rebus divinis, noti juga celsa petivit
6. Montis Oliveti, socii comitantur euntem.
11.1. Ite, ait, in totum terrarum protinus orbem,
11. Et memores mea per gentes mandata referte;
6.9. Matres atque viros, parvosque ad flumina natos
6.G.3. Dirigite, & fluviis perfundite dulcibus omnes.
2. Nusquam abero, & cœli tutos vos limine sistam.
1. Postquam per varios fortuna adversa labores
1. Jactabit, patrio dabitur consistere Regno.
1.10. In cœlum terramque mihi est æterna potestas
9.1. Concessa à summo rectore deumq; hominumque:
8. Sic vobis placida populos in pace regendos,
1. Justitiaque dedi gentes frænare superbas.
4.1. Tum *Petrum* alloquitur: vero dilectus amore
6. An sum *Petre* tibi? responsum ita reddidit heros:
4. Postquã incensum animũ Deus inflammavit amore:
G.4. O Domine haud dubiis potes cognoscere signis
4.9. Te mihi luce magis charum, quem pectore toto
8. Accipio, agnoscoque libens; respondit *Jesus*
1.G.4. Pectore sedato: *Bar-Jona* si tibi nostri
3.4. A.o Nondum pulsus amor, pasce agnos pasce bidentes,
8. Quum tibi prima genas vestibat flore juventa,
11.1. Colligere in nodum tunicam & vincire solebas;
12.5. Et quocunque tibi libuit contendere gressus.
5. At cum frigebunt effœtæ in corpore vires,
3. Temporibusque tuis canebit sparsa senectus,
11.1. Te non sponte tua ferro & compagibus arctis
12.2. Includent, vinctumq; trahent quo rendere nolles.
6. Hæc memorans alacris palmas utrasque tetendit

In

In socios, dedit amplexus, lætusque precatur. 8.6,
Panditur interea domus omnipotentis Olympi. 10.
Conciliumq; vocat divum pater atq; hominum rex 10,
Sideream in sedem ; terras unde arduus omnes 10.
Et mare velivolum aspectat nubesque volantes, 10.
Conveniunt tectis bipatentibus ; incipit ipse ; 10.
Cœlicolæ magni, *Christus* mea maxima cura, 10.1.
Et mea progenies, vitæ immortalis honorem 7.12,
Jam meruit dudum, & cœli super astra locari.
Namq; volens mortem subiit mea jussa sequutus ; 4.
Nec dedignatus Ditis regna invia vivis 4.6,
Aspicere, & tristem densa sub nocte per umbras 6,
Ire viam ; idcirco nati expectata parenti 4.6,
Vicit iter durum pietas ; nam nigra recluſit 6.
Tartara, & invitum valida virtute tyrannum 6.
Corripuit, spirisque ingentibus ipse ligavit. 2.
Quis prohibet natum per tanta pericula vectum, 5.6.
Atque triumphantem de cunctis hostibus, arcem
In Divum accipere, & solio stellante locare ; G.4.A.7
Et lauro redimire comam, manibusque secures 6.
Addere ? nam solus meruit qui sceptra teneret 5.1.
Orbis, & æternis populum frænaret habenis. 1.
Ad nemus umbriferum Paradisi, & mollia prata 6.G.3.
Ignotum per iter, fuit olim evectus *Henochus* ; 6.
Igneus in cœlum post sustulit axis *Eliam* ;
At *Maria* genitus noster, quem spiritus alvo 1.
Virginea eduxit, non cœli lidera scandet ?
Ite ergo, & nostrum deducite pignus in aulam. 11.
Hæc ubi dixisset, tremuit domus alta tonantis,
Et placidum ventis stetit æquor, & aura resedit. E.2. A.7
Cœlicolæ assensere omnes, plausumque dedere. 2.1.
Continuo auditæ voces, concentus & ingens, 6.
Sanctorumque animæ stantes in limine cœli 6.
Christum excepturæ, cytharis fidibusque canoris 8.6.
Omnia mulcebant ; intus domus aurea fulget
Lumine perpetuo, pendent laquearia gemmis,
Sub pede candet ebur, stant ordine mille columnæ
Ex puro argento, Chrystalli luce fenestræ
Fulgura per templum spargunt ; adamante, pyropo,
Jaspide, Berillo, Saphyro, & rubro Hyacintho
Collucent muri, nec non viridante Smaragdo, (*zon.*
Chrysolitho ac *Amethysto* ; hic *Sardonyche*, atq; *Topa-*
Chrysopraseque micant, & mille coloribus ardent.
Hic casus Satanæ & sociorum pingitur, hicque
Consilia arcana, & decreta occulta tonantis, G.4.
Naturæque viæ abstrusæ, & miracula rerum G.4.
Abdita cœlantur, quorum cognoscere causas G.3.
Non licet hic nobis mortalibus, his quoq; sculpta

Parietibus

Parietibus fulgent ſanctorum nomina Regum,
Qui ſubmiſſuri ſunt olim ſceptra *Sioni*;
Nomina tunc nullis mortali cognita, nempe
Scintillam vitæ divinus anhelitus horum (neu-
Corporibus, nondum, aut cœleſtem accenderet ig-
Horum etiam in *Solymam* pietas benefactaq; cu-
Cœlantur, quæ nulla poteſt abolere vetuſtas. (ci-
Hic quoque ſunt vatum, & doctorum nomina fixa
Atque Sacerdotum, tum quorum morte futura
Chriſtus per totum terræ celebrabitur orbem.
His aſſignantur baccata ſedilia longo
Ordine per muros; pedibus ſubſternitur oſtrum;
Innumeræ pendent gemmata à fornice tor ques
Baccatæ, & duplices gemmis auroque coronæ.
In medio ramos auratáque brachia pandit
Aurea, viminibus, foliiſque & ſtipite palma,
Cujus bracteolæ crepitabant flamine venti.
Hanc circum aligeri juvenes animæque volabant,
Auricomos *Chriſto* carpentes arbore fœtus.
Nam quoties animæ ſanctorum è corpore miſſæ
In cœlum remeant, procerum pennata caterva
Decerpens palmæ ramos venientibus offert.
Quin uno avulſo ſimilis mirabile dictu
Exit, & æterno frondeſcit virga metallo.
Sic nunquam hæc dives viduatur frondibus arbos,
Nec ſitit, aut languet moriens, nec deficit annis.
Tunc animæ in vacuas ſedes ab origine mundi
Factas ducuntur, media inter millia fratrum
Aligerum, & ſoliis juſti diſcumbere, veſtem
Accipiunt niveam, geminamq; in fronte coronam
Fornice demiſſam, colloque monilia geſtant;
Et *Chriſti* alterno reſonant miracula cantu.
At templum innumeris gradibus ſurgebat ad Eurū,
Cujus lux nobis non enarrabilis, orbem
Phœbæum longe ſuperat fulgore coruſco.
Hic pater omnipotens ſedet, æternumq; ſedebit
Siderio in ſolio ſeptus virtutibus; illi
Juſtitia adſtabat facie velata, manuque
Suſtentans geminas æquato examine lances.
Juxta ſubridens vultu pax alma ſereno
Conſiſtit, niveis vittis redimita capillos;
Arma premens pedibus, ramoſq; extendit olivæ.
Cui dextram pleno prætendit copia cornu.
Libertas, & caſtus amor, pietaſque fideſque,
Nuda ſinus, robur, conſtantia, grata juventus;
Lætitia, & manſuetudo, tum ſancta voluptas,
Cæſariem effuſæ nitidam per candida colla;
Lætus honor, formæ decor, & victoria læta;

Alma

Alma salus, secura quies, prudentia gestans G.2.
Tot vigiles oculos subter quot corpore plumas, 4.
Cognitio, ingenium, ratio, sapientia, musæ;
Et Charites famulæque aliæ, nocteſque dieſque
Circunstant solio, divinaque jussa capessunt. 6.
Harũ umbras tenues genitor simulachraq; tantum G.4.
Cœlo demittit miseris mortalibus; ipse — 1.11.
Nunquam destituunt solium, nec ab æthere summo 12.
Descendunt, nisi cum descendit spiritus ipse
Patris, ut in *Christo* cum sedit imago columbæ.
Jamq; meant remeantq; gradus hinc inde per altos
Alati juvenes *Jovæ* præcepta sequentes;
Tot veluti nivei tranantes flumina cygni;
Utque columbarum volitans argentea turba
Circum pendentes sublimi in pumice nidos.
Fronte sub adversa niveo de marmore fons est, 1.
Propter odoratum lauri nemus; unda, recocto 6.
Purior argento decurrit murmure leni; G.3.
Et lucum liquidis circum complectitur ulnis: 12.
Hæ lachrymæ sunt Sanctorum, si credere dignum, 6.
Occultis sine sole vias super æthera tractæ. 6.
Illic è puro salientes fonte, pererrant
Umbriferum nemus, & fœcundant flumine laurus; 6.
Quarum perpetuas gestabunt vertice frondes
Qui fontem hunc scatebris lachrymarum tristibus
Illic aligeri ripa in viridante sedentes (augent 5.
Pallentes inter violas ad flumina, lucos
Et cantu resonant, & serta recentia nectunt 7.
Christo ascensuro, cunctisque sequentibus illum.
Sed non ante datur lucum hunc & tecta subire. 6.
Aurea, quam sacra Baptismi & sanguinis unda
Ablutæ fuerint Sanctorum in corpore mentes. 9.
Tunc has ad lucum Deus evocat agmine magno. 6.
Hicque inter violas, interque rosar a, lauri
Fronde premunt crines aulæ stellantis alumni. 4.
Sic tandem optatam cœli admittuntur in arcem.
Verum inter lucum templumq; extenditur ingens
Planicies, sine sole ferax, sine nube virescens;
In medio cujus vitæ est venerabile lignum, 12.
Ingentes tendens ramos æternaque poma. G.3.
Cujus sub patulæ recubantes tegmine, fructus
Cœlestes carpunt animæ, vesteſque ministri
Aligeri ex foliis byssо canentibus aptant.
Sic demum lauro fulgentia tempora cincti, 12.
Et tunicis tecti talaribus, aurea templa
Ascendunt magna Aligerum præeunte caterva.
At *Christus* sociis dum verba novissima dicit, 4.
Mortales visus medio sermone reliquit; 4.

Et

1. Et circumfusus nebulæ fulgentis amictu
5.G.1. Tollitur in cœlum. Angelicus concentus in arvis
12. Auditur, sonitum late nemora alta remittunt.
8.G.4. Aerei rutilo montes fulgore coruscant,
7. Et tremulam jactant lucem sub nubila; cœlum
9.8. Discedit medium, superum penetrale patescit.
7. Aurea stellantis præfulget regia cœli.
G.4. A.6 Dumq; domum ascendit genitoris & ardua regna,
E.5. Candidus insuetum miratur limen Olympi,
E.5. Sub pedibusque videt nubes, & sidera *Christus*.
6. Ad lucum occurrunt omnes vatesque patresque
Quos secum Elysiis eduxit sedibus; illos
Præmisit, jussitque memorent dum ipse ministros
11. In terra docet, & mandata novissima linquit.
3.5. Sic tandem emensus lucum campumque patentem
Vertice fert laurum, niveamque in corpore vestem.
5. Excipiunt plausu aligeri, templumque per altum
Ad Patris toto deducunt agmine dextram.
Ipse sedet triplicem gestans in fronte coronam;
Læva fert palmæ ramum, dextraque potenti
11. Sceptra tenet; maria ac terras cœlumq; profundū,
1.8. Et tempestates vultu radiante serenans.
6.10. Lumina stant flamma, vultus vomit aureus ignes.
6. Circumstant animæ dextra, lævaque canentes,
3. Et cœli innumeri proceres, laudesq; tonantis
8. Ingeminant, *Christumq*; canunt: ut monstra barathri
8. Terruerit, veteremque premens eliserit anguem;
4. Ut toties sanctam servarit ab hoste *Sionem*;
8. Utque idem, *Babylon* verbo dejecerit urbem,
6. Fecerit ut cœlum ac terram, campesq; liquentes,
6. Lucentemq; globum lunæ 129 Titaniaq; astra.
E.6. Tu fecisti almum mundo lucescere Solem:
E.6. Altius utque cadunt summotis nubibus imbres;
E.6. Jussisti ut nullo surgant de semine sylvæ;
Utque secent volucres auras & Nerea pisces,
E.6. Atque per ignotos errent animalia montes.
1. Tu regis æterno imperio Divosq; hominesque;
4. Tu cœlum ac terras, atq; æquora numine torques.
11. Tu dignus quem tota cohors hominumq; deumq;
Laudibus æternis memorent, & carmine dicant.
8. Talia carminibus celebrabant facta tonantis,
Dumq; canunt pulsi resonant laquearia templi.
6. Dædalus haud hic est fugiens *Minoia* regna,
6. Præpetibus pennis ausus se credere cœlo,
6. Insuetum per iter, gelidosque enavit ad Arctos.
4. Nec vocat hic *Zephyros*, nec labitur æthere pennis,
4. Alatis volitans per turbida nubila plantis
5.4. Mercurio similis, pedibus talaria nectens

129 Hic per Titania non intelligo solem, de quo in sequenti versu, sed minores stellas; et sic (puto) intelligendus est Virgil. Aen. 1.6. cum ait spiritum æreæ Titania astra, id est, solem fovere luce sua stellas. Est enim Sol anima et mens mundi, ut Macrobius ostendit ex Poetis et Philosophis. Soli nomina omnium deorum conveniunt. Sol etiam spiritus a Salomone vocatur, Eccles. 17. Illustratur ergo Virgilii interpretes (si ipse non fallor) qui per astra Titania solem, intelligunt.

Aurea,

Aurea, quæ sublimem alis, sive æquora supra, 4.
Seu terram rapido pariter cum flamine portant. 4.
Hæc olim vani cecinerunt carmina vates. 5.6.
Sed virtute sua, non pennis dimover auras, 9.9.
Et sese *Christus* per inania nubila librans G.4.
Radit iter liquidū,& supra volat arduus æthram. 5.G.1.
Deficit hei mihi mens immani pondere molis 12.5.
Corporeæ, ut nequeam cœlo succedere tecum 6.G.4.
Christe Deus, celerique fuga sub sidera labi. 3.
Hei mihi,qui dominū sublimem in nube volantem 11.
Consequar? & summi superabo limina cœli, 11.2.
Terreni quē artus bebetant moribundaq; membra? 6.
Remigium alarum fidei mihi suffice quæso, 6.G.3.
Ut valeam in cœlum revolare ex carcere cœco G.1. A.6
Corporis immundi; requies ubi nulla laborum 3.
Certa, sed assidue premimur compagibus arctis, 4.
Luctus ubi & tristes posuere cubilia curæ, 6.
Pallentesque habitant morbi, tristisque senectus, 6.
Et metus, & duri furit inclementia ævi. 6.G.3.
Et quum supremo me lumine vita relinquet, 6.
Hanc animam tibi commendo; tunc funditus omnes 2.6.
Exime corporeas pestes, puramque reconde 6.1.
Felices inter cœli stellantis alumnos. 7.11.
Da quamvis jam sit peccati vulnere tarda, 11.2.
Aera per vacuum ferri, atque assurgere in auras, G.3.
Sedibus optatis tecum ut super æthere fidat. 6.
At socii palmas nequidquam ad sidera tollunt; 5.
Ad cœlum tendunt ardentia lumina frustra; 2.
Namque duo Aligeri cœlo venere volantes 4.6.
Ipsa sub ora virūm, funduntq; has ore loquelas; 6.3.
Quid statis tristes, oculosque sub astra tenetis? 12.5.
Hunc quem vidistis cœli super astra volantem 9.6.
Aurea, cernetis reducem, niveisque sedentem 1.7.
Nubibus, & rutilo fulgentem lucis amictu; 8.1.
His dictis cœlum repetunt stridentibus alis. 6.1.
Suspiciunt socii exanimes, oculisque sequuntur 8.4.8.
Quantum acie Aligeros possunt servare sequendo 6.
Linquentes terras, & sidera voce petentes. 10.
Aspice ut insignis spoliis nunc *Christus* opimis 1.6.
Ingreditur, victorque Deos supereminet omnes. 6.
Nunc totum penitus mundum sua sub juga mittit, 8.
Et mare quod supra domitat,quodq; alluit infra. 8.7.
Noster *Aron* gemmis lucens, & veste decora 1.5.
Consedit tandem cœli in penetralibus altis, 10.7.
Patri ubi pro nobis votum immortale sacravit, 8.
Et superum templum meritorum thure vaporat. 1.
Hic ille est curru flammato vectus *Helias* 1.12.
Sideream in sedem, cui flammea lora, jugales 10.7.

Flammi-

Flamm[illegible]ni, totus collucet flammeus ipſe,
Sed ſine [illegible]ura ; nam tactu innoxia molli
Lambit flamma comas, & circum tempora ſerpit.
Dumque rotis ſummos levibus perlabitur orbes,
Decidit ex humeris veſtis quam tollit *Eliſha*.
Sic *Chriſtus* poſtquam ſociis commiſit habenas
Naſcentis regni, tum ſacris rite peractis
Ecce notos atque alta volans in nubila fugit.
Pandite cœlicolæ portas bipatentis Olympi,
Ut meus hic Dominus jam luce coruſcus & auro
Intret, & in ſolio patris conſidat *Eoo*.
Utque triumphato cœli ad capitolia mundo
Victor agat roſeum ſuper ardua nubila currum ;
Hoſtibus occiſis, ſpoliiſque inſignis opimis.
Utque ſedens niveo radiantis culmine cœli
Vota recognoſcat populorum, atq; arduus omnem
Aſpectet terram, & victas longo ordine gentes
Quam varias linguis, habitu tàm veſtis & armis.
At licet ætheria pater hunc accepit in aula,
Et procul ex viſu mortali ſuſtulit, inde
Inde tamen reditum ſperamus, gentibus orbis
Omnibus horribilem quæ non venerantur *Ieſum*.
Illum præcedet flammis crepitantibus ignis
Involvens trapidam picea caligine terram.
Ad cœlum undabit vortex ; Vulcanus habenis
Sæviet immiſſis, & triſtia lumina fundet :
Non ſecus ac liquida ſi quando nocte cometæ
Sanguinei lugubre rubent, aut *Syrius* ardor ;
Ille ſtim morboſque ferens mortalibus ægris
Naſcitur, & lævo contriſtat lumine cœlum.
Præterea ſtellas illo adventante videbunt
Præcipites cœlo labi, noctiſque per umbras
Flammarum longos à tergo albeſcere tractus.
Sol decus aſtrorum tinget ferrugine vultum ;
Lunaque Virgineum diffundet in ora ruborem
Cœlum diſcedens ut cera liqueſcet ab igne ;
Et tremefacta ſolo tellus dabit ampla ruinas.
Tum gemitum ingentem Pelagi, pulſataque ſaxa
Accipient homines, fractaſque ad littora voces ;
Terribileſque tubas mugire per æthera, nec non
Arma inter nubes cœli in regione ſerena
Perpurum cernent rutilare, & pulſa tonare.
Hæc ſigna oſtendent cæcos inſtare tumultus
Et ſcelera, & fraudes, & operta tumeſcere bella.
Tunc homines diverſa metu per littora paſſim
Diffugient, ſylvaſque & ſicubi concava furtim
Saxa petent, fraudiſque ſuæ, luciſque pigebit.
Tandem procedet *Chriſtus*, quem mille ſequentur

130 Deus eſt ubique, ſedet tamen ejus in oriente locatur, ut in loco honoratiore ; ergo Chriſtus qui orietur ab alto dicitur, Luc. 1. in Oriente collocatus, illinc Chriſtum reſiturum ſperamus in Oriente pedes Chriſti ſteterunt, Zach. 14. Nempe in monte Olivarum, ex Oriente, ſcilicet ex Paradiſo ejecti ſumus, ad Orientem gramus : Orientem templa noſtra reſpiciunt. vide Juſt. Martyr. ad Orthodox. q. 118. Tertul. in Apolog. Origin. Hom. 5. in Num. Athanaſ. de Neceſ. quæſt. q. 14. Baſil. de Sp. ſanct. cap. 27. &c. Et 70. Interpretes ad Orientem, Pſal. 68 36. ſicut fulgur exit ab Oriente, ſic erit adventus filii hominis, Matth. 24. 27.

Hinc atque hinc animæ per candida nubila cœli 1.8.
Tum procerum pennata cohors clangore tubarum 9.2.
Horrisono, totum implebit terroribus orbem; 6.11.
Sed *Christi* adventus subitus mortalibus, atque 8.3.
Improvisus erit; sic olim rempore *Jani* 1.8.
Mutua dum læti inter se convivia curant; G.1.
Et dum connubia, & pactos celebrant hymenæos 7.4.
Proluit insano contorquens vortice sylvas G 1.
Fluviorum fons oceanus, campoque per omnes G.1.
Cum stabulis armenta tulit, juvenesque senesque G.1.
Obruit auster aqua, mediog; sub æquore mersit. 6.
Haud aliter *Christus* cœlo delapsus ab alto 1.5.
Opprimet incautos, sicut fur noctis in umbra 1.2.
Convectare solet prædas, aut vivere rapto. 9.
Aut veluti stridens alis allapsa sagitta 12.
Pulsa manu valida, perque aera turbine adacta; 12.12.
Aut veluti quando tonitru cœlum omne remugit 4.
Horrisono, ingeminant abruptis nubibus ignes, 3.
Fulgur ad occasum subito transcurrit ab ortu. 9.5.
O quam terribilis miseris mortalibus illa 12.3.
Lux fuerit, totum quæ luctu funditus orbem 12.
Concutiet? quantus feriet tunc æthera plangor 5.6.
Cum Deus æqua solo fumantia culmina ponet? 12.
Cum viderint mundi luxum considere in ignem? 1.2.
Talis erit *Christi* è cœlo venientis imago, 10.
Si nobis fas sit parvis componere magna: 6.E.1.
Qualis ubi ad terras abrupto sidere nimbus 12.
Et mare per medium (miseris heu præscia longe 12.
Horrescunt corda agricolis: dabit ille ruinas 12.
Arboribus, stragemque satis, ruet omnia late; 12.
Ante volat sonitumque ferent ad littora venti) 12.
Sed simulac *Christus* cœlo descendet ab alto, 4.5.
Ecce apparebit fulgens in nubibus arcus, 3.9.
Mille trahens varios adverso sole colores. 4.
Hic velut in solio judex considet *Iesus* 7.10.
Arduus, aspectans maria undiq; & undiq; terras; 10.
Qui dum flammatos oculos per singula volvit 1.8.
Clamorem immensum tollet, quo pontus & omnis 3.
Unda tremet, penitusque imis exterrita tellus 3.
Sedibus, umbrarum reserabit pallida regna. 6.12.
Tum demum horrisono stridentes cardine mortis 6.
Pandentur portæ; tumulis exire jubebit 6.3.
Exanimes *Christus*, superasque evadere ad auras. 11.6.
Tunc quibus invisi fratres dum vita manebat. 6.
Pulsatusve parens, & fraus innixa clienti, 6.
Aut qui divitiis soli incubuere repertis, 6.
Nec partem posuere suis (quæ maxima turba est.) 6.
Quique ob adulterium cæsi, quique arma sequuti 6.

Impia,

6. Impia, nec veriti dominorum fallere dextras ;
9.4. Judicis ad lævam ſtabunt, quos protinus omnes
8.7. Sorbebit perrupto ingens *Acheronte* vorago,
6. Æternaſque luent miſeri per ſæcula pœnas.
8. Sævus anhelabit rapidis fornacibus ignis,
2. Totaque terrificis retonabit terra ruinis.
8. Faucibus ingentem fumum (mirabile dictu)
8. Evomet, involvetque diem caligine cæca
8. Proſpectum eripiens oculis ; glomerabit in antro
8. Fumiferam noctem commiſtis igne tenebris
1.3. Turbine ſuccinctus picea, & nigrante favilla
6.8. Rex ſtygius ; miſeros fontes qua plurimus undam
8. Fumus agit, nebulaque ingens ſpecus æſtuat atra
2.6. Pertrahet in medios ignes ; ſævoque flagello
6.8. Inſultabit ovans, & longa morte necabit.
6. Sed mors immortalis erit, fœcundaque pœnis,
6.8. Nec dabitur requies tormentis ulla renatis.
11.6. Ille repugnantem, & diro clamore frementem
12.1. Abripiet pedibus *Judam* furor improbus uncis :
11. Utque volans alte raptum quum fulva draconem
11. Fert aquila, implicuitq; pedes, atq; unguibus hæſit.
11. Saucius at ſerpens ſinuoſa volumina verſat,
11. Arrectiſque horret ſquamis, & ſibilat ore
11. Arduus inſurgens ; illa haud minus urget adunco
11. Luctantem roſtro, ſimul æthera verberat alis :
11.2. Haud aliter prædam Satanas portabit in Orcum
6. Atque exercebit pœnis, veterumque malorum
6.11. Supplicium expoſcet juſtum *a* rex nocte creatus.
6. Hinc exaudiri fremitus, & ſæva ſonare
6.7. Verbera, tum fletus, quæſtus, iræque animarum
7. Vincla recuſantum, & longa ſub nocte gementum
6. Ni fata obſtarent quam vellent æthere in alto
6. Turpem pauperiem, & duros perferre labores ?
4.3. Degeneres animi qui fas abrumpitis omne,
1. Qui genus humanum, & mortalia temnitis arma,
6. Diſcite juſtitiam moniti, & non temnere numen,
1. Et ſperate Deum memorem fandi atque nefandi,
4.2. Diſſimulare quidem ſperatis crimina veſtra, (ſtrat
10.4. Sed latebras animæ ac hominum corda omnia lu-
4. Omnipotens, oculiſq; orbem pater aſpicit æquis ;
9.9. Nec ſpes ulla fugæ, nec vos celare tenebris
6.G.4. Illius à rapido vultus fulgore poteſtis.
2.4. Num quid vos agitare fugam, aut abſcondere furto
2.9. Creditis hæc ſcelera, aut validas evadere *Chriſti*
9.11. Speratis vos poſſe manus ? vos ille prehenſos
8.6. Corripiet ; pedibuſq; premet, ſceptroq; refringet :
11. Quam facile accipiter ſaxo ſacer ales ab alto,
11. Conſequitur pennis ſublimem in nube columbam,

a Eo ſenſu dicit poteſt Satan nocte creatus, qua impii in Scrip. filii tenebrarum vocantur.

Comprensamq; tenet, pedibusq; eviscerat unctis 3 11.
Tum cruor, & vulsa labuntur ab æthere plumæ. 11.
Propterea in seram commissa placula mortem 5 6.
Ne differte, fugit namque irreparabile tempus, 6.G.3.
Nec dabitur posthac veniam implorare potestas 5 8.10.
Nunc pacem orate, & dextras extendite cœlo 11.2.
Suppliciter tristes, & tunsi pectora palmis. 1.
Ad dextram stabunt qui ob *Christum* vulnera passi, 6.
Quique Sacerdotes casti dum vita manebat 5 6.
Quique pii Vates, & *Christo* digna loquuti, 6.
Inventas aut qui vitam excoluere per artes, 6.
Quique sui memores alios fecere merendo, 6.
Omnibus his nivea cingentur tempora 131 vitta; 6.
Atque ferent palmas precium victoribus omnes 5 5.
Æternumq; canent *a* Pæana, & carmina dicent. 6.6.
Hic genus antiquum, *Judææ* pulcherrima proles, 6.
Magnanimi heroes nati melioribus annis, 6.
Janusque, *Abramusque*, & *Isac*, & sanctus *Iacob*, 6.
Gentesq; innumeræ, populique sequentur *Iesum*, 6.
Fulgentes jam luce nova, regemque canentes, 7.7.
Dum summi ascensu superat fastigia cœli. 2.
At *Nymphas* inter pulcherrima virgo sorores G.3.A.1
Fulgebit stellas inter velut aurea Phœbe 5 G.1.G.1
Candida cæsaries olli, tum candida vestis, 8.8.
Aligerumq; choro procerum subvecta per auras 6.11.
Cœli stellantem regina intrabit in arcem 5 7.1.
Hunc illi insignem Rex ætheris altus honorem 12.
132 *Jupiter* intacta pro virginitate sacrabit. 12.
Christe Deus quo non superat mihi charior alter, 12.
Esto mihi judex facilis, veterumque malorum 2.6.
Supplicia, & labem tunc oblivisce quæso. 6.2.
Ulterius ne tende aliis 5 miserere meorum 12.
Errorum, lachrymasq; meas, gemitusq; memento. 4.2.
Extremam hanc oro veniam 5 miserere precantis, 4.10.
Da pacem exanimo, & peccati morte perempto, 11.
Eripe me letho, & cœlum sperare jubeto. 5.G.4.
Sic te *Christe* canam miserantē incommoda nostra, G.2.A.8
Carminibusque meis laudabo ingentia facta 5 G.2.G.2
Carminibus queis me non vincet *Thracius Orpheus* E.4.
Nullaq; Musa tuos æque celebrabit honores. 12.
At socii mœsto defixi lumina vultu 6.
Descendunt de monte simul, varioque volutant 2.6.
Eventus animo secum, *Solymamque* reverti 6.2.
Instituunt, donec cœlo delapsus abalto 5.5.

131 Vitta ornabantur olim sepulchra, cadavera, Sacerdotes, victimæ mulieres, sponsæ, Athletæ, victores, principes, &c. Hic vitta pro Diademate sumitur, nihil enim aliud fuit veterum diadema quam vitta fascia, vel taenia, haec namque indifferenter usu pari apud authores video, diadema a δέω, revincio. Pompeius diademate vultus circumligavit: imposita capiti vincla vereranda gere, Sen. In Thyest. intelligit diadema. a Paean carmen est victoriae, ut ex Aeschyl. docet Servius,

132 Jupiter quasi juvans Pater, seu potius Jova pater, a voce Jehova. ut Adonis ab Adonai. Sapientiores Ethnici eundem supremam agnoverunt Deum, quem nos, hunc Jovem nominarunt, cujus nos progenies sumus. Ut ex arato probat D. Paulus nec mirus licet nobis hanc appellare Jovem quam Θεόν, aut νοῦν, aut λόγον, aut πνεῦμα: quae voces sunt Ethnicae. Ζεὺς πρῶτος γένετο, Ζεὺς ὕστατος ἀρχικέραυνος, &c. vide Orphei Carmen de Jove.

Spiritus

6.4. Spiritus in totum terrarum mitteret orbem,
3.6. Ut *Solymam* condant manſuram in ſecula cuncta,
11. Sicut diſcedens dederat promiſſa magiſter.
G.4. Dum vero clauſis cunctantur in ædibus omnes
1.8. Orantes, memores promiſſi muneris; ecce
3. Horrifico ſonitu ſummis de nubibus adſunt
11.6. Flamina, quæ totum complerunt turbine tectum,
2. Quo tremefacta domus concuſſo culmine nutat.
9. Agnovere Deum proceres, divinaque flabra
7.9.7. Unanimes, miſſumque polo ſenſere ſonorem.
2.6. Præterea ignitæ ſociorum in vertice linguæ
9.1. Apparent, & luce nova domus alta refulget;
8. Agnoſcunt ignem, & divi promiſſa magiſtri,
2.9. Quod nempe augurium ſancti ſpiraminis eſſet;
10.8. Quo pleni variis rupere ſilentia linguis;
6. Hiſque novam *Solymam* longe lateque per orbem
2.6. Diſperſi ædificant, cœloque educere certant.
6. Nec mortale ſonant afflantur numine quando
6.8. Jam propriore Dei, ſed ſancta oracula vatum,
6.10. Et *Chriſti* laudes, & facta ingentia vulgant;
13. Et torrentis aquæ, vel turbinis inſtar, in orbem
12.12. Erumpunt rapido curſu, ſtygia agmina verbo
2.2. Sternunt, ingentem *Babylon* dedit ampla ruinam.
11.5. Suſtentare nequit *Pluto*, nec tendere contra
1.10. Vim tantam, atq; animi cœleſtis flamina tanta:
1. Quippe ferunt rapidi ſecum regna omnia mundi
2.6. Præcipiteſq; trahunt gentes, ſternuntq; rebelles,
1.1. Et Satanæ imperium vertunt à ſedibus imis:
10. Haud ſecus ac magno diſcordes æthere venti
G.1. Si gravidam late ſegetem ab radicibus imis
G.1. Sublime expulſam eruerent; aut turbine nigro
G.1. Ferret hyems culmumq; levem, ſtipulaſq; volantes;
G.2. Aſpice & extremis domitum cultoribus orbem,
G.2. Eoaſque domos *Arabum*, pictoſque *Gelonos*.
4.4. Talis erat peragrans terrarum ſpiritus orbem
12.4. In bis ſex linguis cœleſti ardentibus igne!
G.3. Qualis hyperboreis Aquilo quum denſus ab oris
G.3. Incubuit, *Scythiæque* hyemes atque arida differt
G.3. Nubila, tum ſegites altæ, campique natantes
G.3. Lenibus horreſcunt flabris; ſummæque ſonorem
G.3. Dant ſylvæ, longique urgent ad littora fluctus;
G.3. Ille volat, ſimul arva fuga, ſimul æquora verrens;
G.3. Sic neq; eos jam vincla tenent, nec verbera ſæva;
G.3. Non ſcopuli rupeſq; cavæ, atq; objecta retardant
G.3. Flumina, correptos unda torquentia montes.
G.3. Vexit amor *Chriſti* trans *Dindima*, tranſq; *Garum-*
E.10. Alpinaſq; nives, & inertis frigora *Rheni*; (*nam*
E.10. Nec tamen his teneras glacies ſecat aſpera plantas,

Horum pars longe sitientes ivit ad *Asros*: E.1.
Pars *Scythiam*, & rapidum *Cretæ* devenit *Oaxem*, E.1.
Et penitus toto divisos orbe *Britannos*. E.1.
Aspice bis senos lætantes agmine cygnos, 1.
Qui *Christi* sublime ferunt ad sidera nomen: E.9.
Jam bis sex volitant magnum per inane columbæ, 11.E.6.
Quæ rostris portant ramos fœlicis olivæ. 6.
Bissenæ portæ *Solymæ* reserantur, & urbis 5.12.
Apparet decor omnis, & atria longa patescunt. 2.
Ut primum occubuit mundo sol aureus, ecce G.1.
Mox miseris duodena micant mortalibus astra. G.1.
Jamque satis largus cœlo demittitur imber, G.1.
Pullulat ab radice ima densissima sylva. G.2.
Ecce satis tellus jam deute recluditur unco, G.1.
Bis sex agricolæ fractis invertere glebis G.3.
Horrentem campum incipiunt, & taurus aratro G.1.
Ingemere, & Sulcis verbi splendescere vomer, G.1.
Christe Deus soli cui parent arva colono, 1.
Ne segnem patiare situ durescere campum G.1.
Directæ *Solymæ*, & validis proscinde juvencis, G.1.
Et profer lætas segetes è semine verbi. G.1.
Tu fructus mollito feros, cultuque frequenti, 6.G.2.
Sylvestris raros fundens labrusca racemos E.3.
Exuat agrestemque animum, totumq; per orbem G.2.
Extendat ramos, & sese lætus ad auras G.2.
Palmes agat laxis per purum immissus habenis. G.2.
Nubibus abruptis descendit ut agmen aquarum G.1.
Spiritus, & tristes perfundit nectare mentes. G.4.
Jam dulcis musti proceres humore repleti G.1.
Per mundum variis cecinere oracula linguis. 5.8.
O quanta exhilarat mentes dulcedine tale
Vinum, quod largis distillat ab æthere guttis. G.3.
Talia non cellis conduntur vina Falernis G.2.
Tentatura pedes hominum, vincturaque linguam. G.2.
Sed nec *Aminææ* vites firmissima vina G.2.
Nec quæ *Methymnæ* potat de palmite Lesbos G.2.
Huic musto certare valent, totidemque per annos G.2.
Durare, & tantas de pectore mittere curas, 6.
Solus lætitiæ dator hic est ille *Lyæus*. 1.4.
Orpheus in sylvis, inter Delphinas *Arion*, E.8.
Et *Christi* socii nunc inter saxa ferasque,
Sacra canunt, quorum stupefactæ carmine lynces, E.8.
Et mutata suos requierunt flumina cursus. E.8.
Incipiunt rigidæ motare cacumina quercus, E.6.
Et summis validæ descendere montibus orni: 4.
Hoc cantu commotæ erebi de sedibus umbræ G.4.
Obstupuere, gregem *Pluto* miratur inermem 5.7.
Mulcentem Tygres, & agentem voce Leones. G.4.

Templum

7. Templum augustum, ingens bis sex sublime colum-
1.G.3. E vivo extruitur saxo; spirantia signa (nis
7.G.3. Adstant vestibulo, media stat *Christus* in æde;
12. Aurati bis sex radii cui tempora cingunt,
5.G.3. Et cui dona ferunt humiles solennia gentes.
3. Jam bis sex curru Domini succedere sueſcunt
3. 133 Quadrupedes, & fræna jugo concordia ferre.
G.3.A.12 Ipse agitat, manibusque undantes flectit habenas,
G.3. Dumque axis volita vi fervidus, omnia mundi
12. Regna citatorum pedibus proculcat equorum.
11. Jam gravidas portant humeris ingentibus uvas
Exploratores bix sex, duodenaque saxa
6. *Jordani* è sicco tolluntur fluminis alveo;
4. Jam subeunt humeris sublatam fœderis arcam
Rite Sacerdotes, portantque per avia mundi;
Bissenæ gemmæ fulgent in pectore summi
7. Pontificis, radiisque ardentibus omnia lustrant.
8. Jamque improviso, vibrantur ab æthere crebra
8. Fulgura 134 cum tonitru, gemit ingens regia cœli.
5.G.1. Ardua terrarum trepidant, dum tela coruſca
1. Verbi disjiciunt montes, arque æquora vertunt.
6. Ne *Christi* navis tantis surgentibus undis
6. Deficeret, spoliata armis, excussa magistro,
5. En bis sex nautæ jam munus obire magistri
5. Incipiunt, fluctuique atros aquilone secare.
10. Tot lecti proceres bis senis navibus ibant
10. Subsidio *Solymæ*, & campos salis ære secabant.
3. Hic alas pandit velorum, hic aurea cœli
5.5. Astra remetitur, clavum tenet alter, & alter
5. Fertataſque sudes, & acuta cuspide contos
6.3. Expedit; ille foros aptat, laxatque rudentes:
5.4. Obliquantque sinus in ventum, atque æra captant:
5.3. Incumbunt alii remis, atque æquora verrunt;
4.5. Idem omnes simul ardor habet, ferit æthera clamor
5. Nauticus, adductis spumant freta versa lacertis.
5. Infindunt pariter sulcos, totumque dehiscit
5. Convulsum remis, rostrisque stridentibus æquor:
5. Non tam præcipites bijugo certamine campum
5. Corripuere, ruuntque effusi carcere currus;
5. Nec sic immissis aurigæ undantia lora
2. Concussere jugis, pronique in verbera pendent.
6. Fit magnus populi interea concursus ad undas;
6. Matres atque viri, pueri innuptæque puellæ
6. Stabant orantes, primi transmittere cursum,
6. Tendebantque manus ripæ ulteriores amore,
6. Ut tandem admissi regna exoptata revisant.
5.1. *Christe* maris domitor, quassatam hanc respice navē
6. Quā nunc fluctus habet, versantq; in gurgite venti.

133 O bonorum equorum duodeca jugum mirabile, quibus fraena jacta, habenae sunt charitatis, constrictī inter se concordiae vinculis, & jugo fidei subjecti; quatuor rotis Evangelii mysterium totius orbis finibus invehentes, bonum auriga portantes. Dei verbum, cujus flagello fugatae sudt illecebrae saeculares, &c. Ambros. in Psal. 118. serm. 5.

134 τὰς ἀστραπὰς λέγει τοὺς ἀποστόλους φαίνοντας τῇ οἰκουμένῃ τὸ φῶς τῆς βροντῆς, vide Athanas. de Trinitat. dial. 3.

Nonne vides nullo fluitantem errare magistro? 5.
Nonne gubernaclum cernis vi sæpe revulsum, 6.
Cui datas hærebas custos, cursusque regebas? 6.
Proh scelus ecce etiam facibus succincta juventus 4.5.
Implevitque fores flammis, pinumque sacratam 4.9.
Exuſſit fœde, belli furit igneus ardor, 5.
Transtra per & remos, & pictas abiete puppes. 5.
O quando indomitas ponent incendia vires? 5.
Nilne preces heroum, infusave flamina prosunt, 5.
Aut acti nostris oculorum nubibus imbres? G.1.
Nemo valet sacris ratibns depellere tædas 9.
Ardentes belli? sed adhuc sub robore vivit 5.
Stuppa, vomens tardum fumum, niger usq; carinam 5.
Est vapor, & toto descendit corpore pestis. 5.
Omnipotens Genitor, si nondum exosus ad unum 5.
Christiadas, si quid pietas antiqua labores 5.
Respicit humanos, da flammam evadere classi 5.
Nunc & *Christigenum* tenues res eripe lætho. 5.
Robora jam nostris lachrymis semusta madescant, 5.
Restinctus donec belli vapor omnis, & omnes 5.
Hostibus ambustis servatæ à peste carinæ. 5.
Solve metus, atq; hoc precibus sine posse ministrũ, 10.
Ne cursu quassatæ ullo, neu turbine venti 10.
Vincantur, clavum teneas, & sidera serves 10.5.
Rursus, & ipse ratis rapidis sis rector in undis, 5.
Si quando scopulos Syrenum advecta subibit 5.
Difficiles toties, multorumque ossibus albos, 5.
Currat iter tutum non secius æquore classis, 5.
Promissique tuis Pater alme interrita tendat 5.
Omnes per casus, fluctuque æstuque secundo, 5.
Et tandem optatas patriæ referatur ad oras, 9.
Tutaque quos opto portus accedat Olympi. 9.
Christiadæ Dominam toto jam mente petamus 4.
Qui socios mundi extremas missurus in oras G.2.A.8
Numinis afflavit ventis, & contigit igne; 2.
Occultam ut nobis flammam cœlestis amoris 1.
Inspiret, gelidò concretas frigore mentes 1.12.
Accendat, scelerumq; cremet monumenta nefanda, 4.5.
Ut pacem æternam inter nos, & fœdera firmet. 4.12.
O Pater, ô hominum, divumque æterna potestas, 10.
(Namq; alius quis sit quem jam implorare quea- 10.
Gens tua *Christiadum* cognato sanguine sese (mus) 12.
Polluit, & nusquam cessat consurgere in arma; 10.
Quam nec longa dies, pietas nec mitigat ulla, 5.
Nec *Christi* imperio fatisve infracta quiescit. 5.
Heu quantas inter se acies stragemque cierunt 6.
Indomiti; toto certatum est corpore regni. 11.
Barbarus interea muris nunc imminet hostis 10.

Lan-

10.11. Languentis *Solymæ*, quin cœlum territat armis ;
10. Da *Solymæ* tandem, da peſtem evadere belli
5.12. Sancte parens, interque tuos certamina tolle,
8.11. Et jam tantorum quæſo miſerere malorum ;
10. Poſtque maris, vaſtæque exhauſta pericula terræ,
1. Aſpera jam poſitis miteſcant pectora telis
11. *Chriſtiadum*, & pacem hanc æterno fœdere firmes,
12. Quin nos ſeva manu mittamus funera Turcis
4.9. Ferte citi ferrum, & ſceleratam excindite gentem
11.11. Si ſolidi quid Martis ineſt ; nec parva ſequetur
11.10. Gloria : non totidem nobis animæq; manuſque ?
12. Vix hoſtem, alterni ſi congrediamur, habemus.
11. Nonne ſciunt quoties ſtetimus tela aſpera contrà
11.G.4. Contulimuſque manus ; quoties dare terga coegit
11. Et quot mille dies victor ſub tartara miſit
9. Huniades ? an non audiſtis mœnia multa
9. Turcarum fabricata manu conſidere in ignes ?
10. Quid repetam everſas Naupacti in gurgite claſſes
2.8. Barbaricas ? noſtriſque canam freta concita roſtris,
8. Arvaque Neptuni Turcarum ſanguine rubra ?
10. Et quid ſulcantes referam maria alta carinas
G.1. *Chriſtiadum*, qui nunc qua Sol deſcendit in undas,
G.1 A.10 Et qua Sol oritur, late loca marmore verſo
8.8. Pervolitant, Pelago credas ionare revulſas,
8. Cycladas, aut montes concurrere montibus altos.
11.12. Non igitur deſunt nobis vireſque animique.
11. Sunt & opes nobis, & adhuc intacta juventus ;
7. Tandem ergo patriæ detrudite finibus hoſtem ;
11. Arma parate animis, & ſpe præſumite bellum.
4. Exoriare aliquis noſtratum ex oſſibus ultor
4. Qui face barbaricos, ferroque ſequare tyrannos
4. Nunc, olim, quocunque dabunt ſe tempore vires :
4. Littora litoribus contraria, fluctibus undas
4. Imprecor arma armis pugnent, ipſique nepotes.
7.4. Propterea ſtirpem inviſam & genus omne futurum
4. Exercete odiis, cinerique hæc mittite noſtro
4. Munera nullus amor populis nec fœdera ſunto.
1.4. O tu qui ſocios impleſti flamine ſacro,
G.2. A.9 Me quoque cœleſtis *Zephyri* ſpirantibus auris
6.6. Afflato, ut ſcelerum brumali frigore torpens
G.2. Parturiat mihi cordis ager, ſemperque vireſcat.
G.1. Ne pigeat ſteriles incendere pectoris agros,
G.3. G.1 Errorumque leves ſtipulas exurere flammis.
4. Et nos Hyberno jactatos ſidere mundi
3.5. Dirige per tumidos fluctus, per tot vada cæca.
1. Fac ſuperem Scyllæ rabiem, & cyclopea ſaxa
6.7. Te duce, fac *Syrtes* fugiam vaſtamque *Charybdim* ;
3. Daque viam vento facilem, & ſpirato ſecundus ;

Crebre-

Crebreſcant optatæ auræ, dum per mare magnum 3.5.
Heu patriam ſequimur fugientem, & volvimur un- 5.
Ne ſubito aſſurgens fluctu nimboſus Orion (dis. 1.
In vada cæca ferat, penituſque procacibus auſtris 1.
Illidat ſcopulo, aut immenſa per æquora jactet. G.3.A.6.
Quod ſupereſt, oro liceat dare tuta per undas 5.
Vela tibi, liceat cœleſtem attingere portum. 6.

EPILOGUS.

HOs ego *Virgilii* modulabar arundine verſus,
Buccina dum bello ſignum dat rauca cruentũ 11.
Cognatas inter gentes; dumque omne tumultu 12.8.
Conjurat trepido Latium, ſævitque juventus 8.
Arma amens rapiens, nec ſat rationis in armis. 2.
Carolus interea diviſos orbe *Britannos* E.1.
Patris ad exemplũ (patris namq; inſtar in ipſo eſt) 6.
Juſtitia frænat, ferro & compagibus arctis 1.1.
Occluſit belli portas ſuper arma triumphans, 1.
Et ſuper Oceanum; cujus freta lata relucent 2.
Fulgure ſulphureo, & tonitru trepida unda remu- 4.
Cujus ſæpe fragor ſtagnis auditur Avernis. (git; G.4.
Illi *Neptunus* domitor maris, omnia jura, 5.
Et Pelagi imperium ceſſit, ſævumque tridentem. 1.
Amplius haud terret *Triton* freta cærula concha. 10.
Mirantur *Nymphæ* quæ pontum, & flumina ſervant, 8.G.4.
Mirantur *Thetis* & *Melite*, fulgentia longè 5.8.
Scuta virum pelago, tantaſque innare carinas; 8.
Præque metu fugiunt, immani corpore priſtes, 4.3.
Dum noſtra Oceani claſſis perlabitur undas, 5.
Permiſſuque patris *Neptuni* interrita fertur. 5.
Illo *Roſæum* me tempore dulcis alebat G.4.
Anglia florentem ſtudiis ignobilis otî. G.4.
Pierides vos hunc *Chriſto* dicetis honorem, E.10.1.2
Chriſto cujus amor tantum mihi creſcit in horas, E.10.
Quantum vere novo viridis ſe ſubjicit alnus: E.10.
Chriſte decus cœli, terrarum gloria *Chriſte*, 1.9.1.6.
Formoſi pecoris cuſtos formoſior ipſe, E.5.
Ne te pœniteat pecoris divine Magiſter; E.7.
Sis bonus, ô fœlixque tuis, ne ſubtrahe ſemper E.5.1.6.
Te noſtro aſpectu, rurſus detur ora tueri 6.
Chriſte tua, &c. 6.

FINIS.